

สหบทในบทละครจีนเรื่อง ซี้เซียงจี แห่งราชวงศ์หยวน

นางสุณี เนียมคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

INTERTEXTUALITY IN THE CHINESE PLAY *XIXIANG JI*
OF THE YUAN DYNASTY

Mrs. Sunee Niamkam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Chinese
Department of Eastern Languages
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2016
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

สาขาวิชา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

สหบทในบทละครจีนเรื่อง *ซีเซียงจี้* แห่งราชวงศ์หยวน

นางสุณี เนียมคำ

ภาษาจีน

รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ชุณหะรุ่งเรืองเดช)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรัทษ์ เพชรเชิดชู)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(Professor Zhang Ning)

สุณี เนียมคำ : สหบทในบทละครจีน *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน. (INTERTEXTUALITY IN THE CHINESE PLAY *XIXIANG JI* OF THE YUAN DYNASTY) อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยีนยง, 177 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอการสร้างความเป็นสหบทในบทละคร *ซีเซียงจี* (*西厢记 The Romance of West Chamber*) โดยศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหา และการสร้างตัวละครในบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน กับ นวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* (*莺莺传 The Biography of Yingying*) แห่งราชวงศ์ถัง พร้อมทั้งวิเคราะห์หมโนทัศน์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นในบทละคร *ซีเซียงจี*

ผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี* มี 3 ลักษณะคือ เนื้อหาที่ขยายความหรือเพิ่มเติมจากตัวบทต้นแบบ เนื้อหาที่ถูกตัดออกไป และเนื้อหาที่ถูกปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ 2) ตัวละครในบทละคร *ซีเซียงจี* มี 3 ลักษณะเช่นกันคือ ตัวละครที่ถูกแต่งเพิ่มขึ้นใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตัวบทต้นแบบ ตัวละครที่ถูกตัดออกไป และตัวละครที่ถูกปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ 3) มโนทัศน์ทางสังคมสมัยราชวงศ์หยวนภายใต้การปกครองของชนชาติมองโกล เช่น เพศสถานะในวัฒนธรรมขงจื้อ คุณธรรมจริยธรรมหลักของสังคมจีน และระบบสอบเข้ารับราชการ (科举制度 Merit system) ที่ปรากฏในตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* ยังคงได้รับการถ่ายทอดจากตัวบทต้นแบบนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* ซึ่งประพันธ์ในสมัยราชวงศ์ถังของชนชาติฮั่น แต่ให้ความสำคัญและความเคร่งครัดที่น้อยกว่า

ภาควิชา : ภาษาตะวันออก..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา: ภาษาจีน..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2559.....

5680164322 : MAJOR CHINESE LANGUAGE

KEYWORDS : INTERTEXTUALITY / *XIXIANG JI* / YUAN DYNASTY / *YINGYING ZHUAN*

SUNEE NIAMKAM : INTERTEXTUALITY IN CHINESE PLAY *XIXIANG JI* OF THE YUAN DYNASTY. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. PATCHANEE TANGYUENYONG, Ph.D., 177 pp.

The objective of this thesis is to present the creation of intertextuality in the Chinese play *Xixiang Ji* (*The Romance of West Chamber* 西厢记) by comparing the contents and the characters in this play of the Yuan Dynasty with those in the novel *Yingying Zhuan* (*The Biography of Yingying* 莺莺传) of the Tang Dynasty, and by analyzing the social concepts reflected in the play *Xixiang Ji*.

According to the results of this thesis, it is found that 1) the contents in the play *Xixiang Ji* are divided into 3 categories, i.e. the contents newly written in addition to the original version, the deleted contents, and the contents adapted from the original version, 2) the characters in the play *Xixiang Ji* are also divided into 3 categories, i.e. the characters newly written in addition to, but no relation to, the original version, the deleted characters, and the characters adapted from the original version, and 3) the social concepts in the period of Yuan Dynasty under the reign of Mongol, e.g. gender status in Confucius cultures, virtues and ethics in Chinese society, and the merit system (科举制度) shown in the adapted version of *Xixiang Ji*, are still imparted, but with less significance and stringency, from the original version of *Yingying Zhuan*, which was composed in the Tang Dynasty period of Han people.

Department : Eastern Languages..... Student's Signature

Field of Study : Chinese..... Advisor's Signature

Academic Year : 2016.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถช่วยเหลือ และความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ของรองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นมากมายอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยครั้งนี้ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจตลอดจนเป็นแบบอย่างให้กับผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา อีกทั้งยังอุทิศเวลาตรวจวิทยานิพนธ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่มอบความเมตตาและกรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ชุณหะเรืองเดช และอาจารย์ ดร.ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความคิดเห็นและข้อแนะนำอันทรงคุณค่ายิ่งในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยให้มีข้อบกพร่องน้อยลง จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ จาง หิง (Professor Zhang Ning) แห่ง Shaanxi Radio and Television University ที่ประสาทวิชาความรู้ด้านวรรณกรรมจีนโบราณ และให้คำชี้แนะแก้ไขวิทยานิพนธ์ในส่วนของภาคภาษาจีนของผู้วิจัยเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.หลี่ เจียน (Professor Li Jian) แห่ง Beking University ที่ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางให้ผู้วิจัยขณะเดินทางไปค้นหาข้อมูลในประเทศจีนเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา(CU GRADUATE SCHOOL THESIS GRANT) จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์จากตระกูลชื่อแห่งประเทศไทย (泰国徐民宗亲总会) จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

บุญกุศลอันเกิดจากประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แต่บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว คือ นายชู ชมอุไร และนางกัญหิณ ชมอุไร ผู้มีพระคุณอย่างสูงและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนที่อยู่เบื้องหลังงานวิจัยคือ นายวิศิษฐ์ เนียมคำ ผู้เป็นสามีและเพื่อนคู่ชีวิตตลอดกาล ที่คอยเป็นกำลังใจให้การสนับสนุนและดูแลครอบครัวแทนผู้วิจัยยามต้องใช้เวลากับงานวิจัย ขอขอบคุณ นายวิชฎะ เนียมคำ และนางสาวบงกชมณี เนียมคำ บุตรชายและบุตรสาวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่เป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือด้านข้อมูลเอกสารในงานวิจัยในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรม.....	10
2.1 จากนวนิยาย <i>ยี่งยี่งจ้วน</i> สู่ บทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> : การเดินทางข้ามเวลา.....	10
2.1.1 นวนิยาย <i>ยี่งยี่งจ้วน</i> ใน ถังจวนฉี	11
2.1.2 ลำนำ <i>ยี่งยี่งเกอ</i> ใน ถังซือ.....	18
2.1.3 บทกลอน <i>ซุ่ยยี่งยี่ง</i> ใน เตี้ยวเสี่ยวจ้วนท่า.....	18
2.1.4 บทกลอน <i>ซุ่ยยี่งยี่งซางเตี้ยวเตี้ยวเสี่ยวฮวา</i> ใน กูเจจื่อ	19
2.1.5 บทขับร้อง <i>ซีเซียงจี้จูกงเตี้ยว</i> ใน จูกงเตี้ยว	20
2.1.6 บทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> ใน เยวี่ยนจ่าจี้	21
2.2 ทฤษฎีสหบท.....	28
2.3 แนวคิดการเล่าเรื่อง.....	30
2.4 แนวคิดการสร้างตัวละคร.....	34
บทที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาในบทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> กับ นวนิยาย <i>ยี่งยี่งจ้วน</i>	36
3.1 เนื้อหาในบทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> ที่ขยายความหรือเพิ่มเติมจากตัวบทต้นแบบ.....	36
3.2 เนื้อหาในบทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> ที่ถูกตัดออก.....	47
3.3 เนื้อหาในบทละคร <i>ซีเซียงจี้</i> ที่ปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ.....	50

บทที่ 4	วิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ กับนวนิยาย ยี่งยี่งจ้วน.....	63
4.1	ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่แต่งเพิ่มขึ้นใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับเชื่อมโยง กับตัวบทต้นแบบ.....	63
4.2	ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่ถูกตัดออก.....	71
4.3	ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่ปรับเปลี่ยนตัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ....	72
บทที่ 5	มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทละคร ซีเซียงจี้.....	102
5.1	เพศสถานะในวัฒนธรรมขงจื้อ.....	102
5.2	คุณธรรมจริยธรรมหลักของสังคมจีน.....	107
5.3	ระบบสอบเข้ารับราชการ : ความรู้เรื่องและความหยวนะ.....	115
บทที่ 6	บทสรุป.....	124
	รายการอ้างอิง.....	129
	ภาคผนวก.....	131
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	177

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมอันเก่าแก่และทรงคุณค่าของชาติจีนสามารถสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการดำรงอยู่ของวรรณกรรมจีนที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล ด้วยผลงานที่รังสรรค์ขึ้นของเหล่าบรรดากวี นักปรัชญาและชนชั้นบัณฑิตที่ส่งถ้อยมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมจากยุคสู่ยุค ตั้งแต่สมัยชุนชิวจ้านกั๋ว (春秋战国 770 - 221 ปีก่อนคริสตกาล) ซึ่งเป็นยุคสมัยแรกของประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีน โดยเรียกวรรณกรรมในสมัยนั้นว่าวรรณกรรมยุคก่อนราชวงศ์ฉิน (先秦文学) อันหมายรวมถึงวรรณกรรมที่เกิดขึ้นก่อนยุคสมัยจักรพรรดิพระองค์แรกของจีนนามว่า จักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ (秦始皇 ราว 221-207 ปีก่อนคริสตกาล) ขณะนั้นแผ่นดินจีนอันกว้างใหญ่ไพศาลยังไม่ได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว แยกเป็นหลายแคว้น บ้านเมืองอยู่ในสภาวะระส่ำระสาย เกิดสงครามแย่งชิงอำนาจของเหล่าผู้นำแคว้นต่างๆ สร้างความทุกข์ระทมให้กับประชาราษฎร์เป็นอย่างมาก ในยามที่บ้านเมืองตกอยู่ในสภาวะวิกฤติ ส่งผลให้เกิดแนวความคิดปรัชญาขึ้นมามากมายเพื่อหาทางออกให้สังคม เป็นยุคสมัยที่มีการเปิดกว้างทางความคิดอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์จีน สำนักปรัชญาที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในยุคสมัยนั้นเปรียบเสมือนเหล่าบุปผชาติบานสะพรั่ง (百花齐放) เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า กำเนิดสำนักปรัชญานับร้อย (诸子百家) พร้อมกับเสียงกู่ก้องจากเหล่าสำนักปรัชญา (百家争鸣) โดยที่นักปราชญ์เจ้าสำนักต่างนำเสนอแนวคิดของตนให้แก่ผู้นำแคว้นต่างๆ เพื่อให้ยึดถือเป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองและนำไปสู่การรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่น เสริมสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาราษฎร์

สำนักปรัชญาในสมัยชุนชิวจ้านกั๋วที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของชาติจีน ได้แก่ สำนักปรัชญานิติธรรม (法家) สำนักปรัชญาขงจื้อ หรือหลูเจี๋ย (儒家) สำนักปรัชญาเต๋า หรือเต๋า (道家) เป็นต้น แนวคิดปรัชญาของสำนักเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากสังคมชาติจีนในแต่ละยุคสมัยมากน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้ของผู้ปกครองบ้านเมืองสมัยนั้นๆ ที่ต้องการยึดถือแนวคิดปรัชญาสำนักใดเป็นหลักในการวางรากฐานการปกครองบ้านเมือง และปลูกฝังแนวคิดนั้นๆ สู่สังคม เพื่อจะได้ควบคุมให้สังคมดำเนินไปในทิศทางเดียวกันตามแต่ที่ปรารถนา

ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (汉代 ราว 206 ปีก่อน ค.ศ.- ค.ศ.200) ได้ยึดถือแนวคิดปรัชญาสำนักขงจื้อในการปกครองประเทศ และใช้เป็นแม่บทหลักในการควบคุมความคิดของปัจเจกชนและวัฒนธรรมในสังคม แนวคิดปรัชญาสำนักขงจื้อให้ความสำคัญกับการศึกษายกย่องปัญญาชนที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ปลูกฝังผู้คนในสังคมให้นับถือผู้ที่มีความรู้ชั้นชั้นบัณฑิต ขณะเดียวกันก็สร้างพันธกิจให้บัณฑิตและปัญญาชนที่จะต้องทำหน้าที่ในการจรรโลงสังคม จึงนำไปสู่ขนบวรรณศิลป์จีนตามแบบฉบับของวัฒนธรรมขงจื้อที่ว่า งานวรรณศิลป์ต้องมีเนื้อหาวิพากษ์และจรรโลงสังคม (พัชนี ตั้งยีนยง, 2552: 1) ปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของสำนักขงจื้อเพื่อผดุงคุณธรรมและเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชาติบ้านเมือง

อนึ่ง ด้านรูปแบบการประพันธ์นั้น ผู้วิจัยพบว่า ในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีนมักปรากฏมีการดัดแปลงระหว่างรูปแบบงานวรรณกรรมอยู่เสมอ โดยเฉพาะการดัดแปลงวรรณกรรมประเภทนวนิยายให้เป็นประเภทบทละครเพื่อการแสดง เนื่องจากบทละครเพื่อการแสดงในสมัยโบราณเป็นได้ทั้งวรรณกรรมเพื่อการอ่านและการแสดง ผู้อ่านหรือผู้ชมสามารถเสพได้ทั้งทางตาและทางอารมณ์ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งอรรถรสที่ได้รับนั้นก็แตกต่างกันไปตามแต่กระแสสังคมและภูมิหลังของปัจเจกบุคคล วรรณกรรมในรูปแบบบทละครจึงได้รับความนิยมจากผู้คนในสังคมทุกชนชั้น

นวนิยาย เรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* (莺莺传) หรือ *ชีวประวัติของสาวน้อยยิ้งยิ้ง* (*The Biography of Yingying*) แห่งราชวงศ์ถัง ได้มีการนำมาใช้เป็นต้นแบบในการดัดแปลงเป็นบทละครจำนวนมากกว่า 70 เรื่อง และในจำนวนผลงานชิ้นใหม่นั้น บทละครที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* (西厢记) หรือ *บันทึกรักหอตะวันตก* (*The Romance of West Chamber*) ของหวังจื่อฝู่ (王实甫) แห่งราชวงศ์หยวน (Motsch, 2008: 4)

บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน ของหวังจื่อฝู่ เป็นบทประพันธ์ประเภทบทละครอุปการจีนในรูปแบบเยวี่ยนจ่าจวี (元杂剧) ซึ่งเป็นรูปแบบวรรณกรรมกระแสหลักของยุคสมัยราชวงศ์หยวน มีความโดดเด่นของความงดงามทางด้านภาษาวรรณกรรมสุนทรียภาพด้านวรรณศิลป์ จนกลายเป็นต้นแบบของวรรณกรรมในยุคสมัยนั้น และมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมยุคสมัยต่อมาตราบจนถึงปัจจุบัน ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในคัมภีร์ทั้งหกในหนังสือ *หกเล่มควรอ่านของบัณฑิต* (第六才子书) จากกวีเอกสมัยราชวงศ์ซิง จินเซิ่งท้าน (金圣叹) ซึ่งประกอบด้วย *ชวีฟู่* (屈赋) *จวงจื่อ* (庄子) *ฉื่อจี* (史记) *ตูชือ* (杜诗) *สุยหู่จ้วน* (水浒传) และ *ซีเซียงจี* นับเป็นหนังสือที่รวบรวมงานวรรณกรรมรูปแบบการประพันธ์หกรูปแบบ (Jiang, 2004: 58-59) ต่อมาได้ถูกจัดลำดับให้เป็นหนึ่งในสี่สุดยอดบทละครรักอมตะของบทละครอุปการจีน (元杂剧四大爱情戏) (Zhang, 2011: 28) และในปี 1982 ศาสตราจารย์หวังจี้ซื่อ (王季思) แห่งมหาวิทยาลัยจงซาน (中山大学) ได้จัดให้เป็นหนึ่งใน

สิบยอดสุขนาฏกรรมอุปรากรจีนโบราณ (中国十大古典喜剧集) ปัจจุบันยังเป็นวรรณคดีที่ทั่วโลกรู้จัก โดยมีผู้นำไปแปลเป็นภาษาต่างชาติ อาทิ ภาษาอิตาลี รัสเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น (Zhang, 2011: 22)

นวนิยายรักเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถัง เป็นวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วที่มีความงดงามทางภาษา คงความเป็นอมตะ และได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง (ราว ค.ศ.618 - 907) จนถึงราชวงศ์ซ่ง (宋代 ราว ค.ศ.960 - 1229) ราชวงศ์จิน (金代 ราว ค.ศ.1115 - 1234) และราชวงศ์หยวน (元代 ราว ค.ศ.1279 - 1368) นับเป็นเวลายาวนานกว่า 400 ปี ที่นวนิยายเรื่องนี้ได้ผ่านการเสริมแต่ง ผลิตซ้ำ และประกอบสร้างใหม่จากผู้ประพันธ์แต่ละยุคสมัยในบทรูปแบบที่แตกต่างกันไป ทั้งในด้านรูปแบบการประพันธ์ ฉันทลักษณ์ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง หรือ ตัวละคร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคมในแต่ละยุคสมัย ผลงานวรรณกรรมที่เกิดขึ้นจำนวนมากมายหลากหลายรูปแบบ มีทั้งบทรูปแบบกลอนสั้นไม่กี่บรรทัด จนถึงบทละครเรื่องยาวที่ประกอบด้วยตัวอักษรจำนวนกว่าห้าหมื่นตัว อีกทั้งเนื้อเรื่องในผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่นั้น มีทั้งในลักษณะสุขนาฏกรรม และโศกนาฏกรรม อาทิ ลำนำ *ยິงยິงเกอ* (莺莺歌) ของ หลี่เชิน (李绅) สมัยราชวงศ์ถัง บทกลอนสมัยราชวงศ์ซ่ง เรื่อง *ซุ่ยยິงยິง* (崔莺莺) ของฉินกวน (秦观) หรือในรูปแบบบทขับร้องเรื่อง *ซีเซียงจู้จุงเตี้ยว* (西厢记诸宫调) ของต่งเจี๋ยเยวี่ยน (董解元) แห่งราชวงศ์จิน และบทละคร เรื่อง *ซีเซียงจี้* ของหวังฉือฝู่ แห่งราชวงศ์หยวน

บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี้* ของหวังฉือฝู่ แห่งราชวงศ์หยวนมีต้นกำเนิดมาจากนวนิยายต้นแบบเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง แต่ทว่า มีความแตกต่างไปจากต้นฉบับเดิมทั้งรูปแบบของวรรณกรรม และเนื้อหา ตลอดจนจุดจบของเรื่องซึ่งเป็นลักษณะสุขนาฏกรรม (comedy) ส่วนลักษณะของเรื่องในวรรณกรรมต้นแบบ นวนิยาย *ยິงยິงจ้วน* นั้นเป็นวรรณกรรมในลักษณะโศกนาฏกรรม (tragedy)

เนื้อหาในนวนิยายเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง เป็นการใช้กลวิธีเล่าเรื่องราวความรักของกวีผู้ประพันธ์ เยวี่ยนเจิน (元稹 ดำรงชีวิตอยู่ราว ค.ศ.779 - 831) จากประสบการณ์ชีวิตจริงในช่วงวัยหนุ่ม ที่ได้พบกับหญิงสาวในระหว่างเดินทางไปสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก แต่หลังจากได้สอบผ่านการคัดเลือก และได้ดำรงตำแหน่งขุนนางแล้ว ได้สมรสกับหญิงสาวสูงศักดิ์เพื่อก้าวสู่เส้นทางชีวิตราชการที่ดีขึ้น โดยการสร้างตัวละครเอกชายในเรื่องนามว่า จางเซิง (张生) ขึ้นเป็นตัวแทนผู้ประพันธ์ และกล่าวอ้างว่าเนื้อหาในนวนิยายเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับสหายนคนสนิท การกระทำเช่นนั้นเป็นการปกปิดหรือบิดเบือนฐานะที่แท้จริงของตน เนื่องจากเกรงว่าภาพลักษณ์ที่ปรากฏจะส่งผลต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ข้อกล่าวหาดังกล่าวได้รับการพิสูจน์และยืนยันจาก

หลักฐานที่ปรากฏในหนังสือเรื่อง *การวิเคราะห์นวนิยายฉวนฉวน* ของหวังชิงจื่อ (王性之<传奇> 辨证) และหนังสือเรื่อง *บทวิเคราะห์กวีนิพนธ์ของเยวี่เยินเจินกับหลี่ไป่* (元白诗笺征稿) ของ เจินหยินเค่อ (陈寅恪) (Zhang, 2011: 28) นอกจากนี้ พฤติกรรมของ เยวี่เยินเจินยังเป็นทีวิพากษ์วิจารณ์ของนักเขียนสมัยยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรมจีน หรือจีนยุคใหม่อย่าง หลู่ซู่ฉวิน (鲁迅) ซึ่งได้วิจารณ์ผลงานดังกล่าวในหนังสือเรื่อง *รวมประวัติย่อนวนิยายจีน* (中国小说史略) ว่าเป็นพฤติกรรมเขียนเพื่อแก้ภาพลักษณ์ของผู้แต่งเยวี่เยินเจินอย่างชัดเจนและเป็นการไม่เหมาะสมน่าตำหนิอย่างยิ่ง (Zhang, 2011: 40)

สำหรับเนื้อหาในบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน ของหวังฉื่อฝู เป็นเรื่องราวความรักของชายหญิงที่ร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคจากวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพชนได้บัญญัติไว้ จนได้ครองรักกันที่สุดในที่สุด ตามมโนทัศน์และความปรารถนาดีต่อความรักของผู้ประพันธ์ที่ว่า “อยากเห็นคู่รักในโลกนี้สมหวังและครองคู่กันที่สุดในที่สุด” (愿天下有情人终成眷属) ต่อมาได้กลายเป็นแนวคิดต้นแบบของวรรณกรรมจีนลักษณะสุขนาฏกรรม นอกจากความโดดเด่นด้านเนื้อหาแล้ว กวีผู้ประพันธ์ยังได้สร้างตัวละครจากการตัดแปลงตัวละครในนวนิยายต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ด้วยกลวิธีการสร้างตัวละครที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและเป็นที่โจษขานจนกลายเป็นต้นแบบของการสร้างตัวละครในวรรณกรรมยุคต่อมา เช่น การสร้างตัวละครเอกชายที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นบัณฑิตผู้อ่อนแอ (文弱书生) ซึ่งเป็นบัณฑิตรูปงามที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและซื่อสัตย์มั่นคงต่อความรัก แต่มักล้มป่วยด้วยโรคทางใจจากพิษแห่งความรัก อัตลักษณ์ของบัณฑิตผู้อ่อนแอผู้นี้ได้กลายเป็นต้นแบบของตัวละครเอกในวรรณกรรมยุคต่อมา เช่น ตัวละครเอกชาย เจียเป่ายวี่ (贾宝玉) ในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* (红楼梦) สมัยราชวงศ์ชิง (清代 ราว ค.ศ.1344 - 1911) นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ยังได้สร้างตัวละครรองสาวใช้ที่มีความโดดเด่นไม่แพ้ตัวละครเอกนามว่า หงเหนียง (红娘) ด้วยบทบาทแม่สื่อที่ยึดหลักคุณธรรม ผดุงความยุติธรรม มีความเมตตา ความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือคู่รักให้สมหวัง โดยไม่เกรงกลัวต่อภยันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการลงทัณฑ์ของคุณนายชุย (崔夫人) ผู้เป็นเจ้านาย หงเหนียง จึงเป็นอัตลักษณ์ของแม่สื่อที่ชาวจีนรู้จักมักคุ้น และชื่อของนางกลายเป็นคำพ้องความหมายกับคำว่า เหมยเหริน (媒人) ที่แปลว่า แม่สื่อ ตั้งแต่นั้นมา

ลักษณะที่โดดเด่นของวรรณกรรมบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* อีกประการหนึ่งคือ กลวิธีการประพันธ์ของบทละครที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อกำหนดของบทประพันธ์ในรูปแบบเยวี่เยินจำจวี่ ซึ่งหลักเกณฑ์ทั่วไปของบทละครอุปรากรจีนประเภทนี้ กำหนดให้ในหนึ่งเรื่องประกอบด้วยการเล่นเพียง 1 บท (一本) แต่ละบทประกอบด้วย 4 ตอนหรือ 4 ฉาก (四折) ซึ่งในแต่ละบทสามารถเพิ่มฉากแทรก (楔子) ได้ บทละครหนึ่งเรื่องหรือหนึ่งบทจึงประกอบด้วยตอน/ฉากการเล่นรวม 4-5 ฉาก เท่านั้น แต่สำหรับในบทละคร *ซีเซียงจี* นั้น

ปรากฏบทแสดงในหนึ่งเรื่องประกอบด้วย 5 บท (五本) แต่ละบทประกอบด้วย 4-5 ตอน/ฉาก และยังเพิ่มฉากแทรกในแต่ละบทอีกด้วย ฉะนั้น บทละครรวมทั้งเรื่องจึงประกอบด้วย 21 ตอน/ฉาก (二十一折) ซึ่งนับว่าเป็นบทละครอุปรากรจีนที่มีองค์ประกอบการแสดงที่ยิ่งใหญ่อลังการอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้ ในการจัดวางตัวละครที่รับบทซ้ำร้องนั้นก็ยังไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ว่า ตัวละครเอกชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้นที่รับบทซ้ำร้องได้ และจะต้องเป็นผู้ซ้ำร้องตลอดทั้งเรื่อง ตัวละครอื่นจะรับแต่บทสนทนาเพียงอย่างเดียว การจัดวางบทซ้ำร้องของตัวละครในเรื่อง *ซีเซียงจี* นั้น ตัวละครทุกตัวสามารถสลับกันซ้ำร้องในทุกบทหรือในแต่ละตอนได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับบทละครแสดงเรื่องอื่นๆ (Sun, 1983: 68) แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการประพันธ์แบบบทละครเว่ยเยินจำจิวี่ของหวังฉือฝู เป็นการก้าวข้ามหลักเกณฑ์ข้อกำหนดที่เคยมีมาก่อนได้อย่างน่าอัศจรรย์

อนึ่ง บทละคร *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวน ฉบับดั้งเดิมของ หวังฉือฝู นั้นได้สูญหายไปตามกาลเวลา ตัวบทเนื้อหาที่ปรากฏในปัจจุบันล้วนแต่เป็นฉบับเรียบเรียงใหม่ในสมัยราชวงศ์หมิง (明代 ราว ค.ศ.1368 - 1644) ซึ่งยังคงเหลือให้เห็นเพียงประมาณ 40 ฉบับ และอีกราว 40 ฉบับเป็นฉบับที่ผลิตในสมัยราชวงศ์ชิง นอกจากนี้ ยังปรากฏฉบับปรับปรุงใหม่ของผู้ประพันธ์ในสมัยยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรมจีนอีกประมาณ 50 ฉบับ (Xu Han, 2010: 1868)

อย่างไรก็ตาม บทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวนนี้ได้กลายมาเป็นวรรณกรรมต้องห้ามของสตรีเพศในสมัยราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง ด้วยบทรักของตัวละครเอกชายหญิงในเนื้อหาที่ล่อแหลมต่อวัฒนธรรมประเพณีของชนชาวจีนในวัฒนธรรมขงจื้อ ถึงกระนั้นก็ตาม หลังจากยุคสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมจีนหรือจีนยุคใหม่แล้ว บทละคร *ซีเซียงจี* ก็ได้กลับมาเป็นวรรณกรรมที่นักประพันธ์ชาวจีนนิยมนำมาดัดแปลงขึ้นเป็นผลงานชิ้นใหม่ในรูปแบบบทประพันธ์ต่างๆ อาทิ นำมาสร้างเป็นบทละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า บทละคร *ซีเซียงจี* ของหวังฉือฝู เป็นวรรณกรรมจีนโบราณที่มีการใช้กลวิธีการประพันธ์ในลักษณะงานเขียนยุคหลังสมัยใหม่ (post-modern) ที่มีการนำตัวบทต้นแบบมาดัดแปลง และประกอบสร้างผลงานชิ้นใหม่ขึ้นมาในรูปแบบวรรณกรรมกระแสหลักของยุคสมัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษามโนทัศน์สหบทในบทละคร *ซีเซียงจี* โดยศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาและกลวิธีการสร้างตัวละครในบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน กับ นวนิยาย *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของชุดความสัมพันธ์ต่างๆ ที่แฝงอยู่ในตัวบท ตลอดจนอิทธิพลที่ส่งทอดถึงกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาและการสร้างตัวละครในบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน กับ นวนิยาย *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง

1.2.2 วิเคราะห์มโนทัศน์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นในบทละคร *ซีเซียงจี*

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 บทละคร *ซีเซียงจี* นำเนื้อหาและการสร้างตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย *ยงยงจ้วน* มาดัดแปลงเพื่อนำเสนอในรูปแบบบทละครซึ่งเป็นประเภทงานวรรณกรรมกระแสหลักในสมัยราชวงศ์หยวน

1.3.2 บทละคร *ซีเซียงจี* ประพันธ์ในสมัยราชวงศ์หยวนซึ่งปกครองโดยชนชาติมองโกล นวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* เป็นผลงานสมัยราชวงศ์ถังของชนชาติฮั่น มโนทัศน์ทางสังคมของยุคสมัยทั้งสองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายความเหมือนที่ถ่ายทอดจากตัวบทต้นแบบสู่ตัวบทดัดแปลง เช่น การให้ความสำคัญต่อการสอบเป็นขุนนางทั้งในสังคมฮั่นและในสังคมมองโกล และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวบททั้งสอง เช่น วัฒนธรรมฮั่นเคร่งครัดเรื่องชนชั้นและเพศสถานะมากกว่าวัฒนธรรมมองโกล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวบทละคร *ซีเซียงจี* ของหวังจื่อฝู จาก *คัมภีร์อุปรากรจีน* (戏曲经典名篇) บรรพที่ 5 (第五卷) ในหนังสือ *Zhongguo Gudian Wenxue Mingzhu Cangshu Baibu* (中国古典文学名著藏书百部) ของ สุวิหาน (徐寒) หน้า 1869 - 2038 ตีพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ต้าจิ่งเหวินอี้ (大众文艺出版社) กรุงปักกิ่ง ในปี ค.ศ.2010 และสำหรับนวนิยาย *ยงยงจ้วน* ได้ใช้เนื้อหาตัวบทจากหนังสือเรื่อง *Tangsong Chuanci Xuan* (唐宋传奇选) ของจางโฮยวเฮ้อ (张友鹤) ตีพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เหรินหมินเหวินเสวี่ (人民文学出版社) กรุงปักกิ่ง ในปี ค.ศ.1982 และกำหนดศึกษามโนทัศน์สหบทในตัวบทดัดแปลงบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับตัวบทต้นแบบนวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง เฉพาะประเด็นหลัก 3 ประเด็นเท่านั้น คือ ด้านเนื้อหา ด้านกลวิธีการสร้างตัวละคร และด้านมโนทัศน์ทางสังคม

1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากเอกสารภาษาจีนและภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1.5.1 เอกสารภาษาจีน

(1) Jiang Xingyu 蒋星煜. *Xixiang Ji Yanjiu yu Xinshang 西厢记研究与欣赏*. Shanghai : Shanghai Cishu Chubanshe, 2004. หนังสือเรื่อง *ซีเซียงจีเหียนจิวยหฺวี* ซินฉาง ของเจียงซิงยูวี่ นี้เป็นหนังสือแนววิจัยและวิเคราะห์วิวัฒนาการของวรรณกรรมทั้งสองในรูปแบบบทประพันธ์ที่เป็นวรรณกรรมกระแสหลักของแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์จิน และราชวงศ์หยวน ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวรรณกรรมดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบนวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* ของแต่ละยุคสมัย เพื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาและตัวละครในตัวบทดัดแปลง บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี*

(2) Zhang Yanjin 张燕瑾. *Zhang Yanjin Jiang Xixiang Ji 张燕瑾讲西厢记*. Tianjin: Tianjin Guji Chubanshe, 2011. หนังสือเรื่อง *จางเยี่ยนจินเล่าเรื่องซีเซียงจี* ของจางเยี่ยนจิน เป็นหนังสือแนววิจารณ์เรื่องราวความรักในวรรณกรรมแต่ละยุคสมัย และเปรียบเทียบวรรณกรรมที่ดัดแปลงจากนวนิยายต้นฉบับ *ยงยงจ้วน* เป็นหนังสือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหญิงจากวรรณกรรมของแต่ละยุคสมัย ตลอดจนเปรียบเทียบเนื้อหาและตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* และบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี*

(3) Wang Zichen 王缙塵. *Wang Zichen Jiangshu Lunyu 王缙塵讲述论语*. Translated by Zhen Haidong 镇海董. Xianggang : Xianggang Guangzhi Shuju Chubanshe. หนังสือเรื่อง *การบรรยายคัมภีร์จิริยวัตรของหวังจื่อเฉิน* อรรถาธิบายโดย เจิ้นไห่ตง เป็นหนังสือที่แปลคำอธิบายคัมภีร์จิริยวัตร หลุนหฺยวี (论语) ของปรัชญาสำนักขงจื่อ ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลศึกษาแนวความคิดปรัชญาสำนักขงจื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมวัฒนธรรมของชนชาติจีน และส่งผลต่อวรรณกรรมจีนตั้งแต่สมัยอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน

1.5.2 เอกสารภาษาไทย

(1) ตรีศิลป์ บุญขจร, *ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ: วรรณคดีเปรียบเทียบ: กระบวนทัศน์และวิธีการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์วรรณคดีศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553. เป็นหนังสือว่าด้วยวรรณคดีเปรียบเทียบที่ใช้ศึกษาวิธีการ

วิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีต่างๆ ของวรรณคดีเปรียบเทียบ รวมทั้งแนวทฤษฎีสหพท ของจูเลีย คริสตีวา ที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักศึกษาวิเคราะห์บทละคร *ซีเซียงจี* ในครั้งนี้

(2) พัทธนี ตั้งยีนยง, *กวีนิพนธ์สงครามจีนราชวงศ์ถัง* : การศึกษาเชิงวาทกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552. เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวิเคราะห์กวีนิพนธ์สงครามจีนสมัยราชวงศ์ถัง โดยวิเคราะห์แนวความคิด อุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในตัวบทผ่านวาทกรรม ตลอดจนวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ของปัจเจกชนและสังคมชาวจีน ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการศึกษาด้านมโนทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรมของชนชาวจีน และแนวปรัชญาสำนักขงจื้อที่ชนชาวจีนใช้ในการครองตนดำรงอยู่ในสังคม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์มโนทัศน์ทางสังคมของวัฒนธรรมชนชาติอื่นที่อยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติมองโกลในสมัยราชวงศ์หยวน

(3) พิมพ์ลดา ดีมาก, *การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซุสึไทเฮา” ในวรรณกรรมภาพยนตร์และละครโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554. เป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องและกลวิธีการสร้างตัวละคร “ซุสึไทเฮา” ในวรรณกรรมจีนรูปแบบบทประพันธ์ต่างๆ และเปรียบเทียบลักษณะการเล่าเรื่องระหว่างวรรณกรรม ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการสร้างตัวละครในวรรณกรรมต้นแบบ *ยິงยິงจ้วน* และวรรณกรรมดัดแปลง *ซีเซียงจี*

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นหลักและใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description) ในการนำเสนอผลการวิจัย โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.6.1 สืบค้นและรวบรวมข้อมูล รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งความรู้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.6.2 ศึกษานวนิยายเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* และ บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* ฉบับภาษาจีน และแปลเป็นภาษาไทย

1.6.3 ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบวรรณกรรมบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* กับนวนิยาย *ยິงยິงจ้วน* ทั้งด้านที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันโดยใช้ทฤษฎีสหพท

1.6.4 ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย *ยี่งยี่งจ้วน* กับในบทละคร *ซีเซียงจี* ในส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

1.6.5 ศึกษาสังคมวัฒนธรรมประเพณีจีนในสมัยโบราณตามคติปรัชญาของจื่อและเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางสังคมระหว่างชาติอื่น และชนชาติมองโกล

1.6.6 สรุปผลการวิจัย

1.6.7 นำเสนอและจัดทำเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถอดถ่ายเสียงตัวอักษรจีนด้วยวิธีการทับศัพท์คือ การนำคำภาษาจีนมาเขียนด้วยอักษรไทย โดยให้อ่านออกเสียงตามระบบอักษรวิธีไทยได้ใกล้เคียงกับการออกเสียงในภาษาจีน และรักษารูปศัพท์ตามสมควร ผู้วิจัยกำหนดใช้ *หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2550* สำหรับชื่อเฉพาะในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะกำกับตัวอักษรจีนเมื่อปรากฏครั้งแรกเท่านั้น

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 แนะนำบทละครจีนโบราณเรื่อง *ซีเซียงจี* ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในสังคมไทย

1.8.2 เข้าใจกลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างตัวละครในบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี*

1.8.3 ได้รับความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรมจีน ที่สะท้อนผ่านบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี*

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรม

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเส้นทางวิวัฒนาการของวรรณกรรมต้นแบบนวนิยายเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* แห่งสมัยราชวงศ์ถัง สู่ บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน เพื่อให้เห็นความเกี่ยวโยง และความสัมพันธ์ของตัวบทต่างๆ พร้อมทั้งเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีสหบท และแนวคิดกลวิธีการสร้างตัวละคร ที่ใช้เป็นแนวทางประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

2.1 จากนวนิยาย *ยິงยິงจ้วน* สู่ บทละคร *ซีเซียงจี* : การเดินทางข้ามเวลา

นับเป็นเวลากว่าสี่ร้อยปีในการเดินทางข้ามกาลเวลาของนวนิยายเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถัง ไปสู่บทละครแสดงเรื่อง *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวน ผ่านขบวนการดัดแปลงเสริมแต่งของกวีผู้ประพันธ์ที่ข้ามยุคข้ามสมัย รังสรรค์ผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่จำนวนมาก จากวรรณกรรมต้นแบบเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* ด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบการประพันธ์ ฉันทลักษณ์ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามความถนัดด้านวรรณศิลป์ของผู้ประพันธ์ และรูปแบบวรรณกรรมกระแสหลักของสังคมแต่ละยุคสมัย บ้างปรากฏในบทกลอน บทสั้น อาทิ *ลำน่านา ยິงยິงเกอ* ของหลี่เซินในสมัยราชวงศ์ถัง หรือในรูปแบบบทละครยาวที่ประกอบด้วยตัวอักษรถึงกว่าห้าหมื่นตัว เช่นบทขับร้อง *ซีเซียงจีจู้กงเต๋ยว* ของต่งเจี๋ยเยวี่ยน แห่งราชวงศ์จิน และบทละคร เรื่อง *ซีเซียงจี* ของหวางฉือฝู แห่งราชวงศ์หยวน เนื้อเรื่องของวรรณกรรมที่ดัดแปลงใหม่นั้น มีทั้งที่เป็นลักษณะแบบสุขนาฏกรรม และโศกนาฏกรรม

ในสมัยราชวงศ์ถังมักปรากฏวรรณกรรมจำนวนมากที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมต้นฉบับเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* แต่ยังคงเนื้อเรื่องเดิมในลักษณะแบบโศกนาฏกรรม ต่อมา มีการดัดแปลงเสริมแต่งขึ้นบางส่วนในสมัยราชวงศ์ซ่ง จนถึงยุคสมัยราชวงศ์จิน และราชวงศ์หยวน จึงได้มีการดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เป็นไปในลักษณะสุขนาฏกรรม เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความชัดเจนในการลำดับวิวัฒนาการของบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* ในแต่ละยุคสมัยมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกนำเสนอเฉพาะวรรณกรรมดัดแปลงที่โดดเด่นของแต่ละยุคสมัย จำนวน 6 เรื่อง โดยเริ่มจากวรรณกรรมต้นฉบับในสมัยราชวงศ์ถัง เรื่อง *ยິงยິงจ้วน* ของเยวี่ยนเจิน และลำน่านา *ยິงยິงเกอ* ของหลี่เซิน วรรณกรรมดัดแปลงรูปแบบบทกลอนในสมัยราชวงศ์ซ่ง *ชุยยິงยິง* ของฉินกวน และบทกลอน *ชุยยິงยິงซางเต๋ยวเต๋ยเสี่ยนฮฺวา* (崔莺莺商调蝶恋花) ของเจ้าหลิ่งจื่อ (赵岭峙) วรรณกรรมดัดแปลงรูปแบบบทขับร้องในสมัยราชวงศ์จิน *ซีเซียงจี*

จูกงเต๋ยว ของต่งเจี๋ยเยวี่ยน และวรรณกรรมดัดแปลงรูปแบบบทละครในสมัยราชวงศ์หยวน เรื่อง ซีเซียงจี ของหวางฉือฝู่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 นวนิยาย ยิงยงจ้วน ใน ถังฉนวนฉี

สมัยราชวงศ์ถังเป็นยุคสมัยที่ได้ชื่อว่า “ยุคทองแห่งจักรวรรดิจีน” (the Golden Age of Chinese Empire) ยุคสมัยที่เศรษฐกิจสังคมรุ่งเรืองที่สุดยุคหนึ่งของประวัติศาสตร์จีน จักรพรรดิในราชวงศ์ถังมีพระประสงค์จะลดความขัดแย้งจากความเลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคม จึงมีแนวคิดนโยบายโอนอ่อนและเปิดกว้างในด้านการปกครองมากกว่าราชวงศ์ยุคสมัยก่อน เพื่อรักษาอำนาจและความมั่นคงของศูนย์กลางการปกครองแห่งจักรวรรดิ นโยบายที่โอนอ่อนและเปิดกว้างนั้นมีเป้าหมายมุ่งสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และการทหาร โดยพัฒนาอาชีพพื้นฐานการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักประเทศชาติ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดความรุ่งเรืองและความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการทหาร โดยเฉพาะในเมืองหลวงฉางอัน (长安) ศูนย์กลางอำนาจการปกครอง และหัวเมืองต่างๆ เช่น ลั่วหยาง (洛阳) หยางโจว (扬州) เป็นต้น (Zhang, 1982: 4) ฐานะความเป็นอยู่ที่มั่งคั่งของผู้คนในสังคมเมืองเหล่านี้ นอกจากจะเสพวัตถุนิยมแล้วยังมีวัฒนธรรมการเสพความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมการแสดงละครพูด ชมการเล่านิทานซึ่งเป็นวรรณกรรมในรูปแบบงานมุขปาฐะ จึงมีการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบวรรณกรรมร้อยแก้วมากขึ้น เพื่อรองรับการเติบโตของวรรณกรรมเหล่านี้

เมืองหลวงฉางอันนอกจากจะเป็นศูนย์กลางความรุ่งเรือง และศูนย์กลางการปกครองแล้ว ยังเป็นจุดหมายปลายทางของเหล่าบัณฑิต ปัญญาชนที่มุ่งสู่การแข่งขันสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ตามระบบการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ (科举制度) หรือระบบคุณธรรม (merit system) ที่เริ่มใช้เป็นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์สุย ซึ่งเป็นนโยบายบริหารประเทศที่เป็นต้นแบบของยุคสมัยต่อมา และได้ใช้สืบต่อกันมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในยุคสมัยราชวงศ์ซิง นับเป็นเวลานานกว่า 1,300 ปี ระบบนี้ทำให้ศูนย์กลางอำนาจการปกครองของจีนได้ขุนนางมาจากทุกระดับชั้นของสังคม ความหลากหลายของขุนนางในราชสำนักส่งผลให้จักรวรรดิจีนเป็นจักรวรรดิที่มีอายุยาวนานแห่งหนึ่งของโลก การนำเอาระบบสอบคัดเลือกมาใช้ในสมัยจักรพรรดิฉู่เจ๋อเทียน (武则天 ค.ศ.624 - 705) แห่งราชวงศ์ถัง ทำให้สามัญชนทุกชนชั้นมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในการเข้าสอบแข่งขัน (พัชณี ตั้งยีนง, 2553: 2) นับเป็นการเปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางหรือแม้แต่ชนชายขอบได้มีโอกาสเลื่อนสถานภาพทางสังคม จากการได้รับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ทำให้สังคมชนชั้นบัณฑิตขยายวงกว้างมากขึ้น วรรณกรรมจีนโบราณ กวีนิพนธ์ของแต่ละยุคสมัย หรือแม้แต่วรรณกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้คนในสังคมต่างมุ่งใฝ่ฝันศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้สำหรับ

เตรียมความพร้อมในการเข้าสอบแข่งขัน ประกอบกับความเจริญรุ่งเรืองและศิวิไลซ์ของบ้านเมืองในเมืองหลวงและเขตหัวเมืองใหญ่ๆ ที่เต็มไปด้วยสีสันความบันเทิง ส่งผลให้มีความต้องการเสพวรรณกรรมในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น วรรณกรรมในรูปแบบบทประพันธ์ใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการรังสรรค์ผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่ของกวีชนชั้นบัณฑิต เพื่อตอบสนองความต้องการเสพวรรณกรรมของผู้คนในสังคมเมืองหลวงที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

ฉวนฉี (传奇) เป็นวรรณกรรมโบราณประเภทนวนิยายจีนรูปแบบหนึ่ง มีความหมายว่า บันทึกเรื่องราวอันแปลกประหลาด เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่วิวัฒนาการมาจากวรรณกรรมรูปแบบที่เรียกว่าจื่อกุ้ย (志怪) ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วที่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ สิ่งลึกลับมหัศจรรย์ในยุคสมัยทวารวดี (六朝 ราว ค.ศ.222 - 589) นวนิยายฉวนฉีเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วที่ได้รับความนิยมจากผู้คนในสังคมสมัยราชวงศ์ถัง โดยเฉพาะในยุคกลางของราชวงศ์ถัง (ราว ค.ศ.766-873) ซึ่งนับว่าเป็นยุคทองของนวนิยายฉวนฉี (Zhang, 1982: 7) และต่อเนืองไปจนถึงราชวงศ์ซ่ง ด้วยเหตุที่กวีสมัยถังและสมัยซ่งนิยมการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบร้อยแก้ว เพื่อรองรับการเติบโตของวรรณกรรมในลักษณะงานมุขปาฐะที่เรียกว่าฮว่าป๋น (话本) ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างความบันเทิงอย่างหนึ่งด้วยการเล่านิทานให้ผู้ชมฟัง อีกทั้งข้าราชการขุนนางในสมัยนั้นส่วนใหญ่เป็นกวีระดับชนชั้นบัณฑิตที่มากด้วยความรู้ความสามารถ จึงนิยมแต่งวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วในรูปแบบฉวนฉี เพื่อแสดงความสามารถด้านวรรณศิลป์ของตนให้เป็นที่ประจักษ์ในสังคม ส่งผลให้วรรณกรรมในรูปแบบฉวนฉีกลายเป็นวรรณกรรมกระแสหลักในสมัยราชวงศ์ถัง ชาวจีนยุคหลังจึงมักคุ้นกับการเรียกวรรณกรรมประเภทนวนิยายฉวนฉีว่า ฉวนฉี หรือ ฉงฉวนฉี (唐宋传奇) (Zhang, 1982: 7)

สำหรับลักษณะของนวนิยายประเภทฉวนฉีนั้น เนื้อเรื่องส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องราวที่ได้ยินได้ฟังจากประสบการณ์ในระหว่างการเดินทาง หรือจากการพูดคุยสนทนาในงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ หรืออาจเป็นประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้ประพันธ์ วรรณกรรมเหล่านี้จึงมักเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลานั้น ลักษณะเฉพาะของบทประพันธ์รูปแบบฉวนฉีนั้น มักจะแทรกบทกวีนิพนธ์ในระหว่างเนื้อหาที่เป็นบทร้อยแก้ว อีกทั้งยังแสดงความคิดเห็น คำวิจารณ์ของผู้แต่งไว้ในท้ายบทตอนจบของเรื่องเสมอ (Zhang, 1982: 7)

แก่นเรื่องของนวนิยายประเภทฉวนฉีนั้น โดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหญิง และหนึ่งในเรื่องที่น่าสนใจและได้รับความนิยมมากที่สุด คือนวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* ของเยวี่นเจิ้น ซึ่งนับว่าเป็นต้นแบบของวรรณกรรมประเภทฉวนฉีในยุคสมัยนั้นและยุคต่อมา ด้วยความโดดเด่นด้านการใช้ภาษาในการบรรยายบุคลิกลักษณะ

และความรู้สึกของตัวละคร พรรณนาความรู้สึก อารมณ์ ความปรารถนาในความรัก ความใคร่ และความขัดแย้งภายในจิตใจของหญิงสาววัยแรกรุ่นได้อย่างสมจริง (Zhang, 2011: 28)

(1) ประวัติผู้แต่ง

เยวี่ยนเจิน เป็นชาวเหอหนาน (河南) ดำรงชีวิตอยู่ในยุคกลางสมัยราชวงศ์ถัง เกิดในตระกูลขุนนางเก่า บิดาเสียชีวิตตั้งแต่เขาอายุได้ 8 ขวบ จึงได้ติดตามมารดาไปอาศัยอยู่กับญาติทางฝ่ายมารดา ได้รับการฝึกฝนด้านการอ่านเขียนบทกลอนตั้งแต่วัยเยาว์ มีความรู้ความสามารถ เฉลียวฉลาด จนสามารถสอบผ่านการคัดเลือกเข้ารับราชการขุนนางในลำดับที่หนึ่งในเวลาต่อมา (Zhang, 2011: 23) และยังมีความถนัดทางด้านวรรณศิลป์ ความสามารถด้านการประพันธ์บทกวีนิพนธ์เทียบเท่ากวีเอกในสมัยเดียวกัน ไป่จวีอี้ (白居易) โดยผู้คนเรียกรูปแบบกวีนิพนธ์ของกวีทั้งสองว่า เยวี่ยนไป่ตี้ (元白体) ซึ่งรูปแบบกวีนิพนธ์ของทั้งสองมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมจีนในยุคนั้นเป็นอย่างมาก ผลงานที่โดดเด่นของเยวี่ยนเจิน คือนวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* หรือบันทึกประวัติสาวน้อยยิ้งยิ้ง ประพันธ์ในปีจินหยวน (贞元) ที่ 20 หรือ ราว ค.ศ.804 ด้วยความถนัดและเชี่ยวชาญเรื่องภาษาของผู้ประพันธ์ ทำให้นวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* มีความโดดเด่นด้านภาษาซึ่งเป็นลักษณะรูปแบบพรรณนาโวหารประกอบบทกลอน โดยเฉพาะสุนทรียภาพของบทกลอนในเนื้อหา ทำให้ผลงานได้รับความนิยมจากผู้อ่านและกวีสมัยนั้นเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นต้นแบบของบทประพันธ์รูปแบบฉวนฉีในยุคสมัยนั้น และยุคต่อมา นอกจากนี้ ยังปรากฏผลงานกวีนิพนธ์ของเยวี่ยนเจินอีกจำนวนมากที่ยังคงเหลือให้เห็นในปัจจุบันราวกว่า 830 เรื่อง (Zhang, 2011: 24)

ผลงานวรรณกรรมจำนวนมากดังกล่าว ได้บันทึกเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของผู้แต่งเยวี่ยนเจินไว้มากมาย ซึ่งต่อมากวีในยุคหลังได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจารณ์ผลงานและพฤติกรรมของผู้ประพันธ์ และใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ยืนยันว่า เยวี่ยนเจินเป็นตัวละครเอกชายในนวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* สมัยราชวงศ์ถัง เช่น จากผลงานชื่อ *บทกลอนฤดูใบไม้ผลิ* (春词) ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ *รวมบทกลอนความรักของเยวี่ยนเจิน* (元氏古艳诗) เป็นข้อพิสูจน์ว่า เยวี่ยนเจินเป็นผู้ประพันธ์บทกลอนดังกล่าว และเป็นบทกลอนเดียวกับที่ตัวละครเอกนางเซ็งแตงขึ้นสำหรับใช้เป็นสื่อสัมพันธ์ถึง ชูยยิ้งยิ้ง ตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* (Sun, 1983: 9) นอกจากนี้ ยังปรากฏหลักฐานยืนยันที่ปรากฏในหนังสือเรื่อง *การวิเคราะห์นวนิยายฉวนฉีของหวังซิงจื่อ* และหนังสือเรื่อง *วิเคราะห์บทกวีนิพนธ์เยวี่ยนไป่* ของจินหยินเค่อ อีกทั้งหนังสือเรื่อง *รวมประวัติย่อนวนิยายจีน* ของหลู่ซุวี่น ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้าแล้ว

เมื่อศึกษาข้อมูลในหนังสือเรื่อง *วิเคราะห์บทกวีนิพนธ์เยวี่ยนไป๋* ของเงินหยิ่นเค่อ ซึ่งได้บันทึกไว้ว่า “วัฒนธรรมของสังคมในสมัยราชวงศ์ถังได้รับการสืบทอดจากสมัยราชวงศ์ใต้ (南朝 ราว ค.ศ. 420 - 589) ซึ่งวัดระดับมาตรฐานด้านคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้คนจากสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ หนึ่งวัดจากชีวิตสมรส และสองจากสถานะการเป็นขุนนาง แสดงให้เห็นว่าการสอบเข้า รับราชการเพื่อเป็นขุนนางในราชสำนักเป็นเป้าหมายหลักของบรรดาปัญญาชน ขณะเดียวกันความสำคัญของการเลือกคู่ครองก็ไม่มียิ่งหย่อนไปกว่ากัน การแสวงหาวิถีแห่งความสำเร็จทั้งชีวิตครอบครัวและตำแหน่งหน้าที่การงาน ขุนนางใหม่ที่เข้ารับราชการแล้วจึงมักเลือกชีวิตคู่ด้วยการเป็นบุตรเขยของขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก เช่นเดียวกับกวีเยวี่ยนเจินที่ภายหลังรับราชการเป็นขุนนางแล้ว ได้สมรสกับบุตรสาวขุนนางชั้นสูงในราชสำนักนามว่า เว่ยฉง (韦丛) เพื่อประสงค์ให้ชีวิตสมรสของตนเป็นแรงสนับสนุนและเกื้อกูลชีวิตการทำงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ชีวิตสมรสทั้งสองได้อยู่ด้วยกันยาวนานเพียง 6 ปี ภรรยาก็เสียชีวิต และมีบุตรด้วยกัน 2 คน (Zhang, 2011: 36)

อย่างไรก็ตาม ข้อกล่าวหาที่ว่า ผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* เป็นบุคคลเดียวกับตัวละครเอกชาย จางเซิง แต่ปกปิดฐานะที่แท้จริงเนื่องจากเกรงว่าจะเกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์ของตน นอกจากได้มีการพิสูจน์จากการอ้างอิงผลงานวรรณกรรมของเยวี่ยนเจินแล้ว ยังได้รับการยืนยันจากกวีสมัยราชวงศ์ซ่ง หวังชิงจื่อ (王性之) ด้วยการพิสูจน์จากหลักฐานการลำดับความสัมพันธ์ทางเครือญาติหลายประการดังนี้ 1) หนังสือเรื่อง *วิเคราะห์นวนิยายยิ้งยิ้งจ้วน* (辨传奇莺莺事) ของหวังชิงจื่อบันทึกว่า ตัวละครเอกหญิงชุยยิ้งยิ้งนั้นเป็นบุตรสาวของชุยเผิง (崔鹏) 2) หลักฐานที่ปรากฏในผลงานวรรณกรรมของเยวี่ยนเจิน เรื่อง *บันทึกพี่น้องตระกูลลู* (陆氏姊志) ได้กล่าวถึงผู้มีศักดิ์เป็นท่านตาของตนเองมีนามว่า เจิ้งจี (郑济) 3) จากบทความของกวีราชวงศ์ถัง ไป่จวีอี้ ที่ได้เขียนไว้ว่าอัลมารดาของเยวี่ยนเจิน เจิ้งฟูเหริน (郑夫人) ว่า “เจิ้งฟูเหรินเป็นบุตรสาวของ เจิ้งจี” 4) หลักฐานที่พบใน *สมุดบันทึกทายาทสกุลชุย* (崔氏谱) ว่า “ชุยเผิงได้สมรสกับบุตรสาวเจิ้งจี มารดาของชุยยิ้งยิ้งและมารดาของเยวี่ยนเจินต่างเป็นบุตรสาวของเจิ้งจีผู้มีศักดิ์เป็นท่านตาของทั้งสอง” หลักฐานดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ชุยยิ้งยิ้งกับเยวี่ยนเจินมีฐานะเป็นเครือญาติกัน และจางเซิงก็คือตัวแทนของผู้ประพันธ์ เยวี่ยนเจิน (Sun, 1983: 9) อีกทั้งข้อสรุปดังกล่าวยังสอดคล้องกับเนื้อหาในตัวบท นวนิยาย ที่บรรยายตัวละครหญิงชราคุณนายชุยไว้ว่า “แม่มายตระกูลชุย มีนามสกุลเดิมว่าเจิ้ง (郑) ซึ่งเป็นนามสกุลเดียวกับมารดาจางเซิง หากนับสายสัมพันธ์ทางเครือญาติแล้ว คุณนายชุยในฐานะพี่สาวหรือน้องสาวของมารดาจางเซิง จึงมีศักดิ์เป็นน้าของจางเซิง” (Zhang, 1982: 106)

(2) เรื่องย่อ *ยิ้งยิ้งจ้วน* หรือ *ชีวประวัติสาวน้อยยิ้งยิ้ง*

เรื่องย่อ *ยิ้งยิ้งจ้วน* หรือ *ชีวประวัติสาวน้อยยิ้งยิ้ง* ผู้วิจัยได้คัดย่อและแปลเป็นภาษาไทยจากหนังสือ Zhang Youhe 张友鹤. *Tangsong Chuanqi Xuan 唐宋传奇选*. Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe, 1982. p.106 – 111. สรุปเนื้อหาได้ดังนี้

ในปีศักราชเงินเยวี่ยน สมัยราชวงศ์ถัง ยังมีบัณฑิตรูปงามนามว่าจางเซิง อุปนิสัยอ่อนโยน บุคลิกสุภาพเรียบร้อยค่อนข้างไว้ตัว อายุ 23 ปี ยังไม่เคยเข้าใกล้สตรี ได้เดินทางไปยังเมืองหลวงฉางอัน เพื่อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก

ระหว่างการเดินทางผ่านเมืองผู่โจว (蒲州) ได้เข้าพักแรมในวัดผู่จิว (普救寺) ซึ่งห่างจากเมืองผู่โจวประมาณสิบลี้ ได้พบกับคุณนายชุยที่กำลังจะเดินทางกลับเมืองหลวงฉางอัน และพักค้างแรมที่วัดผู่จิวเช่นกัน หลังจากสอบถามแล้วได้ความว่าแม่ยายตระกูลชุยมีนามสกุลเดิมว่าเจิ้ง ซึ่งเป็นนามสกุลเดียวกับมารดาจางเซิง จึงได้นับถือเป็นญาติทางฝ่ายมารดา โดยเทียบศักดิ์เป็นท่าน้ำของจางเซิง

ขณะนั้นได้เกิดเหตุการณ์จลาจลขึ้นในเมืองผู่โจว สร้างความหวาดกลัวแก่ตระกูลชุยเป็นอย่างมาก เนื่องจากตระกูลชุยมีทรัพย์สินและบริวารมากมาย จางเซิงจึงขอความช่วยเหลือจากเพื่อนสนิทที่คุมกำลังในค่ายทหารบริเวณนั้นส่งกำลังทหารมาคุ้มกันความปลอดภัยให้ตระกูลชุย ทำให้ครอบครัวตระกูลชุยรอดพ้นจากการถูกคุกคามจากเหตุการณ์จลาจลครั้งนี้ได้ คุณนายชุยจึงจัดงานเลี้ยงเพื่อตอบแทนน้ำใจของจางเซิงที่ช่วยเหลือตระกูลชุยไว้ ในระหว่างงานเลี้ยงตอบแทน คุณนายชุยได้แนะนำบุตรสาววัยสิบเจ็ดนามว่าชุยยิ้งยิ้ง และบุตรชายนามว่า ฮวนหลง (欢郎) ในฐานะผู้พี่น้องให้จางเซิงได้รู้จัก ด้วยความงามของสาวน้อยชุยยิ้งยิ้ง ทำให้จางเซิงเกิดหลงรักเมื่อแรกพบ และพยายามพูดคุยนทนาด้วย แต่ไม่ได้รับความสนใจตอบจากหญิงสาว

หลังจากงานเลี้ยงในวันนั้น จางเซิงพยายามติดสินบนสาวใช้ตระกูลชุยนามว่า หงเหนียง หลายครั้งเพื่อจะได้หาโอกาสเข้าใกล้ชุยยิ้งยิ้ง สาวใช้หงเหนียงแนะนำจางเซิงให้ส่งของขวัญตามประเพณี แต่จางเซิงตอบว่าตนอดทนรอวันนั้นไม่ไหว เนื่องจากขั้นตอนการส่งของขวัญใช้เวลาเป็นแรมเดือน สาวใช้จึงแนะนำให้จางเซิงแต่งกลอนสรรภาพความในใจเพื่อขอความเห็นใจจากชุยยิ้งยิ้ง จางเซิงจึงแต่งบทกลอนชื่อว่า *บทกลอนฤดูใบไม้ผลิ* ผাগสาวให้นำไปให้

คืนวันนั้น หงเหนียงกลับมาพร้อมกับบทกลอนของชุยยิ้งยิ้งที่ชื่อว่า *คืนพระจันทร์เต็มดวง (明月三五夜)* มีใจความว่า

“待月西厢下，迎风户半开。拂墙花影动，疑是玉人来。”

“รอคอยใต้แสงจันทร์ในหอตะวันตก ประตูเปิดแง้มเพื่อรับลม เงามบุผาไหวๆ
บนกำแพง สงสัยคนงามจะมาเยือน”

จางเซิงเข้าใจความหมายของบทกลอนว่าเป็นการนัดให้ไปพบนางในคืนวันเพ็ญ เมื่อถึงคืนวันนัดหมาย จางเซิงจึงป็นข้ามกำแพงเข้าไปหาชวยยงยงที่หอด้านตะวันตก แต่กลับได้พบกับนางในสีหน้าท่าทางที่เคร่งขรึม พร้อมกับถ้อยคำต่อว่ารุนแรง จางเซิงยืนตกใจด้วยความฉงนอยู่สักครู่แล้วจึงป็นข้ามกำแพงกลับออกไป และคิดว่าความรักครั้งนี้คงสิ้นหวังแล้ว

ต่อมาในคืนหนึ่ง จางเซิงนอนหลับในห้องพัก ได้ยินเสียงคนปลุกให้ตื่นขึ้นกลางดึก และเสียงเคาะประตูเรียกของสาวใช้หึ่งเหินยง จากนั้นได้หอบหมอนและผ้าห่มเข้ามาในห้องพัก วางลงบนเตียงแล้วเดินจากไป สักครู่หนึ่ง หงเหินยงก็พุงชวยยงยงเข้ามาในห้อง คุณหนูชวยในกริยาท่าทางที่เขินอาย ซึ่งต่างกับอาการดูดีนเคร่งขรึมที่ได้พบเห็นในคืนก่อนอย่างสิ้นเชิง คืนนั้นทั้งสองได้อยู่เคียงคู่กันสมดังใจหมาย จางเซิงมีความรู้สึกที่ตนเหมือนอยู่ในความฝันที่ได้พบเห็นนางฟ้าบนสวรรค์ เมื่อถึงเวลาใกล้รุ่งสาง สาวใช้หึ่งเหินยงเข้ามารับตัวชวยยงยงกลับออกไป

หลังจากคืนนั้นผ่านไปกว่าสิบวัน เหมือนไม่มีเหตุการณ์ใดใดเกิดขึ้น ไม่ได้รับข่าวคราวจากคุณหนูและสาวใช้ จางเซิงจึงได้แต่งบทกลอนชื่อ *บทกลอนพบนางฟ้า* (会真诗) เพื่อส่งสารถึงชวยยงยง แต่ยังไม่ทันที่บทกลอนจะแต่งเสร็จ สาวใช้หึ่งเหินยงได้มาปรากฏตัวขึ้น จางเซิงจึงฝากบทกลอนไปยังคุณหนู ตั้งแต่นั้นมาทั้งสองกลับมาสานสัมพันธ์กันอีกครั้ง ชวยยงยงเข้าหาจางเซิงในยามค่ำคืน และกลับออกไปในยามฟ้าสาง โดยอาศัยหอด้านตะวันตกที่จางเซิงพักอยู่เป็นรังรักของทั้งสองเป็นเวลาแรมเดือน ต่อมาจางเซิงต้องเดินทางไปฉางอัน และกล่าวลา กับชวยยงยงด้วยอาการสุดอาลัยอาวรณ์ที่จำต้องจากนางไป ถึงแม้ชวยยงยงจะไม่กล่าวตอบด้วยคำพูดใดใดก็ตาม แต่สีหน้าบ่งบอกให้เห็นถึงความเศร้าโศกเสียใจ

เวลาผ่านไปหลายเดือน จางเซิงได้กลับมายังเมืองฉุโจวอีกครั้ง และได้อยู่กับจินฉัน สามีภรรยา กับชวยยงยงเป็นเวลาหลายเดือน ในช่วงเวลาที่ทั้งสองอยู่ด้วยกันนั้น จางเซิงรู้ว่าชวยยงยงมีความสามารถในด้านวรรณศิลป์และการดนตรีเป็นอย่างดี จึงขอให้นางแสดงให้ตนได้ชื่นชมบ้าง แต่ได้รับการปฏิเสธจากนางเสมอ ส่วนในด้านความรักนั้น ชวยยงยงทุ่มเทความรัก ความจริงใจให้แก่จางเซิงอย่างแท้จริง แต่ทว่าไม่เคยกล่าววาจาแสดงออกมาให้จางเซิงได้รับรู้

ต่อมาจางเซิงจะต้องเดินทางไปฉางอันเพื่อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ในคืนก่อนวันเดินทางจางเซิงไม่ได้แสดงอาการอาลัยอาวรณ์เหมือนครั้งก่อน ได้แต่ถอนหายใจเดินไปเดินมาภายในห้อง ชวยยงยงรับรู้ได้ว่า การจากลาครั้งนี้เป็นการจากลาที่ไม่มี

วันหวานคืน จึงกล่าวกับจางเซิงว่า นางไม่ได้คิดโกรธแค้นแต่อย่างใดหากจางเซิงจะทอดทิ้งนางไป และยอมรับชะตากรรมที่นางจะได้รับเสมอ หลังกล่าวจบก็บรรเลงพิณตามที่จางเซิงเคยร้องขอให้ฟังเป็นการสั่งลา เสียงพิณที่บรรเลงเพลงอันโศกเศร้าเป็นที่เวทนาแก่ผู้ได้ยินยิ่งนัก กระทั่งชวยยงยั้งทนมบรรเลงต่อไปไม่ไหว จึงวางพิณลงด้วยน้ำตานองหน้า และรีบเดินจากไปไม่กลับเข้ามาอีก กระทั่งจางเซิงเดินทางไปฉางอานในวันรุ่งขึ้น

จางเซิงไม่ได้สอบผ่านในการสอบคัดเลือกครั้งนี้ แต่ยังพักอาศัยอยู่ที่เมืองหลวงฉางอัน ระหว่างนั้นได้ติดต่อส่งข่าวและของฝากไปถึงชวยยงยง และได้รับการตอบรับจากชวยยงยงด้วยจดหมายที่เขียนพรรณนาถึงความรักที่เกิดขึ้นของเขาทั้งสองอย่างละเอียด และรำพึงถึงความรู้สึกที่มีต่อจางเซิง พร้อมทั้งฝากของที่ระลึกเพื่อแสดงความห่วงใย แต่แล้วจางเซิงกลับนำจดหมายของนางเวียนให้มิตรสหายที่เดินทางไปสอบด้วยกันได้อ่านโดยทั่วถึงกัน เรื่องราวความรักของทั้งสองจึงถูกเปิดเผยเป็นที่รู้จักกันไปทั่วในหมู่มิตรสหายในสังคมบัณฑิตทั้งหลาย ผู้ประพันธ์เยวี่ยนเจินมีความสนิทสนมกับจางเซิงจึงสอบถามสาเหตุที่จางเซิงขอยุติความสัมพันธ์กับชวยยงยง และได้รับคำตอบจากจางเซิงว่า

“หญิงรูปงามในโลกนี้มักชอบยั่ววนให้บุรุษหลงใหล หากไม่นำภัยสู่ตัวเอง ก็มักจะนำความหายนะมาสู่ผู้อื่น ซึ่งมีตัวอย่างปรากฏให้เห็นมาแล้วมากมายในสมัยโบราณ ตัวเขาเองมีความรู้ความสามารถและอนาคตที่ดี ไม่อยากเหมือนผู้เกรียงไกรในอดีตทั้งหลายที่พบกับความหายนะเพราะลุ่มหลงในอิสตรี จึงยอมตัดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์ครั้งนี้ เพื่ออนาคตการทำงานที่สดใสของตนเอง”

เวลาผ่านไปปีกว่า หลังจากทั้งสองต่างแยกกันไปมีครอบครัวแล้ว จางเซิงได้มีโอกาสผ่านมาเมืองฝูโจวอีกครั้ง และได้รู้จักผู้เป็นสามีของชวยยงยง จึงขอพบนางในฐานะญาติผู้พี่ แต่ได้รับการปฏิเสธจากนาง และก่อนที่จางเซิงจะจากไป ชวยยงยงก็ได้เขียนบทกลอนฝากถึงจางเซิงเพื่อเตือนสติให้รู้จักรักและถนอมคนรักปัจจุบันให้ดี โดยขอให้จางเซิงนำความรักความปรารถนาที่มีต่อตนไปมอบให้ภรรยาคนปัจจุบันแทน หลังจากนั้น เขาทั้งสองก็ไม่ได้พบกันอีก

ผู้คนที่ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความรักของทั้งสอง ต่างชื่นชมในความรู้สึกสำนึกผิดและขอแก้ไขในสิ่งที่ทำผิดต่อคนรักของจางเซิง ข้าพเจ้า (ในที่นี้หมายถึงผู้แต่ง เยวี่ยนเจิน) จึงได้นำเรื่องราวความรักของจางเซิงเป็นหัวข้อสนทนาในหมู่มิตรสหาย เพื่อหวังให้เป็นอุทาหรณ์สอนใจผู้คนอย่าได้เอาเป็นแบบอย่าง และเตือนสติผู้ที่คิดจะทำตามอย่าได้หลงทางผิดอีกต่อไป

บทความตอนท้ายของผู้แต่ง เป็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมรูปแบบนิยายถึงฉวนฉี ที่มักปรากฏการแสดงความคิดเห็นของผู้แต่งในตอนท้ายเรื่องเสมอ การแสดงความ

คิดเห็นของผู้แต่งในท้ายบทของเรื่องดังกล่าว นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์จากกวียุคต่อมา และต่างสันนิษฐานว่าผู้ประพันธ์เป็นตัวละครเอกชายจากเชิงตามหลักฐานยืนยันที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ประพันธ์มีเจตนาในการปกปิดและแก้ต่างให้กับความผิดของตน โดยอาศัยมโนทัศน์ทางสังคมในสมัยนั้นที่ยกย่องความเป็นชนชั้นบัณฑิตของบุรุษเพศ และความไม่เท่าเทียมทางเพศสภาพเพื่อใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวโทษฝ่ายหญิงและสร้างความชอบธรรมให้การกระทำที่ผิดศีลธรรมของตน ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

2.1.2 ลำนำ *ยิ้งยิ้งเกอ* ใน *ถังซือ*

สมัยราชวงศ์ถังได้ชื่อว่าเป็นยุคทองแห่งกวีนิพนธ์ (the Golden Age of Chinese Poetry) (พัชณี ตั้งยีนยง, 2552: 3) เป็นยุคสมัยที่วรรณกรรมจีนเฟื่องฟูที่สุดยุคหนึ่งในประวัติศาสตร์จีน ผู้คนในสมัยราชวงศ์ถังมีพื้นฐานทางกวีนิพนธ์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทบทกลอนที่เรียกว่า *ถังซือ* (唐诗) และปรากฏกวีเอกโด่งดังมากมายอยู่ในทุกระดับชั้นของสังคม อาทิ หลี่ไป่ (李白 ค.ศ.701 - 762) ตู้ฝู่ (杜甫 ค.ศ.721 - 770) ไป่จวีอี้ (ค.ศ.772 - 846) เป็นต้น งานเลี้ยงสังสรรค์ของสังคมชั้นสูงในเมืองหลวงฉางอันเต็มไปด้วยสุนทรียภาพของกวีนิพนธ์ บรรยากาศในการพบปะสมาคมของเหล่ากวีและบัณฑิตตอบอวลด้วยเสียงขับขานบทกวีนิพนธ์ระคนคำชื่นชม เสียงวิพากษ์วิจารณ์ผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่ที่น่าเสนอในวงสนทนาในระดับชนชั้นปัญญาชนเป็นภาพที่ได้พบเห็นกันเป็นประจำ

กวีในสมัยราชวงศ์ถังนามว่า หลี่เซิน (มีชีวิตราว ค.ศ.772 - 846) เป็นสหายคนสนิทของ เยวี่เยินเจินและไป่จวีอี้ ได้พบปะสังสรรค์ในวงสนทนาของหม่อมมิตรสหายเป็นประจำ เมื่อได้รับฟังเรื่องราวความรักของจางเชิงและชุยยิ้งยิ้งในนวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* จากเยวี่เยินเจินแล้วรู้สึกประทับใจมาก จึงเป็นแรงบันดาลใจให้แต่งบทกลอนขึ้นโดยให้ชื่อว่า *ยิ้งยิ้งเกอ* หรือ *ลำนำสาวน้อยยิ้งยิ้ง* เป็นบทกลอนบทสั้นที่เขียนพรรณนาถึงความงามของสาวน้อยวัยสิบเจ็ดชุยยิ้งยิ้ง และบรรยายความรู้สึกของชุยยิ้งยิ้งระหว่างการรอคอยคนรักในหอดตะวันตกในคำคืนวันเพ็ญ โดยไม่ได้กล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งเป็นการแต่งบทกลอนเพื่อเพิ่มอรรถรสให้กับนวนิยายเรื่อง *ยิ้งยิ้งจ้วน* (Yao, 1999: 14) และเป็นเพียงสร้างเสริมบรรยากาศในการพบปะสังสรรค์ให้มีความรื่นรมย์มากขึ้น

2.1.3 บทกลอน *ชุยยิ้งยิ้ง* ใน *เตี้ยวเสี้ยวจ้วนท่า*

สมัยราชวงศ์ซ่ง บทกลอนในรูปแบบของถังซือที่เป็นวรรณกรรมกระแสหลักของสมัยราชวงศ์ถัง ถูกแทนที่ด้วยบทกลอนในรูปแบบกระแสนิยมของชาวซ่งที่เรียกว่า ซ่งฉือ (宋词) ซึ่งเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นบทเพลงในการขับร้องประกอบดนตรีของผู้คนในทุกระดับชนชั้นไม่เว้นแม้แต่สังคมชนชายขอบ โดยเฉพาะในหมู่คณิกาที่มัก

นิยมนำมาขับร้องในหอนางโลมและตามโรงน้ำชา หรือตามงานเลี้ยงบันเทิงของขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เนื่องจากกวีในสมัยราชวงศ์ซ่งส่วนใหญ่มาจากชนชั้นระดับกลางและระดับล่างของสังคม มีโอกาสสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมชนชั้นระดับล่าง เนื้อหาในบทกลอนรูปแบบซ่งฉือ ส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมชนชั้นระดับกรรมาชีพ จึงทำให้ซ่งฉือได้รับการแพร่หลายและเป็นที่นิยมจนกลายเป็นรูปแบบวรรณกรรมกระแสหลักในยุคสมัยราชวงศ์ซ่ง และมีการนำวรรณกรรมรูปแบบซ่งฉือมาขับร้องเป็นเพลงประกอบการเต้น หรือประกอบการแสดง โดยผสมผสานกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมากขึ้น

ศิลปะการร้องประกอบการเต้นรูปแบบที่เรียกว่า เตี้ยวเสี่ยวจ้วนท่า เป็นศิลปะการแสดงรูปแบบหนึ่งที่นิยมเล่นกันในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ (北宋) รูปแบบวรรณกรรมเป็นลักษณะบทเพลงสำหรับการเต้น ซึ่งจะประกอบด้วยบทกลอนสลักับจังหวะทำนองดนตรีการเต้นในการแสดงตัวบทเนื้อหาของนิทานหนึ่งเรื่อง บทกลอนในรูปแบบซ่งฉือที่ได้รับความนิยมนำมาขับร้องประกอบการเต้นสมัยนั้น ได้แก่ ผลงานของกวีนามว่า ฉินกวน (มีชีวิตอยู่ราวค.ศ. 1049 - 1100) ซึ่งเป็นชาวเมืองกาวโหยว (高邮) มณฑลหยางโจว (ปัจจุบันเป็นเมืองเจียงซู ในมณฑลหยางโจว) เป็นกวีเอกในสมัยราชวงศ์ซ่งที่รู้จักกันในนามของหนึ่งในสี่ “บัณฑิตแห่งสำนักตระกูลซู่” (苏门四学士) ซึ่งได้ประพันธ์บทกลอนในรูปแบบฉือที่ใช้ขับร้องสำหรับการแสดงรวมสิบบทเพลงด้วยกัน เนื้อหาในบทกลอนจะกล่าวถึงเรื่องราวของสาวงามสิบนางในวรรณกรรมจินโบราณ สาวงามที่กล่าวถึงลำดับที่เจ็ดก็คือ สาวน้อยชุยยิ้งยิ้ง (Zhang, 2011: 54) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องราวความรักของชุยยิ้งยิ้งกับจางเซิงเฉาตอนที่นัดพบใต้แสงจันทร์ และตอนที่ ทั้งสองพลอดรักกันในหอตะวันตก ผู้ประพันธ์แสดงความเห็นใจด้วยการพรรณนาความรู้สึกผิดหวังที่มีต่อความรักของชุยยิ้งยิ้ง (Zhang, 2011: 55)

2.1.4 บทกลอน ชุยยิ้งยิ้งซางเตี้ยวเตี้ยวเสี่ยวฮวา ใน กุ่ฉือฉือ

กุ่ฉือฉือ เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านรูปแบบหนึ่งของชนชาติฮั่นในสมัยซ่งเหนือ (ราว ค.ศ. 1102 - 1110) ผู้แสดงจะขับร้องด้วยบทเพลงในรูปแบบร้อยกรองสลับทพุดในรูปแบบร้อยแก้วซึ่งเป็นการบรรยายโวหารในการนำเสนอตัวบทเนื้อหาของวรรณกรรม และนิยมนำบทกลอนในรูปแบบซ่งฉือผสมผสานกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านดังกล่าว ออกแสดงในงานพิธี หรืองานเลี้ยงภายในหมู่ขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก และแสดงตามงานมหรสพ บทประพันธ์รูปแบบกุ่ฉือฉือ มีเครื่องดนตรี กลองเล็กเป็นตัวหลักในการแสดง จึงเป็นที่มาของชื่อ กุ่ฉือฉือ กุ่ฉือ (鼓子) แปลว่ากลองเล็ก ฉือ (词) หมายถึงเนื้อหาบทกลอน (Xie, et al. eds, 1992: 2327)

บทกลอนที่นิยมนำมาขับร้องประกอบการพูดในกู่จื่อฉือ ได้แก่ *ซุ่ยยิ้งยิ้งซางเตี่ยวเตี่ยวเสี้ยนฮฺวา* ของกวีสมัยราชวงศ์ซ่ง เจ้าลิ่งจื่อ (มีชีวิตรอยู่ราว ค.ศ.1051 - 1134) ซึ่งประกอบด้วยบทพูดที่เป็นร้อยแก้วและบทขับร้องที่เป็นร้อยกรอง โดยส่วนที่เป็นร้อยกรองประพันธ์ขึ้นใหม่โดยกวีเจ้าลิ่งจื่อ ส่วนบทขับร้องที่เป็นบทกลอนนั้นมีสิบสองบท แก่นเรื่องในแต่ละบทกล่าวถึงเรื่องราวความรักของจางเซิงและซุ่ยยิ้งยิ้งตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงตอนจบ เนื้อหาเป็นไปตามเนื้อเรื่องในนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* แต่เน้นความรู้สึกแสดงความคิดเห็นของซุ่ยยิ้งยิ้งที่ถูกชายคนรักทอดทิ้ง และตำหนิพฤติกรรมของจางเซิงที่ทรยศต่อความรัก ตามที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการแต่งเรื่องดังกล่าวไว้ในบทกลอนนำว่า เนื่องจากพฤติกรรมของตัวละครเอกชายเป็นที่น่ารังเกียจ จึงต้องการให้เรื่องราวความรักของทั้งสองแพร่กระจายไปตามเสียงเพลงและดนตรี (Sun, 1983: 20) เรื่องราวความรักของทั้งสองจึงได้ขยายวงกว้างมากขึ้นจากแวดวงสังคมชนชั้นบัณฑิตไปสู่สามัญชน ผู้คนในสังคมระดับกลางและระดับล่าง หรือแม้แต่เหล่ากษัตริย์ตามหอนางโลม ต่างแสดงความสนใจต่อชะตากรรมของตัวละครเอกหญิงซุ่ยยิ้งยิ้งมากกว่าการชื่นชมความสำนึกผิดของจางเซิง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ทางสังคมสมัยราชวงศ์ซ่งที่แตกต่างไปจากสังคมในสมัยราชวงศ์ถัง (Yao, 1999: 15)

วรรณกรรมดัดแปลงในรูปแบบกู่จื่อฉือ สมัยราชวงศ์ซ่งของ เจ้าลิ่งจื่อ นั้น เป็นวรรณกรรมดัดแปลงที่ผู้ประพันธ์ได้แสดงมโนทัศน์ในการตอบโต้ด้วยท่อนเนื้อหาของวรรณกรรมต้นแบบเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นแนววรรณคดีที่แตกต่างจากวรรณกรรมดัดแปลงที่มีมาก่อนหน้า นับว่าเป็นการวางรากฐานและจุดประกายแนวคิดใหม่ให้กวียุคหลังในการประกอบสร้างวรรณกรรมดัดแปลงที่มีแก่นเรื่องหักเหไปจากนวนิยายต้นฉบับ ด้วยวิธีการดัดแปลงด้วยท่อนเนื้อหาในลักษณะโศกนาฏกรรม ให้เป็นไปในลักษณะสุขนาฏกรรม

2.1.5 บทขับร้อง *ซีเซียงจี้จู่กุงเตี่ยว* ใน *จุงเตี่ยว*

จุงเตี่ยว เป็นวรรณกรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการผนวกวรรณกรรมรูปแบบประเภทร้องเต้นและรูปแบบร้องพูดเข้าด้วยกัน (Yao, 1999: 22) เป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับความนิยมมาจากวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยเผ่าหนู่เจิน (女真族) ผสมผสานกับวัฒนธรรมชนชาติฮั่นของซ่งเหนือ ได้รับความนิยมจนกลายเป็นรูปแบบวรรณกรรมกระแสหลักในสมัยราชวงศ์จิน (金代 ราว ค.ศ.1115 - 1234) ลักษณะการแสดงคล้ายคลึงกับการแสดงในรูปแบบ กู่จื่อฉือ แต่มีความยาวของเนื้อหาที่มากกว่า บทประพันธ์ด้วยท่อนเนื้อหาในหนึ่งเรื่องอาจบรรจุตัวอักษรถึงห้าหกหมื่นตัว เวลาที่ใช้ในการแสดงจึงยาวนานกว่า บางครั้งต้องใช้เวลาในการแสดงมากถึงสองสามเดือน ในการแสดงตัวละครจะใช้บทร้อยกรองในการขับร้อง สลับการพูดบรรยายร้อยแก้ว โดยจะเน้นบทขับร้องเป็นหลัก บทพูดเป็นรอง ใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลาย โดยเน้นชนิดใช้เครื่องสายเป็นหลัก เช่น กู่เจิง (古筝) เปียโน (琵琶) เป็นต้น ตัวละครจะขับร้องเพลงด้วย

ทำนองที่มีระดับเสียงดนตรีหลายระดับร่วมกัน จังหวะเสียงดนตรีมีทั้งเร็วและช้าสลับกันไป ขึ้นอยู่กับสภาวะเหตุการณ์ของเนื้อหา สร้างความตื่นเต้นเร้าใจให้กับผู้เข้าชมการแสดง ถึงแม้ต้องใช้เวลาที่ยาวนานสำหรับการติดตามชมก็ตาม การใช้ระดับเสียงดนตรีที่หลากหลายจึงเป็นที่มาของการเรียกชื่อการแสดงว่า จู๊งเตี้ยว (京剧 หมายถึง หมู่เหล่า หรือ มากหลาย กงเตี้ยว 宫调 หมายถึงระดับเสียงดนตรี) ปัจจุบันบทบาทประพันธ์ในรูปแบบจู๊งเตี้ยว ส่วนใหญ่ได้หายสาบสูญไปอันเนื่องมาจากความนิยมที่ลดน้อยลงของผู้คนในยุคสมัยต่อมา ส่วนที่เหลือในปัจจุบันปรากฏเพียง 3 เรื่องเท่านั้น หนึ่งในนั้นคือ *ซีเซียงจี้จู๊งเตี้ยว* และเป็นวรรณกรรมรูปแบบจู๊งเตี้ยวฉบับที่ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด (Yao, 1999: 26-27)

สำหรับประวัติของผู้แต่ง *ซีเซียงจี้จู๊งเตี้ยว* มีข้อมูลการบันทึกไว้น้อยมาก ปรากฏแต่เพียงว่า ผู้ประพันธ์มีนามว่า ต่งเจี๋ยเยวี่ยน ดำรงชีวิตอยู่ในช่วงสมัยราชวงศ์จิน ซึ่งตรงกับสมัยจักรพรรดิจินจางจง (金章宗 ราว ค.ศ.1189 - 1208) มีผลงานวรรณกรรมที่โดดเด่นจากการดัดแปลงวรรณกรรมต้นแบบนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง เป็นบทละครแสดงรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า จู๊งเตี้ยว และใช้ชื่อบทกลอนในดัวบทเนื้อหา “รอคอยใต้แสงจันทร์ที่หอตะวันตก” (待月西厢下) ในการตั้งชื่อเรื่องว่า *ซีเซียงจี้จู๊งเตี้ยว* หรือที่นิยมเรียกว่า *ต่งซีเซียง* (董西厢) ผลงานวรรณกรรมดัดแปลงชิ้นใหม่นี้ นับว่าเป็นวรรณกรรมดัดแปลงที่มีเนื้อหาหักเหไปจากดัวบทต้นแบบเดิมเป็นครั้งแรก โดยการดัดแปลงจากเนื้อหาในฉบับต้นแบบนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* ที่มีอักษรจีนเพียง 3,000 กว่าตัว มาเป็นวรรณกรรมการแสดงที่มีอักษรจีนมากกว่า 5 หมื่นตัว ซึ่งเป็นการเพิ่มเนื้อหาให้กับดัวบทต้นแบบมากเป็นหลายเท่าตัว สร้างตัวละครและเพิ่มเติมเนื้อหาขึ้นใหม่อีกจำนวนมาก (Jiang, 2004: 5) ความแตกต่างที่เห็นเด่นชัดคือ จุดจบของเนื้อเรื่องในวรรณกรรมต้นแบบเป็นไปในลักษณะโศกนาฏกรรม ส่วนวรรณกรรมดัดแปลง *ซีเซียงจี้จู๊งเตี้ยว* เป็นไปในลักษณะสุขนาฏกรรม ด้วยมโนทัศน์ด้านความรักของผู้ประพันธ์ ที่ว่า “บัณฑิตคู่หญิงงาม” (才子佳人) (Zhang, 2011: 75) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวรรณกรรมต้นแบบของบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี้* แห่งราชวงศ์หยวน

2.1.6 บทละคร *ซีเซียงจี้* ใน เยวี่ยนจ่าจวี

เยวี่ยนจ่าจวี เป็นวรรณกรรมประเภทบทละครที่เป็นรูปแบบกระแสดั้งเดิมในสมัยราชวงศ์หยวน หรือเป็นที่รู้จักกันในสังคมไทยว่า อุปรากรจีน หรือ “จิว” วรรณกรรมประเภทบทละครในรูปแบบ เยวี่ยนจ่าจวี เป็นศิลปะการแสดงที่มีวิวัฒนาการจากวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของชนเผ่ามองโกล มีแหล่งกำเนิดจากทางเหนือของประเทศจีน เป็นศิลปะการแสดงที่ดัดแปลงมาจากบทละครแสดงรูปแบบจู๊งเตี้ยว โดยนำบทขับร้องและบทพูดมาดัดแปลง และพัฒนาเป็นบทละครแสดงรูปแบบใหม่ ซึ่งประกอบด้วยสามส่วนคือ 1) ส่วนที่เป็นเนื้อร้องและทำนอง (唱词) 2) บทแสดงหรือกิริยาท่าทาง (科或动作) และ 3) บทสนทนาหรือบทพูด

(说白) ส่วนกฎเกณฑ์ข้อกำหนดโครงสร้างของบทประพันธ์ชนิดนี้ โดยทั่วไปในบทละครหนึ่งเรื่องจะถูกกำหนดให้มีเนื้อหาเพียง 1 บท แต่ละบทจะมีการแสดง 4 ตอนหรือ 4 ฉาก และในแต่ละบทนั้นอาจจะเพิ่มฉากแทรกหรือฉากเสริมหรือไม่ก็ได้ เพื่อเพิ่มเติมหรือเสริมแต่งให้ผู้ชมมีความเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น ซึ่งฉากแทรกหรือฉากเสริมจะอยู่ส่วนต้นเรื่องหรืออยู่ระหว่างตอนหรือฉากก็ได้ ตามแต่ความต้องการนำเสนอของผู้แต่ง ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า สำหรับตัวละครแสดงจะประกอบด้วยตัวละครเอกชายเรียกว่า เจิ้งมั่ว (正末) ตัวละครเอกหญิงเรียกว่า เจิ้งตัน (正旦) หลักเกณฑ์การจัดตัวละครในการรับบทขับร้องในเยวี่ยนจัจวีนั้นจะต้องกำหนดให้ตัวละครเอกชาย หรือตัวละครเอกหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับบทขับร้องนำ แต่เพียงคนเดียวตลอดทั้งเรื่อง บทละครแสดงที่มีตัวละครเอกชายเป็นผู้ขับร้องนำเรียกว่า บทละครมั่วเป็น (末本戏) หากผู้ขับร้องนำเป็นตัวละครเอกหญิงจะเรียกบทละครนั้นว่า บทละครตันเป็น (旦本戏) ส่วนตัวละครรองอื่นๆ จะรับบทสนทนาหรือบทพูดเพียงอย่างเดียว (Sun, 1983: 68)

บทละครรูปแบบเยวี่ยนจัจวี เป็นวรรณกรรมกระแสหลักที่ได้รับความนิยมในสังคมสมัยราชวงศ์หยวนและยุคสมัยต่อมา ตลอดจนถึงปัจจุบัน โดยเข้ามาแทนที่วรรณกรรมยุคสมัยก่อนหน้า เช่น นวนิยายฉวนฉี กุ๊จื่อฉือ หรือแม่แต่จูกองเตี้ยว ซึ่งเป็นต้นแบบของบทละครประเภทนี้ นับว่าเป็นรูปแบบวรรณกรรมที่คงความนิยมทุกยุคทุกสมัย สามารถเข้าถึงจิตใจผู้คนในสังคมทุกระดับชนชั้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์แห่งความเป็นชนชาติจีนในยุคปัจจุบัน

(1) ประวัติผู้แต่ง

หวังฉือฝู่ หรือ หวังเต๋อซัน (王德信 มีชีวิตอยู่ราว ค.ศ.1295 - 1307) ซึ่งตรงกับปลายสมัยราชวงศ์จินต่อต้านสมัยราชวงศ์หยวน เป็นชาวเมืองต้าตู (大都 ปัจจุบันคือเมืองปักกิ่ง) เนื่องจากสมัยราชวงศ์หยวนอยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติมองโกล ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับกวีชนชาวฮั่นมากนัก จึงมีการบันทึกข้อมูลประวัติของผู้สร้างผลงานไว้น้อยมาก เมื่อประเมินจากผลงานวรรณกรรมที่ปรากฏ สรุปประวัติโดยสังเขปได้ว่า หวังฉือฝู่ เป็นบัณฑิตผู้มีความสามารถ ทั้งในด้านวรรณกรรมและศิลปะการดนตรี ได้รับการยกย่องเป็นกวีเอกในสมัยราชวงศ์หยวน เคยรับราชการเป็นขุนนางและลาออกเนื่องจากเบื่อหน่ายในระบบราชการ และยึดอาชีพรับจ้างเป็นนักแต่งบทละครหรือเขียนบทกลอนให้กับนางศุนิกานำไปขับร้องหรือเพื่อการแสดง ใช้ชีวิตอย่างอิสระเสรี คลุกคลีอยู่ในแวดวงแหล่งบันเทิง เช่น ตามหอนางโลม ทำให้เข้าใจถึงชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมหญิงศุนิกานาและชนชายขอบของสังคมเป็นอย่างดี ผลงานส่วนใหญ่จึงเป็นไปในแนวชีวิตรักของสตรีระดับสามัญชน หรือแนวชีวิตของสังคมชนชั้นระดับล่าง ผลงานที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* (Zhang, 2011: 90)

หวังฉือฝู่ ได้ต่อยอดมโนทัศน์ด้านความรักของผู้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่อง *ซีเซียงจี จู๊งเตี้ยว* แห่งราชวงศ์จิน ซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นไปในลักษณะสุนหากรรม โดยดัดแปลงรูปแบบบทประพันธ์ให้เป็นวรรณกรรมรูปแบบใหม่ หรือ เยวี่ยนจัจวี รังสรรค์ผลงานชิ้นใหม่ที่มีความโดดเด่นของความงดงามทางด้านภาษาวรรณกรรม สุนทรีย์ภาพทางด้านดนตรี สร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับตัวละครเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นต้นแบบของวรรณกรรมในยุคสมัยนั้น และมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมยุคต่อมาตราจนถึงปัจจุบัน ได้รับการยกย่องว่าเป็นบทละครอุปรากรที่ดีที่สุด จากกวีเอกสมัยราชวงศ์หยวนนามว่า เจียงหมิง (贾仲明) โดยเปรียบเทียบบทละคร *ซีเซียงจี* ไว้ว่า “บทละครอุปรากรใหม่ นวนิยายเก่า *ซีเซียงจี* สุดยอดแห่งปฐพี” (新杂剧, 旧传奇, 《西厢记》天下夺魁。) (Zhang, 2011: 87) และเป็นวรรณกรรมในลักษณะบทละครรูปแบบเยวี่ยนจัจวี ที่ได้รับความนิยมทุกยุคทุกสมัย ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในสี่ยอดนิยายรักอมตะของบทละครอุปรากรจีน (元杂剧四大爱情戏) ซึ่งได้แก่ *ไป๋เยว่ถึง* (拜月亭) *ซีเซียงจี* *เจียงโถ้วหม่าซัง* (墙头马上) *เซี่ยนหนวี่หลี่หุน* (倩女离魂) นอกจากนี้ ยังได้รับการยกย่องจากกวีสมัยยุคต่อมา ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า

(2) เรื่องย่อบทละคร *ซีเซียงจี*

เรื่องย่อบทละคร *ซีเซียงจี* นี้ ผู้วิจัยได้คัดย่อและแปลเป็นไทยจากหนังสือ Xu Han 徐寒. *Zhongguo Gudian Wenxue Mingzhu Cangshu Baibu* 中国古典文学名著藏书: *Baibu Xiqu Jingdian Mingpian* 百部戏曲经典名篇. Diwujian 第五卷: *Xixiang Ji (Yaun) Wang Shifu zhu* 西厢记 (元) 王实甫著. Beijing: Dazhong Wenyi Chubanshe, 2010. หน้า 1869 - 2038 ดังนี้

หลังจากที่อดีตเสนาธิการชุยเสียชีวิตแล้ว คุณนายชุย และบุตรสาวนามว่า ชุยยิ้งยิ้ง พร้อมด้วยผู้ติดตาม ร่วมขบวนนำโลงศพผู้วายชนม์กลับไปทำพิธีฝังยังบ้านเกิดเมืองเหย่เป่ย์河北 ในระหว่างการเดินทาง เกิดเหตุการณ์จลาจลขึ้น คุณนายชุยเกรงว่าจะเกิดอันตรายกับคณะผู้ร่วมเดินทาง จึงได้หยุดพักแรมที่วัดผู้จิว ซึ่งเป็นวัดที่สามีคุณนายชุยได้เคยบูรณะไว้ในช่วงเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ บุตรสาวของคุณนายชุย อายุ 19 ปี มีรูปโฉมงามเป็นเลิศ และเพียบพร้อมด้วยกิริยามารยาทแบบฉบับของกุลสตรีจีนโบราณ มีความถนัดในวิชาเย็บปักถักร้อย ความรู้ด้านการเขียนอ่านกลอนเป็นเลิศ ไม่เว้นแม้แต่ด้านศิลปะ การคำนวณ ขณะที่บิดายังมีชีวิตอยู่ได้หมั้นหมายนางให้กับหลานชายคุณนายชุย นามว่า เจิ้งเหิง (郑恒) ซึ่งเป็นบุตรชายของขุนนางชั้นสูง และมีศักดิ์เป็นผู้พี่ผู้น้องกับชุยยิ้งยิ้ง

จางเซิง เป็นบัณฑิตหนุ่มรูปงาม ชาวเมืองซีลั่ว (西洛) บุตรชายของขุนนางกองงานพิธี บิดามารดาได้เสียชีวิตแล้ว ฐานะความเป็นอยู่ของจางเซิงจึงค่อนข้างยากไร้

จึงประสงค์จะเดินทางเข้าเมืองหลวงฉางอัน เพื่อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ในระหว่างการเดินทางได้ผ่านมายังเมืองผู่โจว ทำให้รำลึกถึงสหายสนิทนามว่า ตู้เซว่ (杜确) ซึ่งมารับตำแหน่งแม่ทัพในค่ายทหารด้านนอกเมืองผู่โจว จึงถือโอกาสแวะเยี่ยมเยียนเพื่อนสนิท อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมธรรมชาติของเมืองแห่งนี้ ขณะเสาะหาที่พักแรมในเมืองได้รับคำแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจว่า วัดผู่จิวเป็นวัดที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งจักรพรรดินีอู่เจ๋อเทียน แห่งราชวงศ์ถังทรงสร้างไว้ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เคารพบูชาของผู้คนชาวเมืองผู่โจว อาคันตุกะที่ผ่านมาจะต้องเข้าแวะชมสถานที่สิ่งก่อสร้างภายในวัดดังกล่าวอย่างไม่ขาดสาย

จางเซิงจึงเดินทางไปเที่ยวชมวัดผู่จิวตามคำแนะนำ ระหว่างที่เพลิดเพลินกับทิวทัศน์อันสวยงามภายในวัดนั้น บังเอิญได้พบเห็นชวยยงยงพร้อมกับสาวใช้หึ่งเหินยง ซึ่งกำลังเดินเที่ยวชมภายในบริเวณวัดเช่นกัน ทำให้จางเซิงเกิดหลงรักชวยยงยงเมื่อแรกพบ และคิดหาวิธีเพื่อเข้าใกล้ชิดนาง จึงความแสดงความจำนงต่อพระภิกษุในวัดนามว่าฝ่าซง (法聰) ว่าตนตั้งใจจะหาสถานที่เงียบสงบในการเตรียมตัวเข้าสอบคัดเลือกเป็นขุนนางในเมืองหลวง จึงประสงค์จะขอเข้าพักแรมในวัด หลวงพี่ฝ่าซงกล่าวตอบว่าต้องขออนุญาตจากเจ้าอาวาสวัดก่อน ซึ่งขณะนี้เจ้าอาวาสติดกิจนิมนต์ไม่ได้อยู่จำวัด แต่จะกลับเข้ามาในวันพรุ่งนี้ จางเซิงจึงขอพบเจ้าอาวาสวัดในวันรุ่งขึ้น

วันต่อมา ขณะที่คุณนายชวยส่งให้สาวใช้หึ่งเหินยงไปเจรจากับเจ้าอาวาสวัด ซึ่งมีนามว่า ฝ่าเบิน (法本) เพื่อติดตามความคืบหน้าเรื่องการเตรียมงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เสนาธิการชวยผู้ล่วงลับ เป็นเวลาเดียวกับที่จางเซิงเข้ามาขอพบเจ้าอาวาสเพื่อขออนุญาตเข้าพักแรมภายในวัด เมื่อจางเซิงได้ฟังเรื่องงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลจากเจ้าอาวาสแล้ว เห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้พบกับชวยยงยงอีกครั้ง จึงขออนุญาตเจ้าอาวาสเพื่อเข้าร่วมทำบุญในพิธีงานบุญด้วย โดยอ้างว่าตนไม่เคยได้ตอบแทนพระคุณบิดามารดาในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงต้องการเข้าร่วมถวายปัจจัยเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบุพการีในงานบุญครั้งนี้ด้วย เจ้าอาวาสเห็นว่าเป็นเรื่องดีที่ผู้เป็นบุตรจะแสดงความกตัญญูต่อบุพการีจึงตอบตกลง แต่เนื่องจากคุณนายชวยเป็นคนเจ้าระเบียบ และเคร่งครัดในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีมาก จะไม่อนุญาตให้บุรุษเพศเข้าไปในบริเวณสถานที่ทำพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ จึงให้จางเซิงกล่าวอ้างกับคุณนายชวยว่าเป็นญาติโยมของเจ้าอาวาส

เมื่อจางเซิงได้ย้ายเข้าพักแรมในหอด้านตะวันตก ซึ่งอยู่ใกล้กับสวนดอกไม้หลังวัดผู่จิว และได้สอบถามความเคลื่อนไหวของชวยยงยงจากหลวงพี่ฝ่าซงว่า คุณหนูชวยมักจะทำออกมาจตุรูปไหว้บิดาผู้ล่วงลับในบริเวณสวนดอกไม้ทุกคืน เมื่อถึงเวลาตีกลางคืน จางเซิงได้แอบเข้าทางด้านหลังของสวนดอกไม้ และเฝ้าดูคุณหนูชวยยงยงจตุรูปเช่นไหว้บรรพชนและอธิษฐาน

ขอพร เมื่อเห็นเป็นโอกาสเหมาะ จางเซิงจึงอ่านบทกลอนที่ตนแต่งขึ้น คุณหนูซุ่ยได้ฟังแล้วอดที่จะเอ่ยชม พร้อมกับแต่งบทกลอนตอบโต้กลับโดยทันที เมื่อสาวใช้หึ่งเหนียงเห็นว่ามิบุรุษแปลกหน้าปรากฏตัวในยามวิกาล จึงรีบพาคุณหนูซุ่ยกลับเข้าเรือนไป จางเซิงได้แต่ยืนรำพึงด้วยความเสียดายและเดินกลับไปอยู่ที่พัก

เมื่อถึงวันขึ้นสิบห้าค่ำซึ่งเป็นวันประกอบพิธีงานบุญ จางเซิงและซุ่ยยงยงได้มีโอกาสพบหน้ากันอีกครั้ง ในระหว่างการประกอบพิธีของเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์ในวัด ทั้งสองต่างส่งสายตาสื่อความรู้สึกที่มีให้แก่กันตลอดเวลา โดยมีสาวใช้หึ่งเหนียงเป็นผู้รับรู้การสื่อความหมายรักของทั้งสอง トラบจนงานพิธีเสร็จสิ้นลง จางเซิงจึงจำใจจากไปด้วยความเสียดาย ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้นที่วัดผู้จิว จอมโจรนามว่าซุนเฟยหู่ (孙飞虎) ผู้หลงไหลในความงามของซุ่ยยงยง ได้นำกำลังกลุ่มโจรราวประมาณห้าพันคนมาปิดล้อมวัดผู้จิว และสั่งให้สมุนโจรป่าวประกาศลั่นว่า ต้องการมาชิงตัวคุณหนูซุ่ยยงยง และให้ทางวัดส่งตัวนางออกมาภายในสามวัน มิเช่นนั้นจะวางเพลิงเผาวัดและสังหารผู้คนภายในวัดให้หมดสิ้น หลังจากปรึกษากับบุตรสาวแล้วคุณนายซุ่ยจึงให้เจ้าอาวาสประกาศให้ทราบไปทั่ววัดว่า หากผู้ใดสามารถขับไล่กลุ่มโจรและช่วยเหลือคุณหนูซุ่ยยงยงให้รอดพ้นภัยครั้งนี้ได้ จะได้สมรสกับคุณหนูซุ่ยยงยง เมื่อจางเซิงได้ยินเสียงประกาศจึงรีบขออาสาเข้าช่วยเหลือ โดยออกอุบายให้พระภิกษุนามว่า ฮุ่ยหมิง (惠明) ลอบออกไปทางด้านหลังวัดเพื่อนำจดหมายขอความช่วยเหลือไปยังสหายคนสนิท ตู้เซว่ เมื่อแม่ทัพตู้เซว่ได้รับจดหมายขอความช่วยเหลือของจางเซิงแล้ว จึงยกกำลังมาช่วยเหลือและสามารถจับกุมกลุ่มโจรเหล่านั้นได้

หลังจากผ่านพ้นเหตุการณ์อันตรายแล้ว คุณนายซุ่ยได้จัดงานเลี้ยงเพื่อตอบแทนจางเซิงที่ช่วยเหลือครอบครัวให้พ้นจากภัยครั้งนี้ได้ พร้อมทั้งแนะนำบุตรสาวซุ่ยยงยง และให้นับถือจางเซิงในฐานะพี่ชาย เมื่อรู้ว่าคุณนายซุ่ยตะบັดสัตย์ไม่ยอมทำตามข้อตกลงที่เคยประกาศไว้ จางเซิงรู้สึกเสียใจและผิดหวังมาก จึงตีสมุสาจนเมามาย คุณนายซุ่ยสั่งให้สาวใช้หึ่งเหนียงไปส่งยังที่พัก จางเซิงจึงได้ขอร้องให้หึ่งเหนียงช่วยเหลือให้ตนได้สมรสกับคุณหนูซุ่ยสาวใช้หึ่งเหนียงเกิดความสงสารและเห็นใจในความรักของทั้งสอง จึงแนะนำจางเซิงให้ลองใช้เสียงพิณในการสื่อสัมพันธ์รักเพื่อให้คุณหนูซุ่ยเห็นใจ โดยนัดหมายให้จางเซิงไปพบกับคุณหนูที่สวนดอกไม้ในเวลาค่ำคืน ทำให้จางเซิงเกิดความหวังขึ้นใหม่อีกครั้ง เมื่อถึงเวลาค่ำคืน จางเซิงนำพิณคู่ใจไปบรรเลงเพลงให้คุณหนูฟังตามที่สาวใช้แนะนำ คุณหนูซุ่ยได้ฟังแล้วรู้สึกซาบซึ้งและชื่นชอบในเสียงพิณมาก แต่ยังไม่ทันที่ทั้งสองจะได้พบหน้ากัน คุณหนูซุ่ยก็ต้องรีบกลับเพราะคุณนายซุ่ยให้ตามหา จางเซิงจึงต้องกลับไปพร้อมกับความผิดหวัง

หลังจากคืนนั้น จางเซิงก็ได้ล้มป่วยลง ชูยยิ้งยิ้งจึงขอให้หงเหินยงไปเยี่ยมจางเซิงแทน จางเซิงจึงถือโอกาสฝากจดหมายถึงคุณหนูซูย หลังจากชูยยิ้งยิ้งอ่านจดหมายของจางเซิงแล้ว กลับว่ากล่าวตำหนิสาวใช้หงเหินยง พร้อมทั้งเขียนจดหมายตอบกลับโดยกล่าวว่าเป็นการเขียนตำหนิจางเซิง สาวใช้หงเหินยงรับนำจดหมายของคุณหนูส่งให้จางเซิง พร้อมทั้งว่าจางเซิงเป็นต้นเหตุทำให้ตนถูกคุณหนูตำหนิ หลังจากเปิดจดหมายอ่านแล้ว ทำให้จางเซิงเริ่มมีความหวังอีกครั้ง และกล่าวว่าคุณหนูแต่งกลอนนัดให้ไปพบในคืนวันเพ็ญ หงเหินยงจึงได้เข้าใจสาเหตุที่คุณหนูกล่าวตำหนิตนและจางเซิง เพราะต้องการปกปิดความรู้สึกที่มีต่อจางเซิง จึงแก้แค้นด้วยการกล่าวตำหนิแทน เมื่อจางเซิงอธิบายความหมายบทกลอนของคุณหนูให้สาวใช้ฟังแล้ว สาวใช้จึงวางแผนนัดแนะกับจางเซิงเพื่อไปตามนัดของคุณหนู โดยจางเซิงจะต้องปีนต้นไม้ข้ามกำแพงเพื่อเข้าพบคุณหนูตามที่นัดหมายไว้ เมื่อถึงเวลานัดหมายในคืนวันเพ็ญ หงเหินยงพร้อมด้วยคุณหนูซูยได้ไปซ่อนไว้บริเวณพุ่มไม้เช่นทุกคืน สาวใช้จึงแอบเปิดประตูทางลัดในสวนดอกไม้ เพื่อช่วยให้จางเซิงเข้ามาได้สะดวกขึ้น ครั้นจางเซิงมาถึงเห็นประตูเปิดอยู่จึงเดินเข้าไปในสวนดอกไม้ เมื่อเห็นเงาดำหลังหงเหินยง นึกว่าเป็นชูยยิ้งยิ้ง จึงตรงเข้าไปโอบกอดทางด้านหลัง สาวใช้ตกใจแล้วกล่าวตำหนิจางเซิง พร้อมทั้งถามว่าคุณหนูให้จางเซิงปีนกำแพงเข้ามาพบคุณหนูจริงหรือ จางเซิงตอบยืนยันด้วยความมั่นใจตามที่ได้ทลายความหมายบทกลอนของคุณหนู หงเหินยงจึงให้จางเซิงเดินกลับออกไปทางประตูลับก่อน แล้วค่อยปีนกำแพงเข้ามาใหม่ จางเซิงจึงทำตามโดยเดินกลับออกไปแล้วปีนต้นไม้ข้ามกำแพงเข้ามาหาชูยยิ้งยิ้ง แต่แล้วก็ต้องพบกับความผิดหวังอีกครั้ง ที่ต้องถูกชูยยิ้งยิ้งว่ากล่าวตำหนิ ซ้ำยังชี้ว่าจะนำความไปแจ้งแก่คุณนายซูยให้ลงโทษอีกด้วย แต่สาวใช้ได้กล่าวขอร้องและห้ามปรามไว้ หลังจากที่จางเซิงถูกนายหญิงและสาวใช้กล่าวตักเตือนแล้ว ทั้งสองก็เดินจากไป จางเซิงรู้สึกสับสนในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงปีนกำแพงกลับออกไปด้วยความผิดหวัง

ความผิดหวังครั้งนี้ทำให้อาการป่วยของจางเซิงทรุดลงหนักมาก คุณนายซูยจึงสั่งให้หงเหินยงเชิญหมอหลวงมาช่วยรักษา แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น ชูยยิ้งยิ้งจึงได้ฝากจดหมายให้จางเซิงโดยกล่าวเพียงว่าเป็นใบสั่งยาสูตรพิเศษ เมื่อจางเซิงเปิดอ่านแล้วอาการป่วยหายไปทันที เนื่องจากคุณหนูนัดมาพบที่ห้องพักของจางเซิงในเวลาค่ำคืน การนัดหมายครั้งนี้ทำให้ทั้งคู่ได้สมรักตั้งใจปรารถนา เวลาผ่านไปไม่นาน คุณนายซูยสังเกตเห็นบุตรสาวมีอาการผิดปกติ จึงได้สอบถามจากสาวใช้หงเหินยง เมื่อได้รับรู้เรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับจางเซิง จึงกล่าวโทษสาวใช้หงเหินยงเป็นต้นเหตุของเรื่อง หงเหินยงยอมรับความผิดที่ตนก่อ พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลต่างๆ อีกทั้งยังตอบโต้คุณนายซูยว่า คุณนายซูยเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เหตุการณ์จบลงเช่นนั้น เพราะเป็นฝ่ายผิดสัญญาที่ตกลงไว้กับจางเซิง และพยายามชี้แจงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากคุณนายจะเอาผิดจางเซิง เพื่อให้คุณนายซูยยอมรับความสัมพันธ์ของทั้งสอง เมื่อคุณนายซูยได้ฟังคำชี้แจงเหตุผลแล้วก็เห็นด้วยกับสาวใช้หงเหินยง จึงยอมทำตาม

คำสัญญา ตกลงให้ทั้งสองสมรสกันโดยมีเงื่อนไขว่า จางเซิงต้องเดินทางไปสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนักให้ได้ก่อน แล้วจึงกลับมาเข้าพิธีสมรสกับชวยยงยง หากสอบไม่ผ่านก็อย่าได้กลับมาพบกันอีก

จางเซิงจำต้องอำลาชวยยงยงเพื่อเดินทางไปเมืองหลวงฉางอัน ก่อนจากกันทั้งสองต่างรู้สึกอาลัยอาวรณ์และให้คำมั่นสัญญาต่อกัน ชวยยงยงกล่าวกับจางเซิงว่า ไม่ว่าจะสอบได้หรือไม่ก็ขอให้กลับมาหานางด้วยความปลอดภัย และขอให้จางเซิงสัญญาจะไม่ทอดทิ้งหากสอบได้ตำแหน่งขุนนางแล้ว จางเซิงตอบรับและยืนยันจะทำตามคำมั่นสัญญาที่มีไว้ให้กัน

หลังจากจางเซิงจากไปราวครึ่งปี ข้าราชการสอบเข้ารับราชการของจางเซิงก็ได้ส่งถึงชวยยงยง แต่ในระหว่างนั้น จางเซิงได้รับพระราชโองการมอบหมายให้ร่วมปรับปรุงแก้ไขหนังสือประวัติศาสตร์ของชาติ จึงไม่สามารถกลับเมืองผู้โจวในทันที และจางเซิงก็ได้ล้มป่วยลงด้วยความคิดถึงชวยยงยง ประจวบเหมาะก็เป็นเวลาที่คู่หมั้นหม้ายเดิมของชวยยงยงนามว่า เจิ้งเหิง ซึ่งได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัดผู้โจวและเรื่องราวระหว่างจางเซิงกับชวยยงยง จึงได้เดินทางไปเข้าพบคุณนายชวยที่วัดผู้โจว เพื่อทวงสัญญาคำมั่นหมายกับชวยยงยงเมื่อครั้งที่บิดาของทั้งสองยังมีชีวิตอยู่ และใส่ความจางเซิงว่าได้แต่งงานกับบุตรสาวขุนนางชั้นสูงเพื่อหวังความก้าวหน้าในตำแหน่ง คุณนายชวยหลงเชื่อคำให้ร้ายของเจิ้งเหิง จึงตกลงให้เจิ้งเหิงสมรสกับชวยยงยงตามคำมั่นหมายเดิม

เมื่อถึงวันกำหนดพิธีสมรสของทั้งสอง ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่จางเซิงต้องเดินทางไปกลับเพื่อรับตำแหน่งเจ้าเมืองเหอจงตามพระราชโองการ ฯ ในขณะที่ แม่ทัพตู้เซว่ สหายสนิทของจางเซิงในฐานะขุนพลด่านชายแดนเมืองผู้โจว ได้มาต้อนรับและแสดงความยินดีกับเจ้าเมืองคนใหม่แห่งเมืองเหอจง ครั้นเมื่อจางเซิงมาถึงเมืองผู้โจว ก็รีบตรงเข้าคารวะคุณนายชวย และทวงสัญญาที่คุณนายชวยให้ไว้ก่อนออกเดินทาง คุณนายชวยจึงกล่าวประชดและตำหนิจางเซิงที่ได้เป็นขุนนางแล้ว ยังได้เป็นบุตรเขยตระกูลขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนัก และกล่าวว่าได้ตกลงให้บุตรสาวสมรสกับคู่หมั้นหม้ายเดิมแล้ว ซึ่งจะมีพิธีมงคลสมรสในวันนี้ เมื่อจางเซิงได้พบกับชวยยงยง และปรับความเข้าใจเรื่องที่ตนถูกใส่ความ หงเหินยงจึงอาสาพาจางเซิงไปอธิบายให้คุณนายชวยได้เข้าใจ พร้อมทั้งขอให้เจ้าอาวาสวัดผู้โจว และแม่ทัพตู้เซว่เป็นพยานยืนยันคำให้ร้ายของเจิ้งเหิงไม่ได้เป็นความจริง คุณนายชวยจึงขอให้รอเจิ้งเหิงมาถึงแล้วค่อยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจางเซิง

ครั้นเมื่อเจิ้งเหิงได้เดินทางมาถึง แม่ทัพตู้เซว่จึงสั่งสอบสวนเจิ้งเหิง เรื่องราวความจริงจึงถูกเปิดโปง เจิ้งเหิงมีความผิดฐานจงใจสร้างเรื่องเพื่อหลอกลวงชาวบ้านผู้บริสุทธิ์ แม่ทัพตู้เซว่จึงตัดสินให้นำตัวผู้กระทำผิดไปลงโทษ โดยจะนำเรื่องถวายฎีกาถึงองค์จักรพรรดิ เจิ้งเหิงไม่

สามารถแก้ตัวให้พ้นผิดได้ และเกิดความละอายใจ จึงตัดสินใจหนีความผิดด้วยการปลิดชีพตัวเอง โดยเอาศีรษะเข้าชนกับต้นไม้ถึงแก่ความตาย คุณนายซุ่ยในฐานะผู้มีศักดิ์เป็นป้าจึงรับจัดการศพตามพิธีทางศาสนา ส่วนจางเซิงและซุ่ยยงยงได้เข้าพิธีมงคลสมรส และครองรักกันในที่สุด

จากวรรณกรรมต้นแบบนวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* มาสู่บทละครแสดงเรื่อง *ซีเซียงจี* ดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นการดัดแปลงบทประพันธ์ของผู้ประพันธ์แต่ละยุคสมัยที่ต่างได้นำบทกลอนและข้อความในตัวบทต้นแบบมากล่าวซ้ำในตัวบทวรรณกรรมใหม่ อีกทั้งยังได้นำตัวบทต้นแบบมาอ้างอิงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน การดัดแปลงรูปแบบบทประพันธ์ที่ข้ามยุคข้ามสมัยดังกล่าว ได้มีการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตให้มาเกี่ยวโยงกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในสมัยที่ผู้ประพันธ์ดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นการล้อเรื่องเดิมโดยมีการเขียนที่ดัดแปลง เพิ่มเติมหรือลอกเลียน หรือมีการตัดทอนเป็นบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและกระแสนิยมหลักของสังคมแต่ละยุคสมัย ฉะนั้น เนื้อหาตัวบทที่ดัดแปลงขึ้นในวรรณกรรมชิ้นใหม่จึงมีการเกี่ยวโยง และสัมพันธ์กับตัวบทเนื้อหาเดิมอยู่เสมอ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับสภาพสังคม วัฒนธรรม หรือด้านอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษากลวิธีการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่ดังกล่าวมาข้างต้น มีทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่มีประโยชน์คือ ทฤษฎีสหบท แนวคิดการเล่าเรื่อง แนวคิดการวิเคราะห์ห้องประกอบของบทละคร และกลวิธีการสร้างตัวละคร แนวคิดเหล่านี้ช่วยในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบทเนื้อหา และการสร้างตัวละครของวรรณกรรมต้นแบบ *ยงยงจ้วน* กับวรรณกรรมดัดแปลง *ซีเซียงจี* ได้เป็นอย่างดี

2.2 ทฤษฎีสหบท

คำว่า สหบท หรือ สัมพันธบท (Intertextuality) เป็นคำที่นักวิจารณ์ชาวฝรั่งเศส แนวโครงสร้างนิยมชื่อ จูเลีย คริสตีวา (Julia Kristeva) ซึ่งเป็นสาธุศิษย์คนสำคัญของโรแลนด์ บาร์ธส์ (Roland Barthes) เป็นผู้คิดขึ้น และเริ่มใช้เป็นคนแรกในราวปลายทศวรรษ 1960 หลังจากนั้นมาคำว่า Intertextuality ก็ได้กลายมาเป็นแนวคิดทฤษฎีวิจัยสำคัญของนักทฤษฎีหลังสมัยใหม่ และเป็นกระแสหลักในการศึกษาวรรณคดีและวัฒนธรรม โดยนำมาใช้อธิบายเรื่องของตัวบทวรรณกรรมในแง่ของการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทตลอดจนอิทธิพลที่ส่งทอดถึงกัน (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 132)

สำหรับคำว่า “สหบท” นั้น ผู้ที่นำมาเรียกใช้ในภาษาไทยแทนคำว่า Intertextuality เป็นคนแรกในแวดวงวิชาการไทยคือ ตรีศิลป์ บุญขจร นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดสหบทรุ่นแรกๆของเมืองไทย ด้วยผลงานในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกมหาวิทยาลัทยมิชแกน

(The University of Michigan) เรื่อง Intertextuality in Thai Literary and Social Contexts: A Study of Contemporary Poets เมื่อปี พ.ศ.2535 จึงถือเป็นผู้ที่ทำให้คำนี้กลายเป็นที่นิยมกันในหมู่นักวรรณกรรมศึกษาสาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ศึกษาในแนวทฤษฎีนี้ แต่ใช้คำว่า “สัมพันธ์บท” แทน คือ นพพร ประชากุล นักวิชาการด้านหลังสมัยใหม่ที่ได้อธิบายแนะนำแนวคิดนี้ไว้ในบทความสั้นๆ เรื่อง “สัมพันธ์บท” ซึ่งได้รับการพิมพ์รวมเล่มไว้ใน “ยกอักษร ย้อนความคิด” เล่ม 1 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์วิภาษา ปี พ.ศ.2552 ทำให้คำว่า “สัมพันธ์บท” ถูกนำไปใช้กันแพร่หลายในหมู่นักวิชาการรุ่นใหม่ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิเชษฐ แสงทอง, 2555: 262)

แนวคิดสหบทของจูเลีย คริสตีวา มีพื้นฐานมาจากแนวทฤษฎีวรรณกรรมของผู้แต่ง (The Death of the Author) ของโรลองด์ บาร์ธส์ ซึ่งเป็นการลดความสำคัญของผู้แต่งลงไปแต่ให้ความสำคัญในตัวงานมากขึ้น เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับผู้อ่านให้มีความสำคัญมากกว่าผู้แต่งในแง่ของการตีความตัวบทหรือการศึกษาตัวบท ซึ่งผู้อ่านตัวบทแต่ละคนนั้นอาจจะมีประสบการณ์และมุมมองที่ต่างกัน การตีความตัวบทจึงเป็นไปได้ในแนวทางที่หลากหลาย ส่งผลให้คุณค่าของตัวบทขยายออกไปมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความหมายใหม่ ๆ ที่หลากหลายให้กับตัวบทจากการตีความที่ผิดแปลกแตกต่างกันของผู้ให้ความหมายหรือผู้อ่าน นับว่าเป็นแนวคิดใหม่สำหรับทฤษฎีวรรณคดีที่ทำลายแนวคิดที่เชื่อกันมาแต่เดิมว่าตัวบทมีความหมายที่แน่นอนตายตัว และมีความเป็นเอกเทศ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 132)

นอกจากนี้ แนวคิดสหบทของคริสตีวายังได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่องเสียงของผู้อื่น (heteroglossia) ของบัคติน ซึ่งอธิบายว่า ภาษาประกอบไปด้วยหลายเสียงคือเสียงของตนเองและเสียงของผู้อื่น ในคำพูดคำเดียวจะสื่อเสียงสองเสียง อุดมการณ์สองอย่างหรือจุดมุ่งหมายสองอย่าง เสียงแรกคือจุดมุ่งหมายของผู้พูดหรือผู้แต่ง อีกเสียงหนึ่งคือเสียงอื่นอาจเป็นเสียงในอดีตซึ่งแตกต่างออกไปจากผู้แต่ง ลักษณะของภาษามีเสียงของผู้อื่นอยู่ด้วยและมีลักษณะเป็นสหบท นำไปสู่การอธิบายเรื่องการปะทะกันทางอุดมการณ์และคำพูดที่เคยมีมาในอดีต (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 135) คริสตีวาได้นำแนวคิดของบัคตินมาพัฒนาในแนวคิดสหบท โดยกล่าวว่า “ตัวบทมีลักษณะเป็นสหบท คำพูดหรือคำจำนวนมากมาจากตัวบทอื่น ผสมผสานเกิดเป็นตัวบทใหม่ ตัวบทเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง และได้รับอิทธิพลแนวการเขียนมาจากตัวบททางสังคมและวัฒนธรรม ตัวบทจึงไม่ใช่สิ่งโดดเดี่ยว หรือเป็นของปัจเจกบุคคล แต่เป็นการรวบรวมกระบวนการของการสร้างตัวบททางวัฒนธรรม (a compilation of culturaltextuality)” ตัวบทจึงมีความสัมพันธ์และเกี่ยวโยงกับสังคมวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 136)

คริสตีวา ได้ใช้แนวคิดเรื่องการตัดข้าม (croisement) สำหรับการประกอบสร้าง ตัวบทใหม่ในทฤษฎีสหพทว่า ตัวบทเกิดขึ้นจากกระบวนการยืนยันหรือปฏิเสธตัวบทที่มาก่อน เพื่อที่จะสร้างตัวบทใหม่ขึ้น สหพทหรือตัวบทจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนของการปฏิเสธเพื่อ ทำลายตัวบทเก่าไปสู่การสร้างตัวบทใหม่ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 142) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้อธิบายกลวิธีการประกอบสร้างตัวบทใหม่ของผู้แต่ง ด้วยการแปรเปลี่ยนหรือ ตัดแปลงวรรณกรรมที่เคยมีมาก่อน

ในขณะที่ มิเชล ริฟฟาแตร์ (Michael Riffaterre) กล่าวว่า สหพทไม่ใช่เรื่องของการ วิเคราะห์แหล่งกำเนิด หรือ อิทธิพล หรือการเลียนแบบ การอ่านแบบสหพท คือ การรับรู้ความ เหมือนที่เปรียบเทียบได้ของตัวบทหนึ่งกับอีกตัวบทหนึ่ง ผู้อ่านที่มีความสามารถเชิงวรรณศิลป์ จะสามารถตั้งสมมติฐานเชิงสหพทได้ เพราะมี “hyprogram” หรือ ตัวบทที่เคยอ่านมาแล้ว ซึ่งส่งผลให้เขามีความชำนาญในการอ่าน ผู้อ่านจึงมีระดับต่างกัน เพราะมีขบวนการศิลป์และ วัฒนธรรมในระดับที่แตกต่างกัน (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553: 145)

ด้วยพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีภาษาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้นักวิจารณ์กลุ่มหลัง สมัยใหม่นิยม (Post-modernism) นำกระบวนการค้นหาคำที่มีความสัมพันธ์กันของตัวบทเนื้อหาในเรื่องประเภท วรรณคดีด้วยวิธีการค้นหาความเกี่ยวข้องที่มีความสัมพันธ์กันของตัวบทเนื้อหาในเรื่องประเภท วรรณกรรม(genre) หรือวิเคราะห์ทางด้านรูปแบบ(form) แนวคิด(themes) หรือกระแส และ ยุคสมัย (movements, periods) ทำให้สามารถค้นหาความเกี่ยวเนื่องระหว่างงานศิลป์ที่ ต่างประเภทกัน เช่น งานวรรณกรรม บทละครแสดง บทภาพยนตร์ โดยเปรียบเทียบระหว่าง งานดั้งเดิมกับผลงานที่รังสรรค์ขึ้นใหม่ เป็นต้น

2.3 แนวคิดการเล่าเรื่อง

นพพร ประชากุล (2542: 7) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ความรู้ที่ศึกษาตัวเรื่องเล่า (Narrative) ได้กลายเป็นความรู้เฉพาะด้านที่ไม่ต้องอาศัยเกาะอยู่กับวิชาอื่นๆ อีก โดยองค์ ความรู้นี้ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างจริงจังในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยการเล่าเรื่องนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับเนื้อความหรือระดับตัวบทที่ปรากฏ และระดับที่สองคือ ระดับเนื้อเรื่อง (story) หรือบางที่เราเรียกว่าเป็นระดับโครงสร้าง (structure) ซึ่งเป็นระดับที่อยู่ ลึกลงไป ในขณะที่ระดับแรกคือตัวเรื่องเล่าที่เรารับรู้เป็นรูปธรรม ระดับที่สองจะเป็นระดับ โครงสร้างความสัมพันธ์ของ concept ที่อยู่ในเรื่องเล่า โดยการศึกษาการเล่าเรื่องในระดับ เนื้อความจะต้องดูถึงองค์ประกอบและกลวิธีที่ใช้นำเสนอ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์การ เล่าเรื่องของนวนิยายและบทละครผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องดังต่อไปนี้

(1) โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง หมายถึง การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผลและมีจุดหมายปลายทาง คือ มีตอนต้น ตอนกลางและตอนจบของเรื่อง การวางโครงเรื่องเป็นการวางแผนหรือกำหนดเส้นทางของตัวละครแต่ละตัวว่ามีการกระทำ อุปสรรค ปัญหาและบทสรุปของชีวิตว่าเป็นอย่างไร เหตุการณ์ทุกตอนของเค้าโครงเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในฉากหนึ่งจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำในฉากที่นำมาก่อนและในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุของเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในฉากต่อไป (อุมพร มะโรณี, 2551: 19) ฉะนั้นในเรื่องที่มีการวางโครงเรื่องอย่างรัดกุมจะไม่สามารถตัดฉากหนึ่งฉากใดทิ้งไปได้โดยไม่กระทบฉากอื่นๆ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์และเป็นเหตุเป็นผลต่อกันอย่างแท้จริง

การลำดับเหตุการณ์ในโครงเรื่องมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (กาญจนา แก้วเทพ, 2547 อ้างถึงในอุมพร มะโรณี, 2551: 18-19)

(1.1) การเริ่มเรื่อง (Exposition) การเริ่มเรื่องเป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร แนะนำฉากหรือสถานที่ อาจมีการเปิดประเด็นปัญหาหรือเผยปมขัดแย้งเพื่อให้เรื่องชวนติดตาม การเริ่มเรื่องไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเหตุการณ์ อาจจะเริ่มเรื่องจากตอนกลางเรื่องหรือย้อนจากตอนท้ายเรื่องไปหาต้นเรื่องก็ได้

(1.2) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising action) คือการที่เรื่องราวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสมเหตุสมผล ปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งเริ่มทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ตัวละครอาจมีความลำบากใจและสถานการณ์อยู่ในช่วงยุ่งยาก

(1.3) ชันภาวะวิกฤต (Climax) เป็นขั้นตอนที่ความขัดแย้งพุ่งขึ้นสูงสุดและถึงจุดแตกหัก ตัวละครตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

(1.4) ชันภาวะคลี่คลาย (Falling action) เป็นขั้นตอนหลังจากที่จุดวิกฤตได้ผ่านพ้นไป อันเนื่องมาจากปัญหาความยุ่งยากหรือเงื่อนไขต่างๆ ถูกแก้ไขหรือเปิดเผยออกมา

(1.5) การยุติเรื่องราว (Ending) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้จบสิ้นลงโดยอาจจะ มีจุดจบได้หลายๆ แบบ เช่น จบอย่างมีความสุข จบอย่างสูญเสีย หรือจบอย่างเป็นปริศนาคาใจให้คิดต่อไป เป็นต้น

(2) แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่อง หมายถึง ความคิดหลักที่นำเสนอในเรื่องซึ่งสรุปจากสถานการณ์เฉพาะของโลกบันเทิงคดีนั้นๆ ออกมาให้เป็นความเข้าใจทั่วๆ ไป เกี่ยวกับโลกในชีวิตจริง ดังนั้นการหาแก่นเรื่องจึงมีความสำคัญเพราะทำให้ผู้ชมพบความหมายของเรื่องที่สามารถนำไปสู่ความเข้าใจในชีวิตได้ (อิรวดี ไตรลึงคะ, 2543: 66)

บางครั้งแก่นเรื่อง อาจถูกเรียกต่างๆ กันไปเช่นแก่นเรื่อง แนวคิด สารัตถะ โดยความหมายแล้วก็หมายถึงสิ่งเดียวกัน คือ ความคิดรวบยอดที่ดำรงอยู่ในเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นและเป็นความหมายของเรื่องและผู้ผลิตต้องการจะสื่อ แก่นเรื่องจึงเป็นวิถีทางในการสื่อสารของผู้ประพันธ์ เป็นวิธีการนำความคิด การรับรู้และความรู้สึกของตนเข้าร่วมกับผู้ชม (พิมพ์ลดา ดีมาก, 2554: 23)

(3) ความขัดแย้ง (Conflict)

การเล่าเรื่องมักดำเนินเรื่องราวเกี่ยวพันกับความขัดแย้ง ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการผูกปมโดยจะนำพาเรื่องไปสู่จุดสุดยอด โดยปริญา เกื้อหนุน (2537: 24) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งว่า ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงเรื่องที่สร้างปมปัญหา การหาหนทางแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งของตัวละครคือความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน หรือความไม่ลงรอยในการพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง โดยความขัดแย้งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

(3.1) ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน คือ การที่ตัวละครทั้งสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน แต่ละฝ่ายต่อต้านกันหรือพยายามทำลายล้างกัน เช่น การรบของทหารสองฝ่ายหรือการทำศึกระหว่างสองตระกูล เป็นต้น

(3.2) ความขัดแย้งภายในจิตใจ คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในตัวละครจะมีความสับสน หรือยุ่งยากลำบากใจในการตัดสินใจเพื่อกระทำอย่างที่ได้คิดเอาไว้ เช่น ความขัดแย้งกับสำนึกที่ผิดชอบ หรือ ความรู้สึกขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางสังคม ขนบประเพณี

(3.3) ความขัดแย้งกับพลังภายนอก เช่น ความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมหรือธรรมชาติอันโหดร้าย เป็นต้น

(4) ตัวละคร (Character)

ตัวละคร คือ ผู้กระทำ และผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำในบทละคร ตัวละครที่ดีจะต้องมีพัฒนาการ คือ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด อุปนิสัย ตลอดจนมีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงต่อเรื่องราวต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ไม่ขัดต่อหลักความจริง ตัวละครแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (อูมาพร มะโรณี, 2551: 24) ได้แก่

(4.1) ตัวละครมิติเดียวหรือตัวละครแบบตายตัว (flat character) หมายถึง ตัวละครที่มองเห็นได้เพียงด้านเดียว มีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่สามารถสรุปได้อย่างไม่ยากเย็นและจะคงลักษณะเช่นนี้ไปตลอดทั้งเรื่อง บทบาทที่กระทำก็มักจะตรงกับที่ผู้ชมคาดเดาเอาไว้

(4.2) ตัวละครหลายมิติหรือตัวละครแบบรอบด้าน (well-rounded character) หมายถึง ตัวละครประเภทที่มีความลึกซึ้ง มีลักษณะที่คล้ายคนจริง ๆ มีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี โดยแต่ละลักษณะอาจจะขัดแย้งกันและคาดเดาได้ยาก พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงนิสัยหรือทัศนคติได้ตามเหตุการณ์และตัวละครประเภทนี้มักจะสร้างความประหลาดใจให้กับผู้ชม

(5) ฉาก (Setting)

ฉาก หมายถึง จุดหนึ่งของเวลาและสถานที่ที่เหตุการณ์ในโครงเรื่องนั้นได้เกิดขึ้น ซึ่งฉากด้วยตัวของฉากเองแล้วแทบจะไม่มี ความหมายอะไร หากแต่เมื่อกลายเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบรรยากาศ ใช้เผยลักษณะของตัวละครและการเดินเรื่อง แล้วบ่งบอกความหมายบางอย่างของเรื่อง มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของตัวละคร ฉากก็มีความสำคัญอย่างยิ่งทันที ฉากจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในเรื่องเล่าทุกประเภท โดยฉากในการเล่าเรื่องนั้นประกอบด้วยสองส่วน (อูมาพร มะโรณี, 2551: 26) คือ

(5.1) ช่วงเวลา (Time) ได้แก่ ระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ตามเรื่องเล่านั้น ช่วงเวลาจะเป็นตัวกำหนดเบื้องต้นที่สำคัญต่อองค์ประกอบอื่นๆ ต่อมาก็คือ เพราะ กาลเวลา จะเป็นตัวกำหนดปัจจัยพื้นฐานของเหตุการณ์ เช่น บ้านเรือน การแต่งกาย คำพูดตามสมัยในละครย้อนยุค รวมไปถึงบรรทัดฐานและธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ของผู้คนที่เป็นรายละเอียดในเรื่อง

(5.2) สถานที่ (Location) ได้แก่ สถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้น สถานที่ที่จะเป็นตัวกำหนดเบื้องต้นตัวที่สอง เนื่องจากปัจจัยพื้นฐานต่อกาลเวลาและสถานที่จะเป็นการกำหนดการกระทำของเหตุการณ์และตัวละครด้วย

2.4 แนวคิดการสร้างตัวละคร

วิธีการสร้างตัวละคร (Characterization) นั้น เจ บีอกส์ J.Bogs (2003 อ้างถึงใน ภาณุจนา แก้วเทพ, 2553: 274) ได้ประมวลวิธีการสร้างตัวละครไว้หลายวิธี ได้แก่

(1) การสร้างตัวละครโดยปรากฏตัวให้เห็นลักษณะภายนอก (Characterization by Appearance) เช่น ลักษณะรูปร่าง หน้าตา เครื่องแต่งกาย ลักษณะการเคลื่อนไหวของตัวละคร เป็นต้น

(2) การสร้างตัวละครผ่านบทพูด/บทสนทนา (Characterization through Dialogue) เป็นการเปิดเผยความเป็นตัวตนของตัวละครจากสิ่งที่เขาพูด

(3) การสร้างตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง (Characterization through Narrator) เช่น ในนวนิยายผู้เล่าเรื่องจะพรรณนาลักษณะของตัวละครให้ผู้อ่าน/ผู้ชมทราบ

(4) การสร้างตัวละครผ่านการกระทำภายนอก (Characterization through External Action) การกระทำของตัวละครจะสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของตัวละครนั้นๆ แรงจูงใจในการกระทำของตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นอย่างชัดเจน จะทำให้ตัวละครและโครงเรื่องสานต่อกันได้ดี

(5) การสร้างตัวละครผ่านการกระทำภายใน (Characterization through Internal Action) การกระทำภายในของมนุษย์ที่ถูกนำมาใช้สร้างตัวละคร เช่น ความฝัน จินตนาการ ความปรารถนา ความกลัว ความทรงจำ ฯลฯ

(6) การสร้างตัวละครผ่านปฏิกิริยาของตัวละครอื่นๆ (Characterization through Reaction of other Characters) เป็นวิธีการที่ให้ตัวละครอื่นๆพูดถึงตัวละครที่ต้องการแนะนำ จะทำให้ผู้ชม/ผู้อ่านรู้จักตัวละครก่อนที่จะปรากฏตัวขึ้น

(7) การสร้างตัวละครโดยใช้ลักษณะตรงข้ามด้วยการสร้างตัวละครอื่นๆ เทียบเคียงกัน (Characterization through Contrast) วิธีการสร้างตัวละครอื่นๆที่มีลักษณะตรงกันข้ามแบบขาวดำ เช่น ฝาแฝดที่หน้าตาเหมือนกัน แต่ลักษณะนิสัยต่างกัน เป็นอีกวิธีหนึ่งของการสร้างตัวละคร เป็นต้น

(8) การสร้างตัวละครโดยใช้ความเกินเลยหรือการทำซ้ำๆ (Characterization through Caricature and Leitmotif) เพื่อให้คนดูเข้าใจคุณลักษณะของตัวละครได้ดีขึ้น จะมีวิธีการนำเสนอโดยใช้การวาดภาพล้อเลียนแบบการ์ตูน “Caricature” จะวาดคุณลักษณะ

บางอย่างให้มากเกินไปจนจริง (วิธีการสร้างตัวละครแบบนี้จะใช้ในการเล่าเรื่องตลก หรือละครประเภท sit-com) อีกวิธีที่เรียกว่า “Leitmotif” คือสร้างประโยคหรือวลีที่ตัวละครพูดซ้ำๆ หรือการกระทำบางอย่างจนกลายเป็นคุณลักษณะของตัวละคร

(9) การสร้างตัวละครผ่านการเลือกชื่อ (Characterization through Choice of Name) เป็นการแสดงความหมายโดยนัยบางอย่างเพื่อช่วยอธิบายตัวละคร

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ตามกระบวนทัศน์สหพทของบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* นี้ ผู้วิจัยจะเรียก นวนิยาย *ยี่ยงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถังว่า “ตัวบทต้นแบบ” และเรียกบทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวนว่า “ตัวบทดัดแปลง”

บทที่ 3

วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี กับ นวนิยาย ยิงยงจ้วน

ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี หรือตัวบทดัดแปลง กับ นวนิยาย ยิงยงจ้วน หรือตัวบทต้นแบบใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี ที่ขยายความหรือเพิ่มเติมจากตัวบทต้นแบบ 2) เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี ที่ถูกตัดทอนออกไป 3) เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี ที่ดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี ที่ขยายความหรือเพิ่มเติมจากตัวบทต้นแบบ

ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการขยายความและเพิ่มเติมเนื้อหาจากตัวบทเดิมในการสร้างตัวบทดัดแปลง ซีเซียงจี เนื่องจากตัวบทต้นแบบ ยิงยงจ้วน เป็นวรรณกรรมที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องในลักษณะการพรรณนาผ่านผู้ประพันธ์เพียงฝ่ายเดียว ผู้อ่านต้องใช้จินตนาการจากเนื้อหาของผู้แต่งผนวกกับพื้นฐานความรู้ของผู้อ่านในการทำความเข้าใจหรือตีความเนื้อหานั้น ในขณะที่บทละคร ซีเซียงจี เป็นวรรณกรรมที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านบทบาทและการกระทำของตัวละคร ผู้อ่านและผู้ชมทำความเข้าใจกับเนื้อหาจากท่าทาง บทสนทนาและบทบาทการแสดงของตัวละคร กลวิธีการเล่าเรื่องรูปแบบบทละครจึงต้องใช้เนื้อหาที่มีรายละเอียดที่มากกว่าขนาดความยาวของเนื้อหาของวรรณกรรมทั้งสองรูปแบบจึงมีความแตกต่างกันมาก ตัวบทดัดแปลง ซีเซียงจี มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกของสีหน้าท่าทาง บทขับร้อง และบทสนทนาของตัวละครจำนวนมาก อีกทั้งผู้ประพันธ์มีมโนทัศน์ที่แตกต่างจากเนื้อหาของตัวบทต้นแบบ และมีเจตนาในการตอบโต้แนวคิดของผู้ประพันธ์เนื้อหาตัวบทเดิม ทำให้บทประพันธ์จำเป็นต้องมีการขยายความและเพิ่มเติมเนื้อหามากขึ้นจากตัวบทเดิม โดยเนื้อหาที่เพิ่มเติมนั้นไม่เคยปรากฏในตัวบทต้นแบบมาก่อน หรือไม่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตัวบทต้นแบบเดิม ผู้ประพันธ์วรรณกรรมดัดแปลงต้องใช้อักขรจินจำนวนห้าหมื่นกว่าตัวอักษร ขณะที่ตัวบทวรรณกรรมต้นแบบบรรจุตัวอักษรเพียงสามพันกว่าตัวอักษรเท่านั้น เนื้อหาที่ขยายเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ มี 3 ประการ ดังนี้

(1) การเพิ่มเติมเนื้อหาให้ตัวละครเอกชาย จางเซิง และตัวละครเอกหญิง ชูยยงยง ได้พบหน้ากันในพิธีทำบุญให้สามิผู้ล่วงลับของคุณนายชูยที่วัดผู้จิว ผู้วิจัยเห็นว่าการเพิ่มเหตุการณ์หรือฉากนี้ของผู้ประพันธ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึง การพบรักของตัวละครเอกชายหญิง ภายใต้สถานการณ์ที่เคร่งครัดและศักดิ์สิทธิ์ของพิธีทางศาสนา เป็นการเน้นถึงอำนาจ

แห่งความรักของชายหญิงที่ยากเกินห้ามใจ และความเพียรพยายามของตัวละครเอกชาย เมื่อตกอยู่ใต้อำนาจแห่งความรัก เนื้อหาที่เพิ่มเติมขึ้นมีดังนี้

ฉากหรือเหตุการณ์ที่คุณนายชวยจัดพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้สามีผู้ล่วงลับในวัดผู้จิว ซึ่งเป็นฉากหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในบทที่ 1 (第一本) ในหัวข้อเรื่องว่า “บทละครแสดงตอนจางจวินรู่ย (อีกชื่อหนึ่งของจางเซิง) ก่อกวนในสถานที่ประกอบพิธีงานบุญ” (张君瑞闹道场杂剧) ได้กล่าวถึงการพบกันครั้งแรกของตัวละครเอกชาย จางเซิง และตัวละครเอกหญิง ชวยยงยง ที่วัดผู้จิว เมื่อจางเซิงได้รับรู้เรื่องเกี่ยวกับงานพิธีทำบุญดังกล่าวจากตัวละครชายเจ้าอาวาส นามว่าฟาเป็น จึงถือโอกาสขออนุญาตเข้าร่วมทำบุญครั้งนี้ ตามตัวอย่างบทสนทนาในฉากที่ 2 ของบทที่ 1 ดังนี้

[洁对红云]这斋供道场都完备了，十五日请夫人小姐拈香。

[末问云]何故？

[洁云]这是崔相国小姐至孝，为报父母之恩。又是老相国禪日，就脱孝服，所以做好事。

[末哭科云]“哀哀父母，生我劬劳，欲报深恩，昊天罔极。”小姐是一女子，尚然有报父母之心；小生湖海飘零数年，自父母下世之后，并不曾有一陌纸钱相报。望和尚慈悲为本，小生亦备钱五千，怎生带得一分儿斋，追荐俺父母咱！便夫人知也不妨，以尽人子之心。

[洁云]法聪与这先生带一分者。……

(第一本 第二折)

เจ้าอาวาสกล่าวกับตัวละครสาวใช้หนึ่งนางว่า “อาหารเจและเครื่องเซ่นไหว้สำหรับใช้ในพิธีงานบุญได้จัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว วันขึ้นสิบห้าค่ำขอเชิญโยมคุณนายชวยและโยมคุณหนูเข้าร่วมพิธีได้เลย”

จางเซิงถามว่า “ไม่ทราบว่ามีเรื่องอะไรหรือ”

เจ้าอาวาสกล่าวตอบว่า “เป็นการแสดงความกตัญญูตเวทีต่อบุพการีของบุตรสาวท่านเสนาธิการชวย อีกทั้งยังเป็นวันครบกำหนดออกทุกข์ ที่ต้องถอดชุดไว้ทุกข์ จึงจัดงานพิธีทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบิดาผู้ล่วงลับ”

จางเซิงกล่าวทั้งน้ำตาว่า “อันบิดามารดาเลี้ยงดูข้ามาแสนลำบาก อยากรจะทดแทนบุญคุณอันยิ่งใหญ่ตั้งผืนฟ้าพสุธาของท่านทั้งสอง คุณหนูชวยเป็นเพียงอิสตรียังมีโอกาสได้ตอบแทนบุญคุณบุพการี ส่วนตัวข้านั้นหลังสิ้นบุญบิดามารดาแล้วต้องพเนจรไปทั่วสารทิศอย่างเดียวดาย ไม่มีโอกาสที่จะตอบแทนพระคุณของท่านทั้งสองเลย จึงขอความเมตตาท่านเจ้าอาวาส โปรดให้ข้าได้มีโอกาสร่วม

ทำบุญในพิธีงานบุญครั้งนี้ด้วยเถิด ข้าขอถวายปัจจัยห้าพันเพื่อร่วมอุทิศส่วนกุศล
แต่ บิดามารดาผู้ล่วงลับของข้า จะให้เรียนคุณนายชอุทัยถึงเจตนารมณ์ของข้า
ก็ได้ เพียงเพื่อให้ข้ามีส่วนร่วมในงานพิธีงานบุญครั้งนี้เท่านั้น”

เจ้าอวาทสหนักไปกล่าวกับพระภิกษุนามผ่าซง ว่า “จัดชุดถวายเช่นไหว้ให้โยม
บัณฑิตจางหนึ่งชุดด้วย”*

(บทที่ 1 ฉากที่ 2)

ในคืนก่อนวันจัดพิธีงานบุญ จางเซิงได้แอบเข้าไปในสวนดอกไม้ที่คฤหาสน์ชอุทัยยืน
ตั้งโต๊ะหมู่เพื่อเช่นไหว้บรรพบุรุษ และได้แต่งกลอนโต้ตอบเกรี้ยวพาราสีกับคุณหนู แต่เมื่อ
สาวใช้หึ่งเห็นงพบเห็นชายแปลกหน้า จึงรีบพาคุณหนูกลับเข้าห้องพัก จางเซิงจึงกลับเข้า
ห้องพักด้วยความเสียดาย

วันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันประกอบพิธีงานบุญ จางเซิงได้มาถึงเขตบริเวณประรำประกอบ
พิธีก่อนคุณนายชอุทัยและชอุทัยยืน ตามตัวอย่างบทสนทนาที่ปรากฏในฉากที่ 4 บทที่ 1 ดังนี้

[洁引聪上云]今日二月十五开启，众僧动法器者。请夫人小姐
拈香。及夫人未来，先请张生拈香。怕夫人问呵，则说是贫僧亲
者。

[末上云]今日二月十五日，和尚请拈香，须索走一遭。

[洁云]先生先拈香，恐夫人问呵，则说是老僧的亲。

[末拈香科][沈醉东风]惟愿存有的人间寿高，亡化的天上遣
遣。为曾、祖、父先灵，礼佛、法、僧三宝。焚名香暗中祷告：则
愿得红娘休劣，夫人休焦，犬儿休恶！佛啰，早成就了幽期密约。

[夫人引旦上云]长老请拈香，小姐，咱走一遭，

[末做见科][靓聪云]为你志诚呵，神仙下降也。……

[末唱][雁儿落]我则道这玉天仙离了碧霄，原来是可意中来请
醮。小子多愁多病身，怎当他倾国倾城貌。

[旦与红云]那生忙了一夜。

[锦上花]外像儿风流，青春年少；内性儿聪明，冠世才学，扭
捏着身子儿百般做作，来往向人前卖弄俊俏。

(第一本 第四折)

* ผู้วิจัยเป็นผู้แปลบทละคร ซีเซียงจี้ จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดเล่ม

เจ้าอาวาสนำคณะสงฆ์เข้ามาในบริเวณพิธีแล้วกล่าวว่า “วันนี้เป็นวันขึ้นสิบห้าค่ำเดือนสอง ขอให้คณะสงฆ์เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อมเพียงเพื่อประกอบพิธีในงานบุญวันนี้ และจะเชิญโยมคุณนายชุยและโยมคุณหนูจตุรบุในพิธี แต่ตอนนี้โยมทั้งสองยังมาไม่ถึง จึงขอเชิญโยมจางเชิงจตุรบุไปไว้ก่อน ด้วยเกรงว่าโยมคุณนายชุยจะตำหนิ จึงต้องเรียนท่านว่าโยมจางเชิงเป็นญาติของอาตมา”

ฝ่ายจางเชิงปรากฏตัวพร้อมกล่าวว่า “วันนี้วันขึ้นสิบห้าเดือนสอง ท่านเจ้าอาวาสเชิญเข้าไปจตุรบุเทียนในพิธี ข้าต้องรีบไปละ”

จางเชิงเข้าคารวะเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสกล่าวว่า “โยมบัณฑิต เชิญจตุรบุ หากโยมคุณนายสงสัยก็ให้ตอบว่าโยมเป็นญาติอาตมาแล้วกัน”

จางเชิงจตุรบุแล้วอธิบายว่า “ขอให้ผู้ที่ยังมีชีวิตจงอายุมันขวัญยืน ผู้ที่ล่วงลับไปจงสุขสุดดี ข้าขออุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดา ปู่ทวดบรรพบุรุษ และถวายสักการบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์” ในระหว่างที่จตุรบุจางเชิงได้แอบอธิบายในใจ ว่า “ขอให้ความรักของข้ากับคุณหนูชุยยิ่งยิ่งราบรื่นสมหวังโดยเร็วปราศจากการขัดขวางจากสาวใช้หงเหินยง การกีดกันของคุณนายชุย และอุปสรรคที่ขวางหน้าทุกประการ (เปรียบอุปสรรคทั้งหลายเป็นลูกสุนัข : 犬儿) ด้วยเถิด”

คุณนายชุยปรากฏตัวพร้อมกับบุตรสาวและกล่าวว่า “ท่านเจ้าอาวาสเชิญจตุรบุแล้วลูก เราไปจตุรบุในพิธีกันเถอะ”

ทันทีที่เห็นคุณนายชุยและคุณหนูชุยยิ่งยิ่งปรากฏตัว จางเชิงแอบกระซิบกับหลวงพี่ฝ่าซงว่า “สมหวังแล้ว ได้เห็นนางฟ้าลงมาจุติบนโลกมนุษย์แล้ว”

(บทขับร้องของจางเชิง) “ข้าคิดว่าเป็นนางฟ้าบนสวรรค์ลงมายังโลกมนุษย์ ที่แท้ก็คือนางในดวงใจของข้ามาปรากฏตรงหน้า อันข้านี้ร่างกายไม่ค่อยจะแข็งแรงเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เป็นนิจ เกรงว่าจะทนทานต่อความงามของนางที่ปรากฏตรงหน้าไม่ไหว”

(บทที่ 1 ฉากที่ 4)

หลังจากนั้น เจ้าอาวาสได้แนะนำจางเชิงให้คุณนายชุยรู้จักในฐานะญาติของเจ้าอาวาส และบอกเหตุผลที่ให้จางเชิงเข้าร่วมพิธีงานบุญเพื่อต้องการอุทิศส่วนกุศลให้กับบุพการีผู้ล่วงลับ ขณะที่จางเชิงเข้ามาคารวะคุณนายชุย ประจวบเหมาะกับลมพัดไฟตะเกียงดับ จางเชิงจึงอาสาเดินไปจุดไฟตะเกียง ชุยยิ่งยิ่งกล่าวกับหงเหินยงตามบทสนทนา ดังนี้

[旦与红云]那生忙了一夜。

[锦上花]外像儿风流，青春年少；内性儿聪明，冠世才学，扭捏着身子儿百般做作，来往向人前卖弄俊俏。

[末云]那小姐好生顾盼小子。

(第一本 第四折)

(คุณหนูกล่าวกับหงเหนียง) “เมื่อคืนชายหนุ่มคนนี่คงยุ่งทั้งคืนนะ” ตามด้วยบทร้อยบรรยายบุคลิกลักษณะท่าทางของจางเซิง “ดูรูปลักษณะภายนอกท่าทางจะเจ้าชู้แม้จะเยาว์วัยแต่เฉลียวฉลาด มีความรู้รอบด้าน ท่วงท่าขณะเดินเห็นโยกย้ายไปมา ลีลาหลากหลาย อวดทำอวดทางอันสง่างามให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาผู้คนมากมาย”

จางเซิงกล่าวกับตัวเองว่า “รู้สึกว่าคุณหนูชุยจะสนใจมองมายังข้า”

(บทที่ 1 ฉากที่ 4)

และแล้วทั้งสองต่างส่งสายตาสื่อความในใจกันตลอดเวลา จนกระทั่งเจ้าอาวาสั้นกระดิ่งและเผากระดาษเงินกระดาษทอง เพื่อส่งสัญญาว่าพิธีได้เสร็จสิ้นลงแล้ว และเชิญคุณนายชุยและคุณหนูกลับเรือนพัก จางเซิงจึงต้องจำใจจากด้วยความอวรณ์

การเพิ่มเติมเหตุการณ์หรือฉากในดราม่าที่ดัดแปลงของผู้ประพันธ์ นอกจากต้องการให้เห็นเหตุการณ์การพบรักของตัวละครทั้งสอง ยังสร้างความบันเทิงด้วยความขบขันอันเกิดจากความโกลาหลของคณะสงฆ์ภายใต้บรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ของงานพิธี อาทิ อาการตกตะลึงกับความงามของชุยยิ้งยิ้งที่ปรากฏตัวในงานพิธีทางศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ต้องการสร้างสีสันบันเทิงในดราม่านี้ให้กับผู้อ่านและผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชาติมองโกล ที่มีวัฒนธรรมการเสพความบันเทิงที่เรียบง่าย สนุกสนาน

(2) การเพิ่มเหตุการณ์จางเซิงล้มป่วยด้วยพิษแห่งความรัก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในบทที่ 3 หลังจากว่าคุณนายชุยตระบัดสัตย์ไม่ยอมทำตามคำสัญญาที่เคยตกลงกันไว้ในเหตุการณ์โจรบุกล้อมวัดเพื่อชิงตัวชุยยิ้งยิ้ง โดยบิดเบือนสภาพของทั้งสองให้อยู่ในฐานะพี่ชายน้องสาว พร้อมทั้งเสนอให้เงินค่าตอบแทนแก่จางเซิงเพื่อให้ไปใช้ชีวิตคู่กับหญิงอื่นแทน แต่ได้รับการปฏิเสธจากจางเซิง คุณนายชุยให้หงเหนียงพยุจางเซิงซึ่งดื่มสุราเมามายกลับไปยังห้องพัก สาวใช้เกิดความสงสารและเห็นใจจางเซิง จึงแนะนำให้จางเซิงใช้วิธีบรรเลงพิณพิชิตใจคุณหนูชุยยิ้งยิ้งในยามค่ำคืน ซึ่งนายหญิงจะต้องออกมาเช่นไหว้บรรพชนที่สวนดอกไม้ทุกคืน เมื่อถึงเวลาในค่ำคืน จางเซิงจึงนำพิณคู่ใจไปบรรเลงให้คุณหนูฟัง ชุยยิ้งยิ้งก็ได้หลงมนต์เสน่ห์เสียงพิณของจางเซิงตามความคาดหมาย แต่ยังไม่ทันที่ทั้งสองจะได้พบหน้ากัน หงเหนียง

ก็ต้องรีบพาคุณหนูกลับเนื่องจากคุณนายชุยให้เรียกหา จางเซิงจึงจำใจต้องกลับไปด้วยความผิดหวัง

หลังจากคืนนั้น จางเซิงก็ได้ล้มป่วยลง ชุยยังยิ่งรู้ข่าวการป่วยของจางเซิง จึงสั่งให้หงเหนียงไปเยี่ยมจางเซิง เมื่อหงเหนียงเห็นสภาพอาการป่วยของจางเซิงแล้ว รู้สึกสงสารและเห็นใจในความรักของทั้งสองที่ต้องผิดหวังจากการผิดสัญญาของคุณนายชุย จึงตั้งใจที่จะช่วยเหลือให้ทั้งสองได้สมหวังในความรักครั้งนี้

สาวใช้หงเหนียงได้นำจดหมายของจางเซิงที่ฝากถึงนายหญิงไปให้ที่ห้องพัก เมื่อเห็นคุณหนูนอนหลับอยู่จึงวางจดหมายไว้บนกล่องเครื่องแป้ง จากนั้นคอยเฝ้าดูพฤติกรรม เมื่อคุณหนูตื่นมาส่องกระจกเห็นจดหมายจึงเปิดอ่าน จากนั้นแสดงอาการโกรธและกล่าวตำหนิสาวใช้หงเหนียง ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

[旦]小贱人，这东西那里将来的？我是相国的小姐，谁敢将这筒帖来戏弄我，我几曾惯看这等东西？告过夫人，打下你个小贱人下截来。

[红云]小姐使将我去，他着我将来。我不识字，知他写着甚么？

[快活三]分明是你过犯，没来由把我摧残；使别人颠倒恶心烦，你不惯，谁曾惯？姐姐休闹，比及你对夫人说呵，我将这筒帖儿去夫人行出首去来。……

[旦做揪住科]我逗你要来。

[红云]放手，看打下下截来。

[旦云]张生近日如何？

[红云]我则不说。

[旦云]好姐姐，你说与我听咱！

[红唱][朝天子]张生近间、面颜，瘦得来实难看。不思量茶饭，待动弹；晓夜将佳期盼，废寝忘餐。黄昏清旦，望东墙淹泪眼。

[旦云]请个好太医看他证候咱。

[红云]他证候吃药不济。病患、要安，则除是出几点风流汗。

[旦云]红娘，不看你面时，我将与老夫人看，看他有何面目见夫人？虽然我家亏他，只是兄妹之情，焉有外事。红娘，早是你口稳哩；若别人知呵，甚么模样。

[红云]你哄着谁哩，你把这个饿鬼弄得他七死八活，却要怎么办？……

[旦云]将描笔儿过来，我写将去回他，着他下次休是这般。

(第三本 第二折)

ชวยยั้งยั้งตำหนิหงเหียงว่า “นางตัวดี เอาสิ่งนี้มาจากไหนกัน ข้าเป็นถึง คุณหนูของท่านเสนาธิการ ใครบังอาจเอาจดหมายนี้มาล้อข้าเล่น ข้าไม่เคยคุ้นชิน กับเรื่องประเภทนี้มาก่อนเลย เดี่ยวจะเอาจดหมายไปให้คุณนายท่านดู จะได้ถูก ลงโทษเขี่ยนตีให้ข้าหักเลยทีเดียว”

หงเหียงกล่าวว่า “คุณหนูเป็นคนสั่งให้ข้าน้อยไปเยี่ยมดูอาการป่วยของคุณชายจางแล้ว คุณชายก็ฝากให้ข้านำมาให้ท่าน ข้าน้อยอ่านหนังสือไม่ออกจะไป รู้ได้อย่างไรว่าคุณชายเขียนอะไรไว้ในจดหมายเล่า” พร้อมตอบโต้ด้วยบทร้องว่า “เป็นความประสงค์ของท่านเองกลับมากล่าวโทษข้า ทำให้คนอื่นเดือนร้อน คุณหนูอย่าอะอะโววายวายไปเลย เดี่ยวข้าน้อยจะนำจดหมายนี้ไปสารภาพกับคุณนายท่านเอง”

ชวยยั้งยั้งได้ยืนเช่นนั้นจึงรีบกล่าวว่า “ข้าหยอกเล่น”

หงเหียงกล่าวว่า “ปล่อยมือข้าน้อย ใหนว่าจะตีให้ข้าหัก”

ชวยยั้งยั้งถามว่า “อาการคุณชายจางตอนนี้เป็นเช่นไร”

หงเหียงตอบว่า “ข้าน้อยไม่พูด”

ชวยยั้งยั้งกล่าวว่า “คนดี ตอบข้าหน่อยนะ”

(บทร้องหงเหียง) “คุณชายจางหน้าตาซีดเสียว ชุบผอม ทรวดโรรมไม่หามอง ไม่เป็นอันจะกินจะนอน สงสัยคงเพราะคืนก่อนคงเตรียมบรรเลงพิณ อดหลับอดนอนทั้งคืน เผ้าแต่นั่งมองกำแพงรอกอยด้วยน้ำตา”

ชวยยั้งยั้งถามว่า “ตามหมอล่วงดูอาการแล้วหรือ”

หงเหียงตอบว่า “คุณชายจางทานยาไปแล้ว ต้องนอนพักใช้จึงจะหาย รอให้เหงื่อออกแล้วจะดีขึ้น”

ชวยยั้งยั้งกล่าวว่า “หงเหียง ถ้าไม่เห็นแก่หน้าเจ้า ข้าจะเอาเรื่องนี้ไปรายงานคุณนายท่าน แล้วดูว่าคุณชายจางจะมีหน้าไปพบคุณนายเยี่ยงไร ถึงแม้ครอบครัวข้าเป็นหนี้บุญคุณคุณชาย แต่ความสัมพันธ์ก็เป็นเพียงพี่น้อง ไม่มีเรื่องอื่นแอบแฝง ดีที่เจ้ารักษาความลับเรื่องนี้ไว้ได้ หากแพ่งพรายออกไป จะไม่ดีแน่”

หงเหียงย้อนว่า “คุณหนูทำให้คุณชายจางแทบจะขาดใจตาย แล้วตอนนี้ คิดจะทำเยี่ยงไรกับเขาก็คงต่อไปแล้ว”

ชวยยั้งยั้งกล่าวว่า “ไปเตรียมหมึกพู่กันมา ข้าจะเขียนสั่งสอนคุณชายจางว่า คราวหน้าอย่าได้กระทำเยี่ยงนี้อีก”

(บทที่ 3 จากที่ 2)

ผู้ประพันธ์เพิ่มเติมเหตุการณ์ดังกล่าวในเนื้อหาของตัวบทตัดแปลง เพื่อให้การดำเนินเรื่องที่หักเหไปจากเนื้อหาตัวบทต้นแบบ ใช้เป็นเงื่อนไขอุปสรรคต่อความรักของจางเชิง

กับซุ่ยยงยง และเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับตัวละครองสาวใช้หึงเหินยง ได้มีบทบาทการแสดงใน เนื้อหาที่เพิ่มเติมมากขึ้น สาวใช้หึงเหินยงได้แสดงบทบาทสำคัญของหน้าที่แม่สื่อ โดยเป็น สื่อกลางส่งข่าวสารให้กับคนทั้งสอง ตลอดจนคอยให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้น ทำให้ตัวละครเอกทั้งสองได้มีโอกาสในการแสดงความรักที่มีให้กันมากยิ่งขึ้น จนเข้าสู่สภาวะพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน นอกจากนี้ การเพิ่มเนื้อหาที่จางเซิงต้องล้มป่วยลง เพราะความผิดหวังในความรัก ยังเป็นการแสดงถึงความลึกซึ้งต่อความรักของจางเซิงที่มีให้กับ ซุ่ยยงยง ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกสงสารและเห็นใจจากผู้ชม/ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

(3) การเพิ่มเหตุการณ์ตอนอวสาน ให้จางเซิงได้ปรากฏตัวในวันงานพิธีสมรสของ ซุ่ยยงยงกับเจิ้งเหิง พร้อมด้วยพยานบุคคล เช่น เจ้าอาวาสวัดผู้จี๊และแม่ทัพผู้เซวในการยืนยัน ความบริสุทธิ์ของจางเซิงที่มีได้ทรมต่อซุ่ยยงยง ไปสมรสกับบุตรสาวของขุนนางระดับสูงใน ราชสำนัก หลังจากสอบคัดเลือกเข้ารับตำแหน่งขุนนางได้แล้ว และจบลงด้วยความสมหวังของ จางเซิงและซุ่ยยงยง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีสร้างเหตุประจวบเหมาะ (co-incidence) เพิ่มเติมเนื้อหาโดยไม่เกี่ยวโยงกับตัวบทต้นฉบับแต่ประการใด เพราะ ผู้ประพันธ์ประสงค์จะให้นิยายจบลงแบบสุขนานุกรม

เหตุการณ์หรือฉากในบทที่ 5 ชื่อเรื่องว่า “จางจวินลู่ฉลองความสมหวัง” (第五本：张君瑞庆团圆杂剧) ซึ่งเป็นตอนอวสานของเรื่อง สรุปดังนี้

หลังจากที่จางเซิงสอบคัดเลือกได้เป็นขุนนางแล้ว และได้ส่งข่าวถึงซุ่ยยงยงให้รับรู้ จางเซิงได้รับพระราชโองการมอบหมายให้ร่วมปรับปรุงแก้ไขหนังสือประวัติศาสตร์ของชาติ จึง ไม่สามารถกลับเมืองฝูโจวในทันที ระหว่างนั้นจางเซิงก็ได้ล้มป่วยลงด้วยความคิดถึงซุ่ยยงยง ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับคู่หมั้นหมายเดิมของซุ่ยยงยง เจิ้งเหิง ได้เดินทางไปพบคุณนายซุ่ย เพื่อ ทวงถามสิทธิอันชอบธรรมของคู่หมั้นหมายตามที่บิดาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงไว้ เจิ้งเหิงจึงใจ แดงเรื่องให้ร้ายจางเซิงว่า หลังจากที่จางเซิงสอบคัดเลือกเป็นขุนนางแล้ว ได้สมรสกับบุตรสาว ของขุนนางระดับสูงในราชสำนัก เพื่อหวังความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เมื่อคุณนายซุ่ย หลงเชื่อคำพูดของเจิ้งเหิง จึงตอบตกลงทำตามคำหมั้นหมายเดิม และนัดวันเข้าพิธีสมรสใน วันรุ่งขึ้น

เมื่อถึงวันมงคลสมรส ประจวบเหมาะกับเป็นวันที่จางเซิงต้องเดินทางกลับมารับ ตำแหน่งเจ้าเมืองฝูโจว ทันทีที่ถึงเมืองฝูโจว จางเซิงก็รีบตรงไปคารวะคุณนายซุ่ย และได้รู้ เรื่องราวที่ถูกเจิ้งเหิงใส่ความ คุณนายซุ่ยจึงให้ไปสอบถามข้อเท็จจริงจากหึงเหินยง หลังจาก จางเซิงได้ทำความเข้าใจกับซุ่ยยงยงและสาวใช้หึงเหินยงเรื่องที่ตนถูกให้ร้าย หึงเหินยงจึงอาสา ไปอธิบายให้คุณนายซุ่ยเข้าใจ ตามบทสนทนา ดังต่อไปนี้

[红云]张生，你若端的不曾做女婿呵，我去夫人跟前力保存你。等那厮来，你和他两个对证。

[红见夫人云]张生并不曾人家做女婿，都是郑恒谎，等他两个对证。

[夫人云]既然他不曾呵，等郑恒那厮来对证了呵，再做说话。

[洁上云]谁想张生不举成名，得了河中府尹，老僧一径到夫人那里庆贺这门亲事，几时成就？当初也有老僧来，老夫人没主张，便待要与郑恒。若与了他，今日张生来却怎生？

[洁见天叙寒温科][对夫人云]夫人，今日却知老僧说的是，张生决不是那一等没行止的秀才。他如何敢忘了夫人，况兼杜将军是证见，如何悔得他这亲事？

[旦云]张生，此一事必得杜将军来方可。……

(第五本 第四折)

หงเหนียงกล่าวว่า “คุณชายจาง หากท่านไม่เคยเป็นบุตรเขยของขุนนางชั้นผู้ใหญ่จริง ข้าจะเป็นพยานให้ท่านต่อหน้าคุณนายท่านเอง แล้วรอให้เจิ้งเหิงมาถึง ท่านทั้งสองจะได้พิสูจน์ความจริงต่อกัน ”

สาวใช้หงเหนียงเข้าพบคุณนายชุยแล้วกล่าวว่า “คุณชายจางไม่เคยเป็นบุตรเขยของใคร เป็นเพราะเจิ้งเหิงที่กล่าวเท็จให้ร้ายจางเชิง ต้องรอให้เขาทั้งสองมาพิสูจน์ความจริงกัน ”

คุณนายชุยกล่าวตอบว่า “ในเมื่อจางเชิงไม่เคยเป็นบุตรเขยขุนนางท่านใด รอให้เจิ้งเหิงมาก่อนแล้วค่อยพิสูจน์ความจริงกัน ”

เจ้าอาวาสปรากฏตัวและกล่าวว่า “ไม่นึกเลยว่าโยมจางเชิงจะสอบคัดเลือกได้เป็นขุนนาง และยังได้มารับตำแหน่งเจ้าเมืองเหอจง อาตมาจะไปแสดงความยินดีกับโยมคุณนายชุย และจะได้สอบถามเรื่องงานมงคลสมรสระหว่างโยมจางเชิงกับโยมคุณหนูชุยด้วย เพราะเหตุการณ์ในตอนนั้น อาตมาก็เป็นหนึ่งในพยานที่รู้เห็นด้วย แต่บัดนี้โยมคุณนายชุยกลับตัดสินใจยกบุตรสาวให้เจิ้งเหิงแล้ว หากเป็นเช่นนั้น โยมจางเชิงมาถึงจะทำเช่นไรกันดี ”

(หลังจากเจ้าอาวาสรับทราบเรื่องราวทั้งหมดแล้ว) เจ้าอาวาสกล่าวกับคุณนายชุยว่า “โยมคุณนาย วันนี้อาตมาขอพูดอย่างเป็นกลาง และขอรับรองว่า โยมจางเชิงไม่มีความประพฤติที่เหลวไหลเช่นนั้นแน่นอน เขาจะกล่าวลืมน้ำคำสัญญากับโยมได้อย่างไรกัน อีกทั้งยังมีแม่ทัพผู้เป็นสักขีพยานในวันนั้นด้วย เขาจะบิดพลิ้วงานมงคลสมรสครั้งนี้ได้อย่างไรเล่า ”

ชวยยั้งยั้งกล่าวว่า “ จางเชิง เรื่องนี้คงต้องรอให้ท่านแม่ทัพผู้มาช่วยจัดการ จึงจะหาข้อยุติได้ ”....

(บทที่ 5 ฉากที่ 4)

คุณนายชวยจึงสั่งให้หญิงพาคูณหนูชวยกลับเข้าห้องพักก่อน จากนั้นไม่นานแม่ทัพผู้ช่วยเหลือมาถึงวัดผู้จิว ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

[杜将军上云] 下官离了蒲关，到普救寺。第一来庆贺兄弟咱，第二来就与兄弟成就了这亲事。

[末对将军云] 小弟托兄长虎威，得中一举。今者回来，本待做亲，夫人的侄儿郑恒，来夫人行说道你兄弟在卫尚书家作赘了。夫人怒欲悔亲，依旧要将莺莺与郑恒，焉有此理？道不得个“烈女不更二夫”。

[将军云] 此事夫人差矣。君瑞也是礼部尚书之子，况兼又得一举。夫人世不招白衣秀士，今日反欲罢亲，莫非理上不顺？

[夫人云] 当初夫主在时，曾许下这厮，不想遇此一难，亏张生请将军来杀退贼众。老身不负前言，欲招他为婿；不想郑恒说道，他在卫尚书家做了女婿也，因此上我怒他，依旧许了郑恒。

[将军云] 他是贼心，可知道诽谤他。老夫人如何便信得他？

[净上云] 打扮得整整齐齐的，则等做女婿。今日好日头，牵羊担酒过门走一遭。

[末云] 郑恒，你来怎么？

[净云] 苦也！闻知状元回，特来贺喜。

[将军云] 你这厮怎么要诳骗良人的妻子，行不仁之事，我跟前有甚么话说？我奏闻朝廷，诛此贼子。

(第五本 第四折)

แม่ทัพผู้ช่วยเหลือปรากฏตัวกล่าวว่า “ วันนี้ข้าเดินทางจากด่านผูกวนมาถึงวัดผู้จิว มีจุดประสงค์ 2 อย่าง คือ มาเพื่อแสดงความยินดีกับจางเชิงน้องข้าที่ได้มารับตำแหน่งใหม่ อีกทั้งมาเพื่อติดตามเรื่องงานมงคลสมรสของน้องข้าคนนี้ด้วย ”

จางเชิงคารวะแม่ทัพผู้ช่วยเหลือแล้วกล่าวว่า “ ด้วยบารมีของพี่ท่านที่ช่วยคุ้มครองให้ข้าสอบได้ตำแหน่งคราวนี้ ข้าตั้งใจไว้จะกลับมาจัดงานพิธีมงคลสมรส แต่หลานชายคุณนายชวย เจิ้งเหิง มากล่าวให้ร้าย ว่าข้าได้เป็นบุตรเขยของขุนนางในราชสำนักแล้ว คุณนายท่านจึงตกลงให้คุณหนูชวยสมรสกับเจิ้งเหิง การกระทำเช่นนี้ไม่มีเหตุผลเสียเลย อีกทั้งยังขัดต่อทำเนียมโบราณที่ว่า หญิงใจเด็ดรักมันไม่สมรสซ้ำสอง ”

แม่ทัพผู้ช่วยเหลือกล่าวว่า “ คุณนายท่านทำเช่นนี้ดูจะไม่เหมาะนัก จางเชิงเป็นบุตรของอดีตขุนนางเจ้ากรมงานพิธี อีกทั้งตอนนี้จางเชิงก็ยังได้เป็นขุนนางด้วย

ท่านเคยกล่าวว่า ตระกูลท่านไม่รับบุตรเขยที่เป็นสามัญชน เหตุไฉนตอนนี้กลับมาเปลี่ยนใจเล่า มันยังมีเหตุผลอันใดอีกหรือ”

คุณนายชุกกล่าวว่า “เมื่อสมัยสามีข้ายังมีชีวิตอยู่ได้หมั้นหมายบุตรสาวให้กับเจิ้งเหิงแล้ว แต่หลังจากจางเซิงได้ช่วยเหลือให้ครอบครัวปลอดภัยจากเหตุการณ์โจรชุนเพยหู่แล้ว ข้าก็คิดจะยกบุตรสาวให้กับจางเซิง แต่เมื่อเจิ้งเหิงมาบอกข้าว่าจางเซิงไปเป็นบุตรเขยขุนนางในราชสำนักแล้ว ข้าจึงบันดาลโทสะตัดสินใจยกบุตรสาวให้เจิ้งเหิงตามการหมั้นหมายเดิม ”

แม่ทัพตู้เซว่กล่าวว่ากับคุณนายชุกว่า “เจิ้งเหิงมีจิตใจเลวทราม สร้างเรื่องให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น เหตุใดคุณนายท่านจึงเชื่อคำพูดของเขาได้”

เจิ้งเหิงปรากฏตัวแล้วกล่าวว่า “วันนี้เป็นวันดีข้าแต่งตัวให้ดูดีทุกกระเบียดนิ้วพร้อมสินสอดทองหมั้นเหล้ายาปลาบึง จะไปเข้าพิธีสมรสเป็นบุตรเขยตระกูลชุก ”

จางเซิงถามว่า “เจิ้งเหิง ท่านมาทำไมหรือ”

เจิ้งเหิงตอบด้วยความตกใจว่า “โอแยءแล้ว... ข้าได้ข่าวว่ามีขุนนางคนใหม่ที่มารับตำแหน่งที่เมืองผู่โจว จึงมาแสดงความยินดีด้วย”

แม่ทัพตู้เซว่กล่าวว่า “เจ้าบังอาจมากที่ใช้พฤติกรรมชั่วช้าเลวทรามมาหลอกลวงหญิงสาวผู้บริสุทธิ์ ต่อหน้าข้ายังมีอะไรแก้ตัวหรือไม่ ข้าจะถวายฎีกาถึงราชสำนักเพื่อจะกำจัดคนชั่วอย่างเจ้า ”....

(บทที่ 5 ฉากที่ 4)

เจิ้งเหิงตกใจกลัวจึงกล่าวว่า “ไม่ต้องกำจัดข้า ข้าขอไปเองได้ ” และด้วยความรู้สึกอับอายจากการถูกเปิดโปงความผิดของตนเอง เจิ้งเหิงจึงตัดสินใจปลิดชีพตัวเองโดยเอาศีรษะชนต้นไม้ใหญ่ถึงแก่ความตาย จากนั้นแม่ทัพตู้เซว่จึงได้เป็นเจ้าภาพในงานพิธีงานมงคลสมรสระหว่างจางเซิงและชุกยงยงในตอนอวสาน

การเพิ่มเหตุการณ์ตอนอวสาน ให้จางเซิงได้ปรากฏตัวในวันงานพิธีสมรสของชุกยงยงกับเจิ้งเหิง พร้อมด้วยพยานบุคคลเจ้าอาวาสวัดผู้ใจและแม่ทัพตู้เซว่ในการยืนยันความบริสุทธิ์ของจางเซิงที่มีได้ทรยศต่อชุกยงยงไปสมรสกับบุตรสาวของขุนนางระดับสูงในราชสำนัก หลังจากสอบคัดเลือกเข้ารับตำแหน่งขุนนางได้แล้ว และจบลงด้วยความสมหวังของจางเซิงและชุกยงยง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีสร้างเหตุประจวบเหมาะ เพิ่มเติมเนื้อหาโดยไม่เกี่ยวข้องกับตัวบทต้นแบบแต่ประการใด เพราะผู้ประพันธ์ประสงค์จะให้นิยายจบลงแบบสุชนาฏกรรม และสนองตอบความรู้สึกของผู้อ่าน/ผู้ชมที่ต้องการเห็นความสุขสมหวังในชีวิตคู่ อันเป็นสิ่งที่ปรารถนาของผู้คนทุกผู้ทุกนาม

3.2 เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่ถูกตัดออก

เนื้อหาในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่มีการตัดทอนจากตัวบท นวนิยาย ยิงยงจ้วน ตัวบทที่ถูกตัดทอนไปมักเป็นตัวบทที่มีผลกระทบต่อลักษณะบทละครสุขนานุกรมของ ซีเซียงจี้ เหตุการณ์ในวรรณกรรมต้นแบบที่ถูกตัดออกไป มี 3 ประการ ดังนี้

(1) ตัดเหตุการณ์คืนวันสุดท้ายก่อนที่จางเซิงจะต้องลาจากเพื่อเดินทางไปสอบคัดเลือกเข้ารับราชการที่เมืองหลวงฉางอัน ชูยยงยงได้บรรเลงเพลงด้วยเสียงพิณอันเศร้าโศก เนื่องจากรับรู้ถึงการจากลาครั้งนี้ว่าเป็นการจากลาครั้งสุดท้าย ตามตัวอย่าง ดังนี้

张生俄以文调及期，又当西去。当去之夕，不复自言其情，愁叹于崔氏之侧。崔已阴知将诀矣，恭貌怡声，徐谓张曰：“始乱之，终弃之，固其宜矣，愚不敢恨。必也君乱之，君终之，君之惠也；则歿身之誓，其有终矣，又何必深感于此行？然而君既不悻，无以奉宁。君常谓我善鼓琴，向时羞颜，所不能及。今且往矣，既君此诚。”因命拂琴，鼓《霓裳羽衣》序，不数声，哀音怨乱，不复知其是曲也。左右皆唏嘘，崔亦遽止之。投琴，泣下流连，趋归郑所，遂不复至，明旦而张行。(Zhang, 1982: 108-109)

วันสอบคัดเลือกเข้ารับราชการของจางเซิงใกล้เข้ามาทุกที จางเซิงต้องเดินทางไปเมืองหลวงอีกครั้ง ในคืนก่อนออกเดินทาง จางเซิงไม่แสดงอาการอาลัยอารมณ์เหมือนเช่นการจากลาครั้งก่อน ได้แต่ถอนหายใจและเดินวนไปมา ตรงหน้าชูยงยง ชูยงยงรับรู้ได้ว่าการจากลาครั้งนี้เป็นการยุติความสัมพันธ์ของทั้งสองตลอดกาล จึงกล่าวกับจางเซิงด้วยสีหน้าทำที่นอบน้อม และน้ำเสียงเรียบง่ายว่า “ท่านเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ สุดท้ายท่านก็เป็นฝ่ายยุติความสัมพันธ์ไป หากท่านเห็นว่าเป็นการเหมาะสมแล้ว ข้าก็มีอาจะไกรธเคืองท่านได้ แต่หากท่านรับผิดชอบในตัวข้าตลอดไป ก็เป็นเรื่องที่ข้าต้องสำนึกบุญคุณและซาบซึ้งใจยิ่งนัก คำมั่นสัญญาของเราทั้งสองที่เคยให้แก่กันนั้นก็ยังมีมั่นคงมีจางหาย การจากกัน ครั้งนี้เป็นเพียงการจากชั่วคราว ไยต้องโศกเศร้ากับการจากลาครั้งนี้เล่า หากแม้ท่านรู้สึกไม่สบายใจ ข้าก็ไม่มีคำพูดอะไรที่จะปลอบโยนท่านได้ดีกว่านี้ ที่ผ่านมามาท่านขอให้ข้าบรรเลงพิณให้ท่านฟัง แต่ข้ายังมีความเขินอาย จึงไม่เคยได้ทำตามที่ท่านต้องการ วันนี้ท่านจะจากไปแล้ว ข้าจึงขอสongsตอบตามคำขอของท่าน” ว่าแล้วจึงหยิบพิณขึ้นมาบรรเลงบทนำทำนองเพลง “หนินางหุวิยี” แต่เมื่อบรรเลงได้สักพัก เสียงพิณที่โหยหวนเศร้าโศกเริ่มไม่เป็นทำนอง ด้วยเหตุที่ผู้บรรเลงไม่สามารถควบคุมอารมณ์เศร้าไว้ได้ ซึ่งเป็นที่เวทนาแก่ผู้ได้ฟังยิ่งนัก ชูยงยงจึง

หยุดบรรเลงในทันที วางพิณลงแล้วรีบเดินจากไปด้วยน้ำตานองหน้า และไม่กลับเข้ามาในห้องอีก วันรุ่งขึ้นจางเซิงได้เดินทางไปเมืองหลวงฉางอัน

การตัดทอนเหตุการณ์หรือฉากดังกล่าวในตัวบทต้นแบบออกไป ผู้ประพันธ์ไม่ต้องการกล่าวซ้ำในตัวบทดัดแปลง เนื่องจากการจากลาของตัวละครเอกทั้งสองเป็นการจากลาที่ไม่มีวันหวนกลับคืน อวสานของตัวบทต้นแบบจึงเป็นแนวโคกนาฏกรรม ซึ่งขัดแย้งกับเนื้อหาของตัวบทดัดแปลงที่เป็นแบบสุขนาฏกรรม ผู้ประพันธ์จึงต้องตัดทอนเนื้อหาดังกล่าวออกไป อีกทั้งยังส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของตัวละครเอกชายให้เป็นไปทางบวกมากยิ่งขึ้น ในบทบาทของบัณฑิตเปี่ยมคุณธรรม

(2) ตัดเหตุการณ์ที่จางเซิงนำจดหมายของชวยยงยง ที่เขียนพรรณนาถึงความรักที่มีต่อตนไปเปิดเผยให้หม่อมมิตรสหายใช้เป็นหัวข้อการสนทนา และวิพากษ์วิจารณ์ว่านางเป็นกาลกิณีที่จะนำพาความหายนะมาสู่ตน ตามเนื้อหาในตัวบทต้นแบบ ดังนี้

张生发其书于所知，由是时人多闻之。所善杨巨源好属词，因为赋《崔娘诗》……河南元稹，亦续生《会真诗》……

张之友闻之者，莫不耸异之，然而张志亦绝矣。稹特与张厚，因徵其词。张曰“大凡天之所命尤物*也，不妖其身，必妖于人。使崔氏子遇合富贵，乘宠娇，不为云为雨，则为蛟为螭，吾不知其所变化矣。昔殷之辛，周之幽，据百万之国，其势甚厚。然而一女子败之，溃其众，屠其身，至今为天下僂笑。予之德不足以胜妖孽，是用忍情。”于时坐者皆为深叹。(Zhang, 1982: 110)

จางเซิงนำจดหมายให้เพื่อนบัณฑิตอ่านโดยทั่วถึงกัน ทำให้เป็นที่โจษขานของผู้คนในสังคมสมัยนั้น กวีเอกหยางจวีเยวี่ยนได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องราวความรักดังกล่าว จึงได้แต่งบทประพันธ์ชื่อว่า “บทกลอนชวยเหนียง” …… กวีเอกแห่งเมืองเหอหนานเยวี่ยนเจินได้แต่งบทประพันธ์ต่อจากของจางเซิงมีชื่อว่า “บทกลอนพบนางฟ้า” ……

สหายของจางเซิงต่างรู้สึกประหลาดใจ เหตุใดจางเซิงตัดสินใจตัดความสัมพันธ์กับชวยยงยง เยวี่ยนเจินซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับจางเซิง จึงได้สอบถามถึงเหตุผลและได้รับคำตอบจากจางเซิงว่า “สาวงาม(ยั่วเมือง)ส่วนใหญ่ในแผ่นดินนี้ หากไม่นำภัยมาสู่ตน ก็ต้องนำความหายนะสู่ผู้อื่น หากแม่นางชวยได้อยู่กินกับบุรุษ

* 尤物 (yóuwù : โหยวอู้) หมายถึงหญิงงามที่มีความประพุดิในทางที่ไม่ดีนัก และเป็นต้นเหตุของหายนะ มักใช้ความงามเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายของตน (Sun, 1983: 7)

ที่ร่ำรวยเงินทองแล้ว นางอาศัยตัวเองเป็นที่โปรดปราน ต้องการสิ่งใดก็สามารถร้องขอได้ตั้งใจ นางอาจต้องการกลายเป็นฝนหรือเป็นเมฆ หรือไม่ก็อยากจะกลายเป็นมังกรหรือสัตว์ในตระกูลมังกรยามใดก็ได้ ข้ามีอาจะคาดเดาได้ว่านางยังต้องการแปรเปลี่ยนเป็นสิ่งใดอีก ผู้เกรียงไกรในสมัยอดีตกาล เช่น พระเจ้าอินโจ้วแห่งราชวงศ์ยฺเหวียนซาง และพระเจ้าโจวยิวแห่งราชวงศ์โจว ปกครองแผ่นดินไพโร้ฟ้ามากมาย แต่ต้องล่มสลายเพียงเพราะหญิงงามเมืองคนเดียว ทำให้บ้านเมืองต้องพังพินาศ ส่วนพระองค์เองก็ต้องเผชิญกับความหายนะและประสบเคราะห์กรรมจนสิ้นพระชนม์ ข้าร่ายยังต้องถูกผู้คนประณามเหยียดหยันไปทั่วแผ่นดินตราบจนถึงทุกวันนี้ ส่วนตัวข้าเองบุญบารมีและคุณธรรมยังมีไม่เพียงพอที่จะต้านทานต่อการยั่วยวนของนางได้ จึงจำเป็นที่ต้องตัดใจสลัดความรักครั้งนี้” เพื่อนสหายที่อยู่ใตเหตุการณ์ขณะนั้น ได้รับฟังแล้วต่างถอนใจด้วยความรู้สึกสะเทือนใจ

ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการตัดทอนเนื้อหาเหตุการณ์ดังกล่าว ในนวนิยายต้นแบบยฺเหวียนจ้วน ออกไปจากตัวบทดั้งเดิม ซีเซียงจี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในวรรณกรรมต้นแบบยฺเหวียนจ้วน ผู้ประพันธ์เยวี่ยนเจิ้น เจตนาที่ต้องการปกปิดภาพลักษณ์และกลบเกลื่อนพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของตัวละครจางเซิง โดยอ้างเหตุผลความชอบธรรมในการขอยุติความสัมพันธ์บิดเบือนประเด็นความถูกต้องด้วยการกล่าวหาชุยยฺยงเป็นต้นเหตุแห่งความหายนะ จางเซิงในตัวบทต้นแบบจึงเป็นเพียงบัณฑิตจอมปลอมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม บทบาทของจางเซิงในเนื้อหาตัวบทต้นแบบจึงส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของจางเซิงในวรรณกรรมดัดแปลง ซีเซียงจีที่มีบทบาทตรงข้ามกับตัวบทต้นแบบอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงต้องตัดทอนเนื้อหาดังกล่าวออกไป

(3) ตัดเหตุการณ์ที่ชุยยฺยงสมรสกับชายอื่น และจางเซิงสำนึกผิดด้วยการขอพบกับชุยยฺยง แต่นางปฏิเสธและได้แต่งบทกลอนฝากให้จางเซิงเพื่อขอให้จางเซิงนำความรักที่มีต่อตนไปให้กับภรรยาแทน ดังนี้

后岁余，崔已委身于人，张亦有所娶。适经所居，乃因其夫言于崔，求以外兄见。夫语之，而崔终不为出。张怨念之诚，动于颜色崔知之，潜赋一章词曰：“自從消瘦减容光，万转千回懒下床。不为旁人羞不起，为郎憔悴却羞郎。”竟不之见。后数日，张生将行，又赋一章以谢绝云：“弃置今何道，当时且自亲。还将旧时意，怜取眼前人。”自是，绝不复知矣。(Zhang, 1982: 109)

เวลาผ่านไปปีเศษ ชุยยฺยงและจางเซิงต่างมีคู่ครองและครอบครัวของตนเอง บังเอิญจางเซิงได้มีโอกาสเดินทางผ่านมายังเมืองฝูโจวอีกครั้ง และรู้จัก

สามีของชุยยงยง จึงขอพบนางในฐานะผู้พี่ผู้น้อง แต่นางปฏิเสธที่จะออกมาพบ จางเซิงแสดงอาการไม่พอใจ ชุยยงยงจึงได้เขียนบทกลอนถึงจางเซิงว่า “หลังจาก กันไปสี่หน้าหมองคล้ำไร้ราศี นอนเกลือกกลิ้งไปมาไม่ยอมยกตื่น ไม่อับอายคนรอบข้างเรื่องสองเรา แต่อับอายและโรยราเพียงเพราะท่าน” ก่อนที่จางเซิงจะเดินทาง จากไป ชุยยงยงก็ยังได้แต่งบทกลอนฝากให้จางเซิงซึ่งมีใจความว่า “ทอดทิ้งไปไย มาสานสัมพันธ์ สัมผัสใจตัดสัมพันธ์ในครานั้น เก็บความรักความปรารถนาที่เคยมี ถนอมไว้ให้คนข้างกายในยามนี้” หลังจากนั้นทั้งสองก็ไม่ได้พบกันอีก

เนื้อหาในวรรณกรรมต้นแบบดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุการณ์ตอนอาสานในดัวบท ต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ซึ่งเป็นลักษณะโศกนาฏกรรม ตัวละครเอกทั้งสองไม่ได้สมหวังในความรัก ต่างจากกันไปได้โดยไม่ได้พบกันอีก ผู้ประพันธ์จึงตัดทอนเนื้อหาออกไปจากดัวบทดัดแปลง เนื่องจากขัดแย้งกับลักษณะของดัวบทดัดแปลงที่เป็นลักษณะสุขนาฏกรรม และแสดงถึงการ ปฏิเสธดัวบทเดิมที่มีอยู่ก่อนจากการตีความดัวบทเดิมของผู้ประพันธ์ นำไปสู่ความคิดริเริ่มใน การสร้างดัวบทใหม่ในการผลิตผลงานดัดแปลงชิ้นใหม่ ตามแนวคิดขบวนการทัศน์สหบท

3.3 เนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี* ที่ปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากดัวบทต้นแบบ

เนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี* ที่มีการปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากดัวบท นวนิยาย *ยงยงจ้วน* การดัดแปลงเนื้อหาในบทละครนี้ เป็นลักษณะการสร้างสหบทโดยนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในดัวบทต้นแบบมาดัดแปลงแล้วกล่าวซ้ำในดัวบทใหม่ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความ น่าเชื่อถือและความสมจริงให้กับดัวบทดัดแปลง เนื้อหาที่ดัดแปลงใหม่มีดังนี้

(1) ดัดแปลงเหตุการณ์จลาจลตอนหนึ่งในนวนิยายต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ซึ่งเป็น เหตุการณ์จลาจลที่เป็นที่โจษขานของผู้คนในสมัยราชวงศ์ถัง มาเป็นเหตุการณ์หรือฉากโอบุค ล้อมวัดผู้จิวเพื่อชิงตัวชุยยงยง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้จางเซิงแสดงความสามารถช่วยเหลือ ชุยยงยงให้รอดพ้นจากภัยอันตราย นับเป็นการสร้างเงื่อนไขให้เกิดคำสัญญาของคุณนายชุย มารดาของชุยยงยงที่ว่า หากผู้ใดสามารถช่วยเหลือบุตรสาวของตนได้จะให้สมรสกับชุยยงยง และเป็นการวางแนวทางนำไปสู่เนื้อหาที่หักเหจากเนื้อหาของดัวบทต้นแบบ

เหตุการณ์หรือฉากในบทที่ 2 第二本 ฉากที่ 1 第一折 ของดัวบทดัดแปลง มีใจความว่า จอมโจรนามว่า ชุนเฟยหู่ ได้ยื่นคำร่ำลือถึงความงามของชุยยงยง ปรารถนาอยาก ได้ตัวมาเซยชม จึงยกไพร่พลสมุนโจรราวห้าพันเข้าปิดล้อมวัดผู้จิว เพื่อหวังที่จะชิงตัวชุยยงยง ตามตัวอย่างเหตุการณ์ ดังนี้

[卒子内高叫云]寺里人听者：限你每三日内将莺莺献出来与俺将军成亲，万事干休。三日后不送出，伽蓝尽皆焚烧，僧俗寸斩，不留一个。

(第二本 第一折)

สมุนโจรประกาศกร้าวว่า “ทุกคนในวัดฟังให้ดี ภายในเวลาสามวันให้ส่งตัวแม่ม่ายยี่งอออกมาให้กับแม่ทัพข้า อย่างอื่นทั้งหลายจะขอไม่ยุ่งเกี่ยว หากสามวันแล้วไม่ส่งมอบออกมา จะจุดไฟเผาอารามสิ่งก่อสร้างในวัดให้เป็นจุล จะฆ่าฟันทั้งพระภิกษุสงฆ์องค์เจ้าชาวบ้านราษฎรไม่ให้เหลือรอดสักคน”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

คุณนายชวยจึงปรึกษากับบุตรสาวเพื่อหาทางรอดพ้นจากเงื้อมมือของเหล่าโจร โดยที่ชวยยี่งอเสนอให้ยอมทำตามคำเรียกร้องของหัวหน้าโจร เสียสละตัวเองเพื่อรักษาชีวิตผู้คนและทรัพย์สินของวัดผู้ใจ แต่คุณนายชวยไม่ยินยอมเนื่องจากไม่สามารถยอมรับสภาพที่มีบุตรเขยเป็นโจรได้ บุตรสาวจึงเสนอความเห็นใหม่ว่า

“...您孩儿别有一计；不拣何人，建立功勋，杀退贼军，扫荡妖氛；倒陪家门，情愿与英雄结婚姻，成秦晋。”

(第二本 第一折)

“ลูกมีอีกวิธีคือ หากมีผู้กล้าท่านใดสามารถขับไล่โจรที่ล้อมวัดอยู่ กวาดล้างสิ่งชั่วร้ายอัปมงคลไปได้ ลูกจะยินดีมอบทุกสิ่ง และแต่งงานเป็นทองแผ่นเดียวกันกับวีรบุรุษท่านนั้น”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

คุณนายชวยเห็นว่า ถึงแม้วิธีนี้จะทำให้ได้บุตรเขยที่ไม่สมฐานะ แต่ก็ยังดีกว่าที่มีบุตรเขยเป็นโจร จึงขอให้เจ้าอาวาสช่วยประกาศให้ทราบกันทั่ววัด เมื่อจางเซิงไต้ยินเสียงประกาศ จึงตรงเข้าหาคุณนายชวยพร้อมกับเสียงปรบมือว่า “ข้ามีวิธีขับไล่โจร เหตุใดจึงไม่ถามข้า” และขอคำยืนยันจากคุณนายชวยว่า หากผู้ใดสามารถขับไล่โจรพวกนั้นได้ จะให้สมรสกับคุณหนูชวยยี่งอ

จางเซิงไต้บอกอุบายให้เจ้าอาวาสออกไปเจรจากับขุนเพยหู่ ว่า ขอให้ถอนกำลังออกห่างจากวัดเป็นเวลาสามวัน โดยอ้างว่าขณะนี้ชวยยี่งออยู่ในระหว่างไว้ทุกข์ให้บิดา หลังสามวันออกทุกข์แล้วจะได้แต่งกายด้วยชุดสวยงามแล้วจะส่งมอบตัวชวยยี่งอให้ หลังจากขุนเพยหู่หลงเชื่อทำตามอุบายที่จางเซิงไต้วางไว้ จากนั้นจางเซิงไต้จึงเขียนจดหมายขอความช่วยเหลือจากสหายคนสนิทแม่ทัพด่านผูกวน นามว่า ตู๋เซว่ หรือขุนพลม้าขาว (白马将军) โดยให้

พระภิกษุนามว่า ฮุยหมิง นำจดหมายไปส่งให้แม่ทัพตู้ โดยลอบออกไปทางด้านหลังของวัด เมื่อแม่ทัพตู้ได้รับรู้ว่าเพื่อนสหายตกอยู่ในอันตราย จึงยกกำลังทหารมาล้อมกลุ่มโจรไว้และจับกุมหัวหน้าโจรได้สำเร็จ

ฉากหรือเหตุการณ์ดังกล่าวในฉบับที่ดัดแปลง ไม่ปรากฏอยู่ในฉบับต้นแบบ แต่ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเหตุการณ์จำลองตอนหนึ่งในฉบับต้นแบบนวนิยาย ยิงยิงจ้วน มาดัดแปลงเป็นเหตุการณ์หรือฉากใหม่ในฉบับที่ดัดแปลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์จำลองที่เกิดขึ้นที่เมืองผู่โจว ในสมัยราชวงศ์ถัง ตามปรากฏในฉบับต้นแบบ ดังนี้

“是岁，浑瑊薨于蒲，有中人丁文雅，不善于军，军人因丧而扰，大掠蒲人。崔氏之家，财产甚厚，多奴仆，旅寓惶骇，不知所托。先是张与蒲将之党有善，请吏护之，遂不及于难。”

(Zhang, 1982: 108)

“ในปีนั้น ผู้ปกครองเมืองผู่โจวเสียชีวิต ผู้นำคนใหม่นามว่า ดิงเหวินหย่าไม่มีความสามารถในการบัญชาการควบคุมกำลังทหารได้ ทำให้ทหารปลayoutแหวถือโอกาสก่อการจลาจล ปล้นสะดมราษฎรชาวเมืองผู่โจว สร้างความหวาดกลัวให้กับตระกูลชุย ซึ่งพักแรมในวัดผู่จิวเป็นอย่างมาก เนื่องจากตระกูลชุยมีทรัพย์สินบริวารมากมาย ไม่รู้จะพึ่งพาความช่วยเหลือจากใครได้ ประจวบกับขณะนั้นสหายคนสนิทของจางเซิงได้มารับตำแหน่งแม่ทัพที่ด่านผู่กวนของเมืองผู่โจว จางเซิงจึงขอความช่วยเหลือให้แม่ทัพส่งกำลังทหารมาคุ้มครอง ทำให้ตระกูลชุยแคล้วคลาดปลอดภัยจากเหตุการณ์จลาจลครั้งนี้ ”

การที่ผู้ประพันธ์ใช้เหตุการณ์ในเนื้อหาฉบับต้นแบบที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถังมาดัดแปลงใหม่ในฉบับที่ดัดแปลง เป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสมจริงให้กับฉบับที่ดัดแปลงมากขึ้น ทำให้ผู้อ่าน/ผู้เสพมีความรู้สึกเสมือนอยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นของเงื่อนไขให้กับเนื้อหาของฉบับที่ดัดแปลง ในการดำเนินเรื่องต่อไปในแนวทางตรงข้ามกับฉบับต้นแบบ เป็นการสร้างความน่าติดตาม ทำให้ผู้อ่านและผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและสนุกสนานในการติดตามเรื่องราวที่จะดำเนินต่อไป

(2) ดัดแปลงเหตุการณ์งานเลี้ยงตอบแทนจางเซิง ผู้ประพันธ์ได้ดัดแปลงเหตุการณ์งานเลี้ยงตอบแทนจางเซิงที่เดิมเป็นการพบกันครั้งแรกของจางเซิงกับชุยยิงยิง มาเป็นงานเลี้ยงตอบแทนที่มีการบิณฑบาตสถานภาพของทั้งสองให้อยู่ในฐานะไม่สามารถรองคู้กันได้ โดยให้ทั้งสองคบกันในฐานะพี่ชายน้องสาว ด้วยเหตุผลที่ว่าคุณนายชุยไม่ต้องการให้ทั้งสองได้สมรสกันตามที่ได้ให้สัญญาไว้

จากฉากหรือเหตุการณ์ ในบทที่ 2 ฉากที่ 3 และฉากที่ 4 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ คุณนายชุยจัดงานเลี้ยงเพื่อตอบแทนบุญคุณที่จางเซิงช่วยเหลือครอบครัวตระกูลชุยให้รอดพ้น จากเงื้อมมือจอมโจรซุนเพยหู่ ในบทนี้จะกล่าวถึงความกระตือรือร้นของจางเซิงที่แต่งตัวรอ รับคำเชิญจากคุณนายชุย โดยหวังไว้ว่าในงานเลี้ยงครั้งนี้ คุณนายชุยจะต้องเจรจาตกลงเรื่อง การสมรสระหว่างตนกับบุตรสาว ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

[末上云]夜来老夫人说，着红娘来请我，却怎生不见来？我打扮着等他。皂角也使过两个也，水也换了两桶也，乌纱帽擦得光挣挣的。怎么不见红娘来也呵？

[红敲门科][末云]是谁来也？

[红云]是我。他启朱唇急来答应。

[末云]拜揖小娘子。……

[红唱][么篇]衣冠济楚庞儿俊，可知道引动俺莺莺。据相貌才性，我来心硬，一见了也留情。

[末云]既来之，则安之。请书房内说话。小娘子此行为何？

[红云]贱妾奉夫人严命，特请先生小酌数杯，勿却。

[末云]便去，便去。敢问席上有莺莺姐姐么？

[红唱][上小楼]‘请’字儿不曾出声，‘去’字儿连忙答；……

[末云]今日夫人端的为甚么筵席？

[红唱][么篇]第一来为压惊，第二来因谢承。不请街坊，不会亲邻，不受人情。避众僧，请老兄，和莺莺匹聘。

[末云]如此小生欢喜。……

[末云]小生客中无镜，敢烦小娘子看小生一看何如？

[红唱][满庭芳]来回顾影，文魔秀士，风欠酸丁。下工夫将额颊十分挣，迟和疾擦倒苍蝇，光油油耀花人眼睛，酸溜溜螫得人牙疼。

[末云]小生想来：自寺中一见了小姐后，不想今日得成婚姻，岂不为前生分定？

[红云]姻缘非力所为，天意尔。……

[末云]小娘子先行，小生随后便来。……

(第二本 第三折)

จางเซิงกล่าวกับตัวเองว่า “เมื่อคืนนี้ คุณนายชุยบอกว่าจะให้หงเหินยงมา เชิญเข้าไปงานเลี้ยง ทำไมยังไม่เห็นมา ข้าแต่งตั้งรออยู่นานมากแล้ว สบู่ก็ใช้หมดไปแล้วสองก้อน น้ำก็เปลี่ยนมาแล้วสองถัง หมวกก็เช็ดจนมันเงาวาว ทำไมยังไม่เห็นหงเหินยงมาสักที”

จากนั้นไม่นาน ได้ยินเสียงเคาะประตู จางเซิงจึงถามว่า “ใครมาหรือ”
หงเหินยงรีบตอบว่า “ข้าเอง”

จางเซิงกล่าวตอบว่า “ขอคารวะแม่นาง”

เมื่อสาวใช้เห็นการแต่งตัวที่สง่างามของจางเซิงแล้วอดที่จะรำพึงไม่ได้ หงเหินยงขบร้องพรรณนาความสง่างามของจางเซิงว่า “แต่งกายเสื้อผ้าหน้าผมดูงดงามนัก คุณหนูของข้าต้องใจอ่อนเป็นแน่แท้ ถ้าได้เห็นบุคลิกรูปร่างอันสง่างาม อีกทั้งยังเพียบพร้อมด้วยความรู้ ปกติข้าเป็นคนใจแข็ง คราวนี้ยังอดใจที่จะชื่นชอบไม่ได้”

จางเซิงกล่าวว่า “เมื่อมาถึงก็ดีแล้ว เชิญเข้าไปคุยในห้องหนังสือ แม่นางมาด้วยเหตุอันใด”

หงเหินยงตอบว่า “คุณนายชุยให้มาเชิญท่านไปงานเลี้ยง โปรดอย่าได้ปฏิเสธ”

จางเซิงรีบตอบว่า “ต้องไปแน่ อยากทราบว่าคุณหนูไปด้วยหรือไม่”

สาวใช้หงเหินยงรำพึงในบทเพลงว่า “ข้ายังพูดคำว่า “เชิญ” ไม่จบ เสียงตอบว่า “ไป” อย่างไม่รอช้า...”

จางเซิงถามว่า “วันนี้คุณนายท่านจัดงานเลี้ยงอะไรหรือ”

หงเหินยงตอบด้วยบทร้องว่า “หนึ่งเพื่อปลอบขวัญ สองเพื่อเลี้ยงขอบคุณคุณชายจาง ไม่ได้เชิญเพื่อนบ้านญาติมิตรที่ไหน แม้กระทั่งพระสงฆ์ในวัด เชิญเพียงท่านและคุณหนูชุยเท่านั้น”

จางเซิงตอบว่า “ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้ารู้สึกยินดีมาก”.....

แล้วกล่าวกับหงเหินยงว่า “ในห้องข้าไม่มีกระจก ขอให้หงเหินยงช่วยดูว่าข้าแต่งตัวดูดีหรือยัง”

หงเหินยงตอบเป็นบทร้องว่า “มองสำรวจรอบกาย บัณฑิตรูปงามเจ้าเสน่ห์ อดส่ำลงทุนแต่งผมอย่างพิถีพิถัน ชัดหน้าผากเกลี้ยงเกลา หวีผมเรียบจนแมลงวันสิ้นลัม สะท้อนเงาแววสบตาผู้พบเห็น เปรี้ยวจนผู้คนต้องเข็ดฟัน”

เมื่อจางเซิงถามหงเหินยงเรื่องงานเลี้ยงเป็นที่พอใจแล้ว อดที่จะแสดงความดีใจออกมาไม่ได้

จางเซิงกล่าวว่า “นับตั้งแต่วันที่ข้าได้พบกับคุณหนูชุยแล้ว ไม่นึกไม่ฝันเลยว่าจะได้มาครองคู่กับคุณหนูในวันนี้ได้ มันคงเป็นเพราะบุพเพสันนิวาสกรรม”

หงเหนียงกล่าวสนับสนุนว่า “เรื่องบุพเพสันนิวาสไม่มีใครบังคับได้ เป็นเพราะฟ้าลิขิตแท้ๆ”

(บทที่ 2 ฉากที่ 3)

จากนั้นจางเชิงขอให้สาวใช้หงเหนียงกลับไปก่อนแล้วจะตามไปที่หลัง เมื่อหงเหนียงจากไป จางเชิงจึงได้คิดรำพันและโน้มน้าของตนเองอยู่เพียงลำพัง ดังนี้

[末云]红娘去了，小生拽上书房门者。我比及得夫人那里，夫人道：“张生，你来了也，饮几杯酒，去卧房内和莺莺做亲去！”小生到得卧房内，和姐姐解带脱衣，…

(第二本 第三折)

จางเชิงรำพันด้วยความเพื่อฝันว่า “หงเหนียงไปแล้ว ข้าปิดประตูห้องหนังสือก่อน เมื่อเข้าไปถึง คุณนายท่านคงจะกล่าวกับข้าว่า “จางเชิงท่านมาแล้ว หรือ มาดื่มสุราสักหน่อย แล้วรีบเข้าไปที่ห้องหอกับยິงยິงเลยนะ” จากนั้นข้าก็จะเข้าไปห้องหอ แล้วถอดเสื้อผ้านาง……”

(บทที่ 2 ฉากที่ 3)

ครั้นเมื่อถึงเวลางานเลี้ยง คุณนายชุยเชิญชวนจางเชิงดื่มสุรา แล้วให้หงเหนียงไปตามคุณหนูมาพบ เมื่อหงเหนียงบอกกับคุณหนูว่าคุณนายให้ตามไปทำงานเลี้ยง ชุยยິงยິงกล่าวปฏิเสธ ตามบทสนทนาดังนี้

[旦应云]我身子不些不停当，来不得。

[红云]你道请谁哩？

[旦云]请谁？

[红云]请张生哩？

[旦云]若请张生，扶病也索走一遭。

[旦上]免除崔氏全家祸，尽在张生半纸书。……

(第二本 第四折)

ชุยยິงยິงบอกกับหงเหนียงว่า “ข้ารู้สึกไม่ค่อยสบาย ไม่อยากออกไปงานเลี้ยง”

หงเหนียงจึงถามคุณหนูว่า “ท่านรู้หรือไม่ว่าใครมางานเลี้ยงนี้”

ชุยยິงยິงถามว่า “ใครหรือ”

หงเหนียงตอบว่า “ก็เชิญคุณชายจางมาไงเล่า”

คุณหนูกล่าวว่า “ถ้าเชิญจางเชิงมาด้วย ถึงไม่สบายก็ต้องไปงานเลี้ยง”

“เป็นเพราะจดหมายของจางเซิงแท้ๆ ที่ขอให้ท่านแม่ทัพมาช่วย ทำให้
ตระกูลข้าแคล้วคลาดปลอดภัย”....

(บทที่ 2 ฉากที่ 4)

หงเหเนียงและคุณหนูพูดคุยกัยออกล้อกันในเรื่องของจางเซิงสักพัก จากนั้น
หงเหเนียงจึงพาคุณหนูเข้าไปในงานเลี้ยง คุณนายชุยบอกให้ชุยยั้งมาคารวะจางเซิงในฐานะ
จางเซิงเป็นพี่ชาย ตามบทสนทนาดังนี้

[未见旦科]

[夫人云]小姐近前拜了哥哥者!

[末背云]呀, 声息不好了也!

[旦云]呀, 俺娘变了卦也!

[红云]这相思又索害也。

(第二本 第四折)

เมื่อจางเซิงได้พบกับชุยยั้งยั้ง

คุณนายชุยกล่าวกับบุตรสาวว่า “คุณหนูเข้ามาคารวะพี่ชายท่านด้วย”

จางเซิงแอบรำพันลับหลังว่า “เฮ้อ น้ำเสียงกล่าวเช่นนั้น ดูไม่สู้ดีแล้วกรรม”

ชุยยั้งยั้งกล่าวกับตัวเองว่า “เฮ้อ ท่านแม่ข้าเปลี่ยนใจแล้วหรือ”

สาวใช้หงเหเนียงบ่นรำพันว่า “โรคทางใจคงจะหวนกลับมาเล่นงานคุณชาย
จางอีกแล้วคราวนี้”

(บทที่ 2 ฉากที่ 4)

ตัวอย่างเหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้ดัดแปลงมาจากเนื้อหาตบท
ต้นแบบที่ได้กล่าวถึงการจัดงานเลี้ยงตอบแทนจางเซิงที่ช่วยเหลือครอบครัวตระกูลชุยให้ได้รับ
ความปลอดภัยจากเหตุการณ์จลาจล โดยให้ชุยยั้งยั้งนับถือจางเซิงในฐานะพี่ชาย เนื่องจาก
คุณนายชุยมีศักดิ์เป็นหน้าของจางเซิง ทั้งสองจึงมีศักดิ์เป็นญาติผู้พี่ผู้น้องกัน ดังนี้

次命女：“出拜尔兄，尔兄活尔。”

久之，辞疾。郑怒曰：“张兄保尔之命。不然尔且虏矣。
能复远嫌乎？”

久之，乃至。(Zhang, 1982: 108)

คุณนายชุยกล่าวกับบุตรสาวว่า “ออกมาคารวะพี่ชายเจ้า พี่ชายเจ้า
ช่วยชีวิตเจ้าไว้ล่ะ”

ผ่านไปสักพักใหญ่ ชุยยั้งยั้งไม่ยอมออกมาพบโดยอ้างว่าไม่สบาย
คุณนายชุยจึงกล่าวด้วยอารมณ์โกรธว่า “พี่ชายจางช่วยรักษาชีวิตเจ้าไว้ ไม่เช่นนั้น

เจ้าอาจะถูกรังแกจับตัวไปแล้ว ไม่ต้องทำตัวหนีม่ายหรือเกรงว่าใครจะครหาว่าไม่รู้จักร่างตัว”

หลังจากนั้นไม่นาน ชุ่ยยิ้งยิ้งจึงออกมาพบ.....

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์งานเลี้ยงที่เกิดขึ้นในเนื้อหาด้วยทศตันแบบและในเนื้อหาด้วยทศตันแบบแล้ว จะเห็นได้ว่า การพบกันในงานเลี้ยงของทศตันแบบ ยิงยิ้งจ้วน เป็นการพบกันครั้งแรกของจางเซิงและชุ่ยยิ้งยิ้ง ในฐานะเครือญาติตามความสัมพันธ์ทางสายเลือดของคุณนายชุ่ยกับมารดาจางเซิง ซึ่งเป็นไปตามเจตนากรรมของคุณนายชุ่ยที่ต้องการให้ทั้งสองนับถือกันในฐานะญาติผู้พี่ผู้น้อง แตกต่างจากในทศตันแบบที่ *ซีเซียงจี* การพบกันในงานเลี้ยงของทั้งสอง ไม่ใช่เป็นการพบกันครั้งแรก แต่เป็นการพบกันด้วยความหวังที่จะได้ครองรักกัน เหตุการณ์การจัดงานเลี้ยงครั้งนี้ คุณนายชุ่ยนอกจากตอบแทนจางเซิงที่ให้ความช่วยเหลือแล้ว ยังมีจุดประสงค์แอบแฝงที่ต้องการกีดกันจางเซิงให้ออกไปจากชีวิตของบุตรสาว โดยใช้วิธีบิดเบือนสถานะของทั้งสองให้อยู่ในฐานะพี่ชายน้องสาว อีกทั้งยังเสนอเงินทองให้จางเซิงไปหาคู่ครองคนใหม่ ส่วนตัวละครเอกทั้งสองนั้นต่างประสงค์จะมาพบกัน ด้วยความหวังที่จะได้รับการยืนยันตามคำสัญญาจากคุณนายชุ่ย ที่จะให้ทั้งสองได้ครองรักกัน แต่คุณนายชุ่ยกลับตระบัดสัตย์ไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้

จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกในการร่วมงานเลี้ยงของตัวละครในวรรณกรรมทั้งสองจึงแตกต่างกัน ทศตันแบบต้องการสื่อให้เห็นถึงทั้งสองต่างคาดหวังว่าจะได้ครองรักกันหลังจากงานเลี้ยงครั้งนี้ แต่กลับต้องพบกับความผิดหวัง ส่วนการพบกันของทั้งสองในทศตันแบบ ยิงยิ้งจ้วน นั้น นอกจากเป็นรักแรกพบของทั้งสอง ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการสานสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ประพันธ์หวังฉือผู้ ได้ใช้กลวิธีสหพทในการสร้างเนื้อหาด้วยทศตันแบบ โดยนำเนื้อหาในวรรณกรรมต้นแบบมาดัดแปลง เพื่อสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในทศตันใหม่ เช่นความขัดแย้งที่เกิดจากการไม่รักษาสัญญาของคุณนายชุ่ย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ใช้คำพูดของชุ่ยยิ้งยิ้งที่กล่าวอ้างว่าไม่สบายเนื่องจากไม่ต้องการไปงานเลี้ยงตอบแทนจางเซิงในเนื้อหาด้วยทศตันแบบ มากล่าวซ้ำในทศตันแบบอีกด้วย

(3) ดัดแปลงเหตุการณ์ท้ายความหมายของบทกลอน ผู้ประพันธ์ดัดแปลงเหตุการณ์ท้ายความหมายของบทกลอนจากทศตันแบบ ที่ชุ่ยยิ้งยิ้งนัดพบจางเซิงด้วยบทกลอนเพื่อเรียกมาตักเตือน มาเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความขบขันในทศตันแบบ ดังนี้

เหตุการณ์หรือฉากที่ปรากฏอยู่ในฉากที่ 2 บทที่ 3 ในทศตันแบบเป็นเหตุการณ์ที่สาวใช้หงเหินยงนำจดหมายของนายหญิงให้จางเซิงด้วยความอัดอั้นใจพร้อมทั้งได้

ต่อว่าจางเซิงเป็นต้นเหตุที่ทำให้ตนถูกตำหนิ เมื่อจางเซิงเปิดอ่านจดหมายของชวยยงยงแล้ว ด้วยความตื่นเต้นดีใจ จึงอธิบายความหมายของบทกลอนให้สาวใช้ได้เข้าใจ ดังนี้

[末云] “待月西厢下，迎风户半开，隔墙花影动，疑是玉人来。”

[红云] 怎见得他着你来？你解与我听咱。

[末云] “待月西厢下”，着我月上来；“迎风户半开”，他开门待我；“隔墙花影动，疑是玉人来”，着我跳过墙来。

[红笑云] 他着你跳过墙来，你做下来。端的有此说么？

[末云] 俺是个猜诗谜的社家，风流隋河，浪子陆贾，我那里有差的勾当。……

(第三本 第二折)

จางเซิงอ่านกลอนของชวยยงยงว่า “รอคอยใต้แสงจันทร์ในหอตะวันตก ประตูแง้มไว้เพื่อรับลม เห็นเงาบุปผาไหวไหวบนกำแพง สงสัยคนงามจะมาเยือน”

สาวใช้หงเหียงถามว่า “ในบทกลอนไม่เห็นว่าคุณไปพบเลย ”

จางเซิงอธิบายว่า “รอคอยใต้แสงจันทร์ในหอตะวันตก หมายถึงให้เข้าไปหาตอนคืนวันเพ็ญ ประตูแง้มไว้เพื่อรับลม หมายถึงนางเปิดประตูรอขำอยู่ เห็นเงาบุปผาไหวไหวบนกำแพง สงสัยคนงามจะมาเยือน นางหมายถึงให้เข้าไปนกำแพงข้ามไปหา ”

หงเหียงกล่าวด้วยความขบขันว่า “คุณหนูให้ท่านกระโดดข้ามกำแพงแล้ว บัณฑิตอย่างท่านจะทำได้หรือ ในบทกลอนกล่าวไว้เช่นนั้นจริงหรือ ”

จางเซิงตอบว่า “ข้าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทายปริศนาบทกลอน เมื่อเทียบกับสุยเหอและลูเจีย* แล้ว ข้าไม่เคยด้อยกว่าพวกเขาเป็นแน่แท้ ”……

(บทที่ 3 จากที่ 2)

ด้วยความที่หงเหียงเข้าใจว่าคุณหนูโกรธจางเซิง จึงได้เขียนจดหมายตำหนิจางเซิง แต่แท้จริงแล้วเป็นการเขียนนัดพบจางเซิง เมื่อได้รับคำยืนยันจากจางเซิงว่านายหญิงส่งบทกลอนแอบนัดพบจางเซิง หงเหียงจึงสร้างทำเหมือนว่าไม่รู้เท่าทันนายหญิง เมื่อถึงเวลา

* สุยเหอ (隋河) และลูเจีย (陆贾) เป็นเสนาธิการของจักรพรรดิฮั่นกาวจู (汉高祖) สมัยราชวงศ์ฮั่น มีความเฉลียวฉลาดและความสามารถทางภาษาในการวิเคราะห์ตอบโต้เป็นอย่างดี จนเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยขององค์จักรพรรดิ (Sun, 1983: 97)

คำคืน หงเหินยงชวนให้คุณหนูไปไหว้บรรพชนที่สวนดอกไม้เหมือนเช่นทุกคืน แต่แอบเปิดประตูทางลับไว้ เมื่อได้ยินเสียงฝีเท้าคนเดินก็รู้ว่าจางเชิงกำลังจะมาถึง ผ่านไปสักพักจางเชิงเดินเข้ามาเห็นหงเหินยงยืนหันหลังให้เข้าใจว่าเป็นชวยยงยง จึงตรงเข้าไปสวมกอดทางข้างหลังตามเหตุการณ์และบทสนทนาดังนี้

[末云]小姐，你来也。[搂住红科]

[红云]禽兽，是我，你看得好仔细着，若是夫人怎了。

[末云]小生害得眼花，搂得慌了些儿，不知是谁，望乞恕罪！

[红唱]便做道搂得慌呵，你好索觑咱，多管是饿得你个穷神眼花。

[末云]小姐在那里？

[红云]在湖山下，我问你咱。真个着你来哩？

[末云]小生猜诗谜社家，风流隋何，浪子陆贾，准定挖扎帮便倒地。

[红云]你休从门里去，则道我使你来。你跳过这墙去，今夜这一弄助你两个成亲。我说与你，依着我者。

[末做跳墙搂旦科]

[旦云]是谁？

[末云]是小生。

[旦怒云]张生，你是何等之人！我在这里烧香，你无故至此；若夫人闻知，有何理说！

[末云]呀，变了卦也！

(第三本 第三折)

จางเชิงเข้าโอบกอดหงเหินยงทางด้านหลังพลางกล่าวว่า“คุณหนู ท่านมาแล้วหรือ”

หงเหินยงหันมาต่อว่าจางเชิง “ผีทะเล ข้าเอง ท่านต้องดูให้แน่ชัดก่อนที่ทำอะไรลงไป นี่ถ้าเป็นคุณนายชวยจะทำเยี่ยงใดดีเล่า”

จางเชิงรีบกล่าวขอโทษว่า “ข้าตื่นเต้นตาลายไป ใจร้อนรีบกอดไปหน่อยไม่ทันได้ดูว่าเป็นใคร ขออย่าได้ถือโทษโกรธข้าเลยนะ”

บทร้องของหงเหินยง “อ้อ ตื่นเต้นรีบกอดไป คุณชายจางควรที่จะต้องดูให้แน่ชัดดีก่อน สงสัยท่านคงจะหิวโซ่มากจนตาลายกระมัง”

จางเชิงรีบถามสาวใช้ว่า “แล้วคุณหนูอยู่ไหนหรือ”

หงเหินยงตอบว่า “อยู่ตรงโหนดหินริมสระ ข้าขอถามอีกครั้ง คุณหนูนัดท่านมาจริงหรือ”

จางเชิงยังคงยืนยันคำเดิมว่า “ข้าคือผู้เชี่ยวชาญด้านทายคำกลอน ดังเช่นสยเหลือเจ้า รับรองว่าจัดการถูกต้องราบคาบแน่นอน”

หงเหินยงกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นแล้ว ท่านอย่าได้เข้าทางประตูทางเข้านี้เลย ท่านกลับออกไปก่อนแล้วค่อยปีนกำแพงกระโดดข้ามไป รับรองว่าคืนนี้ท่านได้สมรักกับคุณหนูแน่นอน หากทำตามที่ข้าบอก ”

จางเซิงทำท่าทางปีนขึ้นกำแพงแล้วกระโดดข้ามเข้าไปหาคุณหนู
ชวยยงอิงอุทานด้วยความตกใจว่า “นั่นใครหรือ”

จางเซิงตอบว่า “ข้าเอง”

ชวยยงอิงกล่าวด้วยความโกรธว่า “คุณชายจางท่านเป็นใคร บังอาจมารบกวนข้าไหว้บรรพชน นี่ถ้าคุณนายท่านรู้เรื่องเข้า ท่านจะอธิบายเช่นไร”

จางเซิงอุทานด้วยความฉงน “อ้าว เปลี่ยนใจกันอีกแล้วหรือ”

.....จากนั้น ชวยยงอิงตะโกนเรียกหาสาวใช้หงเหินยงว่า “หงเหินยง มีขโมย”

หงเหินยงแสรังถามว่า “คุณชายจางมาทำอะไรที่นี่”

ชวยยงอิงสั่งให้สาวใช้พาตัวจางเซิงไปหาคุณนาย หงเหินยงได้ห้ามไว้และกล่าวว่า “คุณหนูกับข้าน้อยสั่งสอนคุณชายจางก็พอกระมัง ไม่ต้องถึงคุณนายท่าน” ว่าแล้วก็สั่งให้จางเซิงคุกเข่าลง ทั้งสองก็เทศนาสั่งสอนจางเซิงสักพักใหญ่ จากนั้นคุณหนูจึงเดินกลับห้องพักไป สาวใช้หงเหินยงหันกลับมากล่าวเยาะเย้ยจางเซิงว่า “ไหนว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญการทลายบทกลอนไง”

จางเซิงจึงเดินกลับห้องพักด้วยความฉงน.....

(บทที่ 3 ฉากที่ 3)

เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุการณ์ที่ผู้ประพันธ์ดัดแปลงมาจากเหตุการณ์ตอนหนึ่งในตัวบทต้นแบบ นวนิยาย ยิงยงจ้วน ที่จางเซิงได้รับจดหมายนัดพบจากบทกลอนของชวยยงอิง ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

是夕，红娘复至，持彩笺以授张曰：“崔所命也。”题其篇曰《明月三五夜》，其词曰：“待月西厢下，近风户半开。拂墙花影动，疑是玉人来。”张亦微喻其旨，是夕，岁二月旬有四日矣。崔之东有杏花一株，攀援可逾。既望之夕，张因梯其树而逾焉，达于西厢，则户半开矣。红娘寝于床，生因惊之。红娘骇曰：“郎何以至？”

张因给之曰：“崔氏之笺召我也，尔为我告之。”无几，红娘复来，连曰：“至矣！至矣！”张生且喜且骇，必谓获济。及崔至，则端服严容，大数张曰：“兄之恩，活我之家，厚矣。是以慈母以弱子幼女见托。奈何因不令之婢，致淫逸之词，始以护人之乱为义，而终掠乱以求之，是以乱易乱，其去几何？诚欲寝其词，则保人之奸，不义；明之于母，则背人之惠，不祥；将寄与婢仆，又

惧不得发其真诚。是用托短章，愿自陈启，犹惧兄之见难，是用鄙靡之词，以求其必至。非礼之动，能不愧心，特愿以礼自持，无及于乱。”言毕，翻然而逝。张自失者久之，复逾而出，于是绝望。

(Zhang, 1982:107-108)

ในคืนนั้น หงเหียงนำจดหมายของชุยยงยิงมาส่งให้จางเซิง และกล่าวว่า เป็นคำสั่งของคุณหนูให้นำจดหมายมาให้ ในจดหมายเขียนบทรกลอนชื่อว่า คำคืนเดือนวันเพ็ญ ซึ่งมีใจความว่า “รอคอยได้แสงจันทร์ในหอดตะวันตก ประตูแง้มไว้เพื่อรับลม เห็นเงาบุปผาไหวไหวบนกำแพง สงสัยคนงามจะมาเยือน”

จางเซิงเข้าใจว่า วันนี้เป็นวันขึ้นสิบสี่ค่ำ คุณหนูนัดให้ไปหาคืนสิบห้าค่ำ ครั้นถึงเวลานัดหมาย จางเซิงจึงปีนต้นไม้เพื่อข้ามกำแพงไปยังหอดทางด้านตะวันตกที่ตระกูลชุยพักอาศัยอยู่ เมื่อไปถึงเห็นประตูเปิดแง้มไว้ จึงเดินตรงเข้าไป พบหงเหียงนอนอยู่ในห้อง ทั้งสองต่างฝ่ายต่างตกใจ สาวใช้หงเหียงถามว่า “คุณชายจาง ท่านมาได้อย่างไร”

จางเซิงตอบว่า “คุณหนูนัดให้เข้ามาพบ ช่วยไปเรียนคุณหนูด้วย” สักพักสาวใช้หงเหียงกลับออกมาพร้อมกับชุยยงยิง จางเซิงทั้งตื่นเต้นระคนดีใจคิดว่า คืนนี้ต้องสมหวังแน่นอน ชุยยงยิงปรากฏตัวในชุดแต่งกายเรียบร้อยด้วยสีหน้าท่าทางเคร่งขรึม พร้อมทั้งกล่าวตำหนิจางเซิงด้วยน้ำเสียงขึงขังว่า “คุณชายจาง ท่านมีบุญคุณช่วยชีวิตครอบครัวข้า ข้าซาบซึ่งใจยิ่งนักที่ท่านทำให้ครอบครัวชุยแคล้วคลาดปลอดภัย แต่เหตุไฉนท่านจึงให้สาวใช้นำจดหมายไม่สุภาพเช่นนี้มาให้ข้า ตอนแรกท่านช่วยเหลือข้าให้ปลอดภัยจากเงื้อมมือโจร แล้วไฉนท่านกลับคิดไม่ซื่อกับข้าเช่นนี้ มันไม่ต่างอะไรกับภัยอันตรายที่ข้าต้องเผชิญก่อนหน้านี้เลย ข้าต้องอยู่ในสภาพหนีเสือปะจระเข้ ยังไม่พ้นภัยอันตราย หากข้าไม่ใส่ใจกับจดหมายท่านก็ดูเหมือนว่ากำลังปกป้องคนทำผิดซึ่งไม่สมควร หากข้านำจดหมายท่านไปให้คุณนายก็เท่ากับว่าข้าเนรคุณต่อท่าน ครั้นจะให้สาวใช้ตักเตือนแทนข้าก็เกรงว่าจะผิดวัตถุประสงค์ ข้าจึงใช้วิธีเขียนกลอนนัดท่านมาเพื่อตักเตือนท่าน คราวหน้าอย่าได้ทำผิดเช่นนี้อีก” ว่าแล้วหันหลังกลับเข้าไป จางเซิงได้ยิ่รู้สึกงุนงงอยู่พักใหญ่ จากนั้นจึงปีนกำแพงกลับไปด้วยความผิดหวัง และคิดว่าคงสิ้นหวังกับความหวังครั้งนี้แล้ว

จางเซิงในตลบตบทั้งสองต่างเข้าใจความหมายของบทรกลอนไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของตัวละครเอกหญิง ชุยยงยิง ทำให้เกิดการเข้าใจผิดขึ้น ซึ่งเจตนารมณ์ที่แท้จริงของชุยยงยิงคือ ให้จางเซิงรอคอยที่หอดด้านตะวันตก ซึ่งหมายถึงเป็นห้องพักของจางเซิงและให้แง้มประตูไว้

เมื่อเห็นเงาบุปผาไหวไหวบนกำแพง ก็ให้สงสัยว่าคนงามจะมาเยือน หมายถึงชุยยงยงจะเป็นฝ่ายมาหาจางเซิง ด้วยความร้อใจและตื่นเต้นของจางเซิงทำให้เข้าใจคำว่า “หอด้านตะวันตก” หมายถึงห้องพักของชุยยงยง เนื่องจากเรือนรับรองที่ตระกูลชุยพักอยู่ เป็นเรือนรับรองที่อยู่ด้านตะวันตกของวัดผู้จิว ส่วนห้องพักของจางเซิงนั้น แท้จริงแล้วทางวัดจัดให้เข้าพักที่หอทางด้านตะวันตกของวิหารในวัด ซึ่งต่อมากลายเป็นเรือนรักของตัวละครทั้งสองจึงเป็นอีกสาเหตุในการตั้งชื่อเรื่องว่า *บันทึกรักหอตะวันตก* (Jiang, 2001: 112-114)

จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์นำเนื้อหาตัวบทต้นแบบ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่บรรยายภาคเต็มไปด้วยความตึงเครียด จากการกล่าวตำหนิจางเซิงด้วยถ้อยคำรุนแรงของชุยยงยง มาดัดแปลงและเสริมแต่งในการประกอบสร้างผลงานชิ้นใหม่ โดยให้มีเนื้อหาเป็นไปในลักษณะแนวสนุกสนานตลกขบขันได้อย่างแยบยล

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ กับ นวนิยาย ยิงยงจ้วน

ยิงยงจ้วน แห่งราชวงศ์ถังเป็นบทประพันธ์ประเภทนิยาย ตัวละครในฉบับต้นแบบ
รูปนิยายจึงใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง ด้วยการพรรณนาลักษณะของตัวละคร ตาม
ประมวลวิธีการสร้างตัวละครของ เจ.บี.อ็อกส์ ในขณะที่ตัวละครในฉบับที่ดัดแปลงรูปบทละคร
ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านบทพูด / บทสนทนา และกลวิธีการสร้างตัวละครผ่าน
การกระทำภายนอก (พิมพ์ลดดา ดีมาก, 2555: 30) โดยผู้ประพันธ์นำตัวละครในฉบับต้นแบบ
มากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งในงานเขียนใหม่ เพื่อสร้างหรือบอกบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละคร
จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของตัวละครนั้นๆ ด้วยกลวิธีการแต่งเพิ่มขึ้นใหม่ การตัดทอน และ
การดัดแปลง ดังนี้

4.1 ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี้ ที่แต่งเพิ่มขึ้นใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตัวบท ต้นแบบ

เนื้อหาในฉบับดัดแปลง ซีเซียงจี้ ได้มีการเสริมแต่งเพิ่มเติมจากตัวบทต้นแบบ
เป็นจำนวนมาก การสร้างตัวละครเพิ่มขึ้นใหม่ใน ซีเซียงจี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องและ
รองรับกับฉากหรือเหตุการณ์ในเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นจากตัวบทต้นแบบ โดยที่ตัวละครที่สร้างขึ้นใหม่
นั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับตัวบทต้นแบบ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการ
ดำเนินเรื่องให้มากขึ้น ตัวละครที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ที่มิบทบาทสำคัญในเนื้อหา
ตัวบทดัดแปลง คือ ตัวละครรองชาย เจิ้งเหิง ตัวละครชายชราเจ้าอาวาสฝ้าเป็น และตัวละคร
จอมโจร ซุนเพยหู่ ดังนี้

(1) เพิ่มตัวละครรองเจิ้งเหิง

ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครรอง เจิ้งเหิง เพิ่มเติมขึ้นใหม่โดยไม่ได้เชื่อมโยงกับตัว
บทต้นแบบ ตัวละครเจิ้งเหิง รับบทบาทเป็นหลานชายของคุณนายชุย และเป็นคู่หมั้นหมายของ
ตัวละครเอก ชุยยงยิง ซึ่งบุพการีทั้งสองฝ่ายได้ทำการตกลงหมั้นหมายกันไว้ตามโบราณ
ประเพณี และมีบทบาทเป็นปฏิปักษ์กับตัวละครเอกชาย จางเซิง ตัวละครเจิ้งเหิงนั้น มีอัตลักษณ์
และอุปนิสัย ปรากฏในคำกล่าวแนะนำตัว ตามตัวอย่างในบทที่ 5 ฉากที่ 3 ดังนี้

[净扮郑恒上开云]自家姓郑名恒，字伯常。先人拜礼部尚书，

不幸早丧。后数年，又丧母。先人在时曾定下俺姑娘的女孩儿莺莺为妻，不想姑夫亡化，莺莺孝服未滿，不曾成亲。俺姑娘将着这灵柩，引着莺莺，回博陵下葬，为因路阻，不能得去。数月前写书来唤我同扶柩去；因家中无人，来得迟了。我离京师，来到河中府，打听得孙飞虎欲掳莺莺为妻，得一个张君瑞退了贼兵，俺姑娘许了他。……

(第五本 第三折)

ตัวละครเจิ้งเหิงกล่าวแนะนำตัวว่า “ข้ามีนามสกุลว่าเจิ้ง นามว่าเหิง ชื่อรองว่า ปัวฉาง บิดาเคยดำรงตำแหน่งเจ้ากรมวังพระราชพิธี แต่โชคร้ายได้เสียชีวิตไปก่อน ต่อมาไม่นานมารดา ก็เสียชีวิตไปด้วย เมื่อครั้งบิดายังมีชีวิตอยู่ได้หมั้นหมาย บุตรสาว ของท่านป้า นามว่า ยิงยিং ให้ข้าแล้ว ไม่นึกเลยว่าท่านลุงก็ได้เสียชีวิตไปด้วย ยิงยিংยังอยู่ในระหว่างการไว้ทุกข์ จึงไม่อาจจะจัดพิธีมงคลสมรสได้ ท่านป้าพร้อม ด้วย ยิงยিং ได้นำศพของท่านลุงกลับไปทำพิธีทางศาสนาที่บ้านเกิด เนื่องจาก ระหว่างทางเกิดการจลาจลขึ้น ไม่อาจเดินทางต่อไปได้ เมื่อหลายเดือนก่อนท่านป้า ส่งจดหมายตามข้าให้มาร่วมรับศพท่านลุง แต่เพราะที่บ้านไม่มีใครอยู่ จึงเดินทาง มาถึงช้าไป ข้าเดินทางจากเมืองหลวงมาถึงเมืองเหอจง ได้ยินข่าวการบุกชิงตัว ยิงยিংของจอมโจรซุนเพยหู่ และมีชายชื่อจางจวินลุ่ยได้ขับไล่พวกโจรออกไปจาก วัดได้ ท่านป้าจึงให้ยิงยিংสมรสกับชายคนนั้น”

(บทที่ 5 ฉากที่ 3)

หลังจากที่เจิ้งเหิงได้รับรู้เรื่องราวระหว่างจางเซิงและซุนยิงยিংแล้ว เมื่อมาถึงเมือง เหอจง เจิ้งเหิงไม่ได้เข้าพบคุณนายซุนในทันที แต่กลับตามสาวใช้หิงเหนียงมาพบในเมือง เพื่อ สอบถามข้อเท็จจริงความเป็นไปของเรื่องราว เมื่อหิงเหนียงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟังแล้ว เจิ้งเหิงแสดงอาการไม่พอใจ จึงเกิดการโต้เถียงกับหิงเหนียง และด้วยความโทสะ เจิ้งเหิงจึง กล่าวด้วยถ้อยคำหยาบคาย ดังต่อไปนี้

[净云]这是姑夫的遗留，我拣日牵羊担酒上门去，看姑娘怎么发落我。……

[净云]姑娘若不肯，着二三十个伴当，抬上轿子，到下处脱了衣裳，赶将来还你一个婆娘。

(第五本 第三折)

เจิ้งเหิงกล่าวว่า “นี่เป็นคำสั่งเสียของท่านลุง ข้าจะหาฤกษ์ยามวันดีนำ ขบวนสินสอดแห่ไปถึงบ้าน จะดูว่าท่านป้าทำอย่างไรกับข้าได้”……

“หากท่านป้าไม่ยอม ข้าจะสั่งให้ลูกน้องยี่สิบสามสิบคนมาจุดยิงยิงขึ้นเกี่ยว
พอลึงที่จะจับแก้ผ้า หลังจากตกเป็นของข้าแล้วค่อยเอามาส่งคืนให้”

(บทที่ 5 ฉากที่ 3)

จากการโต้เถียงกับสาวใช้หงเหินยง ทำให้เจิ้งเหิงรู้ว่าหงเหินยงมีใจฝักใฝ่ไปทาง
ฝ่ายจางเซิงมากกว่า เจิ้งเหิงจึงคิดเปลี่ยนวิธีการใช้กำลังพิชิต เป็นการวางแผนใส่ความจางเซิง
ดังนี้

[净脱衣科云]这妮子拟定都和那酸丁演撒，我明日自上门去，
见俺姑娘，则做不知。我则道张生赘在卫尚书家，做了女婿。俺姑
娘最听是非，他自小又爱我，必有话说。……

(第五本 第三折)

เจิ้งเหิงทำท่าถอดเสื้อแล้วกล่าวว่า “นางสาวใช้ตัวดีจะต้องเป็นพวกเดียวกับ
เจ้ายาจก همینเปรี๊ยนนั้นแน่แท้ พรุ่งนี้ข้าจะไปเข้าพบท่านป้าด้วยตัวเองดีกว่า แล้ว
ทำเป็นไม่รู้เรื่องที่เกิดขึ้นทั้งหมด ข้าจะบอกท่านป้าว่าจางเซิงตอนนี้ได้เป็นบุตรเขย
ของเสนาธิการกรมป้องกันไปแล้ว ท่านป้าเป็นคนรักความถูกต้อง ข้ายังรักเอ็นดูข้า
ตั้งแต่เด็ก มันต้องมีการเจรจาข้อตกลงกันใหม่แน่นอน”

(บทที่ 5 ฉากที่ 3)

หลังจากที่เจิ้งเหิงเข้าพบคุณนายซุ่ยแล้ว ได้ทำตามอุบายที่วางไว้ โดยกล่าวให้ร้าย
จางเซิงว่าไปสมรสกับบุตรสาวขุนนางชั้นสูง ทำให้คุณนายซุ่ยหลงเชื่อ จึงบันดาลโทสะ ยอมทำ
ตามข้อตกลงการหมั้นหมายเดิมที่ทำไว้ในอดีต และให้เจิ้งเหิงนำขบวนขันหมากมาเข้าพิธีสมรส
ในวันรุ่งขึ้น เมื่อถึงวันงานพิธีสมรสในวันถัดมา ประจวบเหมาะกับเป็นวันที่จางเซิงเดินทางมารับ
ตำแหน่งเจ้าเมืองเหอจง จึงได้เข้าพบคุณนายซุ่ยเพื่อปรับความเข้าใจ โดยมีแม่ทัพตู้เซวและเจ้า
อาวาสเป็นพยานในการยืนยันความบริสุทธิ์ของจางเซิง เมื่อแผนเจิ้งเหิงถูกเปิดโปง ทำให้ต้อง
ถูกจับกุมไปรับโทษ เจิ้งเหิงเห็นว่าไม่มีทางหนีการจับกุมได้และเกิดความละอายใจ จึงตัดสินใจ
ปลิดชีพตนเองโดยการเอาศีรษะกระแทกอย่างแรงกับต้นไม้ถึงแก่ความตาย ตามตัวอย่างคำพูด
เจิ้งเหิง ดังนี้

[净云]罢罢！要这性命怎么，不如触树身死。…” [净倒科]

(第五本 第四折)

“หมดกันครานี้ ข้ายังมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไรกัน ชนต้นไม้ตายไปเสียดีกว่า”
ว่าแล้วเจิ้งเหิงเอาศีรษะชนกับต้นไม้แล้วล้มลง

(บทที่ 5 จากที่ 4)

จากตัวอย่างเหตุการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ตัวละคร เจิ้งเหิง ซึ่งเป็นบุตรชายของขุนนางชั้นสูงฐานะร่ำรวย แต่อุปนิสัยหยาบช้า เจ้าเล่ห์เพทุบาย ชอบใช้กำลังและอิทธิพลในการแก้ปัญหา ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครเจิ้งเหิง เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ เพื่อจะให้กลายเป็นฝ่ายปฏิปักษ์ของตัวละครเอกจางเซิง อีกทั้งยังให้เป็นคู่เปรียบเทียบเพื่อเสริมภาพลักษณ์ของจางเซิงให้ดียิ่งขึ้น

(2) เพิ่มตัวละครพระภิกษุฝูเฟิน

ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครพระภิกษุฝูเฟิน เพิ่มขึ้นมาจากตัวบทต้นแบบพระภิกษุฝูเฟิน รับบทบาทเป็นเจ้าของอาวาสวัดผู้จิว แห่งเมืองฉูโจว ทำหน้าที่เป็นตัวแทนพระภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนา ภายใต้สภาพสังคมวัฒนธรรมของชนชาติมองโกล และรับบทบาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนตัวละครเอกจางเซิง อีกทั้งช่วยคลี่คลายปัญหาของแต่ละเหตุการณ์ไม่ให้นานปลายออกไป อุตลักษณ์ของเจ้าอาวาสปรากฏในบทแนะนำตัวของตัวละครหญิงชราคุณนายซุ่ยในฉากแทรกของบทที่ 1 ดังนี้

“将这灵柩寄在普救寺内。这寺是先夫相国修造的，是则天娘娘香火院，况兼法本长老又是俺相公剃度的和尚。”

(第一本 楔子)

“ข้านำหีบบรรจุศพของสามีมาพักค้างที่วัดผู้จิว ซึ่งเป็นวัดที่สามีข้าเคยบูรณะเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ และเป็นวัดอารามหลวงในสมัยจักรพรรดินี อู่เจ๋อเทียน อีกทั้งเจ้าอาวาสฝูเฟินเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่สามีข้าเคยปลงผมให้ตอนออกผนวช ” ...

(บทที่ 1 จากแทรก)

คำกล่าวดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวที่ตัวละครชายชราเจ้าอาวาส ที่ได้แนะนำตัวในบทพูดฉากที่ 4 ของบทที่ 1 ว่า

[净扮洁上]老僧法本，在这普救寺骨做长老。此寺是则天皇后盖造的，后来崩损，又是崔相国重修的。

(第一本 第二折)

ตัวละครชายแสดงบทเจ้าอาวาสกล่าวว่า “อาตมามีนามว่า ฝาเป็น เป็นเจ้าอาวาสวัดผู้จิว ซึ่งเป็นวัดที่สร้างในสมัยจักรพรรดินี้อยู่เจ้อเทียน ต่อมาเกิดข้ารูดทรุดโทรมลง อดีตเสนาธิการชุกจึงได้บูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่”

(บทที่ 1 จากที่ 2)

เจ้าอาวาสฝาเป็นเป็นตัวละครที่คอยให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาให้กับตัวละครเอกจางเซิงเสมอ เช่น จางเซิงขอเข้าพักที่วัดผู้จิวโดยอ้างว่าต้องการหาที่เงียบสงบเพื่อที่จะได้มีสมาธิในการเตรียมตัวเข้าสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ เจ้าอาวาสให้ความเอื้อเฟื้อจัดห้องพักให้จางเซิงด้วยความยินดี ตามตัวอย่างบทสนทนาในฉากที่ 2 ของบทที่ 1 ดังนี้

[末云] 小生不揣有愚，因恶旅冗杂，早晚难以温习经史，欲假一室，晨昏听讲。房金按月任意多少。

[洁云] 敝寺颇有数间，任先生拣选。

[末唱][么篇] 也不要香积厨，枯木堂。远有南轩，离着东墙，靠着西厢。近主廊，过耳房，都皆停当。

[洁云] 便不呵，就与老僧同处何如？

(第一本 第二折)

จางเซิงกล่าวกับเจ้าอาวาสว่า “ข้ามีความจริงใจที่จะขออนุเคราะห์สถานที่พักแรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมรอบที่พักในเมืองเสียงดังอีกที่ก็คึกโครม รบกวนการอ่านหนังสือเพื่อการเตรียมสอบของข้า จึงต้องการขอเช่าห้องพักสักห้องในเขตบริเวณวัด จะได้มีสมาธิในการอ่านท่องหนังสือได้ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน สำหรับค่าเช่าห้องเป็นรายเดือนแล้วแต่ทางวัดจะเห็นสมควรเรียกเก็บ”

เจ้าอาวาสกล่าวตอบว่า “ภายในบริเวณวัดมีห้องว่างหลายห้อง สุดแล้วแต่โยมจางจะเลือก”

บทขับร้องจางเซิง “ไม่ต้องการมีโรงครัวใหญ่โต ห้องโถงไม้เก่า ไกลออกไปมีศาลาทางด้านใต้ ห่างจากกำแพงด้านตะวันออก ติดกับหอด้านตะวันตก ใกล้ห้องโถงใหญ่ ผ่านห้องเล็กน้อยใหญ่ ห้องใดก็ได้”

เจ้าอาวาสกล่าวว่า “หากไม่สะดวก โยมก็มาพักในกุฏิอาตมาด้วยกันเลยดีไหม”.....

(บทที่ 1 จากที่ 2)

จากบทสนทนาของตัวละครทั้งสอง แสดงให้เห็นว่าเจ้าอาวาสฝาเป็นเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เรียบง่าย อารมณ์ดี ไม่เคร่งครัดต่อกฎระเบียบมากนัก อีกทั้งยังเป็นตัวละครช่วย

สนับสนุนและแก้ไขปัญหาก็ทำให้เหตุการณ์ที่อยู่ในสภาวะคับขันคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น และไม่บานปลายออกไป ตามตัวอย่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ ดังนี้

(2.1) หลังจากจางเซิงสอบคัดเลือกได้เป็นขุนนางแล้ว ได้รับพระราชโองการ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเหอจง ในขณะที่เดินทางมารับรายงานตัวรับตำแหน่งนั้น ซึ่งเป็นวันเดียวกับงานมงคลสมรสของชวยยงยงกับเจิ้งเหิง เจ้าอาวาสเฝ้าเป็นเห็นว่า หากจางเซิงเดินทางกลับมาเหอจง แล้วรับรู้เรื่องงานมงคลสมรสระหว่างชวยยงยงกับชายอื่นจะต้องเกิดเรื่องราวปะทะกันขึ้น จึงพยายามไปรอต้อนรับจางเซิงด้วยความหวังใ้ย ตามตัวอย่างการรำพันของเจ้าอาวาสในฉากที่ 4 ของบทที่ 5 ดังนี้

[洁上云]老僧昨日买登科记看来，张生头名状元，授着河中府尹。谁想老夫人没主张，又许了郑恒亲事。老夫人不肯去接，我将着肴饌直至十里长亭接官走一遭。……

(第五本 第四折)

เจ้าอาวาสกล่าวว่า “เมื่อวานอาตมาเห็นรายชื่อประกาศผู้สอบผ่านการคัดเลือกได้ โยมจางเซิงสอบได้เป็นลำดับที่หนึ่ง และจะกลับมารับตำแหน่งเจ้าเมืองเหอจง ใครจะคิดว่าโยมคุณนายไม่มีจุดยืน ตกหลงให้มีการจัดงานมงคลสมรสระหว่างโยมคุณหนูกับโยมเจิ้งเหิงขึ้น ในเมื่อโยมคุณนายไม่ยอมไปรอต้อนรับโยมจางเซิงด้วย อาตมาคงต้องเตรียมเสบียงอาหารเพื่อเดินทางไปศาลารับรองสลิปส์แทน”

(บทที่ 5 ฉากที่ 4)

จะเห็นได้ว่า ตัวละครเจ้าอาวาสเฝ้าเป็นมีความหวังใ้ยและหวังดีต่อจางเซิง พยายามหาวิธีในการช่วยเหลือจางเซิงให้ได้สมรักกับชวยยงยง และไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของคุณนายชวยที่ไม่รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับจางเซิง

(2.2) หลังจากจางเซิงได้พบกับคุณนายชวย และรับรู้เรื่องราวที่ตนถูกเจิ้งเหิงกล่าวให้ร้าย จึงพยายามชี้แจงความจริงให้คุณนายชวยได้เข้าใจ ขณะที่เจ้าอาวาสก็ได้ช่วยยืนยันความบริสุทธิ์ให้จางเซิงพ้นมลทิน อีกทั้งยังได้ทวงถามสัญญาแทนจางเซิง ตามตัวอย่างบทสนทนาในบทที่ 5 ฉากที่ 4 ดังนี้

[对夫人云]夫人，今日却知老僧说的是，张生决不是那一等没

行止的秀才。他如何敢忘了夫人，况兼杜将军是证见，如何悔得他这亲事？

(第五本 第四折)

เจ้าอวาสกกล่าวกับคุณนายชยุว่า “โยมคุณนาย วันนี้เอาตมาขอพูดด้วย เหตุผลอย่างเป็นกลาง และขอรับรองว่าโยมจางเชิงเป็นบัณฑิตที่ไม่มี ความประพฤติเหลวไหลเช่นนั้นแน่นอน เขาจะกล้ำลิมคำสัญญา กับโยมคุณนายได้ อย่างไรกัน อีกทั้งในเหตุการณ์วันนั้นยังมีแม่ทัพผู้เป็นสักขีพยานอยู่ด้วย จึงไม่มี เหตุผลใดที่ทำให้เขาต้องปฏิเสฐานมงคลครั้งนี้”

(บทที่ 5 ฉากที่ 4)

การที่ผู้ประพันธ์เพิ่มตัวละครตัวนี้ เพื่อเพิ่มช่องทางในการดำเนินเรื่องให้มากขึ้น อีกทั้งด้วยบทบาทของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมน่าเชื่อถือเช่นพระภิกษุสงฆ์ ยังเป็นการเพิ่ม น้ำหนักให้ ตัวบทดัดแปลงหักเหไปจากตัวบทต้นแบบได้สมจริงมากยิ่งขึ้น และทำให้ตัวละครเอก จางเชิงและชยุยั้งยั้งได้ครองรักกันอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ผิดต่อจารีตประเพณี

(3) เพิ่มตัวละครจอมโจร ชุนเพยหู่

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครจอมโจรชุนเพยหู่ เพิ่มเติมขึ้นใหม่ โดยให้ชุนเพยหู่รับ บทบาทเป็นหัวหน้าโจรที่หลงใหลในความงามของชยุยั้งยั้ง และต้องการชิงตัวนางมาเป็นของตน โดยยกพลล้อมวัดผู้จีว และเอาชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ในวัดเป็นตัวประกันในการเจรจาต่อรอง อัตลักษณ์และอุปนิสัยจอมโจร ชุนเพยหู่ ตามตัวอย่างคำกล่าวแนะนำตัวในบทที่ 2 ฉากที่ 1 ดังนี้

[孙飞虎上开]自家姓孙，名彪，字飞虎，方今天下扰攘。因主将丁文雅失政，俺分统五千人马，镇守河桥，劫掠良民财物。近知先相国崔珏之女莺莺，眉黛青步辇，莲脸生春，有倾国倾城之容，西子太真之颜，现在河中府普救寺借居。我心中想来：当今用武之际，主将尚然不正，我独廉何为？大小三军，听吾号令：人尽衔枚，马皆勒口，连夜进兵河中府！掳莺莺为妻，是我平生愿，……

(第二本 第一折)

“ข้ามีนามสกุลว่า ชุน นามว่าเปียว ชื่อรองว่า เพยหู่ บัดนี้บ้านเมืองวุ่นวาย ระส่ำระสาย แม่ทัพติงเหวินหย่า ไม่มีความสามารถในการคุมกำลังทหาร ข้าจึง ตระเตรียมไพร่พลห้าพันคนกระจายอยู่ตามสะพานนอกเมืองคอยปล้นสะดม

ชาวบ้านผู้บริสุทธิ์ ช่วงนี้ได้ยินข่าวมาว่า บุตรสาวของอดีตเสนาธิการชยุ รูปร่าง หน้าตาสวยงามเป็นเลิศ คิ้วโค้งโก่งดำเข้ม ใบหน้าสวยใสตั้งดอกบัว ความงามเป็นที่ เลื่องลือข้ามเมืองข้ามประเทศกันเลยทีเดียว งามดังซีซื่อและหยางกั๋วเพยก็ไม่น่าแพ้ ขณะนี้ได้มาพักอยู่วัดผู้จิวแห่งเมืองเหอจง ข้ามานึกไตร่ตรองดูแล้วว่า ในเวลาเช่นนี้ ส่วนควบคุมกำลังรบของทางการมีผู้นำทัพที่ไร้ความสามารถ แล้วข้าจะทนอยู่ โดดเดี่ยวเดียวดายไร้คู่เชยชมไปใย ว่าแล้วมีรอช้า ระดมทัพน้อยใหญ่ทั้งสามเหล่า ถ้ายทอดคำสั่งข้าลงไป : เตรียมไพร่พลเสบียงรถม้าให้พร้อม ออกเดินทางค้าคีนนี้ ยกไพร่พลมุ่งหน้าตรงไปเมืองเหอจง ชิงตัวแม่นางชยุยั้งยั้งมาเป็นเมียข้า นี่เป็น ความหวังอันสูงสุดของข้าในชาตินี้แล้ว”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

หลังจากนั้น เหตุการณ์ไม่คาดคิดได้เกิดขึ้นกับวัดผู้จิว จอมโจรซุนเพยหันมากำลัง สมุนห้าพันคนมาปิดล้อมวัดและล้อมกองรบจับศึก ประกาศว่าจะชิงตัวชยุยั้งยั้งมาเป็นของตน ตามเหตุการณ์บทที่ 2 ฉากที่ 1 ดังนี้

[飞虎领兵上围寺科][下]

[卒子内高叫云]寺里人听者：限你每三日内将莺莺献出来与俺 将军成亲，万事干休。三日后不送出，伽蓝尽皆焚烧，僧俗寸斩， 不留一个。

(第二本 第一折)

เมื่อไพร่พลมาล้อมวัดผู้จิวไว้ จอมโจรซุนเพยหุ้สั่งให้สมุนโจรตะโกนเสียงดัง ประกาศออกไปว่า“คนในวัดฟังไว้ให้ดี ภายในเวลาสามวันให้ส่งตัวแม่นางชยุยั้งยั้ง ออกมามอบให้กับแม่ทัพข้าโดยดี เรื่องอื่นทั้งหลายจะไม่ยุ่งเกี่ยว หากสามวันแล้ว ไม่ส่งมอบนางออกมา จะจุดไฟเผาอารามสิ่งก่อสร้างในวัดให้เป็นจุล แล้วจะสังหาร ทั้งพระสงฆ์องค์เจ้าชาวบ้านราษฎรไม่ให้เหลือรอดสักคน”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

หลังจากที่แม่ทัพตู้เซวได้ยกกำลังมาช่วยเหลือจางเซิงให้รอดพ้นจากการคุกคาม ของเหล่าโจร และได้จับกุมตัวจอมโจรซุนเพยหุ้มาลงโทษได้ในที่สุด การปรากฏตัวของตัวละคร ซุนเพยหุ้ ถึงแม้ว่าจะสิ้นสุดลงด้วยเพียงเหตุการณ์เดียวในเนื้อหาตัวบทที่ดัดแปลงก็ตาม แต่เป็น เหตุการณ์ที่ได้จุดประเด็นการเปลี่ยนแปลงชะตาชีวิตของตัวละครเอกทั้งสอง และเป็นจุดเริ่มต้น ของการสร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่ปัญหาของเหตุการณ์ต่างๆ ในบทละครเรื่อง ซีเซียงจี ตลอดจน เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินเรื่องที่หักเหจากเนื้อหาตัวบทต้นแบบ

จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์เจตนาสร้างตัวละครชุนเพยหู่ เพื่อให้เป็นต้นเหตุของการสร้างเงื่อนไขต่อรองระหว่างตัวละครเอกชายจางเซิงกับคุณนายชุย อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสให้จางเซิงได้แสดงถึงความกล้าหาญ และความสามารถในการช่วยเหลือให้ชุยยิ้งยิ้งพ้นจากอันตรายได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ความสมหวังของคู่รักทั้งสองต่อไปตามมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์

4.2 ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี ที่ถูกตัดออก

การตัดตัวละครบางตัวออก มีสาเหตุมาจากตัวละครเหล่านั้นมีผลกระทบต่อทิศทางการดำเนินเรื่องของตัวบทตัดแปลง ซึ่งได้แก่ ตัวละครที่เป็นมิตรสหายของจางเซิง ตัวละครผู้ถามไถ่ถึงสาเหตุที่จางเซิงขอยุติความสัมพันธ์กับชุยยิ้งยิ้ง ตัวละครชายผู้เป็นสามีใหม่ของชุยยิ้งยิ้ง ดังนี้

(1) ตัดตัวละครที่เป็นมิตรสหายของจางเซิงในตัวบทต้นแบบนวนิยาย ที่จางเซิงกระทำการสังหาร นำจดหมายของชุยยิ้งยิ้ง มาเปิดเผยแก่เหล่ามิตรสหายที่ร่วมวงสนทนาในงานเลี้ยงสังสรรค์ นำมาเป็นหัวข้อการสนทนา ในขณะที่ตัวละครเอกจางเซิงในตัวบทตัดแปลงไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้น ตัวละครเหล่านั้นไม่มีความจำเป็นต้องปรากฏในตัวบท จึงต้องตัดออกไป

(2) ตัดตัวละครที่เป็นมิตรสหายของจางเซิงในตัวบทต้นแบบนวนิยาย มิตรสหายผู้ถามไถ่ถึงสาเหตุที่จางเซิงขอยุติความสัมพันธ์กับชุยยิ้งยิ้ง หลังจากเรื่องราวความรักของทั้งสองถูกเปิดเผย จึงมีผู้คนสนใจและรู้สึกประหลาดใจที่จางเซิงขอยุติความสัมพันธ์กับชุยยิ้งยิ้ง ซึ่งจางเซิงได้ให้เหตุผลว่า นางเปรียบเสมือนกาลกิณีที่จะนำความหายนะมาสู่ตน จึงตัดใจยุติความสัมพันธ์ครั้งนี้ ซึ่งตัวละครดังกล่าวนี้ไม่ปรากฏในบทละครตัดแปลง ซีเซียงจี สาเหตุจากเนื้อหาที่ถูกตัดออกไป จึงไม่มีความจำเป็นในการสร้างตัวละครดังกล่าวให้ปรากฏในตัวบทตัดแปลง

(3) ตัดตัวละครชายที่เป็นสามีของตัวละครเอกหญิงชุยยิ้งยิ้ง เนื่องจากเนื้อหาในตัวบทต้นแบบ ยิงยิ้งจ้วน จบลงด้วยการยุติความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกชายจางเซิงและตัวละครเอกหญิงชุยยิ้งยิ้ง ซึ่งทั้งสองต่างเริ่มต้นชีวิตคู่และมีครอบครัวใหม่ของตนเอง เมื่อจางเซิงมีโอกาสกลับมายังเมืองเหอจงอีกครั้ง และรู้จักกับสามีของชุยยิ้งยิ้ง จึงขอพบชุยยิ้งยิ้งในฐานะพี่ชาย แต่ได้รับการปฏิเสธจากนาง เมื่อเนื้อเรื่องในบทละคร ซีเซียงจี ถูกตัดแปลงไปในลักษณะหักเหไปจากเนื้อเรื่องเดิม ตัวละครที่เป็นสามีใหม่ของชุยยิ้งยิ้งจึงไม่จำเป็นต้องปรากฏในตัวบทตัดแปลง ดังนั้น ตัวละครสามีใหม่ของชุยยิ้งยิ้งจึงถูกตัดออกไป

4.3 ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี ที่ปรับเปลี่ยนตัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ

ตัวละครในบทละคร ซีเซียงจี ที่ผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนตัดแปลงจากตัวบทต้นแบบ ยิงยงจ้วน มี 4 ตัวหลักคือ ตัวละครเอกหญิง ชูยยงยง ตัวละครเอกชายจางเซิง ตัวละครสาวใช้หึงเหินยง และตัวละครหญิงชราคุณนายชุย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ดัดแปลงตัวละครเอกหญิง ชูยยงยง

ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการดัดแปลงตัวละครเอกหญิง ชูยยงยง จากตัวบทต้นแบบ เพื่อสร้างตัวละครใหม่ โดยมีจุดประสงค์ให้ตัวละครเอกมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยที่สอดคล้องกับบทละครในลักษณะสุนทรนาฏกรรม ดังนี้

(1.1) อัตลักษณ์ของชูยยงยงที่ปรากฏในตัวบทต้นแบบ ยิงยงจ้วน จากการเล่าเรื่องของผู้ประพันธ์ มีดังนี้

(1.1.1) ชูยยงยงเป็นสตรีที่เพียบพร้อมด้วยรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ

จากบทการบรรยายของผู้ประพันธ์ เยวี่ยนเจิน อัตลักษณ์และอุปนิสัยของชูยยงยงในตัวบทต้นแบบ ได้ปรากฏในเหตุการณ์ที่พบกับตัวละครเอกชายจางเซิงเป็นครั้งแรกในงานเลี้ยง ตามตัวอย่างคำบรรยายในตัวบทนวนิยาย ดังนี้

……久之，乃至。常服睟容，不加新饰，垂鬟接黛，双脸断红而已。颜色艳异，光辉动人。张惊，为之礼。因坐郑旁，以郑之抑而见也，凝睇怨绝，若不胜其体者。问其年纪，郑曰：“今天子甲子岁*之七月，终今贞元庚辰**生十七年矣。”张生稍以词导之，不对。终席而罢。(Zhang, 1982: 113)

.....เวลาผ่านไปสักครู่ใหญ่ ชูยยงยงจึงได้มาถึง ด้วยชุดแต่งกายธรรมดาและใบหน้าที่สุดใสเรียบง่ายไม่ได้เสริมแต่งด้วยเครื่องประดับแวววาว แก้มทั้งสองข้างสีแดงระลือ ผมเสกหน้าตกลงขนานข้างคิ้วทั้งสอง (เป็นรูปแบบทรงผมของสตรีจีน

*天子甲子岁 *tian zǐ jiǎ zǐ suì* หมายถึง ปีถึงเต๋อจงซิงเยวี่ยน (唐德宗兴元元年) ราวปี ค.ศ.784 โปรดดู Zhang Youhe, *Tangsong Chuanqi Xuan 唐宋传奇选* (Beijing : Renmin Wenxue Chubanshe, 1982), p.113.

**贞元庚辰 *zhēnyuān gēngchén* หมายถึงเจินเยวี่ยน ปีที่16 (贞元十六年) ราวปี ค.ศ. 800 (Ibid.)

โบราณ) หน้าตาผิวพรรณผ่องใส โดดเด่นเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น เมื่อจางเซิงเห็นแล้วตกตะลึง พลันรีบรับภาระจากนางตามมารยาท ชูยยั้งเดินไปนั่งลงข้างมารดาด้วยความไม่เต็มใจที่มารดาเรียกให้ออกมาพบ นางนั่งทอดกายอย่างไร้เรี่ยวแรง สายตาจ้องมองลงพื้น เมื่อจางเซิงถามถึงอายุ คุณนายชูยตอบว่า “นางเกิดปีชิ่งเยวี่นเดือนเจ็ด ถึงปีนี้ปีเจินเยวี่น อายุได้สิบเจ็ดแล้ว” จางเซิงพยายามสนทนากับชูยยั้ง แต่ไม่ได้รับการตอบกลับจากนางจนกระทั่งงานเลี้ยงเลิก

จากตัวอย่างบทความข้างต้น แสดงถึงอัตลักษณ์ของ ชูยยั้ง ซึ่งเป็นสาวงามวัย 17 ปี เติบโตอยู่ในตระกูลที่มีฐานะร่ำรวย มีรูปโฉมที่งดงาม ได้รับการอบรมสั่งสอนอบรมสั่งสอนตามแบบฉบับของกุลสตรีสมัยจารีต กิริยามรรยาทท่วงท่าสุภาพเรียบร้อย

(1.1.2) ชูยยั้งมีความรู้ความสามารถในด้านวรรณศิลป์และการดนตรี มีอุปนิสัยเยียบขีมิ ไม่ชอบแสดงออก

อุปนิสัยของชูยยั้ง ได้ปรากฏในบทสนทนาระหว่างตัวละครสาวใช้หนึ่งกับจางเซิง ในขณะที่สาวใช้ได้แนะนำให้จางเซิงปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี เพื่อสุขของคุณหนูชูยยั้ง แต่จางเซิงไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่า ต้องใช้เวลานานในการดำเนินการตามพิธีประเพณีสาวใช้จึงเสนอแนะวิธีใหม่พร้อมบอกเล่าถึงอุปนิสัยของคุณหนู ดังนี้

婢曰：“崔之贞顺自保，虽所尊不可以非语犯之，下人之谋，固难人矣。然而善属文，往往沉吟章句，怨慕者久之。君试为喻情诗以乱之。不然，则无由也。” (Zhang,1982:113)

สาวใช้กล่าวว่า “คุณหนูชูยเป็นสตรีที่เรียบร้อย อ่อนโยน เยียบขีมิ อยู่ในกรอบระเบียบกฎเกณฑ์ รักนวลสงวนตัว บุคคลใกล้ชิดหรือแม้แต่ผู้เป็นที่นับถือกัน ก็มีโอกาสจะใช้วาจาอันไม่สุภาพกับนางได้ คำพูดจากคนรับใช้ของพวกเขาชั่วน้อย คุณหนูยังไม่ใส่ใจที่จะรับฟัง แต่คุณหนูมีความสามารถในด้านวรรณศิลป์ การดนตรี และมักจะชอบอยู่เงียบๆ เพื่อครุ่นคิดเรื่องแต่งโคลงกลอนหากยังแต่งได้ไม่ไพเราะหรือยังไม่เป็นที่ถูกใจ คุณชายจางลองใช้วิธีแต่งบทกลอนสื่อความในใจส่งให้คุณหนู ซึ่งอาจเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้นางใจอ่อนได้ ถ้าไม่แล้วก็คงไม่มีหนทางอื่นอีก”

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชูยยั้งมีความสามารถด้านวรรณศิลป์และการดนตรี มีความชอบและความถนัดด้านการประพันธ์เพลงกลอน ได้รับการอบรมสั่งสอนด้านการปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด จึงมีคุณสมบัติความเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับของวัฒนธรรมสมัยจารีต สอดคล้องกับบทความที่บรรยายถึงพฤติกรรมของชูยยั้ง ดังนี้

“崔氏甚工刀札*，善属文。求索再三，终不可见。往往张生自以文挑之，亦不甚观览。大略崔之出人者，艺必穷极，而貌若不知；言则敏辩，而寡于酬对；待张之意甚厚，然未尝以词继之。时愁艳幽邃，恒若不识，喜愠之容，亦罕形见。” (Zhang, 1982: 113)

“ชุยยิ้งยิ้งมีทักษะในการเขียนตัวอักษรที่ดี และยังมีความสามารถในการแต่งบทกวี จางเซิงได้พยายามขอให้นางแต่งบทกวีหลายครั้ง แต่ได้รับการปฏิเสธจากนางโดยตลอด จางเซิงใช้วิธีรบเร้าด้วยการเริ่มต้นเขียนบทกลอนให้นาง เพื่อหวังจะให้นางเขียนตอบโต้กลับ แต่นางก็ไม่ใส่ใจแม้แต่จะเปิดอ่าน แท้จริงแล้ว ความรู้ความสามารถของนางนั้นมากมายเหนือบุคคลทั่วไปนัก แต่ลักษณะการแสดงออกเหมือนผู้ไร้ความสามารถ อีกทั้งไม่ชอบแสดงออกต่อหน้าผู้คน ใช้วาจาสุภาพและระมัดระวังในคำพูด ไม่ชอบสังคมปะผู้คน สำหรับความรักที่มีต่อจางเซิงนั้นจริงใจและลึกซึ้งมาก แต่ไม่ได้แสดงออกทางบทกลอนเพลงเช่นกัน ใบหน้าอันสดสวยดูไร้เดียงสา มักจะซ่อนเร้นความเศร้าอยู่ภายใน สีหน้าท่าทางการแสดงออกที่เรียบเฉยอยากที่จะคาดเดาความรู้สึกโศกเศร้าหรือยินดี ”

จากตัวอย่างข้างต้น ซึ่งเป็นการกล่าวถึงในช่วงระยะเวลาที่ชุยยิ้งยิ้งได้ใช้ชีวิตคู่อยู่กับจางเซิง จะเห็นว่า ตัวละครเอกหญิงชุยยิ้งยิ้ง นอกจากมีอุปนิสัยที่เจี๊ยบขริ่ม ระวังตัวอ่อนน้อม ถ่อมตนแล้ว ไม่ชอบแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจ อีกทั้งยังไม่เปิดรับสิ่งภายนอกที่จะเข้ามากระทบจิตใจอารมณ์ ความคิดและความรู้สึกจึงถูกซ่อนเร้นอยู่ภายใน แม้ช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตคู่กับชายคนรัก นางก็ยังไม่ได้แสดงออกให้เห็นถึงความรู้สึกที่แท้จริงของตน

(1.1.3) ชุยยิ้งยิ้งมีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี

ถึงแม้ว่าชุยยิ้งยิ้งจะมีอุปนิสัยที่เจี๊ยบขริ่ม แต่ก็มีจิตใจที่เมตตา เสียสละตนเองเพื่อความสุขของคนรัก โดยไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทน แม้จะรู้ว่าจางเซิงต้องการยุติความสัมพันธ์กับตนก็ตาม ดังบทความในตัวอย่างต่อไปนี้

崔已阴知将诀矣，恭貌怡声，徐谓张曰：“始乱之，终弃之，

*工刀札 gōng dāo zā มีความหมายว่า เขียนตัวอักษรได้สวยงาม คำว่า 札 แปลว่าหนังสือแบบปล้องไม้ไผ่ ในสมัยโบราณยังไม่มีกระดาษ จึงเขียนหนังสือลงบนลำไม้ไผ่ หากเขียนผิดใช้มีดขีดออก 刀 แปลว่า มีด จึงเรียกว่า 刀札 หมายถึง การเขียนตัวอักษร หรือเขียนหนังสือ ส่วนคำว่า 工 หมายถึง มีความชำนาญพิเศษ โปรดดู Zhang Youhe, *Tangsong Chuanqi Xuan 唐宋传奇选* (Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe, 1982), p.113.

固其宜矣，愚不敢恨。必也君乱之，君终之，君之惠也。则没身之誓其有终矣，又何必深感于此行？然而君既不悛，无以奉宁。

(Zhang, 1982: 108)

ซุ่ยยิ้งยิ้งรับรู้ได้ว่าการจากลาครั้งนี้เป็นการจากลาตลอดกาล จึงกล่าวกับ จางเซิงด้วยท่าทีนอบน้อม และน้ำเสียงเรียบง่าย ว่า “ท่านเป็นฝ่ายเริ่มความสัมพันธ์ก่อนที่ทำให้ใจข้าหวุ่นไหว แล้วสุดท้ายท่านก็เป็นฝ่ายจากเข้าไปในที่สุด หากเป็นเรื่องที่ท่าน เห็นว่าสมควรแล้ว ข้าก็มีอาจจะโกรธเคืองท่าน แต่หากท่าน รับผิดชอบต่อตัวข้า ก็เป็นเรื่องที่ข้าต้องสำนึกบุญคุณและซาบซึ้งใจยิ่งนัก คำมั่น สัญญาของเราทั้งสองที่เคยให้ไว้แก่กันก็ยังมีมั่นคงไม่มีวันจืดจาง การจากกันครั้งนี้ เป็นการจากเพียงชั่วคราว ไยต้องโศกเศร้ากับการจากลาครั้งนี้เล่า หากมั่นใจท่าน รู้สึกไม่สบายใจ ข้าก็ไม่มีคำพูดอะไรที่จะปลอบโยนท่าน....”

จากคำพูดของซุ่ยยิ้งยิ้งดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ซุ่ยยิ้งยิ้งจะรู้ว่าการ จากกันครั้งนี้ จางเซิงคงไม่หวนกลับมาอีก แต่ก็ไม่ได้แสดงความโกรธเคือง หรือกล่าวต่อว่าด้วย ถ้อยคำที่รุนแรง มีเพียงคำพูดที่แสดงออกถึงการยอมรับในการกระทำผิดจารีตประเพณีของตน ยอมรับชะตากรรมที่จะได้รับในวันข้างหน้า โดยเก็บความเจ็บปวดและขมขื่นไว้ในใจโดยลำพัง แสดงให้เห็นถึงความอดทนอดกลั้นจากการถูกเอาเปรียบจากความไม่เท่าเทียมทางเพศสภาพ ซึ่งเป็นผลพวงจากการบ่มเพาะในวัฒนธรรมสมัยจารีตตามคติขงจื้อ

นอกจากนี้ ซุ่ยยิ้งยิ้งยังมีจิตใจที่งดงาม มีความเมตตา โอบอ้อมอารี เห็นใจผู้อื่น ซึ่ง ได้ปรากฏให้เห็นในตอนจบของเรื่องในนวนิยาย หลังจากทั้งสองต่างเลิกรากันไปมีคู่ครองและ ครอบครัวใหม่แล้ว จางเซิงได้ขอพบซุ่ยยิ้งยิ้ง แต่นางตอบปฏิเสธพร้อมทั้งเขียนบทกลอนเพื่อ เตือนจางเซิงให้นำความรักที่เคยมีให้ต่อกัน มอบให้กับภรรยาปัจจุบัน ซึ่งแสดงถึงความมีใจ โอบอ้อมอารี และความมีจิตใจเมตตาของซุ่ยยิ้งยิ้ง ตามตัวอย่างบทกลอน ดังนี้

“弃置今何道，当时且自亲。还将旧来意，怜取眼前人。”

(Zhang, 1982: 111)

“ทอดทิ้งไปไยมาสานสัมพันธ์ สมครใจตัดสัมพันธ์ในครานั้น เก็บความรัก ความปรารถนาที่เคยมี ถนอมไว้ให้คนข้างกายในยามนี้”

อัตลักษณ์โดยรวมของตัวละครเอกหญิง ซุ่ยยิ้งยิ้ง ในตัวบทต้นแบบนวนิยาย สรุป ได้ว่า ซุ่ยยิ้งยิ้งเป็นสาวงามในวัย 17 ปี เติบโตอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย เพียบพร้อมด้วย วิชาความรู้ด้านวรรณศิลป์ การดนตรี และคุณสมบัติของกุลสตรีตามแบบฉบับของวัฒนธรรม

สมัยจารีต อุปนิสัยเจียบขริ่ม ค่อนข้างเก็บตัว ไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อื่นได้เห็น และมีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี

(1.2) อัตลักษณ์ของชุยยงยงที่สร้างขึ้นใหม่ในบทละคร ซีเซียงจี มีดังนี้

(1.2.1) ชุยยงยงเป็นสตรีผู้สูงศักดิ์ที่เพียบพร้อมด้วยชาติตระกูล รูปสมบัติและทรัพย์สินสมบัติ

ตัวละครเอกชุยยงยงในฉบับที่ดัดแปลง เป็นบุตรสาวของขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก เป็นหญิงสาวที่เพียบพร้อมด้วยชาติตระกูล สมบัติพัสถาน อีกทั้งมีรูปโฉมงดงามเป็นที่เลื่องลือ ซึ่งเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างจางเซิงกับพระภิกษุสงฆ์ในขณะเดินเที่ยวชมภายในบริเวณวัด ตามตัวอย่างบทสนทนาในบทที่ 1 ฉากที่ 1 ที่ว่า

[末云]和尚，恰怎么观音现来？

[聪云]休胡说，这是河中府崔相国的小姐。

(第一本 第一折)

จางเซิงกล่าวว่า “หลวงพี่ ช่างบังเอิญอะไรเอ๋ยนี้ พระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิมลงมาปรากฏกายหรือกรรมัง”

หลวงพี่ฝ่ายกล่าวว่า “โยมอย่าไปกล่าวเช่นนั้น โยมสีกาเป็นบุตรสาวของเสนาธิการชุยแห่งเมืองเหอจง”

(บทที่ 1 ฉากที่ 1)

จากนั้น จางเซิงได้พรรณนาถึงความงามของนาง ตามตัวอย่างบทขับร้อง ดังนี้

[末做见科]呀！正撞着五百年前风流业冤。

[元和令]颠不刺的见了万千，似这般可喜娘的庞儿罕曾见。则着人眼花撩乱口难言，魂灵儿飞在半天。他那里尽人调戏厮着香肩，只将花笑拈。

[上马娇]这的是兜率宫，休猜做了离恨天。呀，谁想着寺里遇神仙！我见他宜嗔宜喜春风面，偏、宜贴 翠花钿。

[胜葫芦]则见他宫样眉儿新月偃，斜侵入鬓边。……

[末云]我死也！未语前先腼腆，樱桃红绽，玉粳白露，半晌恰方言。

[么篇]恰便似啻啻莺声花外啭，行一步可人怜。解舞腰肢娇又软，千般袅娜，万般旖旎，似垂柳晚风前。

(第一本 第一折)

เมื่อจางเซิงเห็นชุยยงยงแล้วกล่าวอุทานว่า “โอ้ย ข้าได้พบเจอคู่เวรคู่กรรม (นางในดวงใจ)เมื่อห้าร้อยปีก่อนแล้ว” (风流业冤 มีความหมายว่าคู่รักพิศวาส หรือคู่เวรคู่กรรม เป็นคำที่ใช้เรียกแทนกันและกันของคนรักหรือสามีภรรยา ซึ่งมีความหมายไปในเชิงออกอ้อน ”

ตามด้วยบทขับร้องของจางเซิงที่พรรณนาถึงความงามของชุยยงยงว่า “สาวงาม (颠不刺 มีความหมายว่าคนงาม) ข้าเคยพบเห็นมากเป็นหมื่นพัน โฉมหน้างดงามเยี่ยงนี้ข้ายังไม่เคยได้พบเห็น ข้ามีความรู้สึกหือ้อตาลายยากที่จะบรรยาย วิญญาณล่องลอยไปสู่สวรรค์ชั้นฟ้า เมื่อเห็นนางยืนขยับกายเอียงไหล่ พร้อมกับรอยยิ้ม เสมือนบุปผาเชิญชวนให้เชยชม”

บทขับร้องรำพันว่า “ที่นี้คือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เป็นแน่แท้ ใครจะคิดจะมาเที่ยวชมวัดกลับได้มาพบกับเทวดานางฟ้า ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์ โฉมหน้านางก็ยังคงงดงามสดใสอยู่เสมอ”

“คิ้วนางโก่งเหมือนเสี้ยวจันทร์ ทอดยาวแทรกใต้ปรอยผม”...

“ข้าต้องตายแน่แล้ว เห็นท่วงท่าลีลานั้นก่อนจะเอ่ยคำจี้ริมฝีปากอันแดงสดตั้งลูกท้อ เมื่อเผยปากพูดเห็นฟันขาวสะอาดน่ามอง เอ่ยคำจี้ด้วยน้ำเสียงสำเนียงเสนาะหู”

“น้ำเสียงช่างไพเราะดังนกน้อยขับขานทามกลางบุปผา ยามเอื้องกายเดินชวนให้คนหลงใหล เหวบางร่างน้อยอ่อนช้อยอ่อนแอ้น ยามเอื้องกายก้าวย่างท่วงทำนอง ลีลาทำเดินโยกย้ายพลิ้วไหว ดั่งใบหลิวรำยรำยามต้องลม”

(บทที่ 1 จากที่ 1)

จากคำรำพันในบทขับร้องของจางเซิง บรรยายถึงรูปโฉมของชุยยงยง ที่มีความงดงามทั้งรูปร่างหน้าตา และกริยาวาจา ด้วยลีลาท่าทางอันอ่อนช้อย ท่วงท่าจริตเป็นที่น่าชื่นชมแก่ผู้พบเห็น แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติความเป็นกุลสตรีสมัยจารีต ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวสกุลสูงศักดิ์ จึงกล่าวได้ว่า ชุยยงยงเป็นหญิงสูงศักดิ์ที่เพียบพร้อมด้วยชาติตระกูล รูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ

(1.2.2) ชุยยงยงเป็นสตรีที่มีความรู้ความสามารถในวิชาทุกด้าน

จากคำกล่าวแนะนำตัวของตัวละครหญิงชรา คุณนายชุยผู้เป็นมารดาในฉากแรกของบทที่ 1 ตามคำกล่าวแนะนำบุตรสาว ดังนี้

“……生得个小女，小字莺莺，年一十九岁，针指女工，诗词书算，无不能者。……”

(第一本 楔子)

“……ข้ามีบุตรสาวหนึ่งคน ชื่อว่ายั้งยั้ง อายุ 19 ปี มีความสามารถในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นงานบ้านงานเรือน งานฝีมือเย็บปักถักร้อย งานด้านวรรณศิลป์ กลอนเพลง หรือแม้แต่งานด้านคิดเลขคำนวณ”

(บทที่ 1 ฉากแทรก)

นอกจากนี้ ความสามารถด้านวรรณศิลป์ของชวยยั้งยั้ง ยังได้แสดงออกจากการเขียนบทกลอนตอบโต้กับตัวละครเอกจางเซิง ตามตัวอย่างบทกลอนในฉากที่ 3 บทที่ 1 ดังนี้

[旦念诗云] “兰闺久寂寞，无事度芳春；料得行吟者，应怜长叹人。”

[末云]好应酬得快也呵！

(第一本 第三折)

“เดียวดายในห้องมาเนิ่นนาน ผ่านวัยสาวอันสดใสอย่างเงียบเหงา บังเอิญได้ฟังบทกลอนผู้สัจจร ร่วมรับรู้ความนัยคนใจเหงามา”

จางเซิงกล่าวชมว่า “ช่างตอบโต้ได้ไวดีแท้”

(บทที่ 1 ฉากที่ 3)

ตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น และจากคำชมของจางเซิง แสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการประพันธ์ของชวยยั้งยั้ง ที่ตอบโต้บทกลอนของจางเซิงได้อย่างเฉียบไว ซึ่งหากไม่ได้รับการฝึกฝนที่ดี จะไม่สามารถตอบโต้ด้วยการแต่งบทกลอนอย่างทันท่วงทีกับจางเซิง บัณฑิตมากความรู้ได้อย่างแน่นอน

(1.2.3) ชวยยั้งยั้งมีความกตัญญูต่อบุพการี

ตัวอย่างเนื้อหาที่แสดงให้เห็นว่า ชวยยั้งยั้งเป็นบุตรสาวที่มีความกตัญญูต่อบุพการี ได้แก่ ตัวอย่างเนื้อหาในบทที่ 1 ฉากที่ 2 ซึ่งกล่าวถึง ชวยยั้งยั้งจะต้องอยู่ในช่วงเวลาไว้ทุกข์ในระหว่างเดินทางเพื่อนำศพของบิดาไปประกอบพิธีตามประเพณี เมื่อครบกำหนดวันออกทุกข์ จึงจัดงานพิธีทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บิดาผู้ล่วงลับ ตามบทสนทนาระหว่างเจ้าอาวาสวัดและจางเซิง ดังนี้

[洁云]这是崔相国小姐至孝，为报父母之恩。又是老相国禫日，就脱孝服，所以做好事。

(第一本 第二折)

เจ้าอาวาสกล่าวว่า “นี่เป็นการแสดงความกตัญญูทเวที่ต่อบุพการี เพื่อตอบแทนบุญคุณบิดามารดาของบุตรสาวท่านเสนาธิการชุย และยังเป็นที่ครบกกำหนดออกทุกข์ของโยมคุณหนู จึงจัดงานพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดาผู้ล่วงลับ”

(บทที่ 1 ฉากที่ 2)

เมื่อจางเซิงได้ย้ายเข้าพักแรมที่วัดผู้จีวแล้ว พยายามสืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุยยงยง จากการสอบถามพระสงฆ์ในวัด และได้รับรู้ว่าคุณหนูชุยจะต้องทำพิธีเซ่นไหว้บรรพชนในบริเวณสวนดอกไม้ทุกคืน ตามตัวอย่างที่ปรากฏในบทที่ 1 ฉากที่ 2 ดังนี้

[末上云]搬至寺中，正近西厢居址。我问和尚每来，小姐每夜花园内烧香。

(第一本 第二折)

จางเซิงรำพันว่า “ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในวัด อยู่ใกล้กับหอด้านตะวันตกเข้าได้สอบถามพระภิกษุสงฆ์ในวัดแล้ว รู้ว่าคุณหนูจะออกมาจุดธูปไหว้บรรพชนในสวนดอกไม้ทุกคืน ”.....

(บทที่ 1 ฉากที่ 2)

การจัดพิธีเซ่นไหว้บรรพชนนับว่าเป็นวิธีการแสดงความกตัญญูอย่างหนึ่งของบุตรหลานชนชาวจีน การที่ชุยยงยงได้ปฏิบัติตามประเพณีไหว้บรรพชนทุกคืน แสดงให้เห็นว่าชุยยงยงมีความกตัญญูทเวที่ต่อบุพการี อีกทั้งในระหว่างที่ชุยยงยงจุดธูปเซ่นไหว้บรรพชนนั้น ยังได้อธิษฐานขอพรตามตัวอย่าง ดังนี้

[旦云]此一柱香，愿化去先人，早生天界！此一柱香，愿中堂老母，身安无事！此一柱香.....

(第一本 第二折)

หลังจากจุดธูปแล้วชุยยงยงกล่าวอธิษฐานว่า “ธูปดอกที่หนึ่ง ขอให้ผู้ล่วงลับได้ไปสู่ภพบนสวรรค์ชั้นฟ้า ธูปดอกที่สอง ขอให้ท่านแม่สุขภาพแข็งแรงปราศจากโรคภัย ธูปดอกที่สาม.....”

(บทที่ 1 ฉากที่ 2)

ตัวอย่างในเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ชูยยงยงมีความกตัญญูต่อบุพการี ทั้งบิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว และมารดาที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยขอให้มารดาสุขภาพแข็งแรง แคล้วคลาดปลอดภัยจากโรคร้ายทั้งปวง ซึ่งเป็นการแสดงความรักและห่วงใยผู้เป็นมารดาผ่านการอธิษฐานขอพร

(1.2.4) ชูยยงยง มีจิตใจเมตตาและเปี่ยมด้วยคุณธรรม

ชูยยงยงมีความเมตตาและเปี่ยมด้วยคุณธรรมยอมเสียสละตัวเอง เพื่อรักษาชีวิตของคนในครอบครัวและพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดผู้จิว ในเหตุการณ์จอมโจร ชุนเพยหู่ ปิดล้อมวัด เพื่อต้องการชิงตัวชูยยงยง ตามตัวอย่างเหตุการณ์ในบทที่ 2 ฉากที่ 1 ดังนี้

[旦云]不如将我与贼人，其便有五。

[后庭花]第一来免摧残老太君；第二来免殿堂作灰烬；第三来诸僧无事得安存；第四来先君灵柩稳；第五来欢郎虽是未成人，

[欢云]俺呵，打甚么不紧。

[旦唱]须是崔家后代孙。莺莺为惜己身，不行从着乱军；诸僧众污血痕，将伽蓝火内焚，先灵为细尘，断绝了爱弟亲，割开了慈母恩。

(第二本 第一折)

ชูยยงยงกล่าวกับมารดาว่า “หากเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็จงนำตัวลูกส่งมอบให้จอมโจรไป ซึ่งจะได้ส่งผลดีถึง 5 ประการ”

(บทขับร้อง) “ประการที่หนึ่ง มารดาปลอดภัยไม่ได้รับอันตราย ประการที่สอง โบสถ์ วิหารของวัดจะไม่ถูกเผาทำลาย ประการที่สามท่านเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในวัดจะปลอดภัยจากการถูกสังหาร ประการที่สี่ หีบบรรจุศพบิดาก็จะไม่ถูกรบกวน ประการที่ห้า น้องฮวนหลางที่อายุน้อย”

ฮวนหลางกล่าวแย้งว่า “ข้าไม่เป็นไร ไม่ต้องเป็นห่วงข้า”

ชูยยงยง(บทขับร้อง)กล่าวต่อว่า “น้องชายต้องมีชีวิตอยู่ต่อเพื่อสืบสกุล ทายาทของตระกูลชูย ยงยงจึงขอเสียสละตัวเอง หากแม่ไม่ยอมทำตามที่โจรต้องการผลร้ายจะเกิดกับพระสงฆ์ในวัดแห่งนี้ ที่ต้องถูกฆ่าเลือดนองแผ่นดิน สิ่งก่อสร้างในวัดของถูกโจรเผาทำลายสิ้นซาก ศพของบิดาจะถูกเผาไหม้มอดเป็นผงธุลี พี่กับน้องต้องแยกจากกันตลอดไป และยังคงขาดความรักความอบอุ่นจากอ้อมกอดของมารดาอีกด้วย ”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

จากคำกล่าวของชุยยิ้งยิ้งซึ่งยอมเสียสละตนเองเพื่อแลกกับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากจอมโจรซุนเฟยหู่ แสดงให้เห็นว่า ชุยยิ้งยิ้งมีจิตใจเมตตาและเปี่ยมด้วยคุณธรรม ยอมเสียสละความสุขของชีวิตตนเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของผู้คนส่วนรวม อีกทั้งยังแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อบุพการี ความรักความห่วงใยที่มีต่อบุคคลในตระกูลชุยอีกด้วย

(1.2.5) ชุยยิ้งยิ้งมีอุปนิสัยเปิดเผย กล่าวแสดงออก

จากการพบกันครั้งแรกของชุยยิ้งยิ้งและจางเซิงในวัดผู้จิว้นั้น ชุยยิ้งยิ้งได้แสดงออกถึงความสนใจที่มีต่อจางเซิง โดยการหันมองเหลียวหลังและส่งสายตาให้จางเซิงก่อนเดินจากไป ทำให้จางเซิงหลงใหลจนอดที่จะรำพึงออกมาตามบทขับร้อง ดังนี้

[赚煞] 饿眼望将穿馋口涎空咽，空着我透骨髓相思病染，怎当他临去秋波那一转！休道是小生，便是铁石人也意惹情牵。

(第一本 第一折)

จางเซิงรำพันด้วยบทร้องว่า “สายตาคู่หิวโหยจ้องมองอย่างไม่ละวางพร้อมกับกลืนน้ำลายไป โรคทางใจแผ่ซ่านไปตามกระดูกทั่วกาย ยิ่งเห็นนางหันมาส่งสายตาให้ข้าอย่างมีความนัย อย่าวว่าแต่เป็นข้าเลย ต่อให้মনุษย์ใจแข็งดั่งหินเหล็กก็ยังคงต้องหวั่นไหว.....”

(บทที่ 1 ฉากที่ 1)

นอกจากนี้ ชุยยิ้งยิ้งยังได้แสดงออกที่ตอบรับความสนใจจากจางเซิง ในเหตุการณ์คืนวันที่ทั้งสองได้แต่งกลอนโต้ตอบกันโดยที่ไม่ได้เห็นหน้า แต่ชุยยิ้งยิ้งก็รับรู้จากสาวใช้ หงเหินยงว่าเป็นบัณฑิตนามว่าจางเซิง หลังจากนั้นจางเซิงปรากฏตัวให้เห็น นางกลับส่งยิ้มให้แทนที่จะแสดงความตกใจเมื่อเห็นชายแปลกหน้าปรากฏในยามวิกาล ตามตัวอย่างในบทที่ 1 ฉากที่ 3 ดังนี้

[末云] 我撞出去，看他说甚么。[麻郎儿] 我拽起罗衫欲行，[旦做见科] 他陪着笑脸儿相迎。

(第一本 第三折)

เมื่อจางเซิงตัดสินใจที่จะแสดงตัวจึงกล่าวว่า “ข้าจะเดินออกไปให้เห็นหน้า แล้วดูที่ท่านางจะว่าอะไร” ตามด้วยบทขับร้องว่า “ข้าเก็บรวบชายเสื้อก่อนค่อยย่างก้าวเดิน”

เมื่อชุยยงยงเห็นจางเซิงปรากฏตัว แล้วส่งรอยยิ้มให้เป็นการทักทาย

(บทที่ 1 ฉากที่ 3)

เมื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของชุยยงยงในต้วบทต้นแบบนวนิยาย *ยงยงจ้วน* และใน ต้วบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* จากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ชุยยงยงในต้วบททั้งสองมีอัตลักษณ์ โดยทั่วไปคล้ายคลึงกัน มีความแตกต่างกันบางประการจากการปรับเปลี่ยนดัดแปลงของ ผู้ประพันธ์ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ 1) อายุของชุยยงยงในบทต้นแบบอายุ 17 ปี แต่ในต้วบทดัดแปลง อายุ 19 ปี 2) ความแตกต่างทางด้านฐานันดรของชุยยงยง จากหญิงสาวธรรมดาในต้วบทต้นแบบ มาเป็นสตรีผู้สูงศักดิ์ในตระกูลขุนนางชั้นสูงในต้วบทดัดแปลง 3) ความแตกต่างจากการปรับเปลี่ยนอุปนิสัยที่เจียบคริมเก็บตัวของชุยยงยงในต้วบทต้นแบบ มาเป็นชุยยงยงที่กล้า แสดงออกในต้วบทดัดแปลง

จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ในต้วบทดัดแปลงใช้วิธีการปรับเปลี่ยนดัดแปลง และเสริมเติมอัตลักษณ์ของตัวละครชุยยงยงจากต้วบทเดิม เพื่อสร้างตัวละครชุยยงยงที่มีอัตลักษณ์ อันโดดเด่น เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติครบทุกประการ เป็นสตรีในอุดมคติเป็นที่หมายปอง ต้องการของบุรุษเพศที่ได้พบเห็น เช่น ตัวละครเอกจางเซิง จอมโจรซุนเฟยหู่ และตัวละครรอง ชาย เจิ้งเหิง เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้ประพันธ์สร้างอัตลักษณ์ของชุยยงยงใหม่ในต้วบทดัดแปลง เป็นการจงใจตอบโต้เจตจำนงของผู้แต่งในต้วบทต้นแบบ ด้วยการปรับเปลี่ยนดัดแปลง ตัวละครจากต้วบทเดิมที่ถูกชายคนรักทอดทิ้ง มาเป็นตัวละครในบทบาทสตรีสูงศักดิ์ผู้เต็มเปี่ยม ด้วยความรักอันมั่นคงจากชายคนรักในต้วบทดัดแปลง

(2) ดัดแปลงตัวละครเอกชาย จางเซิง

ยงยงจ้วน เป็นเรื่องราวชีวิตจริงของผู้ประพันธ์เยวียนเจิน ครั้งได้พบรักครั้งแรก กับหญิงสาวในระหว่างเดินทางไปสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการ แต่หลังจากผ่านการสอบคัดเลือกเป็นขุนนางในราชสำนักแล้ว เขาได้สมรสกับสตรีสูงศักดิ์ เพื่อก้าวสู่เส้นทางชีวิตราชการที่ดีขึ้น เยวียนเจินปกปิดความจริง เนื่องจากเกรงว่าจะเสียภาพลักษณ์แล้วส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน จึงกล่าวอ้างว่าเป็นเรื่องราวของสหายคนสนิท โดยสร้าง ตัวละครเอกชายนามว่า จางเซิง แทนตัวผู้ประพันธ์

(2.1) อัตลักษณ์ของจางเซิงในต้วบทต้นแบบ *ยงยงจ้วน* มีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

(2.1.1) จางเซิงเป็นบัณฑิตรูปงาม อุปนิสัยเรียบร้อย

จากบทบรรยายที่ปรากฏในเนื้อหาเริ่มแรกของนวนิยายต้นแบบ ได้กล่าวถึง
 อุตลักษณ์ของตัวละครเอกจางเซิงที่มีอุปนิสัยเรียบร้อย ดังนี้

唐贞元中，有张生者，性温茂，美风容，内秉坚孤，非礼不可入。或朋从游宴，扰杂其间，他人皆汹汹拳拳，若将不及，张生容
 顺而已，终不能乱。以是年二十三，未尝近女色。(Zhang, 1982: 106)

ในปีศักราชเงินเยวี่ยน มีบัณฑิตรูปงามนามว่าจางเซิง บุคลิกอ่อนโยน
 อุปนิสัยเรียบร้อย ก่อนเข้าเครื่องขริ่ม อยู่ในกรอบจารีตอย่างเคร่งครัด หากเกิดเรื่อง
 วุ่นวายขึ้น จางเซิงมักเลือกที่จะโอนอ่อนไปตามสถานการณ์ ถึงแม้อายุ 23 ปี แล้ว
 แต่ยังไม่เคยใกล้ชิดสตรีเพศ

(2.1.2) จางเซิงเป็นบุรุษที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่รับผิดชอบต่อการกระทำ
 ของตน หลังจากจางเซิงได้อยู่กินฉันทามีภรรยาที่ชวยยิงยิงเป็นเวลาแรมเดือนในหอด้าน
 ตะวันตกของวัดผู้จิว ต่อมาได้เดินทางเข้าเมืองหลวงฉางอัน เพื่อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ
 เป็นขุนนางในราชสำนัก แต่สอบไม่ผ่านเกณฑ์คัดเลือก และได้พำนักอยู่ที่เมืองหลวง ฝ่ายชวยยิง
 ยิงได้ส่งจดหมายถึงจางเซิงด้วยการพรรณนาความรู้สึกและความรักที่มีให้แก่กัน อีกทั้งยังได้
 บรรยายความสัมพันธ์อันลึกซึ้งของทั้งสองในจดหมายดังกล่าว เมื่อจางเซิงเปิดอ่านแล้วกลับนำ
 จดหมายไปเวียนให้มิตรสหายอ่านโดยทั่วถึงกัน ตามตัวอย่างดังนี้

“张生发其书于所知，由是时人多闻之。”

(Zhang, 1982: 110)

“จางเซิงนำจดหมายของชวยยิงยิงให้มิตรสหายอ่านโดยทั่วกัน ทำให้
 เรื่องราวของทั้งสองเป็นที่รู้จักไปทั่วของผู้คนในสังคมวงกว้างในสมัยนั้น”

การกระทำของจางเซิงได้แสดงออกถึงการตัดสินใจที่จะขอยุติความสัมพันธ์กับ
 ชวยยิงยิง สร้างความประหลาดใจให้กับมิตรสหายเป็นอย่างมาก ตามตัวอย่างดังนี้

“张之友闻之者，莫不耸异之，然而张亦志绝矣。”

(Zhang, 1982: 110)

“เมื่อมิตรสหายของจางเซิงได้รับฟังเรื่องราวความรักของทั้งสอง ต่างแสดง
 ความประหลาดใจ แต่แล้วจางเซิงก็ได้ตัดสินใจที่จะขอยุติความสัมพันธ์ครั้งนี้ ”

นอกจากนี้ จางเซิงยังแสดงพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมคือ ได้ประณามชวยอิงยิงว่าเป็นหญิงยั่วเมือง นางกาลกิณี ที่จะนำความหายนะสู่ตน จึงต้องตัดใจยุติความสัมพันธ์กับนาง แสดงให้เห็นว่าจางเซิง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ขาดความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้กระทำไว้ อีกทั้งยังไม่ให้เกียรติแก่สตรีเพศซึ่งเป็นคนรักของตนด้วย

(2.1.3) จางเซิงมักใหญ่ใฝ่สูง ไม่ซื่อสัตย์ต่อความรัก

เป้าหมายชีวิตหลักของเหล่าบัณฑิตตามค่านิยมกระแสหลักของสังคมในสมัยราชวงศ์ถัง คือการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ดังที่ได้กล่าวในบทก่อนหน้า จางเซิงเดินทางมุ่งสู่เส้นทางการเข้าสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนสถานะของตนเอง จึงขอยุติความสัมพันธ์กับชวยอิงยิง เนื่องจากเกรงว่านางจะเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของชีวิตราชการ การที่จางเซิงมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับชวยอิงยิงนั้น ไม่ได้เกิดจากความรักแท้เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเพราะความคลั่งไคล้ในความงามของฝ่ายหญิง ประกอบกับแรงผลักดันจากความต้องการที่อยากได้ครอบครอง เมื่อได้สมดังใจที่ตนปรารถนาแล้วก็ทอดทิ้งนางไป ต่อมาหลังจากสอบได้รับราชการแล้ว จางเซิงได้สมรสกับสตรีสูงศักดิ์ เพื่อหวังเกื้อกูลให้ก้าวหน้าในเส้นทางชีวิตราชการ โดยไม่ได้ใส่ใจเรื่องของความรัก พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความมักใหญ่ใฝ่สูงของจางเซิง ที่เห็นแก่ลาภยศสรรเสริญเหนือกว่าสิ่งอื่นใด แม้กระทั่งความรักครั้งแรกของตน จึงกล่าวได้ว่า จางเซิงเป็นผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์และทรยศต่อความรัก

อัตลักษณ์ของตัวละครเอกจางเซิงในนวนิยาย เป็นบัณฑิตรูปงามที่เคร่งครัดต่อจารีตและวัฒนธรรม แต่อุปนิสัยมักใหญ่ใฝ่สูง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเหนือสิ่งอื่นใด รูปลักษณะที่ปรากฏภายนอก เป็นคุณลักษณะของบัณฑิตตามแบบฉบับวัฒนธรรมขงจื้อ แต่พฤติกรรมของจางเซิงกลับตรงข้ามกับภาพลักษณ์ที่ปรากฏ การกระทำอันไร้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมขัดแย้งกับคุณสมบัติที่พึงมีของบัณฑิตสำนักขงจื้อ จึงอาจกล่าวได้ว่า จางเซิงในนวนิยายเป็นเพียงบัณฑิตจอมปลอมที่ไร้คุณธรรม

(2.2) อัตลักษณ์ของจางเซิงในฉบับทดัดแปลง *ซีเซียงจี้* มีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

(2.2.1) จางเซิงเป็นบัณฑิตรูปงามมากด้วยความสามารถ เฉลียวฉลาด

ในฉบับทดัดแปลง *ซีเซียงจี้* นั้น จางเซิงเป็นบัณฑิตรูปลักษณะงามสง่าเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น ซึ่งได้ปรากฏในบทคำรำพันของตัวละครสาวใช้หนึ่งหญิง ในบทที่ 2 ฉากที่ 3 ดังนี้

[幺篇]衣冠济楚庞儿俊，可知道引动俺莺莺。据相貌才性，我从来心硬，一见了也留情。

(第二本 第三折)

“แต่งกายเสื้อผ้าหน้าผมดูงดงามนัก คุณหนูของข้าต้องใจอ่อนเป็นแน่แท้ ถ้าได้เห็นบุคลิกรูปร่างอันสง่างาม อีกทั้งยังเพียบพร้อมด้วยความรู้ ปกติข้าเป็นคนใจแข็ง คราวนี้ยังอดใจที่จะขึ้นขอบไม่ได้”

(บทที่ 2 จากที่ 3)

นอกจากนี้ จางเซิงยังได้แสดงให้เห็นถึงความฉลาดและไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาจากเหตุการณ์ที่จอมโจรซุนเพยหุ่ยกพลล้อมวัดเพื่อหมายชิงตัวชวยอิงอิง โดยได้ออกอุบายขับไล่โจรได้สำเร็จ ตามตัวอย่างบทสนทนา ในบทที่ 2 จากที่ 2 ดังนี้

[末云]小生有一计，先用着长老。

[洁云]老僧不会厮杀，请秀才别换一个。

[末云]休慌，不要你厮杀。你出去与贼汉说：“夫人本待便将小姐出来，送与将军，奈有父丧在身。不争鸣击鼓，惊死小姐，也可惜了。将军若要做女婿呵，可按甲束兵，退一射之地。限三日功德圆满，脱了孝服，换上颜色衣服，鲐陪房套，定将小姐送与将军。不争便送来，一来父孝在身，二来于君不利。”你去说去。

[洁云]三日后如何？

[末云]有计在后。……

[末云]小子有一故人，姓杜名确，号为白马将军，现统十万大兵，镇守着蒲关。一封书去，此人必来救我。此间离蒲关四十五里，写了书呵，怎得人送去？

(第二本 第二折)

จางเซิงกล่าวว่า “ข้ามีอุบายขับไล่โจรแล้ว แต่ต้องขอความช่วยเหลือจากท่านเจ้าอาวาสด้วย”

เจ้าอาวาสรีบกล่าวว่า “อาตมาไม่เคยมีทักษะการสู้รบพันทาง โยมจางขอให้ท่านอื่นช่วยแทนจะเหมาะกว่า ”

จางเซิงกล่าวว่า “ท่านเจ้าอาวาสไม่ต้องวิตกไป ข้าไม่ได้มีเจตนาขอให้ท่านไปสู้รบกับใคร แต่ขอให้ท่านช่วยไปเจรจากับหัวหน้าโจรว่า ‘คุณนายชวยอิงอิงตั้งใจที่จะส่งตัวชวยอิงอิงให้ตามความต้องการ แต่ยังมีอุปสรรคที่ขณะนี้บุตรสาวยังอยู่ในช่วงเวลาไว้ทุกข์ให้กับบิดา ขอให้หยุดเล่นกลองรบส่งเสียงดังอีกทีก็ เพราะอาจทำให้คุณหนูตกใจตายเสียก่อน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก หากต้องการเป็นบุตรเขยของตระกูลชวย ก็ขอให้ออกคำสั่งให้ลูกน้องบริวารเก็บอาวุธมีดหอกคมดาบ

ไว้ก่อน แล้วถอยห่างออกจากวัดไปสักระยะหนึ่ง เมื่อถึงเวลาครบกำหนดสามวัน หลังจากคุณหนูออกทุกข์แล้ว จะได้แต่งกายด้วยชุดสีสนสดใส พร้อมทั้งทรัพย์สินเงินทองติดตัวไปมอบให้ โดยที่ท่าน ไม่ต้องเหนื่อยแรง สาเหตุที่จะต้องทำเช่นนี้ก็เพราะเหตุผล 2 ประการคือ หนึ่งคุณหนูชุกอยู่ในช่วงเวลาแห่งการไว้ทุกข์ และสองจะเป็นการไม่ส่งผลดีต่อท่านหากตั้งต้นให้ได้ตัวนางในสภาวะการเช่นนี้' ขอให้ท่านเจ้าอาวาสช่วยกรุณาออกไปบอกกับโจรตามนี้ด้วย”

เจ้าอาวาสถามต่อว่า “หลังจากสามวันแล้วทำเช่นไร”

จางเซิงกล่าวว่า “ข้ามีแผนเตรียมรับมือไว้แล้ว”

หลังจากเจ้าอาวาสทำตามข้อแนะนำของจางเซิงแล้ว จางเซิงกล่าวต่อไปว่า “ข้าหน่อยมีสหายคนสนิทนามว่าตู้เซว่ ฉายาขุนพลม้าขาว คুমกำลังทหารนับแสนประจำการอยู่ค่ายด่านผูกวน ข้าจะเขียนจดหมายขอความช่วยเหลือไปยังแม่ทัพผู้รับรองว่าสหายข้าคนนี้จะต้องมาช่วยแน่นอน ที่นี้ห่างจากค่ายประมาณ 45 ลี้ จดหมายข้าได้เขียนเสร็จแล้ว จะหาผู้ใดออกไปส่งให้ได้เล่า”....

(บทที่ 2 ฉากที่ 2)

จากบทรำพันของหงเหินยงและตัวอย่างเหตุการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ตัวละครเอกชาย จางเซิงในฉบับที่ดัดแปลง ซีเซียงจี นั้น นอกจากจะเป็นบัณฑิตรูปงามที่มากด้วยความสามารถแล้ว ยังมีความเฉลียวฉลาด และไหวพริบปฏิภาณที่เฉียบไวอีกด้วย

(2.2.2) จางเซิงมีอุปนิสัยเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอารมณ์ขัน

จากบทสนทนาระหว่างจางเซิงกับพระภิกษุนามว่าผาซง ระหว่างเดินเที่ยวชมในเขตบริเวณวัดผู้จิว ในขณะที่ได้พบเห็นตัวละครเอกหญิงชุกยั้งยั้งเป็นครั้งแรก จางเซิงตกตะลึงในความงาม จนเปลือยมือเดินตามไปไกลเพื่อยลโฉมนาง พร้อมทั้งแสดงอาการชื่นชอบออกมาดังบทสนทนาในบทที่ 1 ฉากที่ 1 ดังนี้

[末云]世间有这等女子，岂非天姿国色乎？休说那模样儿，则那一对小脚儿，价值百镒之金。

(第一本 第一折)

จางเซิงกล่าวว่ “ในโลกมนุษย์ยังมีหญิงสาวงามเยี่ยงนี้ด้วยหรือ งามเลิศในปฐพี อย่าว่าแต่รูปร่างหน้าตาเลย เพียงเท่าคุณั้นของนาง ก็มีค่าดั่งทองคำเลยทีเดียว”

(บทที่ 1 ฉากที่ 1)

เมื่อได้เห็นรูปโฉมอันงดงามของชุยยิ้งยั้งครั้งแรก ด้วยความตื่นเต้นดีใจ เก็บอาการความรู้สึกไว้ไม่ได้จนกล่าวคำชมความงามของชุยยิ้งยั้งออกมา โดยเปรียบเทียบเท้าของสตรีเพศมีค่าดั่งทองคำ แสดงให้เห็นว่า จางเซิงเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง มีอารมณ์ขัน

นอกจากนี้ จางเซิงยังอดที่จะรำพันออกมาเมื่อพบเห็นชุยยิ้งยั้งปรากฏกายในสถานที่ประกอบพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดาผู้ล่วงลับของชุยยิ้งยั้งภายในวัดผู้จิว ตามตัวอย่างบทที่ 1 ฉากที่ 4 ดังนี้

[末唱][雁儿落]我则道这玉天仙离了碧霄，原来是可意中来请醮。小子多愁多病身，怎当他倾国倾城貌。

(第一本 第四折)

(บทร้องของตัวละครเอกชาย) “ข้าคิดว่าเป็นนางฟ้าจากสวรรค์ลงมา ยังโลกมนุษย์ ที่แท้ก็คือนางในดวงใจของข้ามาเยือน อันข้านี้ร่างกายยังไม่ค่อยจะแข็งแรงเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เป็นนิจ เกรงว่าจะทันทานต่อความงามของนางที่ปรากฏตรงหน้าไม่ไหว”

(บทที่ 1 ฉากที่ 4)

นอกจากการแสดงความชื่นชมกับความงามของชุยยิ้งยั้งแล้ว จางเซิงยังพยายามแสดงความรู้สึกชื่นชอบชุยยิ้งยั้งอย่างเปิดเผย เช่น ในขณะที่จางเซิงได้สนทนากับสาวใช้ หงเหินยั้งครั้งแรก ก็อดแสดงเจตนาอารมณ์ของตนออกมาไม่ได้ ตามตัวอย่างบทสนทนาในบทที่ 1 ฉากที่ 2 ดังนี้

[末云]小娘子莫非莺莺小姐的侍妾么？

[红云]我便是，何劳先生动问？

[末云]小生姓，名珙，字君瑞，本贯西洛人也，年方二十三岁，正月十七日子时建生，并不曾娶妻。……

[红云]谁问你来？

[末云]敢问小姐常出来么？

(第一本 第二折)

จางเซิงกล่าวว่า “แม่นางเป็นสาวรับใช้ติดตามดูแลคุณหนูชวยยงยงใช่หรือไม่” สาวใช้หงเหนียงตอบว่า “เป็นข้าน้อยนั่นเอง เหตุใดคุณชายจึงถามเช่นนั้น” จางเซิงกล่าวว่า “ข้ามีนามสกุลว่าจาง นามว่าก่ง หรือมีอีกนามว่า จูวินรุ่ย เป็นคนชาวเมืองซีลั่ว ปีนี้อายุ 23 ปี เกิดวันที่ 17 เดือนอ้ายเวลาเที่ยงคืน ยังไม่เคยสมรสมาก่อน....

หงเหนียงถามว่า “ใครต้องการถามเกี่ยวกับเรื่องราวของท่านหรือ”

จางเซิงถามต่อว่า “อยากทราบว่าคุณหนูออกมาข้างนอกบ่อยหรือไม่”.....

(บทที่ 1 ฉากที่ 2)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จางเซิงยังไม่เคยมีประสบการณ์จากการมีความรักมาก่อน เมื่อมีโอกาสได้พบกับหญิงงามที่ถูกใจ ด้วยอุปนิสัยที่เปิดเผยของจางเซิง จึงแสดงความรู้สึกออกมาด้วยคำพูดที่แฝงด้วยอารมณ์ขัน

(2.2.3) จางเซิงเป็นบัณฑิตผู้มีร่างกายอ่อนแอ แต่มั่นคงต่อความรัก

ผู้ประพันธ์สร้างอัตลักษณ์ของบัณฑิตผู้มีร่างกายอ่อนแอ มักจะล้มป่วยเมื่อเผชิญเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจ โดยเฉพาะโรคพิษแห่งความรัก ซึ่งได้ปรากฏในเหตุการณ์ดังนี้ 1) เหตุการณ์หลังจากงานเลี้ยงตอบแทน จางเซิงต้องผิดหวังจากการตระบัดสัตย์ของคุณนายชวยที่เจตนาไม่ทำตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้ สาวใช้หงเหนียงพยายามช่วยจางเซิงให้ได้พบกับชวยยงยง แต่ทั้งสองก็ไม่มีโอกาสได้พบกัน จางเซิงจึงต้องผิดหวังซ้ำสอง เป็นเหตุให้ล้มป่วยในวันรุ่งขึ้น 2) เหตุการณ์หลังจากชวยยงยงได้นัดหมายจางเซิงไปพบในคืนวันเพ็ญ แต่เมื่อจางเซิงไปพบตามที่นัดหมาย กลับถูกชวยยงยงว่ากล่าวตำหนิ หลังจากนั้น อาการป่วยของจางเซิงยิ่งทรุดหนักมากขึ้นเพราะความผิดหวังอีกครั้ง 3) เหตุการณ์ระหว่างที่จางเซิงรอถวายงานแด่องค์จักรพรรดิที่เมืองหลวง หลังจากสอบผ่านได้รับคัดเลือกเป็นขุนนางแล้ว จางเซิงล้มป่วยลงเพราะพิษแห่งความคิดถึงที่ไม่สามารถกลับไปพบกับชวยยงยงในเร็ววันได้ ตามตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้ จางเซิงก็ยังได้ยืนยันความบอบบางอ่อนแอล้มป่วยเป็นนิจของตน ในบทราฟิ่งถึงความรู้สึกตื่นเต้นที่ได้ยลโฉมชวยยงยง ตามตัวอย่างในบทที่ 1 ฉากที่ 4 ที่ได้กล่าวมาแล้ว อาการล้มป่วยเป็นนิจเนื่องจากพิษรักแห่งความคิดถึงของจางเซิง เป็นอัตลักษณ์ของบัณฑิตผู้อ่อนแอแต่ซื่อสัตย์ต่อความรัก ซึ่งได้กลายเป็นต้นแบบตัวละครเอกชายของวรรณกรรมในยุคหลังต่อมา เช่นตัวละครเอกชาย เจียป่าวยู่วี ในนวนิยายเรื่อง “ความฝันในหอแดง” แห่งราชวงศ์ชิง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า

(2.2.4) จางเซิงเป็นแบบอย่างบัณฑิตเปี่ยมด้วยคุณธรรม

จางเซิงนอกจากเป็นต้นแบบของบัณฑิตผู้อ่อนแอแล้ว ยังเป็นแบบอย่างของบัณฑิตผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันพึงมีของชนชั้นระดับปัญญาชนตามแบบฉบับแนวคิดปรัชญาขงจื้อ บทบาทของจางเซิงในบทละคร *ซีเซียงจี* แสดงให้เห็นถึงความมีคุณธรรมของจางเซิง ดังนี้ 1) มีความกล้าหาญที่จะช่วยเหลือชุยยงยิงให้พ้นจากเงื้อมมือจอมโจรซุนเฟยหู่ 2) มีความกตัญญูในการเข้าร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บุพการี 3) มีสัจจะและความซื่อสัตย์ ถึงแม้ได้เลื่อนสถานภาพเป็นขุนนางแล้วก็ยังไม่ลืมทำตามคำมั่นสัญญาที่ตกลงไว้กับชุยยงยิง 4) มีความรู้ความสามารถ เฉลียวฉลาด สามารถสอบแข่งขันคัดเลือกได้เข้ารับราชการเป็นขุนนางได้ 5) ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้าง โดยปฏิเสธข้อเสนอของคุณนายชุยที่ให้ทรัพย์สินเงินทองแก่จางเซิงเพื่อแลกกับการไปจากชีวิตของชุยยงยิง เป็นต้น บทบาทแสดงออกของจางเซิงในตัวละครดัดแปลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า จางเซิงเป็นแบบอย่างของบัณฑิตเปี่ยมคุณธรรมตามคติปรัชญาสำนักขงจื้อ

จากอัตลักษณ์ของจางเซิงตามตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ หวางสี่อู่ ได้ใช้กลวิธีการปรับเปลี่ยนดัดแปลงและเสริมแต่งเพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของตัวละครที่โดดเด่นในตัวละครดัดแปลง *ซีเซียงจี* การสร้างตัวละครเอกชาย จางเซิงในอัตลักษณ์ของบัณฑิตผู้อ่อนแอ อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างของบัณฑิตผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมตามคติปรัชญาขงจื้อ ทำให้บัณฑิตในอุดมคตินี้เป็นที่ชื่นชอบและได้รับการยอมรับจากผู้อ่าน/ผู้ชม จนกลายเป็นต้นแบบของวรรณกรรมในยุคหลัง แสดงถึงความสำเร็จของผู้ประพันธ์ที่ได้สร้างตัวละครในอุดมคติขึ้นในตัวละครดัดแปลง และเป็นการแสดงออกถึงการตอบโต้มนต์เสน่ห์ของผู้ประพันธ์ในตัวละครต้นแบบเดิม โดยการพลิกบทบาทของจางเซิงจากบัณฑิตจอมปลอมในตัวละครต้นแบบมาเป็น บัณฑิตผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมตามคติปรัชญาขงจื้อ ซึ่งประกอบไปด้วยสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด รูปลักษณ์ที่สง่างาม จิตใจที่มีคุณธรรม รักษาสัตย์ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งลาภ ยศ สรรเสริญ แม้ได้สอบผ่านการคัดเลือกเป็นขุนนางในราชสำนักแล้ว ก็ยังไม่ลืมคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับหญิงคนรัก

(3) ดัดแปลงตัวละครหญิงหงเหินยง

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครสาวใช้หญิงหงเหินยง ให้มีบทบาทโดดเด่นไม่แพ้ตัวละครเอกในตัวละครดัดแปลง ด้วยกลวิธีการปรับเปลี่ยนดัดแปลงจากตัวละครสาวใช้ในตัวละครต้นแบบนวนิยาย *ยงยงจ้วน* ที่มีอัตลักษณ์ตามตัวอย่างบทความ ดังนี้

崔之婢曰红娘。生私为之礼者数四，乘间遂道其衷。婢果惊沮，腆然而奔。(Zhang, 1982: 106)

ตระกูลชุยมีสาวใช้ชื่อว่า หงเหนียง จางเซิงต้องการหาโอกาสใกล้ชิดชุยยงยง จึงแอบให้ของกำนัลหงเหนียงหลายครั้ง เพื่อหวังจะใช้เป็นช่องทางในการสื่อความในใจให้ชุยยงยงได้รับรู้ สาวใช้เมื่อได้ยินว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ด้วยความเขินอายและตกใจจึงรีบวิ่งจากไป

หลังจากนั้นไม่นาน สาวใช้หงเหนียงได้มาพบจางเซิง และได้แนะนำวิธีการสื่อรักถึงชุยยงยง โดยให้จางเซิงแต่งบทกลอนเพื่อแสดงความในใจส่งให้ชุยยงยง จากนั้นหงเหนียงมีหน้าที่ในการส่งสารให้ทั้งสองฝ่าย บทบาทของหงเหนียงในดัวบทต้นแบบจึงมีหน้าที่เพียงแนะนำและส่งสารให้กับตัวละครเอกทั้งสอง

สำหรับบทบาทใหม่ของตัวละครสาวใช้หงเหนียงในดัวบทดัดแปลง ซีเซียงจี นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นสาวใช้ที่รับสินบนจากตัวละครเอกจางเซิงเพื่อติดต่อกับนายหญิง ชุยยงยง มารับบทบาทเป็นแม่สื่อซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างตัวละครเอกชายหญิงให้สมหวังในความรัก เป็นผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม พิทักษ์ความยุติธรรม ทำหน้าที่ของความเป็นแม่สื่ออย่างไม่เกรงกลัวต่อผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเอง อัตลักษณ์และอุปนิสัยของตัวละครหงเหนียงในบทละครดัดแปลงสรุปได้ ดังนี้

(3.1) หงเหนียงเป็นสาวใช้ในตระกูลสูงศักดิ์ มีรูปลักษณะที่งดงาม กิริยาสุภาพอ่อนน้อม

ตัวละครสาวใช้หงเหนียงเป็นสาวรับใช้ในตระกูลชุย ที่คอยรับใช้คุณหนูชุย ตามตัวอย่างในฉากแทรก บทที่ 1 ซึ่งเป็นการแนะนำของตัวละครหญิงชราคุณนายชุย ดังนี้

“...又有个小妮子，是自幼伏侍孩儿的，唤做红娘。”

(第一本 楔子)

คุณนายชุยแนะนำต่อว่า “...ยังมีสาวใช้อีกหนึ่งคน รับใช้บุตรสาวข้าตั้งแต่ยังเยาว์วัย มีนามว่าหงเหนียง ”

(บทที่ 1 จากแทรก)

สำหรับรูปลักษณะของหงเหนียง ได้ปรากฏในบทขับร้องพรรณนาของจางเซิงขณะที่ได้พบกับหงเหนียงครั้งแรก ตามตัวอย่างในบทที่ 1 ฉากที่ 2 ดังนี้

[末背云]好个女子也呵!

[脱布衫]大人举止端详，全没那半点儿轻狂。大师行深深拜了，启朱唇语言得当。[小梁州]可喜的庞儿浅淡妆，穿一套缟素衣裳。

(第一本 第二折)

จางเซิงรำพึงว่า “ข้างเป็นหญิงสาวที่แสนดีอะไรเช่นนี้”

ตามด้วยบทร้องว่า “กิริยาท่าทางสุภาพอ่อนน้อมตามแบบฉบับตระกูลสูงศักดิ์ ไม่มีที่ทำความก้าวร้าว กราบไหว้คารวะท่านเจ้าอาวาส เอ่ยวาจาถ้อยคำสำเนียงนำฟัง ไบหน้าเต็มแต่งเล็กน้อยแลหน้าเอ็นดู แต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ดูเรียบง่าย”

(บทที่ 1 จากที่ 2)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า หงเหนียง เป็นสาวใช้ที่มีรูปลักษณ์และบุคลิกที่งดงาม กิริยามารยาทบ่งบอกว่าเป็นสาวรับใช้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างเคร่งครัดตามแบบฉบับของสาวใช้สมัยจารีต ซึ่งปรากฏในคำพูดของหงเหนียงตามบทสนทนากับจางเซิง ในตัวอย่างบทที่ 1 จากที่ 1 ดังนี้

“俺夫人治家严肃，” ……

“是他亲女，尚然如此，可况以下侍妾乎？”

(第一本 第一折)

“นายหญิงของข้าเป็นผู้ดูแลครอบครัวด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัด” ……

“แม้แต่บุตรสาวของท่านยังปฏิบัติเคร่งครัดเยี่ยงนี้ ยิ่งเป็นบ่าวไพร่สาวรับใช้แล้ว จะละเว้นการปฏิบัติที่เข้มงวดได้อย่างไร ”

(บทที่ 1 จากที่ 1)

คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสาวใช้หงเหนียงได้รับการอบรมสั่งสอนภายใต้ความเข้มงวดของกฎระเบียบแห่งบ้านตระกูลชุนมาตั้งแต่วัยเยาว์ จึงมีคุณลักษณะกิริยามารยาทที่งดงามแบบฉบับสาวใช้สมัยจารีต

(3.2) หงเหนียงเป็นสาวใช้ที่มีความรู้ เจลียวฉลาด และสุขุมรอบคอบ

หงเหนียงเป็นสาวรับใช้ของคุณหนูชุนยงยง ได้รับการซึมซับความรู้จากการติดตาม

รับใช้คุณหนูในการฝึกเขียนอ่านหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ ทำให้หงเหยิงมีความรู้ เฉลียวฉลาด ซึ่งเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ภายหลังจากคุณนายชุยสงสัยความผิดปกติของบุตรสาว จึงเรียกหงเหยิงมาสอบถามเพื่อสืบหาความจริง เมื่อสาวใช้หงเหยิงยอมรับว่าอาจเซิงและชุยยังยั้งได้อยู่กันฉันสามีภรรยาแล้ว คุณนายชุยจึงกล่าวโทษสาวใช้เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดเรื่องเช่นนั้น อีกทั้งจะลงโทษหงเหยิงด้วยการเฉียนตี แต่สาวใช้หงเหยิงสามารถชี้แจงเหตุผลให้คุณนายชุยต้องตกลงทำตามข้อเสนอของหงเหยิง ตามตัวอย่างบทสนทนาของทั้งสองในบทที่ 4 ฉากที่ 2 ดังนี้

[夫人云]这端事都是你个贱人。

[红云]非是张生小姐红娘之罪，乃夫人之过也。

[夫人云]这贱人倒指下我来，怎么是我之过？

[红云]信者人之根本，“人而无信，不知其可也。大车无輓，小车无軌，其何以行之哉？当日军围普救，夫人所许退军者，以女妻之。张生非慕小姐颜色，岂肯区区建退军之策？兵退身安，夫人悔却前言，岂得不为失信乎？既然不肯成就其事，只合酬之以金帛，令张生舍此而去。却不当留请张生于书院，使怨女旷夫，各相早晚窥视，所以夫人有此一端。目下老夫人若不息其事，一来辱没相国家谱；二来张生日后名重天下，施恩于人，忍令反受其辱哉？使至官司，老夫人亦得治家不严之罪。官司若推其详，亦知老夫人背义而忘恩，岂得为贤哉？红娘不敢自专，乞望夫人台鉴：莫若恕其小过，成就大事，搨之以去其污，岂不为长便乎？

[麻郎儿]秀才是文章魁首，姐姐是仕女班头；一个通彻三教九流*，一个晓尽描鸾刺绣。.....

[夫人云]这小贱人也道得是。我不合养了这个不肖之女。待经官呵，玷辱家门。罢罢！俺家无犯法之男，再婚之女，与了这厮罢。红娘唤那贱人来！

(第四本 第二折)

คุณนายชุยกล่าวว่า “เรื่องทั้งหมดเกิดขึ้นก็เพราะเจ้าคนเดียว”

หงเหยิงตอบว่า “มันไม่ใช่ความผิดของคุณชายจาง คุณหนูและของข้าน้อย แต่เป็นความผิดของคุณนายท่านต่างหาก”

คุณนายชุยกล่าวว่า “นางตัวดีกลับโยนความผิดมาให้ข้า ไหนเจ้าจงอธิบาย

* 三教九流 sān jiào jiǔ liú คำว่า 三教 หมายถึง สามลัทธิศาสนาอันได้แก่ ลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธ 九流 หมายถึงสำนักปรัชญาเก้าสำนักที่ก่อตั้งขึ้นในสมัยอดีตกาล ใช้เป็นคำเปรียบเปรย มีความหมายถึงศาสตร์และศิลป์ทุกแขนง รวมทั้งสาขาอาชีพทุกระดับของสังคมชาวจีนในสมัยโบราณ

มาว่าเหตุใดจึงเป็นความผิดซ้ำ”

หงเหินยงชี้แจงว่า “อันว่าสัจจะเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ หากผู้ใดไม่มีสัจจะ ก็ไม่รู้ว่าเขาจะสามารถทำอะไรได้อีก เปรียบเหมือนรถม้าใหญ่ที่ขาดไม้สลักยึดไม้เทียมรถ 軛* รถเล็กที่ไม่มีไม้สลักยึดคาน 軛 แล้วรถจะแล่นไปได้ได้อย่างไร เมื่อครั้งเหตุการณ์เหล่าโจรล้อมวัดผู้จิว คุณนายท่านประกาศจะให้บุตรสาวสมรสกับผู้ที่สามารถขับไล่โจรไปจากวัดได้ หากไม่ใช่เพราะคุณชายจางเชิงซึ่งชอบความงามของคุณหนู เหตุใดต้องมาวางแผนอุบายขับไล่โจรไปเล่า หลังจากคุณชายจางขับไล่โจรได้สำเร็จแล้ว คุณนายท่านกลับไม่ยอมทำตามสัญญาที่ตกลงไว้ แสดงว่าคุณนายท่านไม่มีสัจจะ หากแม้คุณนายไม่ยอมทำตามสัญญา ก็ควรจะมอบเงินทอง และให้คุณชายจางเชิงไปจากคุณหนูแทน ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะจัดงานเลี้ยงให้โอกาสทั้งสองได้พบกันอีก เพราะทั้งฝ่ายชายก็หลงรักฝ่ายหญิงก็มีใจให้คุณนายจึงต้องพบกับจุดจบเยี่ยงนี้ หากคุณนายยังไม่สามารถยุติปัญหานี้ ก็จะทำให้เกิดผลเสียตามมาสองประการคือ หนึ่งจะทำให้เกียรติของตระกูลชวยต้องมัวหมอง สองคือ หากในวันข้างหน้าคุณชายจางได้เป็นขุนนางชั้นสูงปกครองไพร่ฟ้า เมื่อสืบสาวราวเรื่องขึ้นมา ท่านจะทนต่อการถูกเหยียดหยามว่าเป็นผู้เนรคุณได้หรือ ถ้าหากเรื่องถูกฟ้องร้องถึงทางการ คุณนายก็จะมีโทษฐานปกครองดูแลเรื่องภายในบ้านไม่ดี หากทางการสืบรู้สาเหตุข้อเท็จจริงของเรื่องราวขึ้นมา คุณนายต้องถูกประณามว่า เป็นผู้ไร้สัจจะ และเนรคุณต่อผู้มีบุญคุณ หงเหินยงมีบังอาจชี้แนะแต่ขอให้คุณนายได้โปรดพิจารณาว่า สมควรให้อภัยในเรื่องเล็กน้อยเพื่อให้เรื่องใหญ่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอให้ท่านมองข้ามจุดต่างปร้อยอันเล็กน้อยเพื่อรักษาส่วนรวมเอาไว้”

บทร้องของหงเหินยง “คุณชายจางเชิงเป็นสุดยอดแห่งบัณฑิตทั้งหลาย คุณหนูเป็นสุดยอดแห่งหญิงงามทั้งปวง คนหนึ่งรอบรู้เรื่องราวในตำราทุกศาสตร์ทุกแขนงอาชีพ อีกคนก็เพียบพร้อมด้านการบ้านการเรือน”

คุณนายชวยกล่าวว่า “นางตัวดีพูดก็มีเหตุผล ข้าไม่น่าเลี้ยงลูกสาวไม่รักดีเยี่ยงนี้เลย ไปแจ้งความหรือก็เกรงจะเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ช่างมันเถอะ ตระกูล

*軛 ní และ 軛 yuè คือไม้ขวางที่อยู่หน้ารถใช้ยึดระหว่างตัวรถกับสัตว์ที่ใช้ลากรถในสมัยโบราณ ถ้าเป็นรถขนาดใหญ่จะใช้โคลาก จึงถือว่าเป็นรถขนาดใหญ่ ไม้ขวางใช้ยึดรถขนาดใหญ่เรียกว่า 軛 ใช้กับรถขนาดเล็กเรียกว่า 轅 โปรดดู Wang Zichen, Wang Zichen Jiangshu Lunyu 王缙塵讲述 论语 (Xiang gang : Xianggang Guangzhi Shuju Chubanshe,-), p.30.

ข้าไม่เคยมีลูกชายที่ต้องคิด ไม่เคยมีลูกสาวที่แต่งงานหลายหน ตกลงข้าตัดสินใจ
ให้จางเซิงได้สมหวังคราวนี้ หงเหินยงจะไปตามคุณหนูมาพบข้า ”.....

(บทที่ 4 ฉากที่ 2)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สาวใช้หงเหินยงไม่แสดงอาการตกใจ
แต่ประการใด กลับยังสามารถสรรหาคำพูดและเหตุผลชี้แจงในการกล่าวโทษคุณนายชุยได้ใน
ที่สุด โดยนำคำสอนของปรัชญาเมธีขงจื้อมาเปรียบเปรยการกระทำของคุณนายชุย ที่ผิดต่อ
คุณธรรมจริยธรรม ไม่รักษาสัจจะวาจาที่เคยให้ไว้ยามตกอยู่ในอันตราย เมื่อเหตุการณ์คลี่คลาย
กลับลืมสัญญาที่เคยให้ไว้ และยังอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานาในการบิดพลิ้วไม่ทำตามข้อตกลง
สาวใช้หงเหินยงเข้าใจถึงสาเหตุหลักสำคัญที่คุณนายชุยกังวลใจมากที่สุด คือเรื่องเสื่อมเสีย
ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล จึงเรียบเรียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและชี้ให้เห็นผลเสียที่จะตามมาหากจะ
เอาผิดกับคนรักทั้งสอง ซึ่งจะเสี่ยงต่อการเสื่อมเสียชื่อเสียงของตระกูลชุยในภายภาคหน้า
พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้คุณนายชุยเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ
การแสดงออกของสาวใช้หงเหินยงเป็นไปอย่างสุขุมรอบคอบไม่เพียงแต่ทำให้คุณนายชุยคล้อย
ตามและเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของหงเหินยง และยังทำให้สาวใช้ไม่ต้องถูกลงโทษจากการ
โวยวายของคุณนายชุยอีกด้วย

ขณะเดียวกัน เมื่อคุณหนูชุยยังมิได้รับรู้จากสาวใช้ว่ามารดาได้รู้เรื่องราวของตน
กับจางเซิงแล้ว ด้วยความกังวลและตกใจเป็นอย่างมาก หงเหินยงต้องคอยปลอบโยนและ
เตือนสติคุณหนูตามคำกล่าวในบทที่ 4 ฉากที่ 2 ว่า

“姐姐在这里等着，我过去。说过呵，休欢喜，说不过，休烦恼。”

(第四本 第二折)

“คุณหนูรอฟังผลอยู่ที่นี้ หงเหินยงจะเข้าไปพบคุณนายท่าน หากเจรจา
สำเร็จก็อย่าเพิ่งดีใจ หากไม่สำเร็จก็อย่าได้กังวลใจไป ”

(บทที่ 4 ฉากที่ 2)

การแสดงออกของคำพูดของหงเหินยงสะท้อนให้เห็นว่า หงเหินยงนอกจากจะมี
ความรู้ ความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอดเป็นอย่างดีแล้ว ยังมีสภาพจิตใจ
ที่สุขุมเยือกเย็นในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดีอีกด้วย

(3.3) หงเหินยงเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมตามคติปรัชญาสำนักขงจื้อ

ตัวละครสาวใช้หงเหินยงนอกจากจะมีความรู้ ความเฉลียวฉลาดดั่งที่กล่าวมาแล้ว ยังมีความกตัญญูต่อคุณนายชุยที่ได้เลี้ยงดูตนตั้งแต่วัยเยาว์ ทำหน้าที่สาวใช้คอยติดตามรับใช้ และคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของคุณหนูชุยยิ่งยงตามคำสั่งของคุณนายชุย ตลอดจนดูแลปรนนิบัติคุณหนูอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย มีความจงรักภักดีต่อคุณนายชุยและคุณหนูชุยยิ่งยง เห็นได้จากเหตุการณ์ได้พบเห็นจางเซิงครั้งแรก ชายแปลกหน้าที่แสดงท่าทีจะเข้าหาคุณหนู สาวใช้พยายามปกป้องคุณหนูให้หลบพ้นจากชายแปลกหน้าด้วยความห่วงใย และเป็น การปฏิบัติตามคำสั่งของคุณนายชุยอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างความกตัญญู และคุณธรรม สาวใช้หงเหินยงต้องตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ข้างฝ่ายคุณธรรม โดยสมัครใจที่จะ ช่วยเหลือชุยยิ่งยงและจางเซิงให้ได้สมรักตามความปรารถนา ซึ่งหมายถึงหงเหินยงก็ต้องเป็น ฝ่ายปรปักษ์กับคุณนายชุย

การตัดสินใจของหงเหินยงที่เลือกอยู่ฝ่ายตรงข้ามคุณนายชุย มีเหตุผลหลักสาม ประการคือ ประการที่หนึ่ง ต้องการตอบแทนบุญคุณของจางเซิงที่ได้ช่วยชีวิตครอบครัวตระกูล ชุยและตนเองดั่งที่ปรากฏในตัวอย่างในบทที่ 5 ฉากที่ 1 “我想咱们一家，若非张生，怎存俺一家儿性命也？”（第五本 第一折）เป็นคำพูดที่หงเหินยงกล่าวกับเจิ้งเหิงว่า “ข้า คิดว่าชีวิตพวกเราทั้งครอบครัว หากไม่มีความช่วยเหลือของจางเซิงแล้ว คงไม่มีชีวิตรอดอยู่ได้ ถึงวันนี้” คำพูดของหงเหินยง แสดงถึงความสำนึกบุญคุณของจางเซิง จึงต้องการที่จะตอบแทน ความดีของจางเซิงที่ช่วยเหลือชีวิตครอบครัวตระกูลชุยไว้

ประการที่สอง ด้วยเหตุที่หงเหินยงไม่พอใจในพฤติกรรมการตระบัดสัตย์ของคุณนายชุย การไม่ทำตามสัญญาที่ได้ตกลงไว้ เป็นการทำร้ายจิตใจจางเซิงและคุณหนู ทั้งสอง ต้องตรอมใจเพราะผิดหวังในความรัก ซึ่งหงเหินยงทนเห็นชายหญิงที่รักกันต้องผิดหวังและ เสียใจไม่ได้ นอกจากนี้ หงเหินยงยังแสดงความไม่พอใจที่คุณนายชุยเนรคุณต่อผู้มีบุญคุณ ตาม ตัวอย่างบทราพันของหงเหินยงในบทที่ 3 ฉากที่ 4 ดังนี้

“这是俺老夫人的不是，将人的义海恩山，都做了远水遥岑。”

(第三本 第四折)

“เรื่องนี้เป็นเพราะความผิดของคุณนายท่าน ที่เห็นบุญคุณอันใหญ่หลวงของผู้อื่น เสมือนสายน้ำลำธารที่อยู่ห่างไกลจนแทบจะมองไม่เห็น ”

(บทที่ 3 ฉากที่ 4)

ประการที่สาม หงเหินยงเห็นว่า จางเซิงและชวยยงยงเป็นคู่รักที่มีความเหมาะสมกัน ทั้งรูปลักษณ์ ความรู้ความสามารถ สิ่งที่สำคัญคือทั้งสองมีความรักที่จริงจังต่อกัน และด้วยความรักภักดีที่มีต่อคุณหนูชวย และคิดว่าการได้ช่วยเหลือนุ่บุคคลที่ตนรักและชื่นชอบเป็นการสมควรแล้ว จึงตัดสินใจยอมเสี่ยงต่อการลงทัณฑ์ของคุณนายชวยผู้เป็นเจ้านาย เพื่อช่วยเหลือนุ่รักทั้งสองให้สมหวังในที่สุด ซึ่งเป็นแสดงถึงการทำหน้าที่แม่สื่ออย่างจริงจังและจริงจังของหงเหินยง

ด้วยบทบาทแม่สื่อที่ยึดหลักคุณธรรม ผดุงความยุติธรรม มีความเมตตาและความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือนุ่รักที่มีความปรารถนาจะครองรักกันให้สมหวัง โดยไม่เกรงกลัวต่อภยันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการลงทัณฑ์ของคุณนายชวยผู้เป็นเจ้านาย ซึ่งเป็นลักษณะแบบอย่างของผู้ทรงคุณธรรมตามแบบคติขงจื้อ และนับว่าเป็นความสำเร็จของผู้ประพันธ์ หวังฉือผู้ อีกประการหนึ่งที่ได้สร้างตัวละครในผลงานชิ้นใหม่ ด้วยตัวละครสาวใช้หงเหินยงที่มีอัตลักษณ์เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของผู้ชม/ผู้อ่านทุกยุคทุกสมัย จนสามารถดำรงอยู่ในจิตใจและมีอิทธิพลต่อชนชาวจีนมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการสร้างสบทบาทจากการนำตัวบทต้นแบบมาสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครหงเหินยงในตัวบทละครดัดแปลง ให้มีบทบาทของผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละตนเองเพื่อผดุงความยุติธรรม อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่แม่สื่อด้วยความซื่อสัตย์และกล้าหาญ จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นแม่สื่อในอุดมคติ โดยชาวจีนใช้คำว่า หงเหินยง เป็นคำพ้องความหมายกับคำว่าเหมยเหริน (媒人) ที่แปลว่า แม่สื่อ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

(4) ดัดแปลงตัวละครรองหญิงชรา คุณนายชวย

เมื่อเปรียบเทียบตัวละครในตัวบทต้นแบบนวนิยาย *ยงยงจ้วน* กับตัวบทดัดแปลงบทละคร *ซีเซียงจี* แล้ว จะเห็นได้ว่า ตัวละครที่มีการปรับเปลี่ยนดัดแปลงเพิ่มเติมมากที่สุด คือ คุณนายชวย และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทของคุณนายชวยในตัวบทต้นแบบกับตัวบทดัดแปลงแล้ว จะเห็นว่าบทบาทของคุณนายชวยในวรรณกรรมต้นแบบ มีการปรากฏตัวเพียงแค่บทบาทของ “แม่ฝ่ายตระกูลชวย” จากตัวอย่างข้อความบรรยาย ดังนี้

崔氏妇，郑女也。张出于郑，绪其亲，乃异派之从母。

(Zhang, 1982:106)

“คุณนายชวยมีนามสกุลเดิมว่าเจิ้ง มารดาจางเซิงมีนามสกุลเจิ้งเช่นกัน เมื่อนับความสัมพันธ์ทางสายเลือดแล้ว คุณนายชวยมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติฝ่ายมารดาจางเซิง จึงมีศักดิ์เป็นหน้าของจางเซิง”

ในตัวอย่างบทต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ตัวละครคุณนายชวยแทบจะไม่ได้แสดงบทบาทและอุปนิสัยของตัวละครให้เห็นเด่นชัด ปรากฏตัวเป็นเพียงญาติฝ่ายมารตามีศักดิ์เป็นหน้าของจางเซิงในงานเลี้ยงขอขอบคุณจางเซิงเท่านั้น แม้ปฏิกิริยาตอบโต้ภายหลังจากรับรู้เรื่องราวของบุตรสาวกับจางเซิงแล้ว มีเพียงคำพูดของชวยยงยงที่ได้กล่าวถึงมารดา ตามตัวอย่างบทความ ดังนี้

张生常诘郑氏之情，则曰：“我不可奈何矣。”

(Zhang, 1982: 108)

เมื่อจางเซิงถามชวยยงยงถึงความเห็นของผู้เป็นมารดา มีเพียงคำกล่าวสั้น ๆ ที่ฝากมากับชวยยงยงว่า “ข้าก็ไม่รู้ว่าจะทำเช่นไรได้.....”

ในขณะที่ตัวอย่างบทดัดแปลงบทละคร *ซีเซียงจี* นั้น บทบาทของคุณนายชวย กลับเป็นตัวละครที่มีบทบาทเด่นไม่แพ้ตัวละครเอกทั้งสอง และเป็นตัวละครที่ควบคุมทิศทางการดำเนินเรื่องของเนื้อหาด้วย เนื่องจากคุณนายชวยเป็นผู้คุมกฎระเบียบของครอบครัวตระกูลชวย ผู้ประพันธ์ได้ดัดแปลงและพลิกบทบาทของคุณนายชวยให้ดำรงตำแหน่งเป็น “ภริยาอดีตท่านเสนาธิการชวย” ตามตัวอย่างการแนะนำตัวของคุณนายชวย ในฉากแรกของบทที่ 1 ดังนี้

[外扮老夫人上开] 老身姓郑，夫主姓崔，官拜前朝相国，不幸因病告殁。

(第一本 楔子)

(ตัวละครหญิงชราเปิดฉากการสนทนา) “ข้าพเจ้ามีนามสกุลเดิมว่าเจิ้ง สามีข้ามีนามสกุลว่าชวย เคยดำรงตำแหน่งเสนาบดีเมื่อครั้งสมัยราชวงศ์ก่อน โชคร้ายที่สามีข้าได้ล้มป่วยและเสียชีวิตลง”

(บทที่ 1 จากแทรก)

สำหรับอัตลักษณ์ของคุณนายชวยนั้น ผู้ประพันธ์ได้เสริมแต่งใหม่ในตัวอย่างบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* ซึ่งสรุปโดยสังเขปได้ ดังนี้

(4.1) คุณนายชวยเป็นผู้ปกครองที่เคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์

คุณนายชวยเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ปกครองที่เข้มงวดในการรักษากฎระเบียบภายในบ้านตระกูลชวย ดังที่ปรากฏในคำกล่าวของเจ้าอาวาสผาเป็น ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

[洁云] 老夫人治家严肃，内外并无一个男子出入。

(第一本 第二折)

เจ้าอาวาสกล่าวว่า “โยมคุณนายชวยเป็นคนที่เคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์ ภายในบ้านอย่างมาก ทั้งภายในภายนอกเรือนพักจะไม่อนุญาตให้บุรุษเพศผ่านเข้าออกนอกในได้เลย”

(บทที่ 1 จากที่ 2)

(4.2) คุณนายชวยเป็นบุพการีผู้เปี่ยมด้วยความรักและห่วงใยต่อบุตรสาว

ความรักและความห่วงใยของคุณนายชวย ผู้เป็นมารดาที่มีต่อบุตรสาวชวยยิ่งยงได้แสดงให้เห็นจากเหตุการณ์ที่คุณนายชวยเกรงว่าบุตรสาวอยู่ภายในเรือนพักอาจเจ็บป่วยลงได้ เนื่องจากอากาศสอบอ้าว จึงสั่งให้สาวใช้พาคุณหนูออกไปเดินเล่นในบริเวณวัด แต่กำชับหงเหนียงให้ตรวจตราดูบริเวณรอบ ๆ วัดก่อน หากปลอดภัยแล้วจึงพาคุณหนูออกไปเดินเล่นตามตัวอย่างบทสนทนาระหว่างคุณนายชวยกับหงเหนียงในฉากแรกของบทที่ 1 ดังนี้

[夫人云]你看佛殿上没人烧香呵，和小姐散心耍一回去来。

[红云]谨依严命。

(第一本 楔子)

คุณนายชวยกล่าวกับหงเหนียงว่า “เจ้าจงไปตรวจดูบริเวณโบสถ์วัดก่อนว่ามีผู้คนมาจุดธูปไหว้เจ้าหรือไม่ แล้วพาคุณหนูออกไปเดินเล่นสักพัก”

หงเหนียงรับคำ “หงเหนียงจะปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ”

(บทที่ 1 จากแรก)

คุณนายชวยสอดส่องดูแลความประพฤติของบุตรสาวอย่างเข้มงวดโดยให้สาวใช้หงเหนียงคอยติดตามรับใช้ใกล้ชิดตลอดเวลา สร้างความอึดอัดรำคาญใจให้กับบุตรสาวเป็นอย่างมาก ตามตัวอย่างคำพูดของชวยยิ่งยงที่กล่าวกับสาวใช้หงเหนียงในบทที่ 2 จากที่ 1 ว่า

[天下乐]红娘呵，…… 但出闺门，影儿般不离身。

[红云]不干红娘事，老夫人着我跟着姐姐来。

(第二本 第一折)

ชวยยิ่งยงกล่าวพล้อว่า “หงเหนียงเอ๊ยพอข้าก้าวเดินออกจากห้อง เจ้าก็ไม่ห่างเหมือนเงาตามตัวข้าเลยนะ”

หงเหนียงตอบว่า “เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับหงเหนียงนะ คุณนายท่านเป็นคนสั่งให้ข้าน้อยติดตามดูแลคุณหนูตลอดเวลา”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

นอกจากนี้ คุณนายชวยยังแสดงความหวังใบบุตรสาวในระหว่างเกิดเหตุการณ์จอมโจรซุนเพยหุบกล้อมวัดผู้จิวหมายชิงตัวชวยยิ่งยิ่ง คุณนายชวยแสดงอาการกังวลใจและเป็นห่วงอนาคตของบุตรสาว ตามตัวอย่างในบทที่ 2 ฉากที่ 1 ดังนี้

[夫人云]老身年六十年，不为寿夭；奈孩儿年少，未得从夫，却如之奈何？

(第二本 第一折)

คุณนายชวยกล่าวว่า “ข้าอายุ 60 วัยชราแล้ว ไม่ได้หวังว่าจะมีชีวิตอยู่ได้อีกยืนยาวแค่ไหน เป็นห่วงแต่ลูกสาวที่อายุยังเยาว์วัย อีกทั้งยังไม่มีคู่ครองเป็นฝั่งเป็นฝา ตอนนี้ข้าไม่รู้จะแก้ไขปัญหาเช่นไร”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ในช่วงเวลาเหตุการณ์คับขัน คุณนายชวยได้แสดงออกถึงความร้อนใจและความรักความหวังใยที่มีต่อบุตรสาว โดยเฉพาะในเรื่องของคู่ครอง นอกจากนี้ ยังได้แสดงความหวังใบบุตรสาว จากเหตุการณ์ที่คุณนายชวยสังเกตเห็นว่าบุตรสาวมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ หลังจากได้รับรู้เรื่องราวของบุตรสาวกับจางเซิงจากคำสารภาพของสาวใช้ หงเหินยง คุณนายชวยไม่ได้ถามและกล่าวตำหนิบุตรสาวตน แต่กลับไปกล่าวโทษว่าเป็นความผิดของสาวใช้หงเหินยง หลังจากได้ฟังคำชี้แจงเหตุผลและข้อเสนอแนะจากหงเหินยงแล้ว คุณนายชวยก็ยอมโอนอ่อนผ่อนตามและยอมตกลงทำตามสัญญาให้ทั้งคู่ได้ครองรักกัน ถึงกระนั้นก็ตาม คุณนายชวยก็ยังเห็นว่าฐานะของจางเซิงเป็นเพียงบัณฑิตผู้ยากไร้ ไม่คู่ควรกับบุตรสาว อีกทั้งยังเป็นสามัญชนที่ไม่ได้รับราชการเป็นขุนนาง ด้วยความเป็นห่วงในการดำเนินชีวิตคู่ของบุตรสาวในภายภาคหน้า จึงบังคับให้จางเซิงเดินทางไปเมืองหลวงฉางอัน เพื่อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ การกระทำของคุณนายชวยที่กล่าวมานั้น เป็นการแสดงออกซึ่งความรักและความหวังใยของผู้เป็นมารดาที่มีต่อบุตรสาวอย่างแท้จริง

(4.3) คุณนายชวย เป็นสัญลักษณ์ของผู้รักษาจารีตตามแบบฉบับวัฒนธรรมขงจื้อ

การอบรมสั่งสอนบุตรสาวอย่างเข้มงวดของคุณนายชวยตามที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คุณนายชวยเป็นผู้ปกครองที่มีลักษณะผู้นำภายใต้สังคมในระบบปิตาธิปไตย มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของสมาชิกและบริวารในครอบครัว โดยเฉพาะชีวิตคู่ครองของบุตรธิดาซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ผู้ปกครองต้องเป็นผู้คัดสรร บทบาทของคุณนายชวยนอกจากทำหน้าที่ผู้ปกครองผู้รักษาจารีตตามแบบฉบับ

วัฒนธรรมขงจื้อแล้ว ยังมีหน้าที่ควบคุมแนวทางการดำเนินเรื่องของเนื้อหาตัวบทดัดแปลงให้เป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับตัวบทต้นแบบ การตัดสินใจของคุณนายชุยในทุกเหตุการณ์นำไปสู่การดำเนินเรื่องที่พลิกผันเสมอ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่คุณนายชุยตระบัดสัตย์ไม่ทำตามข้อตกลงที่เคยให้ไว้กับจางเซิง หลังจากให้ความช่วยเหลือชุยยงยงให้รอดพ้นจากจอมโจรซุนเพยหู่ และเหตุการณ์ที่คุณนายชุยตัดสินใจทำตามข้อตกลงหมั้นหมายเดิมที่ให้บุตรสาวสมรสกับเจิ้งเหิง คุณนายชุยตัดสินใจในเหตุการณ์ทั้งสองเช่นนั้น ด้วยสาเหตุที่อาจสรุปได้ดังนี้

(4.3.1) เมื่อวิเคราะห์สาเหตุที่คุณนายชุยตระบัดสัตย์ไม่ยอมทำตามข้อตกลงที่ประกาศไว้ตอนเหตุการณ์โจรบุกชิงตัวชุยยงยง เนื่องจากต้องการให้เรื่องคู่ครองของบุตรสาวเป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ว่า ในการเลือกสรรคู่ครองของชายหญิงจะต้องทำตามคำสั่งของบุพการี ในขณะที่บิดาชุยยงยงยังมีชีวิตอยู่ได้หมั้นหมายให้กับ เจิ้งเหิง ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของคุณนายชุย เมื่อชุยยงยงมีคู่หมั้นหมายแล้วก็เสมือนเป็นผู้มีเจ้าของหรือมีคู่ครองแล้ว ด้วยเหตุนี้คุณนายชุยจึงต้องผิดคำสั่งสัญญาต่อจางเซิงเพื่อปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของบุตรสาว โดยการบิดเบือนสถานภาพของทั้งสองให้อยู่ในฐานะพี่ชายน้องสาว เพื่อบุตรสาวจะได้สมรสกับเจิ้งเหิงอย่างถูกต้องตามประเพณี

(4.3.2) เมื่อเหตุการณ์ภายหลังจากรับรู้เรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างจางเซิงกับบุตรสาวแล้ว คุณนายชุยจำเป็นต้องตัดสินใจให้ทั้งสองครองรักกัน เพราะเกรงว่าจะเสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ภายใต้เงื่อนไขที่จางเซิงต้องสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก แต่ภายหลังจากที่จางเซิงได้เป็นขุนนางแล้ว เจิ้งเหิงได้กลับมาทวงสัญญาคำหมั้นหมายเดิม และกล่าวร้ายจางเซิงว่าได้สมรสกับบุตรสาวขุนนางในราชสำนักแล้ว คุณนายชุยจึงตัดสินใจตอบตกลงให้ชุยยงยงสมรสกับเจิ้งเหิง เนื่องจากเห็นว่าทั้งสองได้หมั้นหมายอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งยังถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้ทำตามคำสั่งของบุพการี

ผู้วิจัยเห็นว่า เหตุผลสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของคุณนายชุยในทั้งสองเหตุการณ์ สืบเนื่องจากคุณนายชุยตัดสินใจบนพื้นฐานแห่งกฎจารีตประเพณี และในฐานะเป็นผู้ปกครองที่รักษานามธรรมนิยมประเพณีตามคติขงจื้ออย่างเคร่งครัด จึงต้องรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของตระกูลชุย จึงกล่าวได้ว่า คุณนายชุยเป็นสัญลักษณ์ของผู้รักษาจารีตตามแบบฉบับวัฒนธรรมขงจื้ออย่างแท้จริง

กล่าวได้ว่า ความมีเสน่ห์ของบทละคร *ซีเซียงจี* ที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ชมและผู้อ่านนั้นไม่ได้อยู่ที่การหักมุมของตัวบทเนื้อหา หรือตัวบทเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่จากตัวบทเดิมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะเกิดจากการสร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละครของผู้ประพันธ์

ในการสร้างบทละครหากไม่มีการสร้างความขัดแย้งในตัวบทละครก็จะขาดความน่าสนใจ ไม่น่าติดตาม หรือตัวบทละครจะไม่ได้รับการยอมรับเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม ฉะนั้น ผู้ประพันธ์จะต้องอาศัยอุปนิสัยพื้นฐานของตัวละคร และความแตกต่างของอัตลักษณ์ของตัวละคร เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการกำกับเนื้อหาที่มีการปะทะกันของความขัดแย้ง ในการสร้างตัวบทเนื้อหาที่มีการปะทะกันของความขัดแย้งให้ยุ่งยากซับซ้อนหรือเรียบง่ายนั้น ขึ้นอยู่กับอารมณ์ และอุปนิสัยของตัวละคร ผู้ประพันธ์หวังคือผู้เลือกที่จะทำให้เกิดการปะทะกันของความขัดแย้ง จากบทบาทการแสดงของตัวละครในลักษณะที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เนื้อเรื่องดำเนินไปอย่างสมจริงและเป็นไปตามความรู้สึกพื้นฐานอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด โดยอาศัยประเด็นแนวคิดพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชนชาติจีนในการแบ่งตัวละครออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายสนับสนุนวัฒนธรรมตามแนวคิดสำนักปรัชญาขงจื้อ นำโดยตัวละครหญิงชราคุณนายชุย และตัวละครรองชายเจิ้งเหิงฝ่ายหนึ่ง และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายที่ต่อต้านวัฒนธรรมปรัชญาขงจื้อ นำโดยตัวละครเอกชายจางเซิง ตัวละครเอกหญิงชุยยงยิง และตัวละครรองสาวใช้หงเหเนียง กลวิธีการสร้างตัวละครเช่นนี้นับว่าเป็นวิธีการสร้างมนต์สะกดและแรงดึงดูดใจผู้ชมและผู้อ่านได้อย่างอัศจรรย์

บทที่ 5

มโนทัศน์ทางสังคมในบทธลคร ซี่เซียงจี้

สังคมจีนเป็นสังคมที่ยึดถือลัทธิขงจื้อเป็นหลักในการปกครองประเทศมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น ลัทธิขงจื้อกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์เป็นคู่ๆ โดยมีหลักปฏิบัติคือ “3 หลัก 5 จรรยา” (三纲五常) “3 หลัก” คือ จักรพรรดิเป็นหลักของขุนนาง บิดาเป็นหลักของบุตร สามีเป็นหลักของภรรยา “5 จรรยา” คือ เมตตา (仁) เทียงธรรม (义) มรรยาท (礼) สติปัญญา (智) และสัจจะ (信) ความคิดในปรัชญาสำนักขงจื้อสร้างเสริมเสถียรภาพให้แก่สถาบันจักรพรรดิ จึงได้รับการเชิดชูจากราชสำนักมาทุกยุคทุกสมัย แม้ในยุคราชวงศ์หยวน และราชวงศ์ชิงที่ปกครองโดยชนส่วนน้อยมองโกลกับแมนจูตามลำดับก็มิอาจปฏิเสธอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ (พัชณี ตั้งยีนยง, 2552: 2) แนวคิดในปรัชญาของขงจื้อนำไปสู่การเมืองการปกครองในระบบราชาธิปไตย และสังคมวัฒนธรรมในระบบปิตาธิปไตย

มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทธลคร ซี่เซียงจี้ ล้วนแสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำระบบราชาธิปไตยกับระบบปิตาธิปไตย แม้ผู้ประพันธ์ตัวบทดัดแปลง ซี่เซียงจี้ จะดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาพการปกครองและสังคมวัฒนธรรมของชนชาติมองโกลก็ตาม มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทธลคร ซี่เซียงจี้ มีลักษณะผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรม ดังนี้

5.1 เพศสถานะในวัฒนธรรมขงจื้อ

วัฒนธรรมขงจื้อได้กำหนดหลักปฏิบัติตนของสตรีเพศ ตามแนวทางปฏิบัติที่ว่า “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” (三从四德) “สามคล้อยตาม” หมายถึงในชีวิตของสตรีนั้น เมื่ออยู่ในวัยเยาว์ให้เชื่อฟังบิดา (从父) หลังแต่งงานแล้วให้เชื่อฟังสามี (从夫) สามีเสียชีวิตให้เชื่อฟังบุตรชาย (从子) และ“สี่คุณธรรม” หมายถึง คุณสมบัติ 4 ด้านที่สตรีพึงมี ได้แก่ คุณธรรมของสตรี (妇道) วาจาของสตรี (妇言) รูปลักษณ์ของสตรี (妇容) และ ความประพฤติของสตรี (妇行) (Xia et al., 1989: 23) เมื่อเด็กผู้หญิงมีอายุ 10 ขวบ มารดาจะเริ่มด้วยการอบรม สั่งสอนด้านการงานของสตรี เช่น งานบ้านงานเรือน การประกอบอาหาร การทอผ้า การเย็บปักถักร้อย เพื่อฝึกฝนให้มีคุณสมบัติขยัน อดทน และประณีต ก่อนเข้าสู่พิธีสมรส 3 เดือน มารดามีหน้าที่อบรมบุตรธิดา อีก 3 ด้านเพื่อให้พร้อมด้วยคุณสมบัติของ “ภรรยาที่ดี” คือ 1) ด้านคุณธรรม สตรีจะต้องมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี 2) ด้านวาจา สตรีจะต้องพูดจาไพเราะไม่ก้าวร้าว นอบน้อมถ่อมตน 3) ด้านรูปลักษณ์ สตรีจะต้องดูแลเรือนกายให้สะอาด

งดงาม ทั้งนี้เพื่อจะสร้างสตรีจีนให้เป็นบุตรสาวที่กตัญญู ภรรยาที่เป็นแม่ศรีเรือน (贤妻) และมารดาที่ประเสริฐ (良母) (พัชนี ตั้งยีนง, 2552: 152)

ตัวละครเอกหญิงซุยยงยงในนวนิยาย *ยงยงจ้วน* และบทละคร *ซีเซียงจี* มีอัตลักษณ์ที่เหมือนกันอย่างหนึ่ง คือเป็นแบบอย่างของความเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับของวัฒนธรรมขงจื้อ ได้รับการอบรมสั่งสอนให้อยู่ภายใต้การปกครองในระบบปิตาธิปไตย ปฏิบัติตนตามหลักที่เรียกว่า “สามค้อยตามสี่คุณธรรม” ด้วยกิริยามารยาทที่งดงาม วาจาไพเราะอ่อนหวาน อีกทั้งยังมีรูปลักษณะที่งดงามอีกด้วย นอกจากนี้ ตัวละครหญิงสาวใช้ หงเหินยง ในวรรณกรรมทั้งสองต่างก็มีคุณลักษณะที่เหมือนกันเช่นกัน ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างเคร่งครัดจากนายหญิงตามแบบฉบับคตขงจื้อ กิริยามารยาท รูปลักษณะภายนอกจึงดูงดงาม และวาจาสุภาพเรียบร้อย

สำหรับเรื่องของการเลือกคู่ครองในสังคมระบบปิตาธิปไตย ตามวัฒนธรรมคตขงจื้อ กำหนดให้ผู้เป็นบุตรต้องอยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ว่า “คำสั่งของบุพการี คำเจรจาขอของแม่สื่อ” (父母之命, 媒妁之言) หมายถึงการเลือกคู่ครองตามธรรมเนียมประเพณีต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงของบุพการี โดยผ่านกระบวนการเจรจาขอของแม่สื่อเท่านั้น สตรีไม่มีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง (Jiang, 2004: 8) ทั้งนี้ เป็นสิทธิของบุพการีโดยสมบูรณ์ในการคัดกรองผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองของบุตรธิดา ซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้ฐานันดรเดียวกัน โดยทั่วไปแล้ว การสมรสจะคำนึงถึงข้อพิจารณาที่ว่า “เหมินตังคู่ตู่ย” (门当户对 หรือ perfect match) คำว่า “เหมินตัง” หมายถึง หินสลักหน้าประตูทางเข้าสองข้าง ที่แสดงฐานะของเจ้าบ้าน ซึ่งจะมีเสียงดังกึกก้องกังวานเมื่อถูกแรงกระทบ จึงใช้จัดสิ่งอัปมงคลตามความเชื่อของชาวจีนในสมัยโบราณ ส่วนคำว่า “คู่ตู่ย” หมายถึง สัญลักษณ์ที่ติดไว้ตรงคานหน้าประตูเพื่อแสดงถึงตำแหน่งระดับขุนนางในสมัยโบราณ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรูปดอกไม้และอักษรจีนในจำนวนเลขคู่ และจำนวนคู่ของรูปสลักเป็นการแสดงถึงอาชีพ หรือตำแหน่งระดับขุนนางของเจ้าบ้านในสมัยโบราณ ทั้ง “เหมินตัง” และ “คู่ตู่ย” เป็นสิ่งสร้างขึ้นเพื่อศิลปะ ความงดงามทางสถาปัตยกรรม ต่อมาเมื่อมีกระบวนการเจรจาขอของแม่สื่อตามธรรมเนียมประเพณีเกิดขึ้น จึงมักมีการกล่าวอ้างถึงสองสิ่งหน้าประตูเป็นหลักประกันในการเจรจาขอ คำว่า “เหมินตังคู่ตู่ย” จึงกลายเป็นสำนวนหมายถึง คู่ครองที่เหมาะสมจะต้องเสมอกันด้วยฐานะการเงิน และฐานันดร จึงจะสามารถประคองชีวิตครอบครัวให้อยู่ได้ยืนนาน (Yu, 2010: 231)

ดังนั้น การเลือกคู่ครองของชาวจีนโบราณจึงอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสม และผลประโยชน์ของวงศ์ตระกูลเป็นหลัก นับว่าเป็นกุศโลบายในการรักษาทรัพย์สินสมบัติของตระกูล ให้เพิ่มพูนและมั่นคงสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน การสมรสของชายหญิงในสมัยโบราณจึงไม่คำนึงถึงความรู้สึกของคู่ครองทั้งสองฝ่าย ดังที่ได้ปรากฏในบทละคร *ซีเซียงจี* ตามตัวอย่างบทสนทนา ระหว่างตัวละครหญิงชรา คุณนายซุย กับบุตรสาว ในบทที่ 2 ฉากที่ 1 ดังนี้

“...母亲，休爱惜莺莺这一身。您孩儿别有一计；不拣何人，建立功勋，杀退贼军，扫荡妖氛；倒陪家门，情愿与英雄结婚姻，成秦晋。”

[夫人云]此计较可。虽然不是门当户对，也强如陷于贼中。……

(第二本 第一折)

“...ท่านแม่ อย่าได้เป็นห่วงชีวิตยั้งยั้ง ลูกได้คิดอุบายพิชิตโจรไว้แล้วคือ หากมีผู้ใดสามารถขับไล่กลุ่มโจร บัดเป่าเสียดจัญไรให้พ้นไป ลูกสมัครใจที่จะ สมรสกับวีรบุรุษผู้กล้าหาญ และร่วมเป็นทองแผ่นเดียวกัน”

(บทพูดคุณนายชุย) “อุบายนี้ น่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ถึงแม้ลูกจะได้ คู่ครองที่ไม่สมฐานะ ชาติตระกูลของเราก็ตาม แต่ก็ยังดีกว่าที่ต้องตกอยู่ในแควดวง ของเหล่าสมุนโจร...”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

ตัวอย่างในบทที่ 2 ฉากที่ 1 เป็นบทสนทนาระหว่างคุณนายชุยกับบุตรสาวชุยยั้งยั้ง ท่ามกลางความโกลาหลในเหตุการณ์ที่จอมโจรซุนเพยหู่ ล้อมวัดผู้ใจหยาบจะชิงตัวชุยยั้งยั้ง โดยเอาชีวิตพระสงฆ์ในวัดเป็นตัวประกัน ขณะนั้น ชุยยั้งยั้งได้เสนออุบายว่า หากผู้ใดสามารถ ขับไล่โจรออกไปได้ นางจะยอมเป็นภรรยาของผู้นั้นทันที ในช่วงเวลาเหตุการณ์คับขันเช่นนั้น คุณนายชุยยังใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมทางฐานะทางสังคมของผู้ที่จะมาเป็น คู่ครองของบุตรสาว แสดงให้เห็นว่าความเหมาะสมทางฐานะและฐานะันดรมีความสำคัญต่อการเลือก คู่ครองในสมัยโบราณเป็นอย่างมาก

จะเห็นได้ว่าการคัดสรรคู่ครองของชายหญิง อยู่ภายใต้อำนาจของผู้นำครอบครัว บนพื้นฐานของผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ผู้ปกครองจึงเห็นชีวิตคู่ของชายหญิงเป็นเครื่องมือในการสานสัมพันธ์ไมตรีและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันของวงศ์ตระกูล ซึ่งแสดงถึงความไม่เท่าเทียมของเพศสถานะภายใต้สังคมนิยมปิตาธิปไตย

ในสมัยราชวงศ์ถัง วัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ปรากฏเห็นเด่นชัดคือ การเลือกคู่ครอง บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของวงศ์ตระกูล ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนักหรือแม้แต่จักรพรรดิ มักนิยมคัดเลือกบุตรเขยหรือราชบุตรเขยจากขุนนางใหม่ที่เพิ่งบรรจุเข้ารับราชการ ส่วนบัณฑิต ที่สอบผ่านการคัดเลือกเป็นขุนนางใหม่นั้น ไม่ว่าจะผ่านการสมรส หรือมีครอบครัวอยู่ก่อนแล้ว หรือไม่ก็ตาม มักอาศัยโอกาสในการแสวงหาเส้นทางสู่ความก้าวหน้าในชีวิตราชการ อันจะ ส่งผลให้ได้ยกระดับฐานะทางสังคม ความมั่งคั่งทางการเงินที่จะตามมา เรื่องราวการทอดทิ้ง บุตรภรรยาหรือคนรักเพื่อสมรสกับสตรีผู้สูงศักดิ์ของขุนนางใหม่ จึงเป็นเรื่องปกติสามัญของ

สังคมในยุคสมัยนั้น เช่นเดียวกับเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตรักของผู้ประพันธ์ เยวี่ยงจั้น ในนวนิยาย *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง

สังคมศักดินาที่แบ่งชนชั้นตามเพศสถานะของชนชาติจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น นักธุรกิจ เศรษฐีผู้มั่งคั่ง หรือแม้แต่ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนัก ล้วนแต่มีภรรยาจำนวนมากไว้ในครอบครอง เพื่อแสดงถึงฐานะและบารมีของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีสิทธิในการไปหาความสุขตามหอนางโลม หรือสถานบันเทิงได้อย่างชอบธรรม พฤติกรรมดังกล่าวไม่เว้นแม้แต่บัณฑิตผู้มากความรู้ กวีศิลปิน ปัญญาชนในแวดวงการศึกษา ซึ่งนิยมไปหาความสุขตามแหล่งสถานที่ดังกล่าวอย่างเปิดเผย ไม่เพียงแต่ไม่ถูกตำหนิแล้ว ยังเป็นที่ยกย่องชื่นชมของผู้คนในสังคมว่าเป็นพฤติกรรมการแสดงออกถึงความเป็นผู้มีบารมีมากล้น ฉะนั้น บุรุษเพศในสังคมยุคสมัยราชวงศ์ถังอยู่ในสถานภาพที่เป็นผู้ปกครองเสมอ จึงมีอิสรภาพและสิทธิเหนือสตรีเพศในการเป็นผู้เลือก การมีคู่ครอง หรือเป็นผู้ตัดสินปัญหาในด้านความรัก ปัญหาครอบครัว เป็นต้น (Jiang, 2004: 35 - 36)

นวนิยายเรื่อง *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง ได้สะท้อนสภาพสังคมที่ไม่เท่าเทียมของเพศสถานะเป็นอย่างดี เช่น ตัวละครเอกหญิงชุยยงยง เป็นตัวอย่างของสตรีเพศที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมวัฒนธรรมขงจื้อ ซึ่งเป็นสังคมที่กำหนดชะตาชีวิตของสตรีเพศภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับของสังคมที่บุรุษเพศบัญญัติไว้ เมื่อชุยยงยงได้พบกับความรักที่ตนปรารถนา จึงเกิดการขัดแย้งระหว่างความรักกับจารีต และเลือกที่จะทำตามความต้องการของจิตใจ เพื่อความรักแล้วยอมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่างๆ พลิกายให้กับคนรักโดยไม่เรียกร้องสิทธิใดๆ ทั้งๆที่รู้ดีว่าการไม่ผ่านขั้นตอนกระบวนการขอร้องตามประเพณี ย่อมเป็นที่ล่อแหลมต่อการจะนำความหายนะมาสู่ตน สุดท้ายต้องพ่ายแพ้แก่นานิยมกระแสหลักของสังคม ที่เห็นความก้าวหน้าและความมั่นคงของชีวิตของบุรุษเพศสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด ชุยยงยงต้องประสบชะตากรรมในฐานะเป็นฝ่ายถูกกระทำ ไม่มีสิทธิเรียกร้องความชอบธรรม หรือแม้แต่การแสดงออกถึงความรักที่มีต่อคนรักอย่างเปิดเผย ซ้ำร้ายยังต้องตกเป็นจำเลยของสังคมในแง่ของการกระทำที่ผิดจารีตประเพณี การไม่รักนวลสงวนตัว ถูกแม้กระทั่งชายคนรักประณามเหยียดว่าเป็นหญิงกาลกิณีที่มักนำความหายนะมาสู่ตนและผู้อื่น ฝ่ายชายคนรัก จางเซิง กลับได้รับการยอมรับและยกย่องสรรเสริญว่าเป็นผู้ที่สำนึกผิดแล้วรู้จักกลับตัวขอแก้ไขในสิ่งที่ตนเคยทำผิด

ความไม่เท่าเทียมของเพศสภาพในนวนิยาย *ยงยงจ้วน* ได้รับการตอกย้ำจากผู้ประพันธ์ในระดับชนชั้นบัณฑิตของสังคมสมัยราชวงศ์ถัง ถึงแม้จะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในยุคกลางของราชวงศ์ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีความรุ่งเรืองที่สุดยุคหนึ่งของประวัติศาสตร์จีน แต่วัฒนธรรมประเพณีของสังคมศักดินาก็ยังเป็นสิ่งที่หลงเหลืออยู่ และไม่เคยเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังคงฝังลึกและแทรกซึมอยู่ในจิตใจของปัจเจกบุคคล จนกลายเป็นสิ่งควบคุมวิถีชีวิตของผู้คนใน

สมัยนั้นและยุคสมัยต่อมา การสรรหาคู่ครองของชายหญิงก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ แนวคิดศักดิ์นาและการแบ่งชนชั้นของสังคมเช่นเดิม

สำหรับเนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี* นั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง จึงได้รับการถ่ายทอดความไม่เท่าเทียมของเพศสถานะจากตัวบทต้นแบบ *ยิ้งยิ้งจ้วน* สมัยราชวงศ์ถังเช่นกัน แม้จะอยู่ในระบบสังคมปิตาธิปไตยเช่นเดียวกันก็ตาม แต่ความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะในบทละคร *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวน ก็ยังมีความแตกต่างไปจากตัวบทต้นแบบสมัยราชวงศ์ถัง เช่น ตัวละครเอกชุยยิ้งยิ้งในตัวบทละครดัดแปลงกล้ากระทำการขัดขึ้น ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นเดียวกับชุยยิ้งยิ้งสมัยราชวงศ์ถัง แต่กลับได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดที่เปิดกว้างในเรื่องความรักเสรีระหว่างชายหญิงของชนชาติมองโกล และสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ทางสังคมภายใต้ความแตกต่างระหว่างสังคมชนชาติฮั่น และสังคมชนชาติมองโกล ในแง่ของระดับความเคร่งครัดและการให้ความสำคัญวัฒนธรรมขงจื้อในระดับที่ต่างกัน

หนึ่ง ตัวละครเอกหญิง ชุยยิ้งยิ้งในตัวบทต้นแบบนั้น เป็นฝ่ายถูกกระทำจากผลพวงของวัฒนธรรมตามคติขงจื้อที่ถูกสืบทอดในสังคมชาติจีน แต่ตัวละครได้ยอมรับสภาพในชะตากรรมของตน และไม่ตอบโต้หรือโกรธเคืองจากการกระทำของคนรัก ในขณะที่ตัวละครชุยยิ้งยิ้งในตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อการถูกกีดกันในความรักของตน ขนบธรรมเนียมประเพณีสมัยจารีตแห่งวัฒนธรรมคติปรัชญาขงจื้อ และตอบโต้ด้วยการต่อสู้ในการฝ่าฟันอุปสรรคพร้อมกับตัวละครเอกชาย จางเซิง เพื่อแสวงหาความรักและความสุขของชีวิตคู่ตามที่ใฝ่ปรารถนา และได้พบกับความสมหวังในที่สุดตามมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ การแสดงออกถึงการตอบโต้วัฒนธรรมสมัยจารีตของตัวละครเอกหญิง ยังได้ปรากฏให้เห็นในเหตุการณ์โจรสล่อมวัดผู้จิว ที่เสนอความเห็นในการแก้ไขสถานการณ์ด้วยการยินยอมสมรสกับชายใดที่สามารถขับไล่โจรออกไปได้ ถึงแม้มิใช่คู่หมั้นหมายของตน ซึ่งเป็นการแสดงออกในฐานะกุลสตรีตามแบบฉบับสมัยจารีตที่เป็นปทัศน์ต่อวัฒนธรรมขงจื้อ

อาจกล่าวได้ว่า มโนทัศน์ของสังคมที่ทอดตัวอยู่ในตัวบทนวนิยาย *ยิ้งยิ้งจ้วน* เป็นไปในลักษณะการสนับสนุนวัฒนธรรมขงจื้อ ในขณะที่ตัวบทละครดัดแปลง *ซีเซียงจี* มีการพัฒนาแนวความคิดจากเดิม เป็นการโต้ตอบที่แสดงการต่อต้านวัฒนธรรมที่เคยมีมาก่อน หรือเป็นฝ่ายปฏิบัติต่อวัฒนธรรมขงจื้อ เนื้อหาตอนอวสานของวรรณกรรมทั้งสองจึงมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จุดจบของเนื้อเรื่องตัวบทต้นแบบต้องเป็นไปในลักษณะโศกนาฏกรรมสาเหตุจากมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมของสังคมสมัยราชวงศ์ถังเป็นตัวกำหนดและควบคุมให้ เป็นไปตามแนวทางที่สังคมต้องการ แตกต่างจากตอนจบของเรื่องในตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี*

ซึ่งเป็นไปตามความปรารถนาและความรู้สึกส่วนลึกภายในจิตใจของตัวละครเอกทั้งสองที่ยืนหยัดต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักอย่างแท้จริง บทละครจึงจบลงด้วยลักษณะสุขนากกรรม

นอกจากนี้ ความไม่เท่าเทียมทางเพศสถานะของสังคมทั้งสองสมัย ยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน จากตัวละครสาวใช้หนึ่งหญิงในตัวบทดัดแปลง ซึ่งแตกต่างไปจากหญิงในสมัยราชวงศ์ถังอย่างสิ้นเชิง หญิงหนึ่งในสมัยราชวงศ์หยวนนั้นได้รับบทบาทสำคัญของแม่สื่อ ที่ผดุงคุณธรรมให้ความช่วยเหลือ และต่อสู้เคียงคู่ไปกับตัวละครเอก ด้วยฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า อีกทั้งยังมีเพศสถานะที่เป็นรองจากบุรุษเพศ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมของชนชาติมองโกล มิได้เคร่งครัดในเรื่องของชนชั้นและเพศสถานะเท่าชนชาติอื่น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสมัยราชวงศ์หยวนภายใต้การปกครองของชนเผ่ามองโกล วิธีการดำรงชีวิตในลักษณะสังคมเลี้ยงสัตว์ของชนเผ่าเร่ร่อน ไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวร และไม่เคยได้รับการบ่มเพาะวัฒนธรรมแนวความคิดปรัชญาขงจื้อ อีกทั้งไม่เคยอยู่ภายใต้การควบคุมจากกฎระเบียบในสังคมศักดินาของชนชาติอื่น การเปิดกว้างทางความคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศสภาพ จึงเป็นไปอย่างอิสระเสรี หญิงสาวจำนวนมากมักจะสมรสใหม่เมื่อสามีเสียชีวิตแล้ว บางรายขณะที่สามีเพิ่งเสียชีวิตได้ไม่ทันข้ามวัน ภรรยาก็เข้าพิธีงานมงคลสมรสใหม่ เหตุการณ์เหล่านี้ก็มีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง (Zhang, 2011: 118)

การเปิดกว้างทางความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงของสังคมชนชาติมองโกล ยังได้สะท้อนผ่านเนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน ซึ่งได้ปรากฏให้เห็นในฉากรักและถ้อยคำบทสนทนาเกี่ยวกับบทรักของตัวละครเอกชายหญิงจำนวนมาก ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับแนวความคิดต่อต้านวัฒนธรรมขงจื้อที่แทรกซึมอยู่ในตัวบทละคร ทำให้ผู้ประพันธ์สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ชม/ผู้อ่านเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นวรรณกรรมที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุดในสังคมสมัยนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* ได้ใช้พื้นฐานทางวัฒนธรรมในยุคสมัยที่ตนดำรงอยู่ เป็นเครื่องมือในการดัดแปลง และประกอบสร้างผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่ขึ้นมาได้อย่างแยบยล สามารถเข้าถึงผู้อ่าน/ผู้ชมในสังคมชนชาติมองโกลได้อย่างกว้างขวาง

5.2 คุณธรรมจริยธรรมหลักของสังคมจีน

สังคมจีนได้ชื่อว่าเป็น “สังคมแห่งจารีตและจริยธรรม” (礼仪之邦) สืบเนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดปรัชญาสำนักขงจื้อที่ปลูกฝังกันมาเป็นเวลาช้านาน ลัทธิขงจื้อยึดถือแนวทางปฏิบัติของโจวหลี่ (周礼) ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติตามจารีตประเพณี ระเบียบแบบแผนในสมัยแห่งราชวงศ์โจว (周代 1123 - 256 ปีก่อน ค.ศ.) มาเป็นต้นแบบในการสร้างสังคม

ในอุดมคติ เนื่องจากเห็นความสงบสุขของประชากรราษฎรในสังคมสมัยราชวงศ์โจวที่ยาวนานถึงกว่า 800 ปี ซึ่งแตกต่างจากสังคมอันวุ่นวายที่ตนดำรงอยู่

“หลี่” (礼) หมายถึงจารีต ไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นพันธะทางด้านจริยธรรมที่แต่ละบุคคลในสังคมจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความกลมเกลียว (和) ในสังคม “หลี่” ยังหมายรวมถึงมารยาท การวางตัวที่เหมาะสมของปัจเจกบุคคลเมื่ออยู่ในสถานะต่างๆ และรวมทั้งพิธีกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมในระดับครอบครัวจนถึงระดับรัฐ เช่น พิธีเซ่นไหว้บรรพชน พิธีงานมงคลต่างๆ พิธีเข้าเฝ้าจักรพรรดิ เป็นต้น สุวรรณ สถาอานันท์ กล่าวไว้ว่า “หลี่ ครอบคลุมความหมายหลักในสามพื้นที่ของชีวิต ได้แก่ พิธีกรรม เช่น พิธีเซ่นไหว้บรรพชน มรรยาท เช่น ความสุภาพอ่อนน้อมในการพูดจา และความประพฤติอันเหมาะสมหรือจริยธรรม” (สุวรรณ สถาอานันท์, 2555: 52-53)

ขงจื้อเห็นความสำคัญของ หลี่ โดยนำมาเป็นหลักจริยศาสตร์หนึ่งของปรัชญาสำนักขงจื้อ เพื่อใช้เป็นแนวคิดหลักในการสร้างสังคมในอุดมคติของเขา โดยนำ “หลี่” มาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตนระหว่างปัจเจกชนในสังคม กำหนดบทบาทหน้าที่อันพึงมีของปัจเจกบุคคลในทุกระดับชนชั้น ไม่เว้นจักรพรรดิ บัณฑิตขุนนาง และทุกชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อให้ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตน และการครองตนในสังคมที่ดำรงอยู่ อันหมายรวมถึงครอบครัวซึ่งเป็นสังคมระดับย่อยไปจนถึงสังคมระดับประเทศชาติ โดยกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์เป็น 5 คู่ คือ จักรพรรดิกับขุนนาง (君臣) บิดากับบุตร (父子) สามีกับภรรยา (夫妇) ผู้เฒ่ากับผู้น้อย (长幼) มิตรกับมิตร (朋友) อีกทั้งใช้เป็นแบบแผนปฏิบัติที่เหมาะสมตามนามคู่สัมพันธ์ทั้งห้า โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติต่อกันตามระดับอาวุโส ดังนี้ 1) จักรพรรดิเป็นหลักของขุนนาง ขุนนางต้องจงรักภักดีต่อจักรพรรดิ นอกจากเป็นหลักให้ขุนนางแล้ว จักรพรรดิต้องให้ความเป็นธรรม และรับฟังเสียงขุนนาง ส่วนขุนนางต้องช่วยจักรพรรดิปกครองบ้านเมืองเพื่อนำไปสู่ประชาชาติสงบสุข สร้างเสถียรภาพให้จักรวรรดิ หรือต่างปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรม (君臣有义) 2) บิดาเป็นหลักของบุตร บุตรต้องกตัญญูต่อบิดา บิดามีหน้าที่เลี้ยงดูอบรมและให้ความรักความเมตตาต่อบุตร ส่วนบุตรต้องกตัญญูรู้คุณและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา หรือบิดาและบุตรผูกพันทางสายเลือด (父子有亲) 3) สามีเป็นหลักของภรรยา ภรรยาต้องรักและซื่อสัตย์ต่อสามี สามีต้องให้ความรักและดูแลภรรยา ภรรยาต้องปรนนิบัติและซื่อสัตย์ต่อสามี หรือ สามีภรรยาให้เกียรติซึ่งกันและกัน (夫妇有别) 4) ผู้เป็นพี่ต้องดูแล ปกป้องผู้เป็นน้อง ผู้เป็นน้องต้องเคารพผู้เป็นพี่ หรือ ต่างปฏิบัติต่อกันตามระดับอาวุโส (长幼有序) 5) มิตรสหายต้องมีความจริงใจซื่อสัตย์ต่อกันและกัน หรือต้องมีสัจจะแก่กันและกัน (朋友有信) หากคู่สัมพันธ์ทั้งห้าต่างปฏิบัติต่อกันด้วยบทบาทที่กำหนดให้ จะนำความสงบสุขต่อสังคมและบ้านเมือง

หลักแนวคิดของขงจื้อ เน้นระบบความสัมพันธ์ทั้ง 5 ที่ว่า มนุษย์ต่างกันใบบทบาท และสถานภาพทางสังคม มนุษย์จึงต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ ขงจื้อ เชื่อในความสมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์โดยผ่านการศึกษา จึงเน้นความสำคัญของการศึกษา และเปิดช่องทางการเลื่อนสถานภาพทางสังคมให้แก่สามัญชนทั่วไปด้วยเส้นทางการศึกษา แนวคิดปรัชญาของขงจื้อสร้างคุณูปการในด้านการศึกษา ด้วยการส่งเสริมการศึกษาในการพัฒนา ตน เพื่อปฏิบัติตนและปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมตามความเหมาะสมของสถานภาพที่ดำรงอยู่ ซึ่งจะ นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต สร้างความสงบสุขให้กับบ้านเมืองและประเทศชาติ แนวคิด ปรัชญาสำนักขงจื้อกำหนดเป้าหมายการศึกษาไว้ 4 ประการคือ 1) เพื่ออบรมตน (修身) 2) ให้รู้จักการบริหารครอบครัว (齐家) 3) รู้หลักปกครองประเทศ (治国) และ 4) สร้าง ศานติภาพ (平天下) โดยให้บัณฑิตหรือปัญญาชนยึดถือเป็นหน้าที่และจุดหมายหลักของชีวิต

สำหรับแก่นหลักของความคิดแนวปรัชญาสำนักขงจื้อ หรือ ลัทธิหรือนั้น สรุป โดยสังเขปได้ดังนี้

(ก) เมตตาธรรม (仁) เป็นแก่นหลักของทฤษฎีในระบบความคิดของขงจื้ออัน เป็นมาตรฐานและอุดมการณ์สูงสุดทางคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งหมายรวมถึงความรักที่มีต่อ มนุษยชาติ หรือ “เหรินอ้าย” (仁爱) เนื่องจากความเมตตาเป็นพื้นฐานของจิตใจที่ดีงาม ความเมตตาก่อเกิดความรักแก่ผู้อื่น (仁者爱人) ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อตนและต่อผู้อื่น ด้วยความรักและเมตตา สร้างสันติสุขในสังคม คำสอนของขงจื้อในคัมภีร์จิริยวัตร ยังกล่าวถึง “เหรินอ้าย” ในแง่ของการแบ่งปันและส่งเสริมให้ผู้อื่นได้มีรับความสุข และเป็นสิ่งดีงามหากตัว เราได้รับสิ่งนั้นแล้ว

(ข) ความเที่ยงธรรม (义) ความประพฤติที่เหมาะสมกับจริยธรรม ขงจื้อยึดถือ “ความเที่ยงธรรม” เป็นหลักคุณธรรมในการวินิจฉัยความคิดความประพฤติของคน

(ค) จารีต (礼) พันธะทางด้านจริยธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติตนของขงจื้อ และ ลัทธิหรือ โดยกำหนดให้ “จารีตประเพณี” เป็นแบบแผนทางคุณธรรม และมาตรฐานการดำเนิน ชีวิตของชนชาวจีนในสังคมศักดินาที่ได้ใช้มาเป็นเวลายาวนาน

(ง) สติปัญญา (智) มีความหมายเดียวกับ “รู้” (知) เป็นขอบเขตพื้นฐานของ จริยธรรมและทฤษฎีรับรู้ของขงจื้อ หมายถึง ความรับรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความฉลาด และสติปัญญา สามารถนำความรู้มาใช้ในทางที่ถูกที่ควร แยกแยะสิ่งถูกผิดชั่วดี เป็นต้น ขงจื้อ เห็นว่า “รู้” เป็นหนึ่งในขอบเขตของคุณธรรม เป็นความรู้ที่เป็นแบบแผนความประพฤติของคน

(จ) สัจจะ (信) หมายถึงปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจไม่เสแสร้ง การพูดกับการกระทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขงจื๊อถือว่า “สัจจะ” คือการแสดงออกที่สำคัญแห่งความเมตตา เป็นคุณธรรมความประพฤติของนักปราชญ์ หากปฏิบัติตามการพูดการกระทำได้จริงไม่เหลวไหล ก็จะได้รับความสำเร็จจากผู้คน หากผู้มีอำนาจยึดถือสัจจะในการปกครองบ้านเมืองไม่หลอกลวงในฐานะผู้ที่อยู่ในฐานะเหนือกว่า ย่อมได้รับความจริงใจและความศรัทธาจากประชาชนและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

(ฉ) อภัย (恕) หมายถึง การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ดังคำสั่งสอนขงจื๊อที่ว่า “สิ่งที่ตนไม่ปรารถนา อย่าได้ยึดเยียดให้ผู้อื่น” (己所不欲，勿施于人) ซึ่งได้รวมความหมายของการให้อภัย ความใจกว้าง (宽恕) ไว้ด้วย

(ช) ซื่อสัตย์ (忠) หมายถึงความจงรักภักดี การแสดงออกในการคบหาผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้สึกที่มั่นคง จริงใจ

(ซ) กตัญญู (孝) ขงจื๊อเห็นว่าความกตัญญูเป็นพื้นฐานของเมตตาธรรมเสมียนต้นไม้มันที่จะต้องเกิดจากราก หากต้นไม้มันไร้รากลำต้นก็ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ความรู้บุญคุณของผู้ให้กำเนิดจึงเป็นรากเหง้าแห่งความเมตตา ผู้ใดรู้สำนึกบุญคุณบุพการี ปฏิบัติต่อบิดามารดาด้วยความกตัญญู ย่อมปฏิบัติต่อญาติ พี่น้อง และผู้อื่นด้วยความเมตตาด้วย (Wang, -: 4)

(ด) ภาวทรภาพ (悌) หมายถึงความผูกพันเคารพรักต่อพี่ชายหรือผู้มีอาวุโสกว่า การเคารพพี่ชายเทียบเท่าความกตัญญู ถือว่าเป็น “พื้นฐานแห่งเมตตาธรรม” ขงจื๊อเน้นย้ำความกตัญญูและเคารพพี่ชาย การเน้นความสำคัญของครอบครัวด้วยความกตัญญูและความเคารพผู้เป็นพี่หรือผู้มีอาวุโสกว่า เป็นพื้นฐานการเสริมสร้างความรักไคร่กลมเกลียวของครอบครัว

(ต) รักษาเกียรติและศักดิ์ศรี (节) หมายถึงการมีความสำนึก รับผิดชอบต่อเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของตน ครอบคลุมความหมาย 2 อย่างคือ 1) ยึดมั่นในหลักคุณธรรมปกป้องศักดิ์ศรีของส่วนรวมหรือของชาติบ้านเมืองด้วยชีวิต 2) หมายถึง การรักษาพรหมจรรย์ของสตรี ที่ต้องปกป้องรักษาถึงชีวิต หากสมรสแล้วสามีเสียชีวิต จะไม่สามารถสมรสใหม่ได้อีก ต้องภักดีต่อสามีเพียงผู้เดียว

(ถ) ความกล้าหาญ (勇) หมายถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ขงจื๊อนำความกล้าหาญเป็นแนวทางปฏิบัติส่วนหนึ่งของความเมตตา ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวต้องอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา คุณธรรม จารีต และความรู้ จึงจะนับว่าเป็นความกล้าหาญที่แท้จริง มิเช่นนั้น จะเป็นผลเสียต่อสังคมอย่างมหันต์

(ท) การให้ (让) หมายถึง การยอมให้ การเสียสละ (礼让) และหมายรวมถึง ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน (谦让) ซึ่งเป็นพื้นฐานจารีตของปัจเจกชนที่พึงมี เช่น การเสียสละเพื่อให้ผู้อื่นได้สมหวัง การเสียสละที่หนึ่งให้กับผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

(น) เดินสายกลาง (中庸) ขงจื้อยึดหลักการเดินสายกลาง ความประพุดิตที่ความเหมาะสม คัดค้านการสุดโต่งและด้านเดียว ความเกินควรและไม่เพียงพอ อันเป็นทัศนคติที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสรรพสิ่ง และแนวคิดปรัชญาขงจื้อความคิดที่ว่า “ธรรมชาติและมนุษย์รวมเป็นหนึ่งเดียว” (天人合一) ได้กลายเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถพัฒนาต่อเนื่องได้อย่างกลมกลืนของชาติกับการแสวงหาของมนุษย์ในปัจจุบัน

หลักจริยธรรมต่างๆ ข้างต้นเป็นหลักการครองตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงามเพื่อความสงบสุขของสังคม อุดมลักษณะของชนชาติจีนถูกหล่อหลอมจากแนวคิดปรัชญาแห่งสำนักขงจื้อนับเป็นเวลากว่าสองพันปี คุณธรรมจริยธรรมที่ทอดตัวอยู่ในวรรณกรรมรูปแบบต่างๆ ได้แทรกซึมอยู่ในจิตไร้สำนึกของปัจเจกบุคคล ด้วยกลวิธีการผลิตซ้ำของผลงานในขนบวรรณศิลป์จีน เช่นเดียวกับบทละคร *ซีเซียงจี* ที่ได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ไว้ในเนื้อหาและตัวละคร ดังนี้

(1) จารีตของผู้เป็นบัณฑิตเปี่ยมด้วยคุณธรรม

เหตุการณ์ในบทที่ 1 จากที่ 2 ตัวละครชายจางเซิงได้สอบถามข้อมูลจาก ตัวละครสาวใช้หนึ่งเกี่ยวกับข้อมูลของชวยยงยง ตามบทสนทนาระหว่าง ดังต่อไปนี้

[末云]敢问小姐常出来么？

[红怒云]先生是读书君子，孟子曰：“男女授受不亲，礼也。”君子“瓜田不纳履，李下不整冠”。道不得个“非礼勿视，非礼勿听，非礼勿言，非礼勿动”。俺夫人治家严肃，有冰霜之操。内无应门五尺之童，年至十二三者，非呼召不敢辄入中堂。向日莺莺潜出闺房，夫人窥之，召立莺莺於庭下，责之曰：“汝为女告而出闺门，倘遇游客小僧私视，岂不自耻。”莺立谢而言曰：“今当改过从新，毋敢再犯。”是他亲女，尚然如此，可况以下侍妾乎？先生习先王之道，尊周公之礼，不干己事，何故用心？

(第一本 第二折)

จางเซิงถามว่า “อยากทราบว่าคุณหนูชวยยงยงออกมาข้างนอกบ่อยหรือไม่”

หงเหินยงตอบด้วยเสียงโกรธเคืองว่า “ท่านเป็นบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรม คำสอนของนักปราชญ์เมิ่งจื้อที่ว่า “ด้วยมารยาทแล้วชายหญิงไม่ควรอยู่ใกล้ชิด

หรือถูกเนื้อต้องตัวกันและกัน” ผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมย่อมต้องรู้ว่า “ควรจะตั้งระวังตัวยามเดินผ่านสวนแดงพริกแพงที่ไม่ควรก้มตัวลงเพื่อใส่รองเท้า(เกรงว่าผู้อื่นมองว่ากำลังก้มเก็บผลพริกแพง) ยามอยู่ใต้คานไม้เถาไม่ควรจะยกมือขยับหมวกบนศีรษะ (เกรงว่าผู้อื่นคิดว่ากำลังเก็บผลผลิตบนเถาไม้)” หรือไม่ แล้วท่านก็ต้องรู้ว่า “ไม่ควรมอง ไม่ควรฟัง ไม่ควรพูด ไม่ควรกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามจารีต” นายหญิงของข้าเป็นคนี่เคร่งครัดระเบียบ จารีตเป็นอย่างมาก เด็กผู้ชายอายุ 12-13 ขวบที่สูงเกิน 5 ฟุตจะไม่กล้าเข้าไปภายในบ้านหากไม่ได้เรียกใช้ วันก่อนคุณหนูออกไปเดินเล่นโดยไม่ได้ขออนุญาต คุณนายท่านทราบเรื่อง จึงตำหนิคุณหนูว่าเป็นสตรีเพศออกจากห้องโดยพลกาล หากพระสงฆ์สามเณรมาเห็นเข้า จะไม่ละอายใจมั่งหรือ คุณหนูต้องกล่าวขอภัยและยอมสารภาพผิดโดยสัญญาว่าต่อไปจะไม่ทำอีก แม้กระทั่งเป็นบุตรสาวของนายหญิงยังถูกตำหนิเพียงนี้ แล้วนับประสาอะไรกับสาวใช้อย่างข้า ท่านบัณฑิต ศึกษาแนวทางปรัชญาของบรรพชน เคารพต่อจารีตแห่งโจว ไม่ควรใส่ใจกับเรื่องผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวกับตน...”

(บทที่ 1 จากที่ 2)

ผู้ประพันธ์สร้างสัญลักษณ์ความเป็นบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรม (读书君子) ซึ่งคำว่า “จวินจื่อ” (君子) ใช้ตรงข้ามกับคำว่า “เสี่ยวเหริน” (小人) ในสมัยโบราณมีความหมาย 3 อย่างคือ 1) หมายถึงผู้ปกครองสูงสุด ตรงข้ามกับประชาชน 2) หมายถึง ผู้ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ตรงข้ามกับคนไร้คุณธรรม 3) เป็นคำเรียกแทนสามี ตรงข้ามกับคำแทนภรรยาว่าผู้น้อย ความหมายของคำว่า “จวินจื่อ” ตามที่คัมภีร์จิริยวัตรหรือหลุนหุยวิยกย่อง คือ ผู้ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม (Wang, -: 2) คุณสมบัติของบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรมตามแบบฉบับของวัฒนธรรมขงจื่อ ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานะตามจารีตประเพณี ผู้ประพันธ์ได้เน้นวัฒนธรรมการปฏิบัติตนตาม “หลี่” ของผู้เป็นบัณฑิต ผ่านคำพูดของตัวละครหญิงสาวใช้ หงเหนียง ที่ต้องการเตือนสติให้ตัวละครเอกชายจางเซิงฟิงสำนึกถึงคุณธรรม จริยธรรมอันพึงมีของบัณฑิตผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม

ตัวละครสาวใช้หงเหนียงได้กล่าวอ้างคุณธรรมจริยธรรมอันพึงมีของบัณฑิตตามแนวคิดปรัชญาหฺง โดยยกเอาคำสอนของนักปราชญ์เมิ่งจื่อ (孟子) ในการเปรียบเทียบการกระทำที่ไม่เหมาะสมของจางเซิง เช่น ไม่ควรเข้าใกล้ซิดสตรีเพศ การวางตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ อีกทั้งยังกล่าวถึงตัวละครหญิงชราคุณนายซุ่ย ผู้เป็นนายหญิงแห่งบ้านตระกูลซุ่ยในบทบาทของผู้รักษาจารีตตามแบบฉบับของวัฒนธรรมคตขงจื่ออย่างเคร่งครัด การอบรมสั่งสอนบุตรธิดาด้วยความเข้มงวด ซึ่งล้วนเป็นลักษณะคุณธรรมจริยธรรมตามคติปรัชญาขงจื่อทั้งสิ้น

(2) การแสดงความกตัญญูต่อบุพการี

ผู้ประพันธ์หวังจื่อผู้ ได้สอดแทรกคุณธรรมด้านความกตัญญู ผ่านตัวละครเอกหญิง ชูยยั้งยั้ง ในเหตุการณ์บทที่ 1 ฉากที่ 2 ที่จัดพิธีเซ่นไหว้และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดาผู้ล่วงลับ การไหว้บรรพชนทุกคืนเพื่อขอพรให้บุพการี ซึ่งชูยยั้งยั้งแสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อผู้มีพระคุณ โดยการจุดธูปอธิษฐานขอพรให้บิดาผู้ล่วงลับไปสู่สุคติ และขอให้มารดามีสุขภาพที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดพิธีกรรมเซ่นไหว้บรรพชน และความกตัญญูกตเวทิตะของผู้เป็นบุตรพึงตอบแทนบุญคุณบิดามารดาทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ และล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นคุณธรรมอันดีงามตามแนวคิดปรัชญาขงจื้อ และเป็นอัตลักษณ์ของชนชาวจีนที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา

(3) การเสียสละตนเองเพื่อครอบครัวและผู้อื่น

ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกคุณธรรมด้านเสียสละตนเพื่อผู้อื่นในตัวละครตัวชูยยั้งยั้ง ในเหตุการณ์ที่โจรบุกชิงตัวชูยยั้งยั้ง โดยใช้ชีวิตผู้คนในวัดผู้จิวเป็นตัวประกัน ตามตัวอย่างบทสนทนา ดังนี้

[旦云]孩儿有一计，想来只是我与贼汉为妻，庶可免一家儿性命。

[夫人哭科]俺家无犯法之男，再婚之女，怎舍得你献与贼汉，却不辱没了俺家谱！

(第二本 第一折)

ชูยยั้งยั้งปรึกษากับมารดาว่า “ลูกคิดว่าคงมีแต่วิธีเดียวที่สามารถรักษาชีวิตครอบครัวเราไว้ได้ คือลูกคงต้องยอมตกลงเป็นเมียโจรนั้น”

คุณนายชวยกล่าวทั้งน้ำตาว่า “ตระกูลข้าไม่เคยมีบุตรชายที่ต้องคดี ไม่เคยมีบุตรสาวที่แต่งงานหลายครั้ง ข้ามีอาจทำใจยอมรับได้ทีเห็นลูกสาวต้องอยู่ในสภาพเป็นเมียโจร ข้ายังเป็นการเสื่อมเสียชื่อเสียงถึงวงศ์ตระกูลข้า”

(บทที่ 2 ฉากที่ 1)

เหตุการณ์ที่จอมโจร ชุนเพยหู่ ปิดล้อมวัด ชูยยั้งยั้งยอมเสียสละตัวเอง เพื่อรักษาชีวิตของคนในครอบครัวและพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดผู้จิว ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 การแสดงออกของตัวละครเอกหญิงชูยยั้งยั้ง สะท้อนให้เห็นคุณธรรมการเสียสละตัวเองเพื่อครอบครัวและผู้อื่นด้วยความจริงใจ ปรารถนาที่จะได้เห็นผู้อื่นเป็นสุข

(4) การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

การสร้างสัญลักษณ์แห่งคุณธรรมที่ผ่านบทบาทของตัวละครสาวใช้หึงเหนียง ยังเป็นการสร้างความโดดเด่นให้กับผลงานตัวบทดัดแปลง ซีเซียงจี เป็นอย่างดี เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนของสาวใช้ ขณะที่จางเซิงจะตอบแทนหึงเหนียงหากได้ช่วยเหลือให้สมรักกับชวยยงยงในบทที่ 3 ฉากที่ 1 ดังนี้

[末云]小生久后多以金帛拜酬小娘子。

[红唱][胜葫芦]哎，你个馋穷酸佬没意儿，卖弄你家私，莫不图谋你的东西来到此？先生的钱物，与红娘做赏赐，是我爱你的金资？

(第三本 第一折)

จางเซิงกล่าวกับสาวใช้ว่า “ข้าจะนำแพรไหมทองมาตอบแทนนางภายหลัง ” หึงเหนียงตอบด้วยบทร้องว่า “ช่างเกอะ หนุ่มน้อยกลืนสาบคนจน (เป็นคำต่ำของชาวมองโกลที่แฝงด้วยความแค้นเคือง) ไม่ต้องมาโอ้อวดฐานะความร่ำรวยของท่าน ท่านคิดว่าที่ข้ามาที่นี่เพื่อหวังผลประโยชน์จากท่านหรือ ท่านจะนำเงินทองมาตอบแทนข้า ข้าอยากได้เงินทองจากท่านนั้นหรือ”

(บทที่ 3 ฉากที่ 1)

การตอบโต้ และปฏิเสธที่จะรับผลตอบแทนจากจางเซิง เป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนของสาวใช้หึงเหนียง นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ยังได้สร้างสัญลักษณ์ของแม่สื่อที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมผ่านตัวละครสาวใช้หึงเหนียง ในบทบาทของแม่สื่อผู้ผดุงความยุติธรรมจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องของนายหญิงคุณนายชวย โดยให้ความช่วยเหลือคู่รักทั้งสองได้สมหวัง โดยไม่เกรงกลัวต่อภัยอันตรายที่เกิดจากการลงทัณฑ์จากนายหญิง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า การกระทำของสาวใช้หึงเหนียงสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาหรุของนักปราชญ์เมิ่งจื่อที่ว่า “เสียสละชีพเพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม” (舍身取义)

ผู้ประพันธ์ได้ผลิตซ้ำวัฒนธรรมขงจื่อในตัวบทผลงานชิ้นใหม่ โดยสร้างตัวละครเอกจางเซิงที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์ ความมานะอดทน ตัวละครเอกหญิง ชวยยงยงที่มีความกตัญญูและความจงรักภักดี และตัวละครรองสาวใช้หึงเหนียงที่เป็นสัญลักษณ์แม่สื่อที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีความกล้าหาญ ฉลาด รักความถูกต้อง ล้วนเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมในแนวคิดปรัชญาสำนักขงจื่อทั้งสิ้น ด้วยพลังแห่งคุณธรรมเหล่านี้ส่งผลให้ตัวละครเหล่านี้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่างๆ ได้สำเร็จ

5.3 ระบบสอบเข้ารับราชการ : ความรุ่งเรืองและความหายนะ

ผู้ปกครองทุกยุคสมัยของชาติจีนให้ความสำคัญต่อการคัดสรรบุคคลากรที่มีความสามารถเข้ารับราชการในราชสำนัก เพื่อช่วยเหลืองานบริหารบ้านเมือง โดยสรรหาระบบต่างๆ ในการคัดเลือกบุคคลากรที่มีประสิทธิภาพ ในยุคก่อนชนชั้นจ้านกั๋ว จีนใช้ระบบการคัดเลือกขุนนางตามความสัมพันธ์ทางสายเลือดของราชินิกุล และขุนนางชั้นสูงในราชสำนักสายเลือดใกล้ชิดจะได้ดำรงตำแหน่งที่สูงกว่า และสืบทอดตามสายเลือดของวงศ์ตระกูลตลอดไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ต่อมาสมัยจ้านกั๋ว ผู้ปกครองได้ใช้วิธีการเลือกใช้บุคคลากรที่เรียกว่า รับเลี้ยงปัญญาชน หรือ หย่างซือ (养士) และวิธีปูนบำเหน็จความชอบ หรือ จูวินกง (军功) (Zhang and Qiu, 1997: 316)

วิธีการรับเลี้ยงปัญญาชนของกษัตริย์ หรือผู้นำแคว้นในสมัยนั้น นิยมเลี้ยงดูชนชั้นบัณฑิตจำนวนมากไว้ เพื่อสะดวกในการทรงเรียกรับใช้ถวายงาน หากเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งขุนนางตามความเหมาะสม ซึ่งปรากฏหลักฐานให้เห็นถึงความนิยมของผู้นำแคว้นที่รับเลี้ยงปัญญาชนในสมัยโบราณ เช่น แคว้นฉีในสมัยจ้านกั๋วได้มีการสร้างหอหลวง (公馆) ขนาดใหญ่ขึ้น สำหรับการรับรองปัญญาชนจำนวนมากและให้ค่าตอบแทนที่สูงเพื่อให้ปัญญาชนเหล่านี้ได้มาศึกษาหาความรู้จากตำราคัมภีร์ต่างๆ ส่วนพระเจ้าเยียนจาว (燕昭王) แห่งแคว้นเยียน ได้ทรงสร้างเวทีปราสาททองคำ (黄金台) เพื่อรับสมัครปัญญาชนทั่วสารทิศให้มาสวามิภักซ์แคว้นเยียน และแสดงให้เห็นการให้ความสำคัญชนชั้นบัณฑิตของผู้นำแคว้นต่างๆ ทำให้ชนชั้นปัญญาชนได้รับการยกย่องจากสังคมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนวิธีการปูนบำเหน็จความชอบนั้น เป็นวิธีการบรรจุขุนนางจากการพิจารณาตามความดีความชอบที่ปรากฏ เช่น มีผลงานที่เป็นคุณูปการต่อแผ่นดิน และเป็นวิธีการที่ใช้เฉพาะบางกรณีเท่านั้น

ต่อมาในสมัยราชวงศ์ฮั่น ได้พัฒนาระบบการบรรจุข้าราชการขุนนางในระบบสังคมศักดินาให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการ 2 ประการคือ 1) การเลือกสรร หรือ ฉาจวี (察举) เป็นวิธีการคัดเลือกบุคคลากรจากหน่วยงานท้องถิ่นเสนอไปยังราชสำนักหรือศูนย์กลางอำนาจรัฐ ตามแต่คุณสมบัติที่ส่วนกลางระบุไว้ เนื่องจากการคัดเลือกโดยตรงจากบุคคลในท้องถิ่น จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เจี้ยนจวี (荐举) หน่วยงานท้องถิ่นจะทำการคัดเลือกบุคคลที่มีความประพฤติดีเพียบพร้อมด้วยคุณงามความดีด้านต่างๆ เช่นเป็นบุตรที่มีความกตัญญูเป็นที่ประจักษ์ของผู้คน เพื่อนำเสนอให้ราชสำนักทดลองใช้งาน หากราชสำนักเห็นว่าผ่านการทดลองงานแล้วจึงดำเนินการบรรจุให้เป็นขุนนาง 2) การแต่งตั้ง หรือ เจิ้งปี้ (证辟) เป็นวิธีการแต่งตั้งขุนนางระดับสูงของจักรพรรดิ หรือขุนนางระดับสูงของราชสำนัก ในกรณีที่ต้องการบุคคลกิตติมศักดิ์ที่

มีชื่อเสียงหรือคุณูปการต่อแผ่นดิน มาดำรงตำแหน่งขุนนางระดับชั้นพิเศษ หากหน่วยงานต้องการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวสามารถดำเนินการบรรจุได้แล้วถวายรายงานต่อจักรพรรดิในภายหลัง หากจักรพรรดิมีพระประสงค์จะทรงแต่งตั้งบุคคลใดสามารถมีพระราชโองการทรงแต่งตั้งได้ วิธีการแต่งตั้งเป็นวิธีการที่ใช้เป็นกรณีพิเศษเท่านั้น (Zhang and Qiu, 1997: 317)

เมื่อถึงยุคสมัยสามก๊ก (三国 ราว ค.ศ.220 - 581) มีพัฒนาการใช้ระบบการบรรจุข้าราชการในรูปแบบใหม่เรียกว่า ระบบมาตรฐานเก้าขั้น (九品中正制度) โดยส่วนกลางจะคัดเลือกบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือขุนนางตระกูลสูงศักดิ์เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกบุคคลจากกลุ่มนายทุนท้องถิ่นหรือเชื้อสายตระกูลขุนนางระดับสูงในแต่ละท้องถิ่น เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามลำดับขั้นจำนวนเก้าระดับด้วยกัน จากขั้นที่หนึ่งซึ่งเป็นระดับสูงสุดจนถึงขั้นที่เก้าเป็นระดับต่ำสุด เนื่องจากการคัดเลือกบุคคลจากคุณสมบัติเฉพาะจากชาติกำเนิด จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ระบบชาติตระกูล (门阀制度) (Zhang and Qiu, 1997: 317)

ระบบการคัดเลือกขุนนางตั้งแต่สมัยจ้านกั๋วจนถึงสมัยสามก๊กนั้น ล้วนแต่เป็นระบบการคัดเลือกบุคคลากรตามความต้องการของศูนย์กลางการปกครอง และเป็นระบบที่เน้นการเลือกสรรมากกว่าการสอบคัดเลือก จึงรวมเรียกว่าเป็นระบบในลักษณะการเลือกตั้ง (选举) ระบบการเลือกตั้งที่ใช้ในการบรรจุขุนนางในสมัยดังกล่าวทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นมากขึ้น อำนาจการปกครองตกอยู่ในกลุ่มอิทธิพลชนชั้นขุนนางระดับสูง และตระกูลสูงศักดิ์ ทำให้บุคลากรที่จะเป็นกลไกสำหรับการบริหารประเทศไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เมื่อถึงสมัยราชวงศ์สุย (隋朝 ราวค.ศ.581 - 618) ได้เริ่มใช้ “ระบบสอบคัดเลือก” (科举制度) (Zhang and Qiu, 1997: 317) โดยจักรพรรดิสุยเหวินตี้ (隋文帝 ราว ค.ศ.581 - 604) ทรงยกเลิกระบบมาตรฐานเก้าขั้น ต่อมาจักรพรรดิสุยหยางตี้ (隋炀帝) ได้ทรงกำหนดหมวดวิชาและตำแหน่งการสอบขึ้น ซึ่งศูนย์กลางการสอบคัดเลือกอยู่ในอำนาจของส่วนกลางหรือราชสำนัก

ดังนั้น ระบบการสอบคัดเลือกจึงเป็นการผนวกทั้งการศึกษา การสอบ และการเข้ารับราชการ รวมเข้าด้วยกันเป็นภารกิจหนึ่งเดียวของปัจเจกบุคคล เป็นบันไดก้าวเข้าสู่วงการราชการและเป็นหนทางการแสวงหาอำนาจบารมีและความมั่งคั่งของชนชั้นระดับบัณฑิต และเนื่องจากอำนาจการคัดเลือกอยู่ภายใต้ศูนย์กลางการปกครองของราชสำนัก ทำให้ลดทอนอำนาจของกลุ่มอิทธิพลของขุนนางตระกูลสูงศักดิ์และนายทุนท้องถิ่น เป็นการสร้างเสริมความมั่นคงให้กับราชสำนัก ระบบคัดเลือกจึงนิยมใช้ในทุกยุคสมัยต่อมาจนถึงสมัยราชวงศ์ชิง อย่างไรก็ตาม ในสมัยราชวงศ์สุยเป็นเพียงสมัยที่อยู่ในช่วงเวลาการเริ่มต้นของการใช้ระบบการ

สอบคัดเลือกอีกทั้งยังเป็นช่วงรอยต่อของการปรับเปลี่ยนระหว่างระบบการคัดเลือกจากระบบเก่าสู่ระบบใหม่ จึงเป็นการใช้ระบบการสอบคัดเลือกที่ยังไม่สมบูรณ์มากนัก

เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ถัง ระบบการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับราชการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพมากขึ้น เมื่อผู้สมัครสอบผ่านการคัดเลือกแล้วยังไม่สามารถบรรจุกเป็นขุนนางในทันทีทันใด จะต้องผ่านขบวนการสอบคัดเลือกจากหน่วยงานกำลังพลของราชสำนักที่เรียกว่า เสวียนซือ (选试) ซึ่งประกอบด้วย การทดสอบใน 4 ด้านคือ 1) รูปลักษณ์ ต้องมีรูปร่างหน้าตาที่งดงาม 2) วาจา ต้องมีมธุรสวาจา น้ำเสียงสำเนียงไพเราะ 3) ตัวอักษร ต้องมีลายมือเขียนตัวอักษรที่งดงาม 4) ไหวพริบปฏิภาณ ต้องมีวิจรรณญาณในการวินิจฉัย ตัดสินความ จำแนกผิดถูกชั่วดี หากไม่สามารถผ่านการทดสอบจะต้องรับการฝึกงานด้วยการเป็นผู้ช่วยขุนนางที่เรียกว่า มู่เหลียว (幕僚) เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมจึงได้รับการบรรจุเป็นขุนนางอย่างเป็นทางการ (Zhang and Qiu, 1997: 323)

ในสมัยจักรพรรดิถังเจ๋อเทียน มีพระประสงค์ที่จะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของการปกครองระบอบศักดินามากขึ้น จึงเปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางหรือแม้แต่ชนชายขอบได้มีโอกาสเลื่อนสถานภาพทางสังคมของตน ทรงให้ความสำคัญในการสอบคัดเลือกเพื่อคัดสรรบุคคลที่มีความสามารถจากสังคมในทุกระดับชนชั้น โดยได้ทรงออกข้อสอบด้วยพระองค์เองในสนามสอบคัดเลือกที่เมืองลั่วหยาง จึงนับว่าทรงริเริ่มวิธีการสอบต่อหน้าพระพักตร์ หรือที่เรียกว่า เตียนซือ (殿试) เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังทรงริเริ่มให้สอบวิชาทักษะการต่อสู้ หรือ อู่จู่วี (武举) เพื่อให้ผู้ที่มีความถนัดทางด้านวิชาการต่อสู้มีโอกาสสอบบรรจุในตำแหน่งขุนนางฝ่ายแม่ทัพนายกอง ซึ่งเป็นฝ่ายคุมกองกำลังทางทหารของราชสำนักในการรักษาความมั่นคงของบ้านเมือง (Zhang and Qiu, 1997: 323) นับแต่นั้นเป็นต้นมา ราชสำนักจึงได้ขุนนางที่ผ่านการสอบคัดเลือกจำนวนมากจากชนชั้นกลางและชนชายขอบเข้าสู่ศูนย์กลางอำนาจการบริหาร เป็นการเริ่มต้นแทนที่ขุนนางในระบบการแต่งตั้งหรือสืบทอดจากชาติกำเนิดวงศ์ตระกูลนำไปสู่ระบบการปกครองที่สามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับราชวงศ์ถังจนเป็นยุคทองแห่งจักรวรรดิจีน

การเป็นขุนนางนำมาสู่ความมั่งคั่งทางการเงิน ยศถาบรรดาศักดิ์ การเลื่อนสถานภาพของชนชั้นกลางและชนชั้นล่างในสังคมชาวฮั่นสมัยราชวงศ์ถัง กลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนมุ่งสู่ถนนสายราชการด้วยการมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อการสอบคัดเลือก โดยไม่สนใจเหตุการณ์บ้านเมืองหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบตัว จนเป็นที่กล่าวขานด้วยคำกล่าวที่ว่า “สองหูไม่รับฟังเรื่องราวใดเหล่านี้ มุ่งมั่นหนึ่งเดียวคือศึกษาหนังสือของคนโบราณ” (两耳不闻天下事，一心专读古人书。) เพื่อเตรียมความพร้อมและรอคอยถวายงานตามพระบัญชาของ

องค์จักรพรรดิ การใช้ระบบการสอบคัดเลือกดังกล่าวส่งผลให้ขุนนางปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อองค์จักรพรรดิและราชสำนัก เสริมสร้างความมั่นคงให้กับราชบัลลังก์ได้อย่างมั่นคง นับเป็นกลยุทธ์อันชาญฉลาดของผู้ปกครองในสมัยนั้นที่ได้นำระบบนี้มาใช้ครองใจชนชั้นปัญญาชนได้อย่างดี (Zhang and Qiu, 1997: 324)

แนวความคิดของระบบการสอบคัดเลือกอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดปรัชญาขงจื้อที่ว่า “การศึกษาที่ดีเป็นเส้นทางสู่ชีวิตรับราชการ” (学而优则仕) ซึ่งเป็นแนวคิดปรัชญาขงจื้อที่สนับสนุนให้ปัจเจกชนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาตนและพัฒนาสังคมให้เกิดความสงบสุข อีกทั้งการศึกษาสามารถเลื่อนสถานภาพทางสังคมได้ สำหรับเนื้อหาวิชาในการสอบได้กำหนดให้สอบในวิชาวรรณกรรมโบราณ โดยเฉพาะเนื้อหาสำคัญในชุด ตำราทั้ง 4 (四书) ของสำนักปรัชญาขงจื้อ ซึ่งประกอบด้วย คัมภีร์จิริยวัตร คำสอนของเมิ่งจื่อ (孟子) การศึกษาอันยิ่งใหญ่ (大学) และ มาตรฐานแห่งจริยธรรม (中庸) คัมภีร์ทั้งหก (六经) ซึ่งเป็นตำราสรรพวิทยะของชนชั้นสูงจีนสมัยราชวงศ์โจว อันประกอบด้วย 1) คัมภีร์กวีนิพนธ์ (诗经) 2) คัมภีร์ประวัติศาสตร์ (尚书) 3) คัมภีร์จารีต (礼记) 4) คัมภีร์อนิจลักษณ์ (周易) 5) คัมภีร์ดนตรี (乐经) 6) คัมภีร์춘ชิว (春秋) ต่อมาคัมภีร์ดนตรีสาบสูญไปจึงเหลือเพียงคำภีร์ทั้งห้า (五经) (Feng, 1994: 46) จะเห็นได้ว่า ผู้ที่สอบผ่านการคัดเลือกจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านความรู้ในกวีนิพนธ์จีนและดนตรี ในการกำหนดเนื้อหาวิชาสอบกวีนิพนธ์เพิ่มเติมในสมัยจักรพรรดิถังกาวจง (唐高宗 ราว ค.ศ.650-683) แห่งราชวงศ์ถัง และจัดให้เป็นวิชาบังคับในสมัยจักรพรรดิถังเสวียนจง (唐玄宗 ราว ค.ศ.712-756) นำไปสู่ความรุ่งเรืองของกวีนิพนธ์ราชวงศ์ถังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของความเป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมของราชวงศ์ถัง (Zhang and Qiu, 1997: 321)

หลังจากสิ้นราชวงศ์ถังแล้ว ระบบการสอบคัดเลือกได้รับการปรับปรุงและวิวัฒนาการจากผู้ปกครองในเวลาต่อมา ทำให้ระบบมีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้พัฒนาระบบจนเป็นต้นแบบของระบบการสอบคัดเลือกในสมัยราชวงศ์จิน ราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หมิง จนกระทั่งในสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้ยกเลิกการใช้ระบบการสอบคัดเลือก และได้สิ้นสุดลงในราวปี ค.ศ.1905 นับเป็นเวลายาวนานถึง 1300 ปี

ในสมัยราชวงศ์หยวน ซึ่งเป็นสมัยแรกในประวัติศาสตร์จีนที่ปกครองโดยชนกลุ่มน้อยชาวมองโกล หลังจากปกครองประเทศจีนแล้ว ผู้ปกครองของชนชาติมองโกลได้ใช้นโยบายแบ่งชนชั้นของชาติพันธุ์ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นสูงสุดคือ ชนชาติมองโกล (蒙古族) รองลงมาเป็น ชนชาติตาสีน้ำตาล (色目人) ซึ่งได้แก่ ชนชาติรัสเซีย อาหรับ ตะวันออกกลางลำดับที่ 3 คือ ชนชาติอื่นซึ่งหมายถึงชนเผ่าซีตาน (契丹族) สายเลือดราชวงศ์เหลียว และ ชนเผ่าหุนวีเจินสายเลือดราชวงศ์จิน ระดับสุดท้ายคือชนชาติใต้ (南人)

หมายถึงชนชาติอื่นที่เป็นสายเลือดราชวงศ์ช่งใต้ ถือว่าเป็นในระดับชนชาติต่ำที่สุด ซึ่งเป็นชนชาติที่ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม โดยเฉพาะอดีตชนชั้นบัณฑิต ปัญญาชนของชนชาติอื่น ถูกลดความสำคัญลงจนอยู่ในสภาพที่เป็นพลเมืองชายขอบของสังคม นอกจากนี้ ยังมีการจัดลำดับฐานะทางสังคมตามสัมมาอาชีวะไว้ 10 ลำดับ คือ 1) ขุนนาง 2) ข้าราชการ 3) พระภิกษุ 4) นักพรต 5) แพทย์ 6) ช่างฝีมือ 7) พรานล่าสัตว์ 8) หมึงคณิกา 9) บัณฑิต 10) ขอทาน โดยจัดให้บัณฑิตอยู่ในลำดับที่ 9 ซึ่งต่ำกว่าหมึงคณิกาที่อยู่ลำดับที่ 8 และอยู่เหนือลำดับสุดท้ายคือขอทาน (Sugiyama, 2013: 10)

นอกจากนี้ ยังได้ลดความสำคัญของชนชั้นบัณฑิตชนชาติอื่น ด้วยการละเว้นการสอบคัดเลือกเป็นเวลานาน ซึ่งมีหลักฐานยืนยันจากหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน ที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองประเทศจีนของชนชาติมองโกลไว้ดังนี้

“ยุคสมัยที่มองโกลปกครองประเทศจีนนั้น ผู้ปกครองชนชาติมองโกลโง่เขลาเบาปัญญา ไม่สามารถเข้าใจวัฒนธรรมจีนอันสูงส่ง เป็นเหตุให้ปัญญาชนและบัณฑิตที่เป็นนักอนุรักษ์วัฒนธรรมจีนต้องตกอยู่ในสภาพไม่มีเวทีสำหรับใช้ความรู้ความสามารถ สำหรับกลุ่มบุคคลที่เคยได้ชื่อว่า เป็นพวกมีปัญญา หรือ พวกนักศึกษาแล้ว การสมัครเข้าสอบผ่านการคัดเลือกเพื่อเป็นขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก เป็นเป้าหมายและเป็นความหวังสูงสุดของชีวิต แต่ทว่า ภายใต้การปกครองของชนชาติมองโกล ไม่ได้ดำเนินการจัดสอบคัดเลือกเป็นเวลายาวนาน ทำให้ปิดกั้นเส้นทางการเข้าสู่การรับราชการของพวกเขา ถึงแม้การสอบคัดเลือกได้ดำเนินการอีกครั้งในกลางยุคสมัยราชวงศ์หยวน แต่เป็นเพียงการจัดสอบที่อยู่ในวงจำกัด” (Sugiyama, 2013: 9)

การลดความสำคัญลงของระบบการสอบคัดเลือก ด้วยวิธีการว่างเว้นจากการสอบคัดเลือกเป็นเวลานานเกือบ 80 ปี เป็นการลดความสำคัญของบัณฑิตหรือชนชั้นปัญญาชนของชนชาติอื่นซึ่งเคยเป็นชนชั้นที่ถูกยกย่องจากสังคมจีน ให้เป็นเพียงชนชั้นชายขอบของสังคม สร้างความขมขื่นให้กับบัณฑิตหรือชนชั้นปัญญาชนของชนชาติอื่นเป็นอย่างมาก ทำให้บัณฑิตจำนวนมากไม่มีโอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถทางการศึกษา และหนทางการยกฐานะทางสังคมเป็นอันต้องหมดสิ้น อีกทั้งผลงานกวีนิพนธ์ไม่ได้รับการสนับสนุนและใส่ใจจากผู้ปกครองชนชาติมองโกล ทำให้ปัญญาชนเหล่านี้หันเหความสนใจไปในทางด้านความบันเทิง มีโอกาสสัมผัสชีวิตชนชั้นกรรมาชีพและสังคมชนชายขอบมากขึ้น การใช้ชีวิตที่สัมผัสกับชนชั้นระดับล่างของสังคม เป็นการสร้างเวทีให้กับเหล่ากวีและบัณฑิตชนชาติอื่นที่ถูกปิดกั้นมาเป็นเวลานานได้มีโอกาสแสดงความสามารถด้านวรรณศิลป์อย่างเต็มที่ และเมื่อผลสานกับ

วัฒนธรรมพื้นบ้าน ชุมชนท้องถิ่นของชนชาติมองโกล ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงร้องเต้นของชนพื้นบ้านรูปแบบต่างๆ จึงก่อให้เกิดวรรณกรรมประเภทบทละครการแสดงในรูปแบบที่เรียกว่า เยวี่ยนซวี (元曲) และเป็นวรรณกรรมรูปแบบกระแสหลักของสมัยราชวงศ์หยวน หรือที่เรียกกันว่า เยวี่ยนจ๋าจวี

ผู้ประพันธ์บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน ได้ใช้ตัวบทจากนวนิยายต้นแบบ *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง ในการผลิตซ้ำเนื้อหาและตัวละครที่เกี่ยวข้องกับระบบการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการในสมัยราชวงศ์ถัง เนื่องจากเรื่องราวในเนื้อเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง อีกทั้งผู้ประพันธ์ หวังฉือฝู่ เป็นชนชาติฮั่นในสังคมสมัยราชวงศ์หยวน และได้รับการหล่อหลอมอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลด้วยวัฒนธรรมขงจื้ออย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งต้องประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับบัณฑิตระดับปัญญาชนชาวฮั่น ไม่มีที่ยืนในสังคม ไม่มีเวทีของผู้มีความรู้สำหรับใช้ในการแสดงความสามารถ ต้องกลายเป็นชนชายขอบที่ถูกเหยียดหยามจากสังคม บทละครเรื่องนี้จึงเสมือนเสียงสะท้อนความรู้สึก และแนวคิดของผู้ประพันธ์ ผ่านตัวบทที่ดัดแปลงโดยใช้บทบาทการแสดงของตัวละครเป็นกระบอกเสียงในการวิจารณ์ ประชดเสียดสีสังคมในสมัยนั้น อีกทั้งยังเป็นตัวแทนเหล่ากวี บัณฑิตที่ร่วมชะตากรรมในการส่งเสียงร้องเรียกความชอบธรรมไปยังผู้ปกครองในราชสำนักราชวงศ์หยวน

จางเซิงในตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* ไม่ได้ให้ความสำคัญของการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ และชื่อเสียงลาภยศสรรเสริญมากนักซึ่งก็เป็นไปตามกระแสนิยมของสังคมในสมัยราชวงศ์หยวน ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเปิดสอบคัดเลือกเข้ารับราชการดังกล่าวข้างต้นตามที่ตัวละครเอกในตัวบทดัดแปลงได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อการสอบคัดเลือก ในบทที่ 1 ฉากที่ 1 จากคำรำพันของจางเซิงเมื่อได้พบเห็นชู่ยงยงครั้งแรกจนหลงไหลในความงามของนางว่า “ข้าขอเลือกที่จะไม่ไปสอบคัดเลือกที่เมืองหลวง” (小生便不往京师去应举也罢。) (第一本 第一折)

ในตัวบทดัดแปลง จางเซิงจำเป็นต้องเดินทางไปเมืองหลวงเพื่อสอบคัดเลือกเป็นขุนนาง ตามข้อบังคับของตัวละครหญิงซราคุณนายชู่ ตามบทสนทนาของตัวละครทั้งสองที่ปรากฏในบทที่ 4 ฉากที่ 2 ดังนี้

[夫人云] ……我待送你去官司里去来，恐辱没俺家谱。我如今将莺莺与你为妻，则是俺三辈儿不招白衣女婿，你明日便上朝取应去。我与你养着媳妇，得官呵，来见我；驳落呵，休来见我。

(第四本 第二折)

คุณนายกล่าวว่า “...หากข้านำท่านส่งให้ทางการจัดการ ก็เกรงจะเสื่อมเสียเกียรติของวงศ์ตระกูล บัดนี้ข้าตกลงใจยกยั้งให้เป็นเมียท่าน เพียงแต่ว่าตระกูลสามชั่วอายุของข้าไม่เคยมีบุตรเขยที่เป็นสามัญชน (บุตรเขยในชุดขาว 白衣女婿 มีความหมายว่า บุตรเขยที่ไม่เคยรับราชการ หรือเป็นสามัญชน) พຽຽນนี้ท่านจงเดินทางไปสอบคัดเลือกที่ราชสำนัก ในระหว่างนี้ ข้าจะช่วยดูแลเมียของท่าน หากท่านสอบได้ตำแหน่งขุนนางแล้วค่อยมาพบข้า หากสอบไม่ผ่านก็อย่าได้มาให้เห็นหน้าอีก”

(บทที่ 4 ฉากที่ 2)

หลังจากคุณนายซุ่ยได้รับรู้เรื่องราวของบุตรสาวกับจางเซิงแล้ว จึงได้กล่าวตำหนิ จางเซิงและบังคับให้ไปสอบคัดเลือกเป็นขุนนางในราชสำนัก หากสอบไม่ได้ก็หมายถึงจะไม่ได้บุตรสาวตนด้วย ซึ่งเป็นการใช้ความสุขชีวิตคู่ของบุตรสาวเป็นเดิมพันในการต่อรองครั้งนี้ ด้วยความมุ่งมั่นของจางเซิง จึงสามารถทำตามเงื่อนไขของคุณนายซุ่ยได้ในที่สุด

นอกจากนี้ ในตัวบทดัดแปลง ซีเซียงจี ยังแสดงให้เห็นถึงการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนสถานภาพทางสังคมถูกลดความสำคัญลงตามมโนทัศน์ทางสังคมของชนชาติมองโกลผ่านตัวละครเอกหญิงซุ่ยยั้งยั้งที่ได้แสดงความรู้สึกต่อการสอบคัดเลือก ตามตัวอย่างในบทที่ 4 ฉากที่ 3 ดังนี้

[旦云] 张生，此一行得官不得官，疾便回来。

[末云] 小生这一去白夺一个状元，正是“青霄有路终须到，金榜无名誓不归”。……

[末云] 有甚言语嘱咐小生咱？

[旦唱][二煞] 你休忧“文齐福不齐”，我则怕你“停妻再娶妻”。休要“一春鱼雁无消息”！我这里青鸾有信频须寄，你却休“金榜无名誓不归”。……

(第四本 第三折)

ซุ่ยยั้งยั้งกล่าวกับจางเซิงว่า “จางเซิง การเดินทางไปสอบครั้งนี้ หากสอบไม่ผ่านก็ขอให้ท่านเดินทางกลับมา”

จางเซิงกล่าวตอบว่า “การเดินทางไปสอบคราวนี้ ข้ามีความมุ่งมั่นเพื่อพิชิตตำแหน่งขุนนาง ดังคำกล่าวที่ว่า หนทางสู่ความสำเร็จต้องไปให้ถึงจุดหมาย หากสอบไม่ได้ตำแหน่งจะไม่ขอกลับมา” ……

จางเซิงถามว่า “คุณหนูยังมีอะไรที่จะส่งเตือนข้าอีกหรือไม่”

ซุ่ยยั้งยั้งตอบด้วยบทร้องว่า “ท่านอย่าได้กังวลเรื่องความสามารถหรือต้องอาศัยโชคกลางที่จะทำให้ท่าน สอบได้หรือไม่ ข้าหวังแต่ว่า หากท่านสอบได้แล้วจะ

ไปมีภรรยาใหม่แทน ยามห่างไกลกันข่าวคราวอย่าได้ขาดหายไป ข้าจะพยายามส่งข่าวคราวติดต่อท่านตลอดเวลา ท่านจงอย่ายึดติดกับคำกล่าวที่ว่า “หากสอบไม่ได้ตำแหน่งจะไม่กลับมา”.....

(บทที่ 4 ฉากที่ 3)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงออกถึงความรักความห่วงใยของชวยยงยงที่มีต่อจางเซิง และกล่าวย้ำเรื่องการสอบคัดเลือกกว่า เป็นเรื่องที่ไม่สำคัญไปกว่าความสุขของชีวิตครอบครัวของทั้งสอง จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์เจตนาที่จะเน้นความสัมพันธ์และความสุขของครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ปุถุชนที่พึงมี มีอาจทดแทนด้วยเกียรติยศชื่อเสียงหรือเงินตรา ด้วยสาเหตุแนวทรรศนะที่ปรารถนาดีต่อความรักของผู้แต่งบทละครดัดแปลง *ซีเซียงจี* สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการพื้นฐานทางจิตใจของปัจเจกชนในสังคม โดยเฉพาะในสังคมชนชาติมองโกลที่มีวิถีการดำรงชีวิตในลักษณะที่เรียบง่าย จึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมดังกล่าวเป็นที่นิยมชมชอบของผู้คนตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบตัวบทต้นแบบ *ยงยงจ้วน* และ ตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* แล้ว จะเห็นว่า การเข้าสอบคัดเลือกเป็นขุนนางของตัวละครเอกชายจางเซิงในวรรณกรรมต้นแบบนั้น เป็นความตั้งใจและมุ่งมั่นที่เกิดจากแรงผลักดันภายใต้ความปรารถนาของจางเซิง ถึงแม้สอบตกหลายครั้งแต่ก็ไม่ย่อท้อ ยอมละทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งความรัก และความสุขของชีวิตครอบครัว ในการแสวงหาความมั่งคั่ง ลาภยศสรรเสริญเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตตามความใฝ่ฝันของตนเอง จึงเป็นไปอย่างชอบธรรมตามค่านิยมกระแสหลักของสังคมสมัยราชวงศ์ถัง อีกทั้งการกระทำของจางเซิงยังได้รับการยกย่องชื่นชมจากสังคมสมัยนั้น แสดงให้เห็นว่า มโนทัศน์ทางสังคมของชนชาติอื่นที่ให้ความสำคัญของการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเหนือสิ่งอื่นใด

สำหรับในตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* นั้น ผู้ประพันธ์ได้สร้างเงื่อนไขให้ตัวละครชายสำหรับการเลื่อนสถานภาพจากระดับสามัญชนขึ้นเป็นระดับขุนนางราชสำนัก ตามวิถีทางแห่งแนวความคิดปรัชญาขงจื้อ แต่ได้ลดระดับความสำคัญลง โดยเห็นได้จากการที่ตัวละครเอกชายในตัวบทดัดแปลงจำเป็นต้องเดินทางไปสอบคัดเลือกอย่างมีเงื่อนไข ซึ่งไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของตน แต่เกิดจากแรงบันดาลใจและแรงผลักดันจากความรักที่มีต่อชวยยงยง ต่างกับจางเซิงในตัวบทต้นแบบ *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง ที่ยึดเอาสถานภาพทางสังคมและตำแหน่งหน้าที่การงานของตนเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตคู่ของตน

อย่างไรก็ตาม ระบบการสอบคัดเลือกถึงแม้จะมีคุณอนันต์ต่อการปกครองบ้านเมืองก็ตาม แต่ก็มีโทษมหันต์ต่อวิถีชีวิตของชนชาวจีนเช่นกัน เช่นในนวนิยาย *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้ายจากผลพวงของระบบการสอบคัดเลือก ส่งผล

เสียดชีวิตคู่และความรักของหนุ่มสาวที่ต้องจบลงด้วยโศกนาฏกรรม อีกทั้งยังเป็นการทำลายสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ นอกจากนี้ การใช้ระบบการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ ยังนำความหายนะสู่สังคมชนชาติจีน และส่งผลความเสียหายต่อชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) สามัญชนหรือชนชายขอบต่างมุ่งมั่นที่จะอาศัยระบบการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนฐานะของตนสู่ความมั่งคั่ง ลาภยศสรรเสริญ ต้องเสียสละความสุขส่วนตัวและครอบครัว พลัดพรากจากคนรัก ทอดทิ้งบิดามารดา ภรรยาบุตรธิดา หรือแม้กระทั่งยอมสยบต่ออำนาจและเงินตรา เพียงเพื่อเดินทางสู่ศูนย์กลางอำนาจการปกครอง สู่จุดหมายปลายทางความฝันของชีวิต สร้างความระทมขมขื่นให้กับผู้อยู่เบื้องหลัง 2) สังคมจีนเป็นสังคมเกษตรกรรม เมื่อบ้านเมืองต้องการกำลังผลิตจากภาคการเกษตร แต่ขาดแคลนแรงงานสำคัญในการผลิตพืชผลทางการเกษตร อันเนื่องมาจากวัฏจักรจะทิ้งถิ่นฐานไปสู่ทางเลือกชีวิตที่ดีกว่า ส่งผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของชาติบ้านเมืองเป็นอย่างมาก 3) การใช้ระบบการสอบคัดเลือกทำให้เกิดการทุจริตในการสอบแข่งขัน มีการติดสินบนผู้คุมสอบ การเข้าหาบุคคลสำคัญในราชสำนักเพื่อสนับสนุนให้ตนได้รับคัดเลือก 4) การใช้การศึกษาเป็นแนวทางเข้าสู่ระบบราชการ เกิดการสร้างเครือข่ายอำนาจในราชสำนักขึ้นจากสายสัมพันธ์ระหว่างครูบาอาจารย์ผู้ประสพวิชากับลูกศิษย์ที่สนับสนุนให้เข้าสู่ระบบราชการ กลายเป็นอิทธิพลที่นำไปสู่การร่วมกันทุจริตประพฤติมิชอบ ระบบการสอบคัดเลือกจึงเป็นดาบสองคมที่นำหายนะสู่ครอบครัวและประเทศชาติ

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะสหบทในการเล่าเรื่องของบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและตัวละครในต้วบทดัดแปลง บทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวน กับต้วบทต้นแบบนวนิยาย *ยงยงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง ซึ่งเป็นการศึกษากระบวนการสหบทจากวรรณกรรมประเภทนวนิยาย ไปสู่วรรณกรรมประเภท บทละครที่ต่างยุคสมัยกัน โดยอาศัยทฤษฎีและแนวคิดต่างๆเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง อาทิ ทฤษฎีสหบท แนวคิดการเล่าเรื่องและแนวคิดการสร้างตัวละคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแสดงผลสรุปที่ได้จากการศึกษาใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

(1) ด้านเนื้อหา : จากนวนิยายโศกนาฏกรรมสู่บทละครสุขนาฏกรรม

วรรณกรรมต้นแบบเรื่อง *ยงยงจ้วน* เป็นวรรณกรรมประเภทนิยาย ที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง การเดินทางข้ามเวลาจากนวนิยาย เรื่อง *ยงยงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถัง ไปสู่บทละครเรื่อง *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวน ได้ผ่านขบวนการดัดแปลง เสริมแต่ง ประกอบสร้างและผลิตซ้ำของกวีข้ามยุคข้ามสมัย รังสรรค์เป็นวรรณกรรมชิ้นใหม่จำนวนมาก ซึ่งมีทั้งบทประพันธ์ในลักษณะสุขนาฏกรรม (comedy) และโศกนาฏกรรม (tragedy) ด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องที่แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามความถนัดด้านวรรณศิลป์ของผู้ประพันธ์และแนวกระแสนิยมหลักของสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมของยุคสมัยนั้น

สำหรับเนื้อหาในต้วบทดัดแปลงบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวนนั้นเป็นไปในลักษณะสุขนาฏกรรม แตกต่างจากต้วบทต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ที่เป็นวรรณกรรมลักษณะโศกนาฏกรรม ผู้ประพันธ์หวังฉือผู้ได้สร้างต้วบทจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมชนชาติมองโกล ซึ่งนิยมการเสพวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง ต้วบทจึงมีลักษณะสนุกสนาน เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่าน/ผู้ชม ต่างจากต้วบทต้นแบบที่ผู้อ่าน/ผู้ชมเป็นชนชาติฮั่นระดับชนชั้นบัณฑิต ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการขยายความ(extension) การตัดทอน(reduction) และการดัดแปลง(modification) เนื้อหาจากวรรณกรรมต้นแบบ *ยงยงจ้วน* ในการประกอบสร้างต้วบทดัดแปลง *ซีเซียงจี*

(2) ด้านตัวละคร : จากการสร้างตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง สู่การสร้างตัวละครผ่านบทสนทนา และการกระทำ

ตัวละครในตัวบทต้นแบบรูปนิยาย *ยິงยິงจ้วน* ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านผู้เล่าเรื่อง ตามประมวลวิธีการสร้างตัวละครของ เจ.บี.อกส์ ด้วยการพรรณนาลักษณะของตัวละคร ในขณะที่ตัวละครในตัวบทดัดแปลงรูปบทละคร ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านบทพูด/บทสนทนา และกลวิธีการสร้างตัวละครผ่านการกระทำภายนอก โดยผู้ประพันธ์นำตัวละครในตัวบทต้นแบบ มากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งในงานเขียนใหม่ เพื่อสร้างหรือบอกบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละคร จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของตัวละครนั้นๆ ด้วยกลวิธีการแต่งเพิ่มขึ้นใหม่ การตัดทอนและการดัดแปลง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับเนื้อหาที่ผ่านการดัดแปลงจากตัวบทต้นแบบซึ่งเป็นลักษณะโศกนาฏกรรม ไปสู่วรรณกรรมในลักษณะสุขนาฏกรรม

(3) มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทละคร *ซีเซียงจี*

สังคมจีนเป็นสังคมที่ยึดถือลัทธิขงจื้อเป็นหลักในการปกครองประเทศมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น แนวคิดในปรัชญาของขงจื้อนำไปสู่การเมืองการปกครองในระบบราชาธิปไตย และสังคมวัฒนธรรมในระบบปิตาธิปไตย มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทละคร *ซีเซียงจี* ล้วนแสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำระบบราชาธิปไตยกับระบบปิตาธิปไตย แม้ผู้ประพันธ์ตัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* จะดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาพการปกครอง และสังคมวัฒนธรรมของชนชาติมองโกลก็ตาม มโนทัศน์ทางสังคมที่ปรากฏในบทละคร *ซีเซียงจี* จึงเป็นไปในลักษณะผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรม ดังนี้

(3.1) เพศสถานะในวัฒนธรรมขงจื้อ

นวนิยายเรื่อง *ยິงยິงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถังได้สะท้อนเพศสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมปิตาธิปไตย โดยสะท้อนผ่านตัวละครเอกหญิง ชูยยั้งยั้ง เมื่อหญิงสาวพบกับความรักที่ตนปรารถนา เกิดความขัดแย้งระหว่างความรักกับจารีต การตัดสินใจทำตามความต้องการของตน ยอมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่างๆ พลิกายให้กับคนรักโดยไม่เรียกรังสีหิใด ๆ ทั้งๆที่รู้ดีว่าการไม่ผ่านกระบวนการสู่ขอตามประเพณีย่อมเป็นเรื่องล่อแหลมที่จะนำความหายนะมาสู่ตน สุดท้ายต้องพ่ายแพ้แก่ค่านิยมกระแสหลักของสังคมขณะนั้น ที่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและความมั่นคงของชีวิตของบุรุษเพศเหนือสิ่งอื่นใด ชูยยั้งยั้งต้องประสบชะตากรรมในฐานะเป็นฝ่ายถูกกระทำ มีหน้าซำยังตกเป็นจำเลยของสังคมที่ละเมิดจารีตประเพณี ไม่รักนวลสงวนตัว ถูกแม้กระทั่งชายคนรักประณามหยามเหยียดว่าเป็นหญิงกาลกิณี

แม้จะอยู่ในระบบสังคมปิตาธิปไตยเช่นเดียวกัน แต่เพศสถานะในบทละคร *ซีเซียงจี* สมัยราชวงศ์หยวน มีความแตกต่างจากเพศสถานะในดัวบทต้นแบบสมัยราชวงศ์ถัง อาทิ ตัวละครเอกชุยยงยงในดัวบทละครดัดแปลงกล้ากระทำการขัดขืนขนบธรรมเนียมประเพณี เช่นเดียวกับชุยยงยงสมัยราชวงศ์ถัง แต่กลับได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดที่เปิดกว้างในเรื่องความรักเสรีระหว่างชายหญิงของสังคมชนชาติมองโกล

นอกจากนี้ บทบาทของตัวละครสาวใช้หงเหินยงในดัวบทดัดแปลง *ซีเซียงจี* แตกต่างจากหงเหินยงในดัวบทต้นแบบอย่างสิ้นเชิง หงเหินยงจากบทบาทเป็นเพียงสาวใช้ตระกูลชุย กลายเป็นหงเหินยงในบทบาทแม่สื่อผู้ที่ผดุงคุณธรรมให้ความช่วยเหลือ และต่อสู้เคียงคู่ไปกับตัวละครเอก ด้วยฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า อีกทั้งยังอยู่ในเพศสถานะที่เป็นรองจากบุรุษเพศ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมของชนชาติมองโกล มิได้เคร่งครัดในเรื่องของชนชั้นและเพศสถานะเท่ากับชนชาติอื่น ทั้งนี้เพราะชนชาติมองโกล เป็นชนเผ่าเร่ร่อน ไม่มีหลักแหล่งที่แน่นอน วัฒนธรรมในสังคมเป็นไปอย่างเรียบง่าย อีกทั้งไม่ได้อยู่ภายใต้สังคมชนชาติอื่น จึงมิได้รับการปมเพาะวัฒนธรรมขงจื้อเช่นเดียวกับชนชาติอื่น

(3.2) คุณธรรมจริยธรรมหลักของสังคมจีน

สังคมจีนได้ชื่อว่าเป็น “สังคมแห่งจารีตและจริยธรรม” สืบเนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดปรัชญาสำนักขงจื้อที่ปลูกฝังกันมาช้านาน โดยยึดหลักจารีต “หลี่” เป็นแม่บท และยึดถือคุณธรรม หรือ “เหริน” คู่กับความรัก หรือ “อ้อย” ซึ่งมีความหมายว่า “เมตตาธรรม” หรือ “เหรินอ้อย” เป็นแนวทางปฏิบัติในการครองตนของมนุษย์ในสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ทั้งนี้ คุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ตามแนวคิดปรัชญาขงจื้อได้แทรกซึมอยู่ในเนื้อหาและตัวละครในดัวบทละคร *ซีเซียงจี* จากการตอกย้ำและประกอบสร้างของกวีผู้ประพันธ์ชาวฮั่นในสมัยราชวงศ์หยวน แม้จะอยู่ภายใต้สภาพสังคมชนเผ่ามองโกลก็ตาม กวีผู้ประพันธ์ได้สร้างสัญลักษณ์แห่งคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาสำนักขงจื้อ ผ่านอัตลักษณ์ของตัวละครในดัวบทดัดแปลง เช่น ความซื่อสัตย์ของตัวละครเอกชาย ความภักดีของตัวละครเอกหญิง และความกล้าหาญในการผดุงคุณธรรมของตัวละครสาวใช้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมขงจื้อซึ่งถูกถ่ายทอด และซึมซับอยู่ในสังคมจีน ด้วยกลวิธีการตอกย้ำและผลิตซ้ำผลงานวรรณกรรมของกวีผู้ประพันธ์ตามขนบวรรณศิลป์จีน

(3.3) ระบบสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ

ระบบสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางหรือแม้แต่ชนชายขอบได้มีโอกาสเลื่อนสถานะทางสังคม โดยสอบคัดเลือกเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก ทำให้สามัญชนทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในการแข่งขันสอบคัดเลือก และทำให้

ราชสำนักได้คัดเลือกขุนนางจากบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการปกครองบ้านเมือง สร้างความรุ่งเรืองให้กับประเทศชาติ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง ระบบดังกล่าวก็ทำให้เกิดผลเสียต่อสังคมคือ สามัญชนในสังคมชนชั้นกลางหรือชนชายขอบต่างมุ่งมั่นที่จะอาศัยระบบการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนสถานภาพของตนสู่ความมั่งคั่ง ลาภยศ สรรเสริญ ต่างละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดมุ่งเดินทางสู่เมืองหลวงศูนย์กลางอำนาจการปกครอง ต้องเสียสละความสุขส่วนตัวและครอบครัว พลัดพรากจากคนรัก ทอดทิ้งบิดามารดา ภรรยาบุตรธิดา หรือแม้กระทั่งยอมสยบต่ออำนาจและเงินตรา เพียงเพื่อแสวงหาจุดหมายปลายทางความฝันของชีวิต สร้างความระทมขมขื่นให้กับครอบครัวผู้อยู่เบื้องหลัง ดังเช่นชะตากรรมของตัวละครเอกหญิงในวรรณกรรมต้นแบบ *ยິงยິงจ้วน* แห่งราชวงศ์ถัง

สมัยราชวงศ์หยวน ซึ่งปกครองโดยชนชาติมองโกล ปัญญาชนของชนชาติอื่นถูกลดทอนความสำคัญลงจนอยู่ในสภาพเป็นพลเมืองชายขอบของสังคม ตลอดจนผู้ปกครองชนชาติมองโกลไม่ได้ให้ความสำคัญต่อระบบการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ จึงมีการเปิดสอบคัดเลือกเพียง 7 ครั้งเท่านั้น อีกทั้งการสอบแต่ละครั้งยังจำกัดสิทธิ์ในการเข้าสอบของชนชาติอื่นด้วย ทำให้บัณฑิตจำนวนมากไม่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถทางการศึกษามาเลื่อนสถานะทางสังคมของตน (Zhang and Qiu, 1997: 334) นับเป็นการลดทอนความสำคัญของบัณฑิตหรือชนชั้นปัญญาชนของชนชาติอื่น ซึ่งเคยเป็นชนชั้นที่ได้รับความนิยมจากสังคมจีน สร้างความขมขื่นให้กับชนชั้นปัญญาชนของชนชาติอื่นเป็นอย่างมาก (Sugiyama, 2013: 10)

ภายใต้สภาวะสังคมที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีพของบัณฑิตชนชาวฮั่น ทำให้บัณฑิตจำนวนมาก หันเหสู่การประกอบสัมมาชีพด้วยการรับจ้างเขียนบทกลอน บทละครต่างๆ เมื่อผสมกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนท้องถิ่นในสังคมชนชาติมองโกล ทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่บทละครในรูปแบบ *เยวี่ยนจ่าจวี* ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นวรรณกรรมรูปแบบกระแสหลักของสมัยราชวงศ์หยวน บทละครเหล่านี้จึงมักสะท้อนถึงความรู้สึกและแนวคิดของกวีผู้ประพันธ์เสมอ เช่นเดียวกับในดราม่าที่ดัดแปลง บทละคร *ซีเซียงจี* *หวังจื่อฝู่* ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการเข้าสอบคัดเลือกเข้ารับราชการ เพื่อเลื่อนสถานะจากสามัญชนขึ้นเป็นขุนนางในราชสำนักตามวิถีแห่งความคิดสำนักปรัชญาขงจื้อ แต่ได้ลดระดับความสำคัญลง โดยให้ตัวละครเอกชายจางเซิงในบทละคร *ซีเซียงจี* จำเป็นต้องเดินทางไปสอบคัดเลือกอย่างมีเงื่อนไขเพราะการบังคับของคุณนายซุ่ย มิได้เกิดจากความตั้งใจของตน แต่เกิดจากแรงบันดาลใจและแรงผลักดันจากความรักที่มีต่อตัวละครเอกหญิงซุ่ยยິงยິง ซึ่งต่างกับจางเซิงในดราม่าต้นแบบ *ยິงยິงจ้วน* สมัยราชวงศ์ถัง ที่ให้ความสำคัญกับการสอบคัดเลือกเป็นขุนนางเหนือสิ่งอื่นใด โดยทอดทิ้งซุ่ยยິงยິงคนรักไปเพื่อมุ่งหาความก้าวหน้าในชีวิตราชการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ผลเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า บทละคร *ซีเซียงจี* นำเนื้อหา และการสร้างตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย *ยี่สิบเจ็ดวัน* มาดัดแปลงในรูปแบบของเยวี่ยนจ่าจวี ซึ่งเป็นประเภทงานวรรณกรรมกระแสหลักในสมัยราชวงศ์หยวน ผู้ประพันธ์หวังฉือผู้ได้สร้าง สหบทจากตัวบทต้นแบบโดยการใช้กลวิธีการขยายความ การตัดทอน และการดัดแปลงใน รายละเอียดของเรื่องตามองค์ประกอบการเขียนบทละคร การรังสรรค์ผลงานชิ้นใหม่ของผู้ประพันธ์ ด้วยตัวบทที่มีลักษณะเป็นสหบทจากการผสมผสานตัวบทอื่นๆ เกิดเป็นตัวบทใหม่ อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลแนวการเขียนมาจากตัวบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ อีกด้วย แสดงให้เห็นว่าตัวบทไม่ใช่สิ่งโดดเดี่ยวหรือเป็นของปัจเจกบุคคล แต่เป็นการรวบรวม กระบวนการของการสร้างตัวบททางวัฒนธรรม ตัวบททั้งหลายจึงเป็นผลิตผลจากตัวบทอื่นๆ ในทางสังคมวัฒนธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทละคร *ซีเซียงจี* แห่งราชวงศ์หยวนในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในประเด็น สหบทเท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า *ซีเซียงจี* เป็นงานวรรณกรรมที่เป็นอมตะ ยังมีประเด็นต่างๆ อีกมากที่น่าศึกษาค้นคว้า อีกทั้งในประเทศไทยยังมีผู้ศึกษาบทละคร *ซีเซียงจี* ไม่มากนัก สำหรับผู้สนใจที่จะนำไปศึกษาเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการวิจัยต่อไป ดังนี้

(1) ศึกษาด้านสุนทรียภาพทางภาษาและทางดนตรี ตามที่กวีผู้ประพันธ์ได้รังสรรค์ บทร้อง ทำนอง บทกลอนสำหรับตัวละครในบทละคร *ซีเซียงจี* ซึ่งแสดงถึงอัจฉริยภาพด้าน วรรณศิลป์ของผู้ประพันธ์ นับเป็นสิ่งทรงคุณค่าที่ควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง

(2) ศึกษาพงศาวดารจีนจำนวนมากที่ปรากฏในบทสนทนา หรือบทกลอนที่ใช้เป็น บทร้องของตัวละคร นับเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์จีนได้เป็นอย่างดี

(3) ศึกษาโน้ตศัพท์ทางสังคมนอกเหนือจากแนวคิดปรัชญาขงจื้อ เช่น ศาสนาพุทธ แนวคิดปรัชญาลัทธิเต๋า ฯลฯ โดยศึกษาโน้ตศัพท์ทางสังคมของชนชาติมองโกล ที่มีต่อศาสนา พุทธและแนวคิดปรัชญาลัทธิเต๋า ผ่านตัวบทเนื้อหาในบทละคร *ซีเซียงจี*

(4) ศึกษาเปรียบเทียบบทละคร *ซีเซียงจี* กับบทละครอื่นๆ ของไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- กาญจนา แก้วเทพ. **สัมพันธ์บท(Intertextuality): เหล้าเก่าในขวดใหม่ในสื่อสารศึกษา**. วารสารนิเทศศาสตร์. ปีที่ 27 ฉบับที่ 2, 2552 น. 1-29.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. **ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ : วรรณคดีเปรียบเทียบ : กระบวนทัศน์และวิธีการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วรรณคดีศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- นพพร ประชากุล. **สัมพันธ์บท (Intertextuality)**. สารคดี 16 182 (เมษายน 2543) : 175-177.
- นพมาศ แวหวงส์. **ปริทัศน์ศิลปะการละคร**. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ภาควิชาศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- พัชนี ตั้งยืนยง. **กวีนิพนธ์สงครามจันทราวงศ์ถึง : การศึกษาเชิงวาทกรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- พิเชฐ แสงทอง. **จาก “ตัวบท” สู่ “สัมพันธ์บท”**. วารสารกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 ก.ค.- ก.ย. 2555
- พิมพ์ลดา ดีมาก. **การสร้างเรื่องเล่าและตัวละคร “ซุสไทเฮา” ในวรรณกรรม ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดู**, กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2550.
- สุวรรณา สถาอานันท์. **หลุนอี่ว: ขงจื่อสนทนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- อิรวดี ไตรลึงคะ. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง**, กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2543.
- อุมาพร มะโรณี. **สัมพันธ์บทของการเล่าเรื่องในสื่อการ์ตูน ละครโทรทัศน์ และนวนิยาย** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ภาษาไทย

- Jiang Xingyu 蒋星煜. **Xixiangji Yanjiu yu Xinshang** 西厢记研究与欣赏. Shanghai : Shanghai Cishu Chubanshe,2004.
- Monika Motsch 莫宜佳. **Zhongguo Zhongduanpian Xushi Wenxueshi** 中国中短篇叙事文学史. Trans.by Weiling 韋凌. Shanghai : Huadong Shifan Daxue Chubanshe, 2008.
- Sugiyama Masanori 杉山正明. **Hubilie de tiaozhan** 忽必烈的挑战 . Trans.by Zhou Junyu 周俊宇. Shanghai : Shehui kexue Wenxian Chubanshe,2013.
- Sunxun 孙逊 . **Dongxixiang yu Wangxixiang** 董西厢与王西厢 . Shanghai : Shanghai Guji Chubanshe,1983.
- Wang Zichen 王缙塵. **Wang Zichang jiangshu Lunyu** 王缙塵讲述论语. Trans. By Zhen Haidong 镇海董. Xianggang : Xianggang Guangzhi Shuju Chubanshe, -.
- Xia Zhengnong 夏征农. et al.ed.s. **Ci Hai** 辞海. Shanghai: Shanghai Cishu Chubanshe, 1989.
- Xu Han 徐寒. **Zhongguo Gudian Wenxue Mingzhu Cangshu** 中国古典文学名著藏书: **Baibu Xiqu Jingdian Mingpian** 百部戏曲经典名篇.**Diwujuan** 第五卷: **Xixiangji(Yaun)Wang Shifu zhu** 西厢记（元）王实甫著. Beijing : Dazhong Wenyi Chubanshe, 2010.
- Yao Shuyi 么书仪. **Dong Xixiang** 董西厢 . Shenyang: Chunfeng Wenyi Chubanshe, 1999.
- Yu Bo 余波. **Zhongguo Dabaike Quanshu** 中国大百科全书. Beijing : Zhongguo Dabaike quanshu Chubanshe, 2010.
- Zhang Jinpan, Qiu Yuanxian. 张晋潘, 邱远献. **Keju Zhidu Shihua** 科举制度史话: **Gudai Wenhua Zhuantishi** 古代文化专题史: **Zhongguo Lishi Xiaocongshu Heji** :中国历史小丛书合集. Beijing : Zhonghua Shuju Chubanshe,1997.
- Zhang Renhe 张人和. **Xixiangji Lunzheng** 西厢记论证 . Changchun : Dongbei Shifan Daxue Chubanshe,1995.
- Zhang Yanjin 张燕瑾. **Zhang Yanjin Jiang Xixiangji** 张燕瑾讲西厢记. Tianjin : Tianjin Guji Chubanshe, 2011.
- Zhang Youhe 张友鹤. **Tang Song Quanqi Xuan** 唐宋传奇选. Beijing : Renmin Wenxue Chubanshe, 1982.

ภาคผนวก

ภาคผนวกนี้คือการแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาไทย

元杂剧《西厢记》的互文性研究

Intertextuality in the Chinese Play *XI XIANG JI* of the Yuan Dynasty

摘要

本论文的研究目的是以互文性的视角探讨元杂剧《西厢记》文本中所反映的主要内容，分析受文本与原文本之间的互动关系。进行对比分析元杂剧《西厢记》与唐传奇《莺莺传》中内容情节和人物塑造的互文创作手法，以及探究《西厢记》文本中所反映的文化社会背景思想、社会风尚、道德观念、门第观念。

研究发现 一、在元杂剧《西厢记》文本中的内容情节上，作者运用三种互文性转化手法进行原文本的改造：扩写原文中的内容情节(extension)、删减原文本中不必要的内容情节(reduction)、把原文本的内容情节加以改造，再拼合融入新的文本之中(modification)。二、在人物塑造方面，作者在当前作品中增加了新的人物形象、删减原文本中不必要的人物形象，以及把原文本的人物形象重塑人物特征，再融入新的文本之中。三、在不同时代的情况下所反映的社会观念，元杂剧《西厢记》居于元蒙古社会背景、环境影响下的文学作品依然继承了唐传奇《莺莺传》文本中所蕴含的汉族传统文化思想观念，但却存在着不受重视与淡化的传统儒家思想观念，如封建礼教中两性关系的性别理念、儒家道德观念、科举文化等。

关键词：互文性；元杂剧；《西厢记》

第一章 引言

1.1 问题的提出、选题背景及意义

中国文学除了具有自己汉文字语言的特征以外，还具有它自己传统的独特文学观念体系。这种观念体系受到了中国传统的思想体系所支配，其思想渊源来自于春秋末期孔子所创立的儒家学派与其思想观念。中国传统思想的体系在儒家思想的支配下，诗文以教化为功用的中国文学，在内容上偏重于政治主题和伦理道德主题，将文学视为政治的附庸和说教的倾向。形成了以民为本、以文载道、文道与德的文学观念体系。由此，文学艺术的学术思想体系，造成了文学文化的世代传承，形成了华夏民族独有的礼仪典章制度，风俗习惯和民族性格。在中国漫长的历史中，孕育了中国民族传统文化的特征。

在中国文学史上，历经了一个又一个辉煌时代，例如先秦散文、汉代辞赋，唐代诗歌，宋代词章，元代戏曲，明清小说等。在不同文学形式的作品中出现有许多是相同的题材，各种不同体裁的文学作品中，经常出现艺术形式的相互流变，相互转换的现象。无论是诗歌，散文，戏剧，小说等文学样式，它们之间的题材与主题思想都有着密切的互动关系。历朝历代兴盛的文学形式，都会出现摹写前人的杰作或先前已有的作品。这种现象有着鲜明的表现及普遍性。历来深受广大人民群众所喜爱的杰作，往往成了作者改编的题材目标。在改编其作品过程当中，通过作者的创造性笔法，融入其个人思想观念、转换艺术形式的表达、赋予传达更丰富鲜明的社会文化思想观念，重写后再创作作为自身新作品。由此，各种文学样式也产生了广泛的相互流变与转化。

唐代著名诗人元稹的著作《莺莺传》又名《会真记》，在文中假托张生叙述了他在追求功名过程中的一段恋情。据学术界的考证，《莺莺传》乃是根据作者的一段经历改写而成的。如宋代王性之的《王性之〈传奇〉辨证》、陈寅恪的《元白诗笺征稿》等考证：《莺莺传》是元稹根据自己的经历创作的自传体小说。此外，鲁迅在《中国小说史略》里说元稹以张生自寓，“惟篇末文过饰非，遂堕恶趣”。（张燕谨，2011:28）。然而，传奇小说《莺莺传》历来都受到文人墨客所喜爱，以其故事情节为题材进行改造、复写再创作新作品，其文学形式的多样化也随着时代而转换。由此，《莺莺传》流传的范围传向也更为广大。

从唐代元稹的传奇小说《莺莺传》，一直广泛流传到元代，经过戏曲大家王实甫的精心改编，创造了一部别具一格的剧品——《西厢记》。为了弥补《莺莺传》的缺陷以及为了满足当时观众与读者情感上的需求，作者把《莺莺传》原本的内容情节，由爱情不如意的结局改编为充满喜悦的爱情喜剧作品。此后，成了中国古代家喻户晓的一部喜剧爱情戏剧。1982年，中山大学教授王季思把《西厢记》列入《中国十大古典喜剧集》。（蒋星煜，2004:22）在戏剧当中《西厢记》被列为元杂剧四大爱情戏之一，也是当中最杰出的一部。（四大爱情戏为《拜月亭》、《西厢记》、《墙头马上》、《倩女离魂》）。此外，明末清初的金圣叹将此书与《屈赋》、《庄子》、《史记》、《杜诗》和《水浒传》并列为“六才子书”，意味着这六部书代表了六种体裁的最高成就。（张燕谨，2011:58）

《西厢记》故事是以唐代元稹的传奇小说《莺莺传》为蓝本，描写关于书生张珙与崔莺莺的一段爱情故事。在婢女红娘的帮助下，克服了他们当时身处在封建礼教和封建婚姻制度下的困境，最后，终于冲破了崔夫人的重重阻挠，结为夫妇。在《西厢记》的故事情节中，作者同时批判了中国传统的封建礼教和封建婚姻制度，也热情地歌颂张生和崔莺莺追求爱情自由，向往幸福的叛逆精神。他以“愿普天下有情人终成眷属”的美好祝愿为主题思想，通过富有戏剧性的故事情节，创造了一部充满喜悦与脍炙人口的卓越剧品。这部作品以深刻的反封建礼教的思想性和精湛优美的艺术性，赢得了古往今来无数读者的喜爱，对后世产生了极其深远的影响。在塑造人物形象方面，他还是以《莺莺传》中的主人公为《西厢记》剧中的主要人物，塑造了具有特色、个性鲜明的人物

形象。除了男主人公张珙，作为一个既多情又多愁多病的典型文弱书生形象以外，还重点突出一个在剧中必不可少的人物形象“红娘”。他把原来在《莺莺传》中，角色并不重要的丫环红娘塑造成一个特色鲜明、光彩照人的人物形象，并且热烈地歌颂她的勇敢、沉着和机智。使得“红娘”深受民间的喜爱与欢迎，也对后世产生了极大的影响。

从传奇小说《莺莺传》到戏剧《西厢记》，经历了四百余年的转化。历朝历代的改编者以《莺莺传》故事情节进行改造、复写再创作作为新作品，其文学形式也随着时代而转换。如唐代李绅的《莺莺歌》，宋代秦观的《调笑转踏》、赵令畤的鼓子词《商调蝶恋花》以及金代董解元的《西厢记诸宫调》等。到了元代兴盛的戏曲，通过戏曲大家王实甫的精心改造，把原文的主题思想由“善补过者”转换为“愿普天下有情人终成眷属”，此后《西厢记》成了一部空前未有的新剧目。然而，作者在《西厢记》文本中除了改造传奇中的故事情节以外，还征引了大量各个历史时期与人们的精神状态和思想文化风貌相关的历史典故。由此可见，作家在受文本中引用原文的故事情节，所以保持了一种文本互涉关系。此外，其文本与传统文化还存在着密切的互动关系，这种关系值得深入考察与探讨。故此《西厢记》文本的创作特征显然为后结构主义的文学作品。当传奇小说改编成戏剧后的文本，在进行对比两者之间的联系和差异时，互文性理论恰好提供了解读文本的视角。因此，本论文将以互文性理论作为研究《西厢记》文本的工具，以比较的视角，用实证研究、理论分析、文本分析及文化研究的方法，对《西厢记》文本中的相关内容进行互文性分析与探讨。

1.2 研究目的

本论文的研究目的为：

1.2.1 研究和对比元杂剧《西厢记》与唐传奇《莺莺传》文本中的内容情节以及人物形象分析。

1.2.2 探讨《西厢记》文本中所反映的社会思想观念。

1.3 研究假定

1.3.1 《西厢记》的故事内容是从《莺莺传》中的内容情节与人物形象所改编而成的剧目，元代时期兴盛的文学体裁戏剧艺术表现手法是适应时代的艺术表达方式。

1.3.2 《西厢记》属于蒙古统治时期环境影响下所产出的剧作，而《莺莺传》属于唐代汉族的文学作品。其不同时代背景的社会思想观念，是为我们理解原文与受文之间“同”与“异”的一个重要因素。

1.4 论文研究方法

在《西厢记》与《莺莺传》文本中，保持了一种文本互涉关系，其文本与传统文化之间还存在着互文关系。本文以互文性理论为研究《西厢记》文本的理论基础，进行研究与对比分析两者之间的联系和差异。

本论文以文献研究的方法（Documentary Research）对《西厢记》文本进行互文性分析和研究。

1.5 研究范围

本论文使用以下研究文本：

1.5.1 于1982年，由北京人民文学出版社出版的《唐宋传奇选》：《莺莺传》元镇，作者张友鹤。

1.5.2 于2010年，由北京大众文艺出版社出版的《中国古典文学名著藏书百部》：第五卷：《戏曲经典名著》：《西厢记》（元）王实甫，作者徐寒。

第二章 文献综述

2.1 从《莺莺传》到《西厢记》：超越时空，漫长的路程。

从《莺莺传》到《西厢记》，跨越了四百余年时空，经历了不同朝代、不同艺术表达方式、不同作者的精心改造。从唐代、宋代、金代一直延续到元代，在这漫长的路途中，《莺莺传》由一部爱情悲剧性作品转化为一部充满喜悦的爱情喜剧性剧目——《西厢记》。历代改编者在不同朝代的社会文化背景下所摹写的作品，其主题思想及艺术形式也随着时代潮流以及读者的需求而转化。以下为唐代元稹的传奇小说《莺莺传》到元代王实甫的戏曲《西厢记》的流变过程：

2.1.1 唐代元稹的《莺莺传》

“传奇”这一名称的来源，是由于晚唐时裴铏写的一部小说集名叫《传奇》，后来成了唐宋短篇小说的统称。（张友鹤，1982:1）唐代传奇是在六朝小说的基础上发展、演变、进化而来的。六朝小说以志怪为主，唐传奇的主要题材是由鬼神之“怪”逐渐转向人事之“奇”，脱离鬼神，正面摹写人事，反映现实。传奇作者，主要是科举出身的官员，故事来自士人在旅途、宴饮、交谈时的听闻，写成后在友人间传阅。大部份故事取材自真实人物传奇。在题材、表现手法和艺术风格等方面，除了促使唐宋话本的发展也对后世说唱和戏曲文学产生了深远影响。它基本上以散文体构成，传奇作品中间多插有诗句，在篇末往往出现一段议论，发挥见解，或进行说教。（张友鹤，1982:7）

唐代社会生产力发展，城市经济繁荣，对文化娱乐的需要有所增加；都市的繁荣提高了人们奢侈生活，也为文学提供了丰富的主题和素材，文人开始有意识地用虚构手法写小说，企图以小说表现自己的文学才能。然而，唐代科举考生的行卷，常把小说送给考官，以博青睐，促使传奇的兴起与发展。唐代中期（公元 766-873）是传奇最为兴盛时期，这一时期，名家辈出，佳作如林，是名副其实的传奇黄金时期。（张友鹤，1982:8）而在唐传奇中，《莺莺传》是一篇流传较广，影响较大的作品。

由于唐代又是一个士大夫阶层更热衷于追求功名的时代，从隋代开始的科举制度，到了唐代，更有力地吸引着积极进取的知识分子。唐代著名诗人元稹在当时也是一个热衷功名的士子。他的著作《莺莺传》是一篇不过数千字的传奇小说，它写出了封建时代少女对爱情的向往和追求，也反映了爱情理想被社会无情摧残的人生悲剧，宣传了男尊女卑的封建糟粕。

作家生平：

元稹（779年-831年），字微之，河南人，唐代著名诗人。父元宽，母郑氏。八岁丧父，随母郑氏“依倚舅族”，十四岁在长安参加明经科考试，十五岁明二经及第，二十五岁与白居易同科及第，并结为终生诗友。宪宗时举制科对策第一。元稹与白居易共同倡导新乐府运动，诗与白居易齐名，世称“元白”。

体”，对当时诗坛影响极大。其诗辞浅意哀，仿佛孤凤悲吟，极为扣人心扉，动人肺腑。元稹的创作，以诗成就最大。现存诗八百三十余首，收录诗赋、诏册、铭谏、论议等共一百卷。名著传奇《莺莺传》，为唐传奇的代表作。（张友鹤，1982:111）

后人因《莺莺传》中写到张生曾赋《会真诗》，而元稹又继续了《会真诗》三十韵。另外，在元稹作品中有《元氏古艳诗》百余篇，其中的《春诗》二首，与传奇所说的“张生立缀《春诗》二首以授之”相巧合。故此认为，传中男主人公张生形象的原型，就是元稹自己。然而，迄今已经获得了学术界的认同。依学术界的考据，宋代王性之《王性之〈传奇〉辨证》中的主要考证为：一、根据元稹所写的《陆氏姊志》中讲到自己的外祖父是郑济。二、白居易在《微之母郑夫人志》里也说了元稹的母亲为“郑济女”。三、唐代的《崔氏谱》记载：“永宁尉鹏，亦娶郑济女”。四、崔莺莺是永宁尉崔鹏的女儿。由此可见，崔鹏之女莺莺与元稹正为中表关系，这与传奇中的崔夫人为郑女，张生与崔莺莺“中表相因”正相吻合。（孙逊，1983:9）（“崔氏妇，郑女也。张出于郑，绪其亲，乃异派之从母。”）

以下为《莺莺传》的故事梗概：

唐代贞元年间，有一个名叫张生的书生，长得一表人才，性情温和，由于性格内向，为人谨慎。年纪已二十三岁了，还未曾接近过女色。有一次，张生到蒲州游玩，寄宿在蒲州附近的普救寺寺院里。凑巧遇上一位崔姓人家的遗孀，将要回长安去，路过蒲州，也寄宿在这个寺院里。崔氏孀妇娘家与张生母亲同是姓郑。由此，论亲戚关系，崔氏算得上是张生的远房姨母。这一年，蒲州发生事变，宦官丁文雅丧失人心，士兵趁机闹事，大肆抢掠蒲州百姓。崔家拥有大量的财物与奴仆，幸得张生的故友杜确，就任蒲州武官派人保护崔家，这才免遭抢掠之难。于是，崔氏设宴答谢张生。

在宴请中，崔氏叫小儿子欢郎拜见张生，然后又叫女儿出来，但女儿推说有病不愿出来。崔氏怒声再次叫女儿，过了好一阵才肯出来。崔小姐一副心不甘情不愿的样子，穿着平常服装打扮，也不重新梳妆修饰，只是双鬓下垂接近黛眉，两颊飞红而已。她的容貌长像十分艳丽，光彩动人。张生一见对她起了爱慕之心。崔氏叫女儿与张生以兄妹相称，从崔氏口中知道她的年龄已经十七岁了。张生曾多次逗崔小姐开口说话，可是她目光凝固，默默地坐在母亲身旁，一直到设宴结束，都不肯开口说一句话。

张生对崔莺莺一见钟情，联想设法向她表白自己内心的情感。因此私下给了崔莺莺的贴身丫环红娘一些贿赂，向她说了自己对崔莺莺的倾慕之心。红娘建议张生应该乘崔家感恩时向他们提亲，明媒正娶崔莺莺为妻。张生却推说自己没能耐再等太长时间，恐怕会为相思而死。红娘说她家小姐善于写诗作赋，让张生试用诗词与她传达信息，也许能打动她的芳心。于是，张生写了两首《春词》交给红娘。当天晚上，红娘带了崔莺莺的彩笺来交给张生，笺上写了

一首诗，《明月三五夜》。诗为：“待月西厢下，迎风户半开。拂墙花影动，疑是玉人来。”张生看了诗后，理解为崔莺莺约他到她闺房幽会。到了十五月圆晚上，张生到崔家住处，攀爬上墙翻过去赴约。凑巧碰上正在房中的红娘，她见了张生大吃一惊，张生对她说是崔小姐约他来的，让她去通报一声。没过多久，红娘领了崔莺莺出来。张生见了又惊又喜，心想今夜定能成好事。岂料崔小姐的表现则是衣着齐整，面容严肃，而且还狠狠地指责了张生的不良行为，枉崔家对他一片感恩之心。说完后，毫不留情地转身就离去。张生怅然若失，呆愣了好久，才翻墙回去。

一天晚上，张生正在床上入睡，忽然听见有人把他叫醒。张生吃惊地坐起来，见红娘抱着被子枕头进来，然后铺垫好枕头被子就走出房去。张生仍以为是在梦中，不久红娘扶着小姐进来了。崔莺莺到张生面前，满面娇羞柔弱无力的样子，跟昔日所见的端庄模样完全不同。这晚两人终于如愿以偿，成了好事。张生感到飘飘然不似在人间，而是在仙境。直到寺院的钟声敲响，天将快亮了，红娘赶忙进来扶着崔小姐回房去。过了十几天，崔莺莺却杳无音讯。于是张生作了一首三十韵的《会真诗》，但还未写完，恰巧红娘来到，张生便让她把诗交给小姐，此后他们又重续旧欢。崔莺莺夜里悄悄进来张生房，早晨悄悄地离去，两人同居在西厢房将近一个月。张生常问起崔母的态度，崔莺莺回答说她母亲也无可奈何。

过了不久，张生将西去长安，他对崔莺莺表现出难舍难分的情绪。虽然崔莺莺未曾对他表达心里的感受，但心中的离情别绪却流露在脸上。然而在张生将要动身的前一天晚上，崔莺莺不再出来与他相见。

几个月后，张生再回到蒲州，与崔莺莺又住上了几个月。在这段日子里，张生发现崔莺莺不但字写得好，而且善于写诗文。所以一直想领略她的才华，但始终都未能有机会。张生还经常以自己的文章去挑动她，但她却视而不见。崔莺莺才华出众，但由于性情内向，不善与外人应酬交往，故此外表装似不懂，也从不炫耀自己的才能。她对张生情深意重，但从未用语言表达出来。只能在深夜里独自弹琴，把心中的情愁与忧虑寄于琴声。张生偶然听到，想让她再弹一遍，可是被她拒绝了。

没过多久，张生将要赴京赶考。临走的头天晚上，张生不再表现出离别时难舍难分的情绪，只是在崔莺莺身边唉声叹气。崔莺莺心里明白将要诀别了，便和颜悦色地对张生说：“当初是你开始主动以情挑动我，最终又是你把我抛弃。这是我该得到的报应，我不敢恨你。如果你能做到有始有终，我会感激你对我恩惠。那我们曾经山盟海誓，最终就有了结果。又何必为这次分别而伤感呢？既然你觉得心里不高兴，我也无可奈何。你常说我的琴弹得好，从前怕难为情，没能弹给你听。现在你要离开了，我也就成全你吧。”于是把琴拂拭一下，弹起了《霓裳羽衣》的序曲。可是没弹上几声，琴声就变得凄怨哀伤，再也不成曲子了，凡是听到的人都会禁不住掉下泪。崔莺莺泪流不止再也弹不下去了，放下琴快步离去。

这次赴京赶考，张生考试落第，金榜无名但还留在京城。他写信给崔莺莺，以宽慰她的心境。崔莺莺亦给张生回信，诉说离别后的情愁，往日的山盟海誓，把他们俩的隐私关系都写在信上。然而，张生却把这封信传给一些朋友看，因此当时有不少人知道了这件事。张生的好友杨巨源喜欢作诗，为此写过一首《崔娘诗》。张生朋友听了这件事情后无不感到惊异，张生却已决心与崔莺莺断绝关系。元稹与张生关系特别好，就问起他抛弃崔莺莺的原因。张生说：“通常上天造就的绝色美女，不是让她自身受祸害，就是让她去祸害别人。（大凡天之所命尤物也，不妖其身，必妖其人。）如果崔小姐嫁给富贵人家，凭着她所得到的宠爱，使得她若不变作云，就将变作雨，甚至还会变成蛟或变成螭，那更不知她还会变成什么东西。从前殷朝的纣王，周朝的幽王，拥有百万人口的国家，势力非常雄厚。然而，为了一个女人弄得国破身亡，至今还被天下人耻笑。我的功德才能不足以胜过妖孽，所以只能忍痛舍弃这段恋情了。”当时在座的人都无不感叹。

过了一年多后，崔莺莺已经另嫁他人，张生也另娶了亲。有一次张生经过蒲州，请求崔莺莺的丈夫以表兄的身份见她一次面。但她始终不肯出来接见，却写了一首诗给张生：“自从消瘦减容光，万转千迴懒下床。不为旁人羞不起，为郎憔悴却羞郎。”几天后，张生准备离开时，崔莺莺又写了一首诗以谢绝他：“弃置今何道，当时且自亲。还将旧时意，怜取眼前人。”此后，两人就再也沒见面了。

当时不少知情的人都称赞张生是善于补过者。我曾经在朋友的聚会中，多次谈到这件事，是有意想告诫人们不要学张生这样的不良行为，如果已经犯上了这种行为的人，千万不要再迷惑不清。贞元年间九月，我与友人李公垂谈起了这件事。公垂听了感到感慨，认为事情十分奇异，于是写了《莺莺歌》一首诗。

2.1.2 唐代李绅的《莺莺歌》

《莺莺传》是元稹于科考前所作的文备众体的行卷，写成后在友人间传阅，在当时的士大夫群体中流传颇广，产生了不少歌咏其事的诗词。唐代李公垂即指李绅（公元 772-846），与元稹在一次宴请中听了传中故事后，觉得故事离奇于是作了一首《莺莺歌》，他是为《莺莺传》而助兴所作的一首诗歌。对原作故事的主题思想没大的影响，其艺术形象也没有改变。

2.1.3 宋代秦观的《调笑转踏》

到了宋代（公元 960-1229），为宋词兴盛时期，一些文人直接以《莺莺传》为题材进行再创作，流传的范围不止是在士大夫圈子，而是传向更广大的人民群众中。形式的多样化也突破了诗、文等书面文学的样式。如秦观的《调笑转踏》和赵令畤的鼓子词《商调蝶恋花》。

《调笑转踏》是北宋元祐年间的一种新的艺术形式，“转踏”当是一种舞蹈的名称。这种《调笑转踏》，是宋词向戏曲过渡过程中产生的一种艺术形式。是一种用一首七言八句（前四句平韵，后四句仄韵）的引诗和一首《调笑转踏》来歌咏一个故事的舞曲。

秦观（公元 1049-1100），扬州高邮人（今属江苏），是“苏门四学士”之一。他的《调笑转踏》共有十首，分别咏了古代十个美女的故事，十首中的第七首为莺莺，歌颂莺莺与张生故事的一段恋情。（张燕谨，2011:54）这时候的创作虽然故事情节并无多大改编，但作者的看法已有所改变，不再视张生为“善补过者”，反而对崔莺莺的遭遇感到同情。

2.1.4 宋代赵令畤的鼓子词《商调蝶恋花》

《商调蝶恋花》的文体形式是叙事性的鼓子词。鼓子词是宋代出现的一种说唱文学。是一种宋代汉族说唱艺术，由韵文和散文相杂构成，因歌唱时有鼓伴奏而得名。赵令畤（公元 1051-1134）的鼓子词《商调蝶恋花》是在元稹《莺莺传》的基础上创作的，以韵文和散文相间成文的说唱文学形式完整地展现了张生与莺莺的爱情故事；他主要用《莺莺传》的文字作为说白，中间插进他写的十二首《蝶恋花》唱词，曲白相间，说唱《西厢》故事。最值得称道的是，他隐含地批判了张生的薄情，对莺莺的被遗弃寄予同情。所谓的“最恨多才情太浅，等闲不念离人愁。”因此他把这故事“播之声乐，形之管弦。”这对崔、张故事走出文人圈子而流传到民间起了积极的作用。（孙逊，1983:20）《商调蝶恋花》是西厢故事流变过程中的一个重要环节。对随后的董解元《西厢记诸宫调》、王实甫《西厢记》的主题转变、表演体制和叙事结构等方面产生了重要的影响。

2.1.5 金代董解元的《西厢记诸宫调》

随后的金代（公元 1115-1234），北方民族乐舞和讲唱文学结合中原地区的诗词艺术和舞台表演艺术，产生了新的文艺形式：院本和说唱诸宫调。董解元的《西厢记诸宫调》简称《董西厢》，是在《莺莺传》的基础上创造出来的一种以第三人称叙事的说唱文学，成为西厢记故事世代传承的里程碑。是首次改变了《莺莺传》的主题思想的一部作品，对元代的《西厢记》产生了极大影响。

董解元，金章宗时人（公元 1190-1208），是金代诸宫调作家，其名不详，“解元”是金元时代对读书人的敬称。他性格狂放不羁，蔑视礼教，具备比较深厚的文化修养，喜爱写诗作曲，并对当时的民间文学形式如诸宫调非常熟悉。其长篇巨品《西厢记诸宫调》是今存诸宫调中惟一的完整作品。他对《莺莺传》中的故事情节和人物形象作了根本性的改造，增加情节、改造人物形象、扩展为一部五万字的讲唱文学巨著。将其写成了一对争取自由恋爱的青年男女与封建家长之间的斗争情节，把一段悲剧恋情衍变成一个追求自由婚姻的爱情故事。同时，强调其主题思想：“从古至今，自是佳人，合配才子”。

为后来元代《西厢记》的人物、思想、情节基本都定了形。(张燕谨, 2011:75)

综上所述, 可见在《莺莺传》的摹写作品之中, 《董西厢》为首创反封建礼教思想的一部作品。

2.1.6 元代王实甫的元杂剧《西厢记》

到了元代戏曲兴盛时期, 戏曲大家王实甫的《西厢记》简称《王西厢》, 大约成书于公元十三世纪末到十四世纪初, 即元成宗大德年间, 是《西厢记诸宫调》以后以戏剧形式表现张生与崔莺莺的恋爱故事的最优秀的作品。它基本沿用了《西厢记诸宫调》的主题思想、情节设置和人物设定, 对故事的题旨做了新的改造。提出“愿天下有情人终成眷属”为主题思想, 同时还在某些方面做出了不少的改动。

元杂剧产生于金末元初的中国北部, 是在金院本和诸宫调的基础上广泛吸收了多种词曲和技艺发展而成的一种完备的戏曲形式。并在诗词、讲唱文学基础上创造了成熟的文学剧本, 它由曲(唱词)、科(动作)、白(说白)三者组成。在结构上, 一般是一本四折演一完整的故事(个别也有一本五折或六折), 必要时可以在开头或折与折之间另加“楔子”。角色有正末、旦末、净等。元杂剧一般规律, 全剧基本上由正末或旦末一人主唱(楔子除外), 其它角色只有说白。正末主唱的称“末本戏”, 正旦主唱的称“旦本戏”。这种全剧只有主要演员一人独唱和一本限定四折的组织形成, 有着它明显的局限。由于王实甫的《西厢记》一本戏不够充分展开故事, 所以他采用了多本连演的方法, 叠五本为二十一折为一部。其次, 他突破了每本一人主唱的惯例, 在一本里既有末角主唱的戏, 又有旦角主唱的戏, 甚至在一折戏里由旦、末对唱和接唱。这在元杂剧里是前所未有的的一部巨著。(孙逊, 1983:68)

作者生平:

王实甫的生平材料留下极少, 由于王实甫生活在元代初年, 当时的元蒙统治者推行民族歧视, 统治者采取重吏轻儒的用人路线。况且, 元杂剧在当时还是新兴的文艺样式, 并不为时人所重视, 也就少有人留心杂剧的作者们。根据《录鬼簿》的记载, 王实甫名德信, 大都(今北京)人。创作活动在于元贞、大德年间(公元 1295-1307)。王实甫沉沦在官妓聚居的地方, 而这些官妓也是杂剧的演员, 不仅使他熟悉了戏曲舞台规律, 也使他了解下层人民的感情思想, 对他的杂剧创作有很大的帮助。他的作品著有杂剧十四种, 现存《西厢记》为代表作, 被公认为元代剧坛最优秀的作品。(张燕谨, 2011: 86)

“王西厢”直接继承了“董西厢”, 并在此基础上作出了巨大的贡献。在男主人公形象的塑造上, 王实甫不仅写出了张生的痴情与风度, 更写出了张生的才华, 以及张生的软弱, 使他成为封建社会中多情软弱的才子的代表。对后世人物形象刻画影响深远。如清代的《红楼梦》中多情软弱才子形象的男主人公贾宝玉。此外, 剧中聪明、伶俐、热心、正直的丫环红娘, 给人们留下

了深刻的印象，并且在后来的剧作中一再延续地出现，取得了远较莺莺为重要的地位。同时，《西厢记》在中国戏剧史上首度成功地刻画了爱情心理，是戏剧史上一部直接描写爱情心理的作品。其对矛盾冲突的设计也足以示范后人。全剧以莺莺、张生、红娘与老夫人的矛盾为基本矛盾，表现崔张与家长的冲突；由性格冲突推进剧情，刻画人物。元末明初作家贾仲明把王实甫的杰出成就《西厢记》誉为：“新杂剧，旧传奇，《西厢记》天下夺魁。”（张燕谨，2011：87）

以下为《西厢记》的故事梗概：

前朝崔相国死后，崔夫人郑氏携带小女崔莺莺和小儿欢郎，送丈夫灵柩回河北安平安葬，途中因故受阻，只能暂时住宿在河中府中的普救寺。崔莺莺年芳十九岁，针织女红，诗词书算，无所不能。至于她的终身大事，父亲在世时，已将她许配给郑氏的侄儿郑尚书之长子郑恒。

书生张生，西洛人，是礼部尚书之子，父母双亡，家境贫寒。正当他赴京城赶考时，路过蒲州，忽然想探望就任于蒲关的八拜兄弟杜确。于是在蒲州市一家客栈住了下来。听店里的小二哥说，蒲州有座普救寺是此地的游览胜地，为唐代女皇帝武则天香火院，景致优美，路过者无不瞻仰。

张生正在普救寺游览时，巧遇见相国小姐崔莺莺与丫环红娘正出殿外散心。张生无意中见到了美如天仙的崔莺莺，对她一见钟情起了爱慕之心。为了想找机会接近崔莺莺，便与寺中法本方丈借宿，得到方丈允许后终于住进了普救寺的西厢房。

张生从方丈口中得知崔莺莺要为父亲尽孝，崔老夫人要为亡夫做道场。于是恳求法本方丈给机会他与崔家一起做道场，由于自己自小丧失父母，还没机会报答父母养育之恩，希望这次做善事能为在九泉之下的父母尽孝。法本方丈见他一片孝心也就答应了，但崔老夫人治家很严，为了避免嫌疑和崔夫人的责问，法本方丈只好对张生说，如老夫人问起就说是法本方丈的亲人。

张生向法聪和尚打听崔莺莺的行动，知道她每天晚上都会到花园内烧香。到了夜深人静，张生悄悄来到后花园内，见崔莺莺正在为父母祷告烧香。情不自禁地吟诗一首：“月色溶溶夜，花阴寂寂春；如何临皓魄，不见月中人？”岂料崔莺莺也随即和了一首：“兰闺久寂寞，无事度芳春；料得行吟者，应怜长叹人。”在旁的贴身丫环红娘见有陌生人出现，急忙把小姐带回房去。张生只好失望归去。

到了做道场的那一天，张生终于有机会与崔莺莺再次见面了。两人以目传情达意，默默地流露双方内心的情意。直到寺院的钟声响，表示法事已经结束，众人也就各自离去，张生只好依依不舍地离开道场。

孙飞虎听说崔莺莺有“倾国倾城之容，西子太真之颜”。于是想掳她为压寨夫人，便率领五千人马，将普救寺层层围住，限老夫人三日之内交出崔莺莺。大家都束手无策，正在危急之中，崔莺莺急中生智想了脱危之计，让崔夫人声言：“无论是什么人，只要能杀退贼人，扫荡妖氛，就将小姐许配给他。”张生立即挺身而出，说自有退兵之策，并让老夫人遵守诺言。在此之前，张生的八拜之交杜确，考中了武状元，现任征西大元帅，号称“白马将军”统领十万大军，镇守蒲关。张生让法本方丈请求孙飞虎带领手下退离普救寺之外，以免惊吓了崔莺莺。然后给杜确写了一封求助信，让他派兵前来相助。安排惠明和尚悄悄离开普救寺到蒲关送信，三日后，杜确的军队赶到普救寺，孙飞虎终于被擒。

崔老夫人设宴以答谢张生，在宴请席上，却让张生与崔莺莺结拜为兄妹，并厚赠金帛，让张生另择佳偶。老夫人出尔反尔、违背诺言的作为使张生和崔莺莺都感到失望。即便是在场的丫环红娘也对老夫人的所为感到不满，反而对张生起了同情心。当红娘送张生回房时，张生恳求红娘助他一臂之力，以成就他与小姐的恋情。红娘建议张生以琴声向崔莺莺表白自己的相思之苦，然后安排他到后花园与崔莺莺相会。到了夜晚张生在后花园弹琴向崔莺莺倾吐爱慕之情，崔莺莺也为之所感动。正当两人相互和诗，诗意与情意正浓时，崔夫人突然让人来找崔莺莺。红娘赶忙与小姐回房去了，张生又再次落空，于是失望地离去。

昔日，张生因感情受了打击而病倒了，崔莺莺托红娘去看张生。当红娘来探病时，张生乘机让她捎信给崔莺莺。当红娘把信交给小姐后反遭受小姐的指责，还写了劝告书让她交给张生。红娘满腹怨气把小姐的书信交给张生，并且还抱怨张生使得她被小姐责怪。岂料信笺上所写的居然是一首《明月三五夜》诗为：“待月西厢下，迎风户半开。拂墙花影动，疑是玉人来。”张生喜出望外，兴致勃勃地为红娘解诗谜，说是小姐约他在月夜晚上，让他越过宅院的墙过去与她幽会。到了夜晚，张生攀爬过墙到崔家住宅去赴约，反被崔莺莺指责他的不良行为。接着转身离去，临走之前，红娘还回过头对张生嘲笑。张生听得莫名其妙，呆愣了一会儿，茫然地又翻墙回过去。

经过此次的打击后，致使张生一病不起，病情愈发严重。崔莺莺又再次托红娘去探病，出乎意料地给张生带来了新希望。原来崔小姐写信约了张生，要到张生房中与他幽会。到了夜晚，红娘来到张生房中，带了枕头、被子放在床上，然后再出去把崔小姐带到张生房中。这一夜晚，两人终于如愿以偿地成了好事。

数日后，崔夫人见女儿这些日子神情恍惚，于是叫红娘来逼问，红娘无奈，只得招出实情。红娘向崔夫人替小姐和张生说情，并反驳老夫人说这不是张生、小姐和红娘的罪过，而是老夫人的过错。当初老夫人“退贼许亲”的承诺，如今却背恩弃义“不守义忘恩”更不该言而不信，让张生与小姐兄妹相称。如今生米已煮成熟饭，一来家丑不能外扬，二来如将来张生若能出人头地，获

得荣景高官，责问起来恐怕老夫人难逃此罪。老夫人听后觉得红娘言之有理，无可奈何之下，只好答应了这门婚事。但给张生提出了条件就是，张生必须进京赶考取得功名归来，方能当崔家女婿。在张生临赴京赶考之前，崔莺莺在十里长亭为张生设宴送行，她再三叮嘱张生休要“停妻再娶妻”，取得功名与否都必须回来。长亭送别后，张生行至草桥店，梦中与莺莺相会，醒来不胜惆怅。

张生赴京赶考大约过了半年后，终于一举及第，得了头名状元。但因害了相思病不能及时回蒲州。正在这时候，崔莺莺的指腹未婚夫郑恒来到了蒲州，得知张生与崔莺莺的恋情。于是捏造谎言对崔夫人说，新状元张生已被卫尚书招为东床佳婿了。崔夫人听信了谗言后大怒，于是再次将崔莺莺许给郑恒，并决定择吉日完婚。成亲之日，正是张生以河中府尹的身份归来，凑巧白马将军杜确与法本方丈纷纷前来向新状元祝贺。杜确与法本方丈知情后，于是为张生辩白，向老夫人保证张生的品行。等到郑恒花轿前来迎亲，当众与张生见证后，真相大白。郑恒被白马将军杜确逼得走投无路，羞愧至极，只好触树自尽。张生与崔莺莺终于结成连理，有情人终成眷属。

2.2 互文性理论

“互文性”（Intertextuality）又称“文本间性”或“互文本性”，在1960年首次被提出，其首创者是法国符号学家朱丽娅·克里斯蒂娃（Kristeva, 1986）。互文性是当代西方后现代主义的重要概念和理论，用来指称一个特定的文本与其他诸文本之间各种关系的术语。本论文以朱丽娅·克里斯蒂娃与法国的文体学家麦克·里法特尔（Michael Riffaterre）的互文性伦理为研究工具，从互文性视角探讨《西厢记》文本与先前文本的互动关系。

2.2.1 朱丽娅·克里斯蒂娃的互文性伦理

朱丽娅·克里斯蒂娃认为“互文性是一种文本与文本之间的相互交汇、相互联系、相互补缺的关系。任何文本都是其他文本的引用和转换，没有严格意义上的独创性作品，在当前的作品中总能发现前文本的影子。”（Trisilpa Boonkajorn, 2553:139）因此，任何文本都是其他文本（如社会文本，文化文本）的产物。

2.2.2 麦克·里法特尔(Michael Riffaterre) 的互文性伦理

麦克·里法特尔是哥伦比亚大学教授。他分外重视读者与文本之间的关系，他认为“文本将读者引向互文性的阅读理解与接受层面，将当前文本置于一种网络之中，从而对文本的整体理解形成了互文性统一的趋向，使文本与文本关联起来，交互引发、揭示其中的深层含义。”（Trisilpa Boonkajorn, 2553: 152）他强调，在阅读与理解文本中的意义时，必须对读者的阅读能力作出要求，提高读者的知识水平。因此，渊博的历史知识有助于我们理解文本的深层意义。

第三章《西厢记》文本中内容情节分析

元杂剧《西厢记》是一部喜剧性著作，它的故事源头却来自于一部悲剧性作品，唐传奇《莺莺传》。从传奇小说到戏剧的转换过程中，作者王实甫居于元蒙古民族文化背景下，通过文本中所蕴含的社会传统文化观念、体系，精心改造成一部深受下层民众和普通大众喜爱的戏曲。在西厢故事改编中，作者运用了三种互文性转化手法把原文本的内容情节加以修改，则：扩写原文中的文本，删减原文本中不必要的内容情节，以及把原文本的内容情节加以改造，再拼合融入新的文本之中。

3.1 扩写原文中的情节

由于原文《莺莺传》与受文《西厢记》之间的文学体裁存在着差异性，两者的艺术形式表达方式截然不同。前者为作者以第三人称的叙事体方式来表达文本中的内容情节，读者必须以自身的阅读能力以及想象力来获得文本中的意义。后者是以代言体的艺术表演形式来表达戏剧中的故事内容，读者或观众从演员的动作表情去理解文本中的意义。这种表情动作是由演员根据台词揭示剧中人物内心感情而设计出来的。人物的唱词和道白中所描绘出来的与台词也是完全一致的。演员的言行举动、唱词、抢白、表情，场面等细节都必须在文本中阐述具体的内容。戏剧家王实甫在改造新作品当中，运用了巧妙的艺术手法来刻画人物，并在创造场面等细节方面充分增加了若干内容情节，以较长篇幅来阐述其文本中的意义。由一篇仅有三千余字的唐传奇原文本扩写成一部五万余字宏伟巨型的剧品《西厢记》。如以下的情节：

3.1.1 扩写了“张君瑞闹道场”的情节

作者在元杂剧《西厢记》的第一本，扩写了张生闹道场的情节：为了找机会接近崔莺莺，张生以求安静温习为借口，向法本方丈借宿于普救寺寺院里。偶然听见方丈与崔家丫环红娘的对话，得知崔莺莺为父亲尽孝，崔老夫人要为亡夫做道场。张生恳求法本方丈给他机会与崔家一起做道场，因为自己自小丧失父母，未曾报答父母养育之恩，希望这次做善事能为在九泉之下的父母尽孝。于是法本方丈便答应了张生的请求：

[洁对红云]这斋供道场都完备了，十五日请夫人小姐拈香。

[末问云]何故？

[洁云]这是崔相国小姐至孝，为报父母之恩。又是老相国禫日，就脱孝服，所以做好事。

[末哭科云]“哀哀父母，生我劬劳，欲报深恩，昊天罔极。”小姐是一女子，尚然有报父母之心；小生湖海飘零数年，自父母下世之后，并不曾有一陌纸钱相报。望和尚慈悲为本，小生亦备钱五千，怎生带得一分儿斋，追荐俺父母咱！便夫人知也不妨，以尽人子之心。

[洁云]法聪与这先生带一分者。……

(第一本 第二折)

到了做道场的那天，张生提前来到现场，崔夫人领着崔莺莺与丫环红娘也随后到来，张生终于崔莺莺再见面了：

[洁引聪上云]今日二月十五开启，众僧动法器者。请夫人小姐拈香。及夫人未来，先请张生拈香。怕夫人问呵，则说是贫僧亲者。

[末上云]今日二月十五日，和尚请拈香，须索走一遭。

[洁云]先生先拈香，恐夫人问呵，则说是老僧的亲。

[末拈香科][沈醉东风]惟愿存有的人间寿高，亡化的天上逍遥。为曾、祖、父先灵，礼佛、法、僧三宝。焚名香暗中祷告：则愿得红娘休劣，夫人休焦，犬儿休恶！佛啰，早成就了幽期密约。

[夫人引旦上云]长老请拈香，小姐，咱走一遭，

[末做见科][靓聪云]为你志诚呵，神仙下降也。……

[末唱][雁儿落]我则道这玉天仙离了碧霄，原来是可意中来请醮。小子多愁多病身，怎当他倾国倾城貌。

[旦与红云]那生忙了一夜。

[锦上花]外像儿风流，青春年少；内性儿聪明，冠世才学，扭捏着身子儿百般做作，来往向人前卖弄俊俏。

(第一本 第四折)

当法本大师领众僧正在施法事时，张生与崔莺莺却趁在这神圣的场合下，脉脉含情地互送秋波，传情达意。一直到了众僧的铃声宣告法事结束，张生才依依不舍地离开道场。一整夜为做道场张罗奔忙的张生根本不是为了超荐先人，而是借此机会和崔莺莺见面而已。把祭祀父亲亡灵、做公德佛事的肃穆场合，变成了男女调情的所在。体现了张生与崔莺莺追求爱情的执着精神，表现了爱情的力量是无法抵挡的。作者增加了这一斋坛的设立，不但是为张生与崔莺莺提供了进一步传情的机会，也是为男女主人公设定了爱情的基础，以至于推动故事矛盾冲突的发展。此外，王实甫还从和尚们身上制作了笑料。如在做道场时，和尚只顾偷看美貌的崔莺莺，敲磬的和尚心不在焉，竟敲了另一和尚的光头。这一系列的情节不但引起读者与观众发笑，也迎合了当时观众群体的趣味。

3.1.2 扩写了“张君瑞害相思”的情节

王实甫在第三本中扩写了张生害相思的情节：崔老夫人设宴以答谢张生退贼搭救的恩情，但不愿把女儿许配给张生，有意违背先前定下的诺言。让他们结拜为兄妹，并厚赠金帛，让张生另择佳偶。使得张生失意万分，在酬谢席上借酒消愁，喝得烂醉如泥。崔夫人让红娘扶送张生回房，张生趁机恳求红娘助他一臂之力，让他能与崔莺莺结合。红娘对崔夫人出尔反尔，不守信义的所为感到不满，反而对张生起了同情心，决心协助这对恋人突破重重围困。红娘建议张生以琴声挑动崔小姐的芳心，于是为他们设立了月下听琴的情境。

到了夜晚，张生依计行事，到崔家后花园向崔莺莺弹琴示爱。崔莺莺果真被张生的琴声感动了。可惜双方还未相互表白内心的情感，崔夫人突然有事让人找崔莺莺，红娘赶忙与小姐回房去。张生只好失望地离去。次日，张生禁不起情场失意的打击，终于病倒了。崔莺莺托红娘去看张生。当红娘来探病时，张生趁机托她捎信给崔莺莺。红娘替张生递简给小姐，反挨了小姐的批评：

[旦]小贱人，这东西那里将来的？我是相国的小姐，谁敢将这简帖来戏弄我，我几曾惯看这等东西？告过夫人，打下你个小贱人下截来。

[红云]小姐使将我去，他着我将来。我不识字，知他写着甚么？

[快活三]分明是你过犯，没来由把我摧残；使别人颠倒恶心烦，你不惯，谁曾惯？姐姐休闹，比及你对夫人说呵，我将这简帖儿去夫人行出首去来。……

[旦做揪住科]我逗你要来。

[红云]放手，看打下下截来。

[旦云]张生近日如何？

[红云]我则不说。

[旦云]好姐姐，你说与我听咱！

[红唱][朝天子]张生近间、面颜，瘦得来实难看。不思量茶饭，待动弹；晓夜将佳期盼，废寝忘餐。黄昏清旦，望东墙淹泪眼。

[旦云]请个好太医看他证候咱。

[红云]他证候吃药不济。病患、要安，则除是出几点风流汗。

[旦云]红娘，不看你面时，我将与老夫人看，看他有何面目见夫人？虽然我家亏他，只是兄妹之情，焉有外事。红娘，早是你口稳哩；若别人知呵，甚么模样。

[红云]你哄着谁哩，你把这个饿鬼弄得他七死八活，却要怎么办？……

[旦云]将描笔儿过来，我写将去回他，着他下次休是这般。

(第三本 第二折)

作者之所以在《西厢记》文本中增加了张生害相思的情节，是为了针对原文的反向思想。由一个“始乱终弃”的告终反衬了“有情人终成眷属”的结尾。他特意在受文本中给张生和崔莺莺的爱情做了铺垫，在他们爱情路途上添增了不少障碍。如“退贼许亲”、老夫人的赖婚等情节。此外，其情节的介入还是为了给崔夫人与丫环红娘这两个人物形象铺设了演出的机会，有了更多显著的突出角色。丫环红娘以牵线人的身份，尽力发挥“撮合山”、“擎天柱”的成就。而老夫人也以封建家长的角色发挥其维护封建礼教的作用。与此同时，也促进了读者与观众对张生为情而苦起了同情心，更为之所感动。

3.1.3 扩写了“张君瑞庆团圆”的情节。

王实甫在改编原文中的结局，增加了第五本：张君瑞庆团圆的情节，即是《西厢记》的大团圆结局，也是戏剧最为高潮的一个内容情节。在最后一情

节中，蒲州出现了一个不速之客，崔莺莺的指腹未婚夫——郑恒。他来到蒲州，一路上听说了张生与崔莺莺的一段恋情后，企图想破坏他们之间的姻缘，好认崔夫人成全他和崔莺莺婚约在先的婚事。于是捏造谎言对崔夫人说张生得举后，已被卫尚书招为东床佳婿。崔夫人听后大怒，再次将崔莺莺许配给郑恒，并且决定了吉日良辰完婚。而这时的张生状元及第后，写信认琴童向崔莺莺报喜。但因奉圣旨留在翰林院编修国史，又因害了相思一病不起，不能及时赶回蒲州。到了成亲之日，正好张生以河中府尹的身份归来，法本方丈也前来向张生祝贺。张生见了崔莺莺后，并对她解释自己的清白。红娘为之感到愤愤不平，如以下情节：

[红云]张生，你若端的不曾做女婿呵，我去夫人跟前——力保存你。等那厮来，你和他两个对证。

[红见夫人云]张生并不曾人家做女婿，都是郑恒谎，等他两个对证。

[夫人云]既然他不曾呵，等郑恒那厮来对证了呵，再做说话。

[洁上云]谁想张生不举成名，得了河中府尹，老僧一径到夫人那里庆贺这门亲事，几时成就？当初也有老僧来，老夫人没主张，便待要与郑恒。若与了他，今日张生来却怎生？

[洁见天叙寒温科][对夫人云]夫人，今日却知老僧说的是，张生决不是那一等没行止的秀才。他如何敢忘了夫人，况兼杜将军是证见，如何悔得他这亲事？

[旦云]张生，此一事必得杜将军来方可。……

(第五本 第四折)

过了不久，白马将军杜确与其他人物纷纷来到现场。经过张生与郑恒当面对质，白马将军杜确揭穿了郑恒的谎言，事情终于水落石出，真相大白。如以下情节：

[杜将军上云]下官离了蒲关，到普救寺。第一来庆贺兄弟咱，第二来就与兄弟成就了这亲事。

[末对将军云]小弟托兄长虎威，得中一举。今者回来，本待做亲，夫人的侄儿郑恒，来夫人行说道你兄弟在卫尚书家作赘了。夫人怒欲悔亲，依旧要将莺莺与郑恒，焉有此理？道不得个“烈女不更二夫”。

[将军云]此事夫人差矣。君瑞也是礼部尚书之子，况兼又得一举。夫人世不招白衣秀士，今日反欲罢亲，莫非理上不顺？

[夫人云]当初夫主在时，曾许下这厮，不想遇此一难，亏张生请将来杀退贼众。老身不负前言，欲招他为婿；不想郑恒说道，他在卫尚书家做了女婿也，因此上我怒他，依旧许了郑恒。

[将军云]他是贼心，可知道诽谤他。老夫人如何便信得他？

[净上云]打扮得整整齐齐的，则等做女婿。今日好日头，牵羊担酒过门走一遭。

[末云]郑恒，你来怎么？

[净云]苦也！闻知状元回，特来贺喜。

[将军云]你这厮怎么要诳骗良人的妻子，行不仁之事，我跟前有甚么话说？我奏闻朝廷，诛此贼子。

(第五本 第四折)

造谣人郑恒被逼得走投无路，无容身之地，触树自尽。张生与崔莺莺终于如愿以偿，有情人终成眷属。作者在受文中增加了故事结尾，以凑巧的情况让众多人物同时出现在这一告终的场面，造成了大团圆喜剧结局，赋予文本的主题思想：“愿天下有情人终成眷属”。

3.2 删减不必要的内容情节

在原文《莺莺传》的故事情节中，出现许多不符合喜剧化的情节，以及对《西厢记》文本喜剧倾向的影响。因此作者有必要把其内容情节删减，如以下的情节：

3.2.1 删减了《莺莺传》中张生与崔莺莺将诀别的情节

在张生再次与崔莺莺告别的情节，张生表现出的态度与昔日不同。崔莺莺意识到他们的恋情不会有好结果。于是对张生表白了自己的情感。如下：

“张生俄以文调及期，又当西去。当去之夕，不复自言其情，愁叹于崔氏之侧。崔已阴知将诀矣，恭貌怡声，徐谓张曰：“始乱之，终弃之，固其宜矣，愚不敢恨。必也君乱之，君终之，君之惠也；则殒身之誓，其有终矣，又何必深感于此行？然而君既不悻，无以奉宁。君常谓我善鼓琴，向时羞颜，所不能及。今且往矣，既君此诚。”因命拂琴，鼓《霓裳羽衣》序，不数声，哀音怨乱，不复知其是曲也。左右皆唏嘘，崔亦遽止之。投琴，泣下流连，趋归郑所，遂不复至。明旦而张行。”(张友鹤, 1982: 108-109)

考期时间将到了，张生又要往京城赶考。在离开之前，崔莺莺已预知这次诀别，张生亦不会再回来。因而尽情表达自己对张生的内心真挚情感。决心以琴声为张生作最后的辞行。然而，她所弹奏的琴声凄怨哀伤，凡是听到的人都禁不住黯然泪下。崔莺莺再也弹不下去了，放下琴，泪流不止，快步离去。原文中这一情节显然是让人伤感的悲剧情景，更不符合受文文本的喜剧倾向。因此作者把这一情节删减。

3.2.2 删减了《莺莺传》中张生贬低崔莺莺的情节。

在原文中的张生为了自身仕途前程，决心放弃与崔莺莺这段恋情。并且以“尤物”来贬低崔莺莺。如以下情节：

“张之友闻之者，莫不耸异之，然而张志亦绝矣。稹特与张厚，因徵其词。张曰：‘大凡天之所命尤物也，不妖其身，必妖于人。使崔氏

子遇合富贵，乘宠娇，不为云，为雨，则为蛟为螭，吾不知其所变化矣。昔殷之辛，周之幽，据百万之国，其势甚厚。然而一女子败之，溃众，屠其身，至今为天下僂笑。予之德不足以胜妖孽，是用忍情。’于时坐者皆为深叹。”(张友鹤, 1982: 110)

以上情节可见，张生为了狡辩自己对崔莺莺“始乱终弃”的行为，搬出自古以来红颜祸水、“不妖其身，必妖于人”的大道理，将自己的负心薄悻加以合理化。张生此不良行为的情节显然对改编新文本产生恶劣的影响，为了迎合新文本《西厢记》的核心内容，作者亦将此情节删除。

3.2.3 删减了原文的悲剧结局

原文《莺莺传》爱情故事是以悲剧告终：张生另娶名门闺秀，而崔莺莺亦另嫁他人。当张生有机会回到蒲州，想再见崔莺莺一面，但被崔莺莺拒绝了。当张生将离开时，她赋上一诗劝慰张生爱惜眼前人：“弃置今何道，当时且自亲。还将旧时意，怜取眼前人。”(张友鹤, 1982:109)

由于《西厢记》的主题思想是以“有情人终成眷属”为宗旨，对于喜剧作品而言，原文本中的悲剧结尾是应当被否定的。因此，作者有必要把原文的结尾删除，在受文中亦不再重现此悲剧情节。从互文性视角来看，作者在阅读与理解原文的过程中，引起对原有文本主题思想的反馈，从而对现有的文本产生创新概念。

3.3 改造原文本中的情节，再拼合融入新的文本中

在《西厢记》文本中所出现的内容情节，一部分来自于原文中的故事情节。作者王实甫有意识地将原有的一段历史故事，通过精心改造、重复、再拼合融入新的文本中。如以下的情节：

3.3.1 孙飞虎掳莺莺为压塞夫人

在《西厢记》兵围普救情节中，孙飞虎听说崔莺莺美如天仙，想掳她为压塞夫人。如他所说的：

“……方今天下扰攘。因主将丁文雅失政，俺分统五千人马，镇守河桥，劫掳良民财物。近知先相国崔珏之女莺莺，眉黛青步鬓，莲脸生春，有倾国倾城之容，西子太真之颜，现在河中府普救寺借居。我心中想来：当今用武之际，主将尚然不正，我独廉何为？大小三军，听吾号令：人尽衔枚，马皆勒口，连夜进兵河中府！掳莺莺为妻，是我平生愿足。”

(第二本 第一折)

于是孙飞虎便率领五千人马，将普救寺层层围住，限老夫人三日之内交出崔莺莺做他的压塞夫人，如以下情节：

[卒子内高叫云]寺里人听者：限你每三日内将莺莺献出来与俺将军成亲，万事干休。三日后不送出，伽蓝尽皆焚烧，僧俗寸斩，不留一个。

(第二本 第一折)

以上情节来自于《莺莺传》中的唐代一段历史故事，原文的情节为：

“是岁，浑瑊薨于蒲，有中人丁文雅，不善于军，军人因丧而扰，大掠蒲人。”(张友鹤, 1982:108)

可见，作者将原文中的一段历史事件从新改造，再重现于新文本中。由于《西厢记》故事以唐代背景为基础，而故事发生离元代时期已经历了四百余年的历史。为了让读者与观众获得共时的感觉，感受逼真的情境。作者把当时发生在唐代的现实故事情况，重新改造，再融入到当前文本中。

3.3.2 改造了酬谢席上的内容情节

在原文《莺莺传》的酬谢席上出现的情况，对张生与崔莺莺而言，是双方首次见面的场合。由于崔夫人乃张生远房姨母，张生与崔莺莺的确是亲戚关系，因此让他们以兄妹相称。此外，崔夫人除了设宴答谢张生，还希望寄托儿女于表兄，如以下情节：

次命女：“出拜尔兄，尔兄活尔。”久之，辞疾。郑怒曰：“张兄保尔之命。不然尔且虏矣。能复远嫌乎？”久之，乃至。
(张友鹤, 1982:108)

然而，在《西厢记》酬谢席上情节中，崔夫人设宴答谢张生，但不愿把女儿许配给张生，有意违背“退贼许亲”的诺言。让张生与崔莺莺以兄妹相称，如以下情节：

[夫人云]小姐近前拜了哥哥者！
[末背云]呀，声息不好了也！
[旦云]呀，俺娘变了卦也！
[红云]这相思又索害也。
[旦唱][雁儿落]荆棘刺怎动那！死没腾无回豁！措支刺不对答！
软兀刺难存坐！
[得胜令]谁承望这即即世世老婆婆，着莺莺做妹妹拜哥哥。白茫茫溢起蓝桥水，不邓邓点着袄庙火。……

(第二本 第三折)

由此可见，在《莺莺传》与《西厢记》酬谢席上的情况显然不同。前者的情况是，张生与崔莺莺在宴请席上是首次见面，由于两人有血缘关系，理所

当然地以兄妹相称。然而，《西厢记》中的张生与崔莺莺，在这次谢宴上见面，双方却是满怀希望地借此机会定下他们的终身大事，更是期待婚姻谈判的结果。岂料遭到崔夫人以过河拆桥的手段，赖了婚，让张生与崔莺莺二人以兄妹相称，以便改变他们二人的身份。并厚赠金帛，认张生另娶佳人。在改编原文中，王实甫将《莺莺传》的酬谢席上的情节加以改造，再融入到新文本中。

此外，作者还把原文中崔莺莺“辞疾”重复再现于受文的文本中。如在第二本第四折中，崔夫人让红娘请小姐到宴席，崔莺莺先是不知情，推说有病不出去。后来知是设宴答谢张生，立即改变主意与红娘去见张生：

[红朝鬼门道唤云]老夫人后堂待客，请小姐出来哩！

[旦应云]我身子不些不停当，来不得。

[红云]你道请谁哩？[旦云]请谁？

[红云]请张生哩？

[旦云]若请张生，扶病也索走一遭。

(第二本 第四折)

综上所述，体现了作者的巧妙笔法，运用互文性转化手法将原有的文本加以改造，再融合到新作品中。

3.3.3 改造张生误解诗中意义的内容情节

按照原文中的情节，崔莺莺写的《明月三五夜》，在诗中暗示自己将来到张生的西厢房幽会。张生却误解了，以为让他跳墙过来崔莺莺房，于是他跳墙而下，结果遭到崔莺莺严厉的斥责：

是夕，红娘复至，持彩笺以授张曰：“崔所命也。”题其篇曰《明月三五夜》，其词曰：“待月西厢下，近风户半开。拂墙花影动，疑是玉人来。”张亦微喻其旨，是夕，岁二月旬有四日矣。崔之东有杏花一株，攀援可逾。既望之夕，张因梯其树而逾焉，达于西厢，则户半开矣。红娘寝于床，生因惊之。红娘骇曰：“郎何以至？”

张因给之曰：“崔氏之笺召我也，尔为我告之。”无几，红娘复来，连曰：“至矣！至矣！”张生且喜且骇，必谓获济。及崔至，则端服严容，大数张曰：“兄之恩，活我之家，厚矣。是以慈母以弱子幼女见托。奈何因不令之婢，致淫逸之词，始以护人之乱为义，而终掠乱以求之，是以乱易乱，其去几何？诚欲寝其词，则保人之奸，不义；明之于母，则背人之惠，不祥；将寄与婢仆，又惧不得发其真诚。是用托短章，愿自陈启，犹惧兄之见难，是用鄙靡之词，以求其必至。非礼之动，能不愧心，特愿以礼自持，无及于乱。”言毕，翻然而逝。张自失久之，复逾而出，于是绝望。(Zhang, 1982:107-108)

然而，王实甫以巧妙的艺术手法，把原文中这一系列尴尬与狼狈的场面加以戏剧化，重新改造为充满喜悦的一段情节。作者运用了误会法，把《莺莺

传》文本中的一诗《明月三五夜》，通过改编后强化了喜剧气氛。如在《西厢记》的猜诗谜情节中，崔莺莺托红娘捎信给张生，却不知信中是约张生幽会所写的诗。张生自以为是“猜诗谜社家”给红娘解释诗中之谜，说是崔莺莺让他跳墙去与她幽会，红娘也就相信了：

[末云]“待月西厢下，迎风户半开，隔墙花影动，疑是玉人来。”

[红云]怎见得他着你来？你解与我听咱。

[末云]“待月西厢下”，着我月上来；“迎风户半开”，他开门待我；“隔墙花影动，疑是玉人来”，着我跳过墙来。

[红笑云]他着你跳过墙来，你做下来。端的有此说么？

[末云]俺是个猜诗谜的社家，风流隋河，浪子陆贾，我那里有差的勾当。……

(第三本 第二折)

到了夜晚，红娘在后花园悄悄把角门打开，好让张生进入崔家花园内。当张生从角门进了花园后，见了一个少女的背影，以为是崔莺莺。由于心情过于激动，不管三七二十一，立刻跑过去紧紧搂抱住了红娘。结果挨了红娘的责骂，红娘再次问诗中是否说小姐让他跳墙而入，而张生认为猜谜是他的拿手好戏，决不会猜错。红娘心想既然小姐让他跳墙，那么还是不要认张生从角门进来。于是就让张生先从角门退出去，再从墙上跳回花园来。：

[末云]小姐，你来也。[搂住红科]

[红云]禽兽，是我，你看得好仔细着，若是夫人怎了。

[末云]小生害得眼花，搂得慌了些儿，不知是谁，望乞恕罪！

[红唱]便做道搂得慌呵，你好索觑咱，多管是饿得你个穷神眼花。

[末云]小姐在那里？

[红云]在湖山下，我问你咱。真个着你来哩？

[末云]小生猜诗谜社家，风流隋何，浪子陆贾，准定挖扎帮便倒地。

[红云]你休从门里去，则道我使你来。你跳过这墙去，今夜这一弄助你两个成亲。我说与你，依着我者。

[末做跳墙搂旦科]

[旦云]是谁？

[末云]是小生。

[旦怒云]张生，你是何等之人！我在这里烧香，你无故至此；若夫人闻知，有何理说！

[末云]呀，变了卦也！

(第三本 第三折)

然而，当张生跳过墙进入了崔家后花园内，见了小姐心中暗喜，原以为今夜必成好事，岂料反受到崔莺莺指责以及遭红娘的嘲笑。

关于张生误解诗中意义，在原文《莺莺传》文本中，作者元稹未曾对“西厢房”有所交待。到了《西厢记》，作者王实甫在改造过程当中，把具体的详细内容，通过人物的对话，呈现于受文文本之中。实际上，借舍在“西厢房”的其实是张生本人，而并非崔莺莺。如法本方丈对张生说的：

“塔院侧边西厢一间房，甚是潇洒，正可先生安下。”

（第一本 第二折）

由此可见，张生才是真正借居于塔院侧边西厢一间房，也就是寺院里所谓的“西厢房”。而崔家住宅却居于普救寺西边的一座宅院，如老妇人在自我介绍时所说的：

“……这寺是先夫相国修造的，是则天娘娘香火院，况兼法本长老又是俺相公剃度的和尚；因此俺就这西厢下一座宅子安下。…”

（第一本 楔子）

故此，张生误解诗中“待月西厢下”的意义为，相约在崔莺莺所住的西边宅院。从张生所表现的激情程度，可想而知，他之所以误解了诗中的原意，也是因为他丧失冷静的心态去理解诗中的真正意义。造成了《西厢记》中喜剧气氛最为浓烈的一个情节。

此外，作者还有意识地引用了历史故事及经典作品等之中的典故。如在张生偷看崔莺莺在花园烧香的情景，自言地说：

“我虽不如司马相如，我则看小姐颇有文君之意。……”

（第一本 第三折）

由综上所述，从互文性的视角来看，《西厢记》与其原文《莺莺传》文本之间的内容情节相比较下，作者王实甫运用互文性拼贴的方式，把原文本的内容情节加以改造、扭曲，再拼合融入新的文本之中。如扩写了原文《莺莺传》中的内容情节，删减原文本中不必要的内容情节，以及把原文本情节加以改造，再呈现于新的文本中。也体现了作者在《西厢记》文本中实用了互文性的特征。

第四章《莺莺传》与《西厢记》的人物形象比较分析

本章以互文性视角探讨唐传奇《莺莺传》与元杂剧《西厢记》文本中的人物形象，进行对比分析原文与受文中的人物塑造。在《西厢记》塑造人物形象当中，作者王实甫运用了三种互文性转化手法把原文中的人物形象加以改造：增加了其他新的人物形象，删减了原文中原有的人物形象，以及重塑原文中的人物性格。如下：

4.1 增加新的人物形象

《西厢记》是一部五本二十折的大戏，内容情节深厚，其出场人物也比一般的戏剧的多，更何况原文是有限的叙述体艺术形式。因此，为了迎合戏剧内容情节的扩展，王实甫在《西厢记》塑造人物形象当中，增加了一系列新的人物形象。这些次要人物是为了陪衬剧中的主要人物而服务的。虽然他们出场次数不多，但在戏剧结构中是不可或缺的，在矛盾冲突的发展中，他们都起着不可替代的作用。如郑恒、法本和尚、孙飞虎等人物形象：

4.1.1 塑造了郑恒为崔莺莺指腹未婚夫。

郑恒是旧式婚姻以家长包办的一个代表人物。对张生而言，郑恒是他与崔莺莺爱情障碍的重要人物，是站在张生对立面的情敌形象，也是一个在矛盾冲突中不可或缺的人物。郑恒出场后，自报家门：

[净扮郑恒上开云]自家姓郑名恒，字伯常。先人拜礼部尚书，不幸早丧。后数年，又丧母。先人在时曾定下俺姑娘的女孩儿莺莺为妻，不想姑夫亡化，莺莺孝服未滿，不曾成亲。俺姑娘将着这灵柩，引着莺莺，回博陵下葬，为因路阻，不能得去。数月前写书来唤我同扶柩去；因家中无人，来得迟了。我离京师，来到河中府，打听得孙飞虎欲掳莺莺为妻，得一个张君瑞退了贼兵，俺姑娘许了他。……

(第五本 第三折)

郑恒来到河中府，在还没见崔夫人之前，先把红娘叫来，暗中向她打听张生的行动。结果与红娘发生了争论，郑恒露出鲁莽武夫的态度：

[净云]这是姑夫的遗留，我拣日牵羊担酒上门去，看姑娘怎么发落我。……

[净云]姑娘若不肯，着二三十个伴当，抬上轿子，到下处脱了衣裳，赶将来还你一个婆娘。

(第五本 第三折)

经过与红娘一场争论，郑恒自知处于下风。于是另出谋诡计，向崔老夫人造谣争婚。如他所说的：

[净脱衣科云]这妮子拟定都和那酸丁演撒，我明日自上门去，见俺姑娘，则做不知。我则道张生赘在卫尚书家，做了女婿。俺姑娘最听是非，他自小又爱我，必有话说。……

(第五本 第三折)

到了张生荣锦归来，当面对质，真相大白。郑恒最终被白马将军逼得走投无路。于是触树身亡：

[将军云]你这厮怎么要诳骗良人的妻子，行不仁之事，我跟前有甚么话说？我奏闻朝廷，诛此贼子。

[末唱][落梅风]你硬入桃源路，不言个谁是主，被东君把你个蜜蜂拦住。不信呵去那绿杨影里听杜宇，一声声道“不如归去”。

[将军云]那厮若不去呵，祇候拿下。

[净云]不必拿，小人自退亲事与张生罢。

[夫人云]相公息怒，赶出去便罢。

[净云]罢罢！要这性命怎么，不如触树身死。妻子空争不到头，风流自古恋风流；“三寸气在千般用，一日无常万事休。”[净倒科]

(第五本 第四折)

可见，作者特意刻画了郑恒这一丑行的人物性格，作为剧中的一个反面人物形象。充当了男主人公的情敌，也是为了反衬男主人公张生这一正面人物形象。

4.1.2 塑造了法本方丈为普救寺主持人。

法本方丈是普救寺的主持人，其主要义务是给予张生的支援与帮助。如张生借宿的情节：

[洁云]先生必有所请。

[末云]小生不揣有恳，因恶旅冗杂，早晚难以温习经史，欲假一室，晨昏听讲。房金按月任意多少。

[洁云]敝寺颇有数间，任先生拣选。

[末唱][么篇]也不要香积厨，枯木堂。远有南轩，离着东墙，靠着西厢。近主廊，过耳房，都皆停当。

[洁云]便不呵，就与老僧同处何如？

(第一本 第二折)

当法本方丈得知张生状元及第，将以河中府尹归来知道老夫人把女儿许了郑恒后，更是替张生担心：

[洁上云]老僧昨日买登科记看来，张生头名状元，授着河中府尹。谁想老夫人没主张，又许了郑恒亲事。老夫人不肯去接，我将着肴饌直至十里长亭接官走一遭。……

(第五本 第四折)

又如当郑恒造谣争婚时，法本方丈向老夫人保证张生的品行，表现了他对张生的关怀与照顾：

[洁上云]谁想张生不举成名，得了河中府尹，老僧一径到夫人那里庆贺。这门亲事，几时成就？当初也有老僧来，老夫人没主张，便待要与郑恒。若与了他，今日张生来却怎生？

[洁见天叙寒温科][对夫人云]夫人，今日却知老僧说的是，张生决不是那一等没行止的秀才。他如何敢忘了夫人，况兼杜将军是证见，如何悔得他这亲事？

(第五本 第四折)

此外，法本方丈还在矛盾冲突发展中，缓解了局面的严重性。如在兵围普救的情节中，法本方丈力助张生退贼解围，以使者身份与孙飞虎谈判。可见，作者塑造法本方丈作为元蒙古统治下的佛家代表人物，使得张生与崔莺莺爱情故事中的反封建势力大为增强。

4.1.3 创造了孙飞虎的形象。

孙飞虎是一个以反派角色出现的人物，虽然仅一次出场，但他的出现，使得全场笼罩了紧张气氛：

[孙飞虎上开]自家姓孙，名彪，字飞虎，方今天下扰攘。因主将丁文雅失政，俺分统五千人马，镇守河桥，劫掳良民财物。近知先相国崔珏之女莺莺，眉黛青步髻，莲脸生春，有倾国倾城之容，西子太真之颜，现在河中府普救寺借居。我心中想来：当今用武之际，主将尚然不正，我独廉何为？大小三军，听吾号令：人尽衔枚，马皆勒口，连夜进兵河中府！掳莺莺为妻，是我平生愿，……

(第二本 第一折)

他因沉迷于崔莺莺的美色，想掳她为压寨夫人。率领五千人马围住普救寺，把寺院里群众的性命作为人质：

[飞虎领兵上围寺科][下]

[卒子内高叫云]寺里人听者：限你每三日内将莺莺献出来与俺将军

成亲，万事干休。三日后不送出，伽蓝尽皆焚烧，僧俗寸斩，不留一个。

(第二本 第一折)

孙飞虎是作者给剧中矛盾冲突元素所塑造的人物形象，在情节的发展中是一个不可或缺的角色。孙飞虎在剧中出现，看是对普救寺的安全和崔莺莺的清白和性命造成了很大的威胁。但是实际上却是张生的救星，是为张生和崔莺莺能够成为眷属所提供的千载难逢机遇。张生抓住了这一机会，并在白马将军的协助下。孙飞虎最终被擒。可见，王实甫塑造孙飞虎这一角色是特意为男女主人公的爱情路途而铺垫的。

4.2 删减原文中人物形象

4.2.1 删减原文中张生的朋友

由于在《莺莺传》中的张生将崔莺莺的书信传给当时在聚会中的友人看，书信上记载他们俩的隐私关系，使当时有不少人知道这件事。在《西厢记》中不出现此情节，作者也没必要再塑造其人物形象，因此删减了原文中张生“友人”这些人物形象。

4.2.2 删减了原文中的“时坐者”

当时的友人怀疑张生与崔莺莺的绝交原因，张生大发议论：“大凡天之所命尤物也，不妖其身，必妖其人。”于时坐者皆为深叹。张生把崔莺莺抵贬为“尤物”，侮辱他人为自己辨别。当时在座的人都无不感叹。由于此情节表现了原文中张生的不良行为，直接对《西厢记》张生正面形象的恶劣影响。在《西厢记》文本不存在这一情节，这“时坐者”的人物形象也没必要再现，所以把其人物形象删除。

4.2.3 删减了原文中崔莺莺的丈夫

由于原文是以悲剧而告终，张生另娶，崔莺莺亦另嫁他。此情节不再重现在《西厢记》的文本中，况且，崔莺莺丈夫的出现也不符合喜剧性结局。因此，王实甫亦把这一人物形象删除。

4.3 把原文的人物特征加以改造，重塑为《西厢记》中的人物形象

作者在刻画人物形象中，根据主题思想表达的需要，改编原文中的人物性格，在《西厢记》中重塑人物形象。刻画了一组栩栩如生的戏剧人物，尤其是对崔莺莺、张生、红娘等主要人物形象的重塑。如下：

4.3.1 重塑崔莺莺的人物形象

作者元稹在《莺莺传》文本中,描写崔莺莺的特征为:“财产甚厚,多奴仆”表现了崔莺莺出生于一个的富豪家庭。还从她与张生首次见面的表情来阐述她的外貌,性格与年龄。如下:

“常服睟容,不加新饰,垂鬟接黛,双脸断红而已。颜色艳异,光辉动人。张惊,为之礼。因坐郑旁,以郑之抑而见也,凝睇怨绝,若不胜其体者。问其年纪,郑曰:‘今天子甲子岁之七月,终今贞元庚辰生十七年矣。’张生稍以词导之,不对。终席而罢。”

(张友鹤, 1982: 113)

当张生给了婢女红娘一些贿赂,想让红娘替他传达信息。通过婢女口中提到女主人的性格,如下:

婢曰:“崔之贞顺自保,虽所尊不可以非语犯之,下人之谋,固难人矣。然而善属文,往往沉吟章句,怨慕者久之……”

(Zhang, 1982:113)

《莺莺传》中的崔莺莺知书识礼,才华出众,个性深沉与内向。如当她与张生同聚在一起时,她所表现出的态度为:

“崔氏甚工刀札,善属文。求索再三,终不可见。往往张生自以文挑之,亦不甚观览。大略崔之出人者,艺必穷极,而貌若不知;言则敏辩,而寡于酬对;待张之意甚厚,然未尝以词继之。时愁艳幽邃,恒若不识,喜愠之容,亦罕形见。” (Zhang, 1982:113)

由此可见,原文中的崔莺莺形象如同封建社会的一般妇女一样,受着封建礼教的熏陶。不仅在封建政权、族权、夫权、神权的压迫下,恪守封建礼教和道德标准。在社会、爱情、婚姻上还处于被动地位。但是崔莺莺始终不能战胜情欲的诱惑,为了追求爱情幸福,不惜对张生以身相许,成了封建礼教的叛逆者。即便是遭到张生的“始乱终弃”也无怨恨,默默地接受命运的安排。她也只能哀琴伴苦诉,独自承受着心灵与精神上的煎熬和痛苦。不但如此,还为张生幸福婚姻着想。在最后与张生临别之前,崔莺莺赠上一首诗以奉劝他要爱惜身边人:

“弃置今何道,当时且自亲。还将旧来意,怜取眼前人。”

(Zhang, 1982: 111)

元稹笔下的崔莺莺,除了外表的美貌,才华出众,还具备了大家闺秀的风范。表现了深受封建大家庭的教育与熏陶,形成了她深沉内向与善良的

性格。显然，《莺莺传》中的崔莺莺是一个典型的中国封建妇女形象。

为了改变原文的悲剧主题思想，《西厢记》作者王实甫从刻画人物中进行了原型的改造。尤其是对女主人公的人物特征进行了创造性的改编，《西厢记》的崔莺莺除了外貌形象与原文中相似外，在其他特征方面的表现，也有着明显的差异。如提升了崔莺莺的身份地位。在第一本中崔夫人自报家门，相国夫人口中介绍了崔莺莺是以“相国小姐”的身份出现，具备了贵族少女多方面的才能：

“……只生得个小女，小字莺莺，年一十九岁，针指女工，诗词书算，无不能者。……”

(第一本 楔子)

此外，作者还刻画了崔莺莺的聪敏、善良、充满孝心的青年少女。如在第二本 第一折中，孙飞虎要抢她为压寨夫人时，她急中生智地提出了：“不拣何人，建立功勋，杀退贼军，情愿与英雄结婚姻。”表现出她超乎寻常女子的胆识与聪明。她为了维护母亲与大众而表现出自我牺牲的忠孝精神：

[旦云]不如将我与贼人，其便有五。

[后庭花]第一来免摧残老太君；第二来免殿堂作灰烬；第三来诸僧无事得安存；第四来先君灵柩稳；第五来欢郎虽是未成人，

[欢云]俺呵，打甚么不紧。

[旦唱]须是崔家后代孙。莺莺为惜己身，不行从着乱军；诸僧众污血痕，将伽蓝火内焚，先灵为细尘，断绝了爱弟亲，割开了慈母恩。

(第二本 第一折)

作者刻画了崔莺莺大方、开朗的性格，改变了她在爱情方面的被动地位，增强了她对爱情的主动性。如在第一本 第一折中，当她首次见到张生时的表情是，“他那里尽人调戏弹着香肩，只将花笑捻”的姿态。又如当她临走时“旦回顾觑末下”的动作以及张生的“怎当他临去秋波那一转”。充分体现了崔莺莺大方、开朗的性格，甚至主动地对异性表现出大胆的行为。可以说，如果没有莺莺主动大胆的“回顾觑”，也就没有张生的多情和坚定。况且她为了得到爱情婚姻的幸福，敢于对张生以身相许，乃至成了反封建礼教的叛逆者。

王实甫为崔莺莺的主动、大胆行为作了铺垫，也是为全剧的主题的表达奠定了基础。与《莺莺传》的崔莺莺相比较下，作者在《西厢记》重塑了一个典型的才貌双全，聪敏、善良、充满孝心的贵族妇女形象。

4.3.2 重塑张生的人物形象

《莺莺传》中的张生外貌长得一表人才，个性孤僻内向。如传中所描写的：

唐贞元中，有张生者，性温茂，美风容，内秉坚孤，非礼不可入。或朋从游宴，扰杂其间，他人皆汹汹拳拳，若将不及，张生容顺而已，终不能乱。以是年二十三，未尝近女色。(Zhang, 1982:106)

原文中的张生是一个重名利与薄情的人物形象，外表一副文人君子，但与其所作所为相比却不一致。如他把崔莺莺的情书公开传递给朋友看：

“张生发其书于所知，由是时人多闻之。”(Zhang, 1982:110)

此外，他对女主人公崔莺莺的“始乱终弃”，并以“尤物”来贬低她的人格。表现了他的薄情与不良行为，也决定了故事的悲剧结局。

然而，王实甫从原文中把一个负心汉的伪君子，重新塑造为一个典型智勇双全的痴情文人君子。使其人物性格更突出，形象更鲜明，成为一个正面人物形象。王实甫笔下的张生忠厚老实，在爱情生活中由于毫无经验而显得幼稚可爱，并且带了几分傻气。如在第一本 第二折中，当他见了红娘，冒然地向他打听崔莺莺的情况：

[末云]小娘子莫非莺莺小姐的侍妾么？

[红云]我便是，何劳先生动问？

[末云]小生姓，名珙，字君瑞，本贯西洛人也，年方二十三岁，正月十七日子时建生，并不曾娶妻……。

[红云]谁问你来？

[末云]敢问小姐常出来么？

(第一本 第二折)

从以上的对话可见，张生冒然地对红娘自我介绍后，迫不及待地直接向红娘问起小姐的行动。表现出他对爱情毫无经验而显得幼稚可爱，而他的傻气更让人觉得可笑，从而成为一个具有浓厚喜剧色彩的人物。虽然他在情场上显得幼稚与傻气，但在面临危难时却表现出他的智勇兼备的特征。如在兵围普救寺的情节中，他勇于献出破贼之计：

[末云]小生有一计，先用着长老。

[洁云]老僧不会厮杀，请秀才别换一个。

[末云]休慌，不要你厮杀。你出去与贼汉说：“夫人本待便将小姐出来，送与将军，奈有父丧在身。不争鸣击鼓，惊死小姐，也可惜了。将军若要做女婿呵，可按甲束兵，退一射之地。限三日功德圆满，脱了

孝服，换上颜色衣服，鲙陪房套，定将小姐送与将军。不争便送来，一来父孝在身，二来于君不利。”你去说去。

[洁云]三日后如何？

[末云]有计在后。……

[末云]小子有一故人，姓杜名确，号为白马将军，现统十万大兵，镇守着蒲关。一封书去，此人必来救我。此间离蒲关四十五里，写了书呵，怎得人送去？

（第二本 第二折）

张生对崔莺莺大胆、热烈地追求，对爱情是执着不渝的，具有执着志诚的精神。做穷书生时对她是一片痴情，状元及第后对她的爱心依然不变。他为了对爱情的挚诚，勇敢地向传统封建礼制做出挑战，成了背叛封建伦理道德的叛逆者。最终以他的热情、执着，冲破了层层束缚，越过了重重障碍，赢得了属于自己的爱情婚姻。表现了他的执着与奋斗精神。

张生的可贵之处是坚决拒绝了老夫人的利诱。如在“赖婚”折中，崔夫人准备多给张生金帛。认他去另娶佳人。可是张生始终不为金帛所动，他爱的不是金帛而是莺莺，所以拒绝了老夫人。在这严重的考验中，体现出了传统儒家文人君子的风范。

此外，作者还刻画了张生“多愁多病”的书生形象，使他成为封建社会中一个多情软弱才子的代表人物。对后来的文学作品起了极大的影响。如清代《红楼梦》中所刻画的人物形象贾宝玉，也是直接以张生形象为典范。

由综上所述可见，作者在《西厢记》中重塑了张生形象的新面目。成功地把她塑化成一个既是忠于爱情、反叛礼教的勇士，又是一个愚酸和软弱的书生形象。在儒家文化中更是一个典型的智勇双全、文人君子形象。

4.3.3 重塑红娘的人物形象

原文《莺莺传》中的红娘，是崔莺莺的贴身丫环。人物性格并无鲜明的特点，形象很单调，在故事中的作用也仅仅是一个传信者。是一个平凡的婢女形象。如传中所描绘的：

崔之婢曰红娘。生私为之礼者数四，乘间遂道其衷。婢果惊沮，腆然而奔。(Zhang, 1982: 106)

到了《西厢记》，作者王实甫从原文的一个曾受张生贿赂的丫环，重新塑造成为一个《西厢记》中必不可少的重要人物。在借鉴了前人创作的基础上进行创造性的改编，刻画了一个特色鲜明、光彩照人的婢女形象。在第一本楔子中，从崔夫人口中介绍了崔家婢女为：

“…又有个小妮子，是自幼伏侍孩儿的，唤做红娘。”

(第一本 楔子)

由于红娘自小在崔家的严格管理下，深受封建大家族的管教与熏陶，形成了她端庄的言行举动。她不但在工作方面勤恳能干，而且在品行上还受过良好的教育，是一个名门贵族的传统封建婢女形象。正如张生首次见到红娘所说的：

[末背云]好个女子也呵！

[脱布衫]大人家举止端详，全没那半点儿轻狂。大师行深深拜了，启朱唇语言得当。

[小梁州]可喜的庞儿浅淡妆，穿一套缟素衣裳。

(第一本 第二折)

虽然红娘这个人物形象不是主人公，但在剧中却起了很大的作用。使故事情节更加生动有趣味。她是以一个婢女角色，同时又成了张生和崔莺莺的“撮合山”，充当了专为人穿针引线的一个媒人形象。在多次关键时刻替张生出谋划策，如安排他在月下吟琴，向崔莺莺示爱，赢得了她的芳心。以至于成为张生心目中的“擎天柱”。

红娘是一个充满正义感、机智和勇敢的媒人形象。如在“拷红”中，当张生和崔莺莺爱情被发现后，老夫人将怪罪于红娘。为了女主人的美满婚姻，即使面对老夫人拷打的情况下，她却毫无怨言。还理直气壮地与老夫人进行于情于理的辩驳，最后终于把老夫人说服，以至于成全了张生与崔莺莺这门婚事。如以下：

[夫人云]这端事都是你个贱人。

[红云]非是张生小姐红娘之罪，乃夫人之过也。

[夫人云]这贱人倒指下我来，怎么是我之过？

[红云]信者人之根本，“人而无信，不知其可也。大车无輹，小车无輹，其何以行之哉？当日军围普救，夫人所许退军者，以女妻之。张生非慕小姐颜色，岂肯区区建退军之策？兵退身安，夫人悔却前言，岂得不为失信乎？既然不肯成就其事，只合酬之以金帛，令张生舍此而去。却不当留请张生于书院，使怨女旷夫，各相早晚窥视，所以夫人有此一端。目下老夫人若不息其事，一来辱没相国家谱；二来张生日后名重天下，施恩于人，忍令反受其辱哉？使至官司，老夫人亦得治家不严之罪。官司若推其详，亦知老夫人

背义而忘恩，岂得为贤哉？红娘不敢自专，乞望夫人台鉴：莫若恕其小过，成就大事，搨之以去其污，岂不为长便乎？

[麻郎儿]秀才是文章魁首，姐姐是仕女班头；一个通彻三教九流，一个晓尽描鸾刺绣。……

[夫人云]这小贱人也道得是。我不合养了这个不肖之女。待经官呵，玷辱家门。罢了！俺家无犯法之男，再婚之女，与了这厮罢。红娘唤那贱人来！

(第四本 第二折)

可见，王实甫笔下的红娘是一个心地善良、善解人意年轻少女，是一个侠肝义胆、知恩图报、敢于反传统思想的正面人物。起初红娘本是一个安分知己的婢女，一心一意地尽自己的婢女职责，忠心为老夫人与小小姐服务的。但后来改变了自己的态度，并不是说她有意背叛老夫人，而是由于各种因素使得她下决心站在小姐与张生的一边。实际上，红娘之所以给张生与小姐搭桥、穿针引线，其原因为：一是感激张生救了她们一家人。如她所说的“我想咱们一家，若非张生，怎存俺一家儿性命也？”（第五本第一折）。表现了她知恩图报的美德。二是她不满老夫人忘恩负义，过河拆桥的行为。老夫人的赖婚，既伤了张生，又害了莺莺，使得双方都害了相思病。如她自己说的：“这是俺老夫人的不是，将人的义海恩山，都做了远水遥岑。”（第三本第四折）。三是她认为郎才女貌的小姐与张生，是天生一对，地设一双的有情人。正如她跟老夫人说的：“秀才是文章魁首，姐姐是仕女班头；”（第四本第二折）。另一方面，红娘与小姐的情谊较为深厚，她们之间的关系亲如如姐妹，似婢似友。更何况她已洞察小姐对张生萌发的情谊。因此，她认为成全这一段天赐良缘的婚姻也是天经地义的。

总而言之，红娘的所为是为了正义才挺身而出，勇敢地反抗传统封建礼制的压迫。展示了她见义勇为、打抱不平、侠肝义胆的精神。王实甫所塑造的“红娘”形象，除了是中国古代的一个典型传统封建婢女形象以外，还是一个能说会道、牵线搭桥的典型媒人形象。红娘敢于同封建礼教作斗争，促进了美满婚姻，作者热烈地歌颂她的勇敢、沉着和机智。使得“红娘”深受到民间的喜爱与欢迎，对后世也产生了很大的影响。红娘的形象更促进了《西厢记》的广泛流传，在文学艺术史上具有极高的价值意义。在人们的生活中留下了深刻的烙印，后来的“红娘”也被引申为“媒人”的代名词。她从历史故事中走出，随着人类的步伐，将不会泯灭。

4.3.4 重塑崔夫人的人物形象

从《莺莺传》中只充当了张生的“远房姨母”的崔夫人，如文本中所描述：

崔氏妇，郑女也。张出于郑，绪其亲，乃异派之从母。

(Zhang, 1982:106)

在原文中的崔老夫人是一个对于事态发展没有什么影响的人物。如当张生问起她对女儿恋情的态度时，她的反应是：

张生常诘郑氏之情，则曰：“我不可奈何矣。”

(Zhang, 1982: 108)

然而，作者王实甫在《西厢记》中把她改造成了一个典型的封建礼教维护者形象。高高地提升了她的身份地位，把她重塑为崔相国的夫人，同时也是郑尚书的妹妹。相国病故后，崔夫人身为一家之主，主宰着一个大家庭的命运，她的“治家严肃”为众人所肯定的。如法本方丈所说的：

[洁云] 老夫人治家严肃，内外并无一个男子出入。

(第一本 第二折)

崔夫人在剧中对崔莺莺的管束无所不至，对女儿的教育与防范表现了一个严格信守礼教的封建家长形象。她用封建礼教来约束、疼爱自己的女儿。赖婚也是出自于她对女儿的爱心表现，为了维护门阀观念，在家长包办婚姻下让女儿能过上荣华富贵的日子。按照封建道德标准来衡量，由崔老相公生前亲自答应崔莺莺与郑恒的婚姻，是最正统、最合法的。她之所以“言而无信”、“背义忘恩”，也都是为了维护封建伦理道德纲常。王实甫塑造崔夫人作为一个保守顽固势力的代表人物，成了《西厢记》中一个维护封建礼教的主要反面人物，促使戏剧中造成了矛盾冲突。可见，崔夫人的人物形象是作者在改造《西厢记》众多人物中，角色转变为最多的一个人物形象。

然而，在整个剧中的矛盾冲突发展情况下，王实甫把剧中人物划分为二组。一组为，封建礼教维护者，其代表人物为：崔夫人、郑恒等。属于反面人物的一方。另一组对立的是，反封建礼教的叛逆者。其代表人物为：张生、崔莺莺、红娘等。属于正面人物的一方。显然，双方矛盾冲突斗争的结果，最终胜利者为，正面人物的一方。他们以反抗封建礼教的叛逆精神战胜了另一方，成就了一段美好的姻缘，也决定了《西厢记》的喜剧性结局。

从文学形式的角度来说，剧作家是通过各种人物的接触、对话中去写剧中人物的性格、风度。因为人的行动必然与相应的心理欲望相对应，所谓

言为心声，喜形于色。然而，读者与观众务必从剧中主角与演员的演艺、语言行动去理解剧中各个人物的内心思想感情。王实甫刻画剧中的人物性格主要体现在人物的语言对话、从人物的行动和动作中揭露性格特征和心理活动，他把人物微妙的思想感情，通过表情动作以及优美的舞蹈来表现。他在《西厢记》中，以两种方式描述人物的表情动作。一是剧中人作自我描述，另一种是剧中人描述其他人物。并通过时代社会文化背景以及人物对客观情况的感应，来描写人物的性格特征。

总的来说，王实甫在《西厢记》中运用戏剧艺术表现手法，成功地塑造了众多具有独特个性的典型人物形象。刻画了一组栩栩如生、特色鲜明的戏剧人物。表现了他的高超的改编技巧和创造性笔法，成就了他的一部杰作剧品。在艺术文学界上具有重大的价值意义。

第五章 《西厢记》中所蕴涵的社会观念

《西厢记》是在元蒙古族社会文化背景下所产出的一部剧品，其文本内涵的社会观念却反映了汉、蒙民族文化的融合交汇。本章将对《西厢记》文本进行探讨关于文本中所蕴涵的封建社会观念。如下：

5.1 儒家思想的男女性别观念

中国传统封建社会是以儒家思想为精神支柱，儒家思想是先秦时期，诸子百家学派之一。到了汉代时期(公元前202年—220年)汉武帝(公元前156年至公元前87年)为了巩固统一帝国，以“罢黜百家、独尊儒术”执行政治。自此以来，儒家思想对中国的民生与社稷产生了深远的影响。在伦理上儒家提倡“三纲五常”，三纲指三种儒家认定的伦理关系的原则：君为臣纲，父为子纲，夫为妻纲。五常指五种儒家认定的人伦关系的原则：仁、义、礼、智、信。此后，儒家思想对中国纲常伦理的建立，起了奠基的作用，巩固了一代接一代的帝国主义政权。即便是在少数民族统治下的元、清时期，历来都未能否定儒家思想对中国社会的影响。由此，儒家思想为封建皇权制以及社会父权制奠定了基础。

在封建父权社会中，尊崇男性，卑贱女性。然而，“三从四德”是儒家礼教对妇女的一生在道德、行为、修养的进行的规范要求。“三从”指妇女未嫁时从父、出嫁后从夫、夫死后从子；“四德”是指妇德、妇言、妇容、妇红(功)。如《莺莺传》与《西厢记》的女主人公崔莺莺同是作为一个大家闺秀。在男权社会教化下，从小受到的正统礼法教育，语言行动同是合乎封建礼教“三从四德”的要求。即便是丫环红娘也同是深受大家族封建礼教严格的教化。

对于在父权社会下的男女关系而言，男女婚姻必须遵从封建礼教的婚姻制度，务必按照“父母之命，媒妁之言”的原则。在男尊女卑的情况下，封建妇女无权自主择决配偶，男女婚姻必定是由父母包办。父母之命的婚姻是以门阀制度为主，一般男婚女嫁讲究所谓的“门当户对”。“门当”是汉族传统建筑门口的相对而放置呈扁形的一对石墩或石鼓，古人因鼓声宏阔威严、厉如雷霆，作为其避邪之用。“户对”是嵌在门楣上的正六角形的方木或者圆木，是为主人地位的彰显。“门当”与“户对”后来成了社会观念中男女婚嫁衡量条件的常用语。其含义是男婚女嫁时两家人财富地位相当。其实，封建社会的婚姻观念是封建统治阶级用来寻求利益的工具，他们把男女婚姻幸福当作一种交易买卖。由此，封建家长在此基础上有意识地把私自拥有财富加以维护、巩固与发展，以其发扬光大，家财万贯，世代传承。

唐代处于封建社会的鼎盛时期，上承两晋六朝余风，以婚与宦为评量人品的高低。由此，唐代士子所追求的，一是婚姻，二是做官。从而，造成了在婚姻关系上的，就是政治与经济利益的契合，而不是个人的感情。当时不少的寒门士子考中进士后，便抛弃了地位低微的妻子和恋人。成了时代的一种普遍现象。正如小说中的张生为了功名利禄，抛弃了崔莺莺，另娶高门。

可想而知，唐代的封建社会制度以及礼仪习俗一直根深蒂固地支配着人们的生活。在唐传奇《莺莺传》文本中，反映了在封建父权制社会的男女性别观念。小说中崔莺莺所表现的是“情”与“礼”的矛盾，对她来说“礼”是一种约束感情的封建礼法。而未经过“父母之命，媒妁之言”的婚姻是不会有好的结果。对于一个情窦初开的少女而言，即便是带有冒险成分，她还是选择了为“情”对张生以身相许。不幸的是张生的所为，却是“始乱终弃”。使得她遭受到当时封建社会的谴责，乃至被自己意中人贬低为“尤物”，最终成了封建礼教的牺牲品。而张生却获得了封建社会“善补过者”的荣誉。

到了元代时期，在元杂剧《西厢记》文本中所反映的婚姻制度，依然是以封建礼教的门阀观念为基础。崔夫人对女儿的婚姻除了以“父母之命，媒妁之言”，还讲究“门当户对”。如在兵围普救寺中，正当大家束手无策时，崔莺莺提出退贼之计：

“…母亲，休爱惜莺莺这一身。您孩儿别有一计；不拣何人，建立功勋，杀退贼军，扫荡妖氛；倒陪家门，情愿与英雄结婚姻，成秦晋。”

[夫人云]此计较可。虽然不是门当户对，也强如陷于贼中。……

(第二本 第一折)

从崔夫人口中表达了她内心的顾虑，即便是处在危急的情况下，她依然还没放弃对女儿的选配要求“门当户对”。由此可见，封建礼教在她心目中的重要地位。体现了崔夫人形象是封建礼教维护者的代表人物。

对于女儿的婚姻大事，身为一家之主的崔老夫人，为了遵从先前的指腹婚姻，更不想违背先夫的诺言。于是千方百计地拒绝了张生与女儿的亲事，乃至成了“不守信义”、“即即世世”的老婆婆。其实，老夫人之所以“赖婚”，主要原因是门第观念。由于崔张两家的贵贱贫富不同，老夫人希望张生改变他的社会地位，唯一的方法只能是通过科举得官，才攀得上与崔家门当户对。如她所说的：“俺三辈儿不招白衣女婿”，表现了崔夫人的嫌贫爱富思想。另一方面老夫人也是为女儿前程着想，她希望女儿能以夫荣妻贵，往后过上荣华富贵的日子。也算是尽了作母亲的职责。然而，对崔莺莺而言，即便对母亲的“赖婚”而感到不满，也只能处于无奈，接受了崔夫人提出的条件。于是张生被逼进京赶考，造成了一对恋人的两地相思之苦。作者在刻画崔夫人特征与其在故事发展的所为，反映了作者对封建礼教维护者的评判。

可见，元杂剧《西厢记》所反映的社会观念，与原文相比较之下，同处在封建父权制社会中，两代社会的男女性别观念显然存在着差异性。在《西厢记》的女主人公崔莺莺，是相国之女，父亲生前已将她许配尚书之子郑恒。如此锦绣前程对崔莺莺而言，不是她心中所渴望的，她向往的是真挚的爱情婚姻。与《莺莺传》的崔莺莺相比下，同是追求自由爱情。为了情与婚姻幸福，敢于反叛封建礼教，对张生以身相许。但是，在《西厢记》的崔莺莺反而得到

了时代社会的认可，以其歌颂她对张生的真挚感情，并称赞她的执着与反抗精神。反映了元代时期蒙古族对男女性别观念的接受与开放。

此外，剧中红娘人物形象与唐传奇中的红娘形象相比较下，二者角色的表现截然不同。在《西厢记》中的红娘，虽然她的身份地位居于下层阶级，但却在男尊女卑的社会背景下，能与男主人公张生平起平坐，肩并肩地一起奋斗，最终获得了胜利。这时的红娘形象也同样得到时代的认可，并且还深受大众人民所喜爱。反映了蒙古族对民族阶级与性别观念存在着不重视。其主要原因是由于蒙古族是一个游牧民族，长期以来都未有固定的聚居，也未曾受到儒家文化的熏陶。当蒙古族侵入中原与汉族同化后，传统封建礼法观念在普通人民的生活中，也逐渐被淡化。由此，在元蒙古统治下的儒家思想已不再受重视了。

5.2 中国传统文化的儒家思想观念。

中国传统文化博大精深，源远流长。在几千年的文化史上，一直以儒家思想为主流。中华民族深受到儒家思想的影响，在其影响下创造了灿烂的文化，形成了高尚的道德准则、完整的礼仪规范和优秀的传统美德。自古以来，中国被世人誉称为“文明古国，礼仪之邦”。实际上，“礼”和“仪”是两项不同的概念。“礼”是国家的制度、规则和一种社会意识观念；“仪”是“礼”的具体表现形式，它是依据“礼”的规定和内容，形成的一套系统而完整的程序。

儒家是中国古代社会最有影响的学派，由春秋末期思想家孔子所创立。总所周知，孔子的思想渊源传自于周朝时期的章典制度。儒家学说以“周礼”为典范，形成了一个完整的思想体系。以便在未来社会建立一种新的社会模式。儒家主张“礼”，既指周礼的礼节、仪式，也指人们的道德规范。把“礼”当作治国治民的根本，也看作是节制人欲的最好方法。“礼制”对社会而言，是社会中人人与人相处所应遵循的规矩。儒家把社会中人的关系分为五伦，则父子、君臣、夫妇、长幼、朋友。其关系之间的原则为：君臣有义，父子有亲，夫妇有别，长幼有序，朋友有信。如能遵从这五伦的道德原则，社会必然安定祥和，国家也随着长治久安。

孔子把“仁”作为最高的道德原则、道德标准和道德境界。他把整体的道德规范集于一体，形成了以“仁”为核心的伦理思想结构。“仁”则爱人，崇仁重义，仁者爱人。它包括孝、弟（悌）、忠、恕、礼、知、勇、恭、宽、信、敏、惠等内容。其中孝悌是仁的根本，是仁学思想体系的基本支柱之一。儒家认为：

“本”是树木的根。培植树木，先要培植它的根。君子做人也重在根本。一个人能够孝悌，就是做人的根本。如能不违犯父兄，就不至于违犯君上，也就不至于作乱，使得人和谐相处。所以孝悌就是为仁之本。因此，教人应从悌做起。（王缙，-:4）

到了战国时期，随后的儒家代表，孟子。继承孔子的核心思想，把“仁”和“义”结为“仁义”。孟子素有大雄辩之称，以仁义、忠、信为出发点，把修身、治国、平天下的理论，发挥地淋漓尽致，使人折服。在政治方面，主张施行仁政，以“舍身取义”为宗旨。孟子名言为：“富贵不能淫，贫贱不能移，威武不能屈。”

在中国几千年的历史上，儒家道德观念对华夏民族的性格、气质产生极大的影响。元代《西厢记》文本中所蕴涵的儒家道德观念，体现在人物形象的格性与表现。作者在剧中刻画的人物性格，反映出其中的儒家道德精神。如张生形象为“信义”、“忠诚”的代表，赋予他对爱情专一，即便在功名利禄的诱惑下也不为所动。

与《莺莺传》中的张生相比下，《西厢记》的张生更为注重人性之道德观念。张生如约回来迎娶莺莺，表现出他谨严的道德自律。如果没有张生的信义”、“忠诚”，不管是经过什么时代的改编，故事中的张生都可能会抛弃崔莺莺。更何况是在男性为中心的男权社会下，男性对择决婚姻具有绝对的权威性。然而，作者塑造郑恒形象的存在，为进一步彰显了张生道德品质的高尚。正如红娘所说的：“君瑞是君子清贤，郑恒是刁、人浊民”。可见，张生的君子风范，正是儒家文人君子的代表。

王实甫塑造崔莺莺形象，刻画人物性格以“孝”为显著。每夜晚在后花园为父母烧香祷告，为父母尽孝。又如在“兵围普救”时，为了救家人性命而自我牺牲，体现了她的舍己救人精神：

[旦云]孩儿有一计，想来只是我与贼汉为妻，庶可免一家儿性命。
[夫人哭科]俺家无犯法之男，再婚之女，怎舍得你献与贼汉，却不辱没了俺家谱！

(第二本 第一折)

除了男女主人公外，作者王实甫还成功地刻画红娘形象为“正义”的代表。红娘为了女主人的婚姻幸福着想，热心地为张生作“擎天柱”，以媒人身份替他们穿针引线。即便是冒着受老夫人无情棍棒的风险，也不顾一切地完成自己的义务。表现了她“舍身取义”的精神。红娘同情张生无辜地被崔夫人赖婚，于是决心帮助张生，并不是为了金钱的诱惑，而是出自于自身的“正义感”。如以下的对话：

[末云]小生久后多以金帛拜酬小娘子。
[红唱][胜葫芦]哎，你个饿穷酸佬没意儿，卖弄你有家私，莫不图谋你的东西来到此？先生的钱物，与红娘做赏赐，是我爱你的金资？

(第三本 第一折)

对于一个婢女而言，金钱利益应当是一种诱惑，可是，红娘却表现出对金钱的蔑视，体现了她“富贵不能淫，贫贱不能移”的道德精神。由此，红娘形象代表了正义、勇敢与智慧，是勇敢智慧的象征。作者通过红娘的正义感表达了人们对崔、张恋爱的支持与歌颂，以及对纲常伦理的嘲讽和批判。

除此以外，红娘在剧中还表现出她对儒家道德理念的重视。如她在第一本第二折中与张生的对话：

[末云]敢问小姐常出来么？

[红怒云]先生是读书君子，孟子曰：“男女授受不亲，礼也。”君子“瓜田不纳履，李下不整冠”。道不得个“非礼勿视，非礼勿听，非礼勿言，非礼勿动”“……先生习先王之道，尊周公之礼，不干己事，何故用心？”

(第一本 第二折)

可见，在封建社会中，知识分子的道德品行务必遵循“礼”的原则规矩。即便是红娘，区区一个婢女也能意识到读书君子的风范。充分体现了《西厢记》作者对人本身品质的重视，以其将人的道德品行刻画在这些人物当中。从互文性的角度看，王实甫在其新剧品的文本中，对儒家道德观念加以潜藏、引用、重复与凝固。赋予他“以民为本、以文载道、”的文学观念。

5.3 科举制度

历史上无论是哪个朝代的统治阶级，为了实现他们的基业，都会建立一套机关组织为他们进行统治的工具。然而，代表他们参加政权进行统治的人叫“官”，国家内外活动都必须通过官来实现。因此，历代统治者都非常重视对官的选用。

大约公元前二十一世纪到公元前五世纪的奴隶制时期，奴隶主贵族施行“亲贵合一”的选官原则。按照血缘关系的远近，分封高下的官职。当时王朝执政的大官都是由贵族家族分别担任，而且世代相传，君王也不能随意任免。这就是所谓的“世卿制度”。到了战国时期，建立了封建的官僚制度。国君可任意选用官吏，一般国君经常把一批有才华的知识分子供养在身边，称为“养士”。如当时的齐国造了宽大的公馆，招集文人学士。燕昭王修建了黄金台，礼聘天下贤士等。国君随时可以从中选拔人才，派任官职。另一路径是，国君从有军功的人中选用官吏，叫“军功”。

到了汉代时期，封建的选官制度才逐渐形成。汉代的选官制度分为察举和征辟。所谓察举，是由地方政府长官，从各地选拔人才后，推荐给朝廷。故此，又称荐举。征辟，是汉代国君或高级官吏任用属员的一种制度，可以自行征聘属员，然后再向朝廷推荐。不过，汉代选官时一般只实行的是察举。

三国魏晋南北朝时期（公元220 - 581 年）在汉朝察举制度的基础上，

把选官制度发展成九品中正制度。就是推选各地有名望的人才，把他们分为九级，然后按品级来推荐到朝廷任官。名列高品的任大官，下品的任小官。由于按门第高低来划分品级的上下，故此又称“门阀制度”。

综上所述，无论是察举、征辟、九品中正等。都是以推荐人才给朝廷任用的，而不是通过采用考试方法来选拔人才的。因此，可以总称为选举制度。然而，科举制度才是专用考试的办法来选取人才的。

科举制度是中国封建时代的教育考试制度，在隋朝时期（公元589-618年），中央政府开始实用开科取士，选拔人才的政治设施。由于选拔官吏的权力集中在中央政府，加强与扩大了政权。有利于维持国家的统一，对于加强封建统治起了很大的作用。因此，自隋朝创立了科举制度以后，各朝各代一直沿用不废。从而，科举就成了知识分子进入官场的阶梯和取得高官厚禄，权威势力的门路。（张晋藩, 邱远献. 1997:319-320）

到了唐代女皇帝武则天（690-705 年在位）统治时期，为了巩固和扩大封建政权的阶级基础，从中小地主阶层中选拔人才。她曾亲自在洛城殿出题考试，首次开了科举考试所谓的“殿试”。此外还创立了武科考试，简称“武举”。让学习武术的人有机会参加科举考试。从此，中小地主出生的文人士子们，通过科举，大量地进入政权机构。（张晋藩, 邱远献.1997:322）后来，科举与文人的联系逐渐成为一种定势。文人为了实现自己建功立业的心愿，总是试图依托科举这条所谓进身之路。因此，造成唐代的一贯习俗，则朝廷大臣往往从新科进士中选择女婿。而当时的寒门士子也为了自己升官发财的机会，背井离乡，抛妻弃子。形成了唐代风气的一种普遍现象。在爱情上始乱终弃的所为比比皆是。（蒋星煜.2004:4）如《莺莺传》的张生形象，为了功名而放弃了爱情。可以说，他之所以抛弃崔莺莺的原因，不仅是出于个人品德问题，也是由于受社会观念的主导。

到了元朝时期，因为朝廷长期停止了科举考试，对文人的心态造成了极大的影响。然而，元代又是一个阶级矛盾和民族矛盾尖锐复杂的时代，蒙古族统治者把各族人民分为四等：蒙古人、色目人、汉人、南人。并且将社会划分为十个阶层则：一官、二吏、三僧、四道、五医、六工、七猎、八娼、九儒、十丐。儒者排名第九，比乞丐高一等，而排在儒者上头的则是卖春妇。（杉山正明, 2013:10）可想而知，曾经在传统中国王朝必受重视的儒者们，受尽了元代社会的歧视与虐待，又被阻断了出仕之路。唯一的出处，只将内心所压抑的不满，宣泄到庶民艺术文化上，其中最著名的就是“元曲”。

在西厢故事的历史演变中，通过历代作者的改编，在张生形象的改造中，都是与科举文化有着直接关系。他从在《莺莺传》中看重功名的角色，转换到元代的《西厢记》，作者把他塑造成为一个轻视功名利禄的正面人物，进而转化为一个痴情、软弱的才子形象。剧中人物特征与主题思想的转换，应当

涉及到作者王实甫的生活社会背景。由于在元代时期，朝廷仅举办了七次科举考试。使得许多穷苦的知识分子，因失去仕途之路。只能靠着给“勾栏”编写杂剧来维持生活。然而，王实甫身处社会下层阶级，流连于青楼楚馆，出入于瓦舍勾栏，厮混于下层劳动人民之中，与下层艺人打成一片。替她们编写唱词、剧本，以作曲谋生。在这样的情况下，他所作的剧品，主要是为了市场的盈利以及吸引大量的观众。因此，他的作品必须考虑大众的情趣爱好。在他的杰作《西厢记》文本中，情节设备的变化与刻画人物特征。显然是为了适应当时社会伦理观念的要求，并迎合更广泛社会阶层的欣赏与需要。区别于唐代的著作《莺莺传》，却是封建士大夫阶层的文人创作的传奇小说，它的读者在当时也主要是封建士大夫阶层的知识分子。他们的普遍文化层次显然比《西厢记》较高。因此，故事的流传也限制于士大夫阶层的知识分子之圈内。

《西厢记》中的主题思想与主要人物形象的塑造，反映了作者的功名之念。如剧中的张生，在普救寺见了崔莺莺后，决心放弃功名而在蒲州留下来。如他所说的：“小生便不往京师去应举也罢。”（第一本 第一折）无疑表现出对科举功名的轻视。可以说是，当时爱情压倒了科举功名。但后来经崔夫人的逼迫，无奈之下扑京赶考：

[夫人云] ……我待送你去官司里去来，恐辱没俺家谱。我如今将莺莺与你为妻，则是俺三辈儿不招白衣女婿，你明日便上朝取应去。我与你养着媳妇，得官呵，来见我；驳落呵，休来见我。

（第四本 第二折）

可见，张生对于功名利禄的态度是以爱情而变换的，先是为了爱情而放弃功名。后来为了爱情被逼去寻求功名，无奈之下才赴京赶考。也反映了当时士子们重爱情轻功名的思想。

不仅是张生对科举功名的轻视，崔莺莺的表现与张生是一致的。崔莺莺对功名的态度是：“但得一个并头莲，煞强如状元及第。”以及“蜗角虚名，蝇头微利，拆鸳鸯在两下里”。可见，在她眼里：“得个并头莲，比状元及第还更为重要”，功名只是“蜗角虚名，蝇头微利”微不足道。又如在第长亭送别情节中，崔莺莺语重心长地对张生嘱咐：

[旦云] 张生，此一行得官不得官，疾便回来。

[末云] 小生这一去白夺一个状元，正是“青霄有路终须到，金榜无名誓不归”。……

[末云] 有甚言语嘱咐小生咱？

[旦唱][二煞] 你休忧“文齐福不齐”，我则怕你“停妻再娶妻”。

休要“一春鱼雁无消息”！我这里青鸾有信频须寄，你却休“金榜无各

誓不归……”

（第四本 第三折）

在崔莺莺看来，她的幸福不在于张生的功名利禄，也不渴望“夫贵妻荣”。而是两情相悦，美满幸福的婚姻。体现了她对家庭婚姻的重视而对科举功名的轻视。总的来说，王实甫在创作《西厢记》是以唐代的文化背景为基础。依然从科举文化方面为故事重造局面。但作者对科举文化改变了观点，也不再重视功名利禄。从而，赢得了时代的认可，也迎合了广泛人民对家庭幸福，婚姻美满的基本要求。

总而言之，科举制度的实行在古代是积极的作用，也是主要的政治设施。从社会角度来说，开放考试，吸收了不少寒士进入政权，有益于扩大和巩固封建统治的政治基础，提高社会的行政效率。而科举制度则向中下层知识分子开放，几乎所有士人都能报考，科举考试公平竞争，使得下层民众有机会出人头地。毕竟，科举制度有利也有弊，由于科举制度及第者享有丰富的优待的荣誉。而且科举也是出人头地的重要途径，因此经常会有贫士高中之后抛妻弃子的悲剧发生，造成了家庭的悲剧。如《莺莺传》中张生对崔莺莺的“始乱终弃”，就是唐代明显的举子代表。再者，中国社会以农耕为主要经济支撑。而众多的劳役纷纷转向仕途之路，一旦国家粮库缺损，需要靠劳役的支持，就会缺乏农耕劳工供给，导致国家的损失。最后，科举制度造成了官场腐败。到了清末时代，随着封建君主制度积极崩溃，科举制度于1905年最终被废除。在中国历史上延续了一千三百余年。（张晋藩，邱远献. 1997：356）

第六章 结语

本论文研究的目的是探讨元杂剧《西厢记》文本中所呈现的互文性创造手法。在研究假定的基础上，以互文性视角进行对比分析元杂剧《西厢记》与唐传奇《莺莺传》的内容情节与人物形象。以便探讨受文与原文之间的互动关系。以及探究《西厢记》文本中所蕴涵的文化社会观念。结论为：

6.1 内容情节方面：从悲剧性到喜剧性

《莺莺传》是一部深受民众喜爱的爱情悲剧传奇小说，从唐代开始一直延续到元代的《西厢记》，经历了漫长的路程，跨越了时空。随着时代文学体裁的转换，通过历朝历代文人的修改、重写以及创造。其故事内容也逐渐变得多样化，有的是悲剧结局，也有的是喜剧性作品。到了元代，大戏剧家王实甫以个别艺术表现手法，在元蒙古社会文化的背景下，把《莺莺传》的故事内容情节与人物形象重新改编。作家以元代时期兴盛的戏曲文学体裁为艺术表达方式，创造了一部符合蒙古民众情趣的喜剧性剧品《西厢记》。

作者王实甫在《西厢记》文本中，运用了互文性的三种转化手法进行改造原文本的内容情节：扩写原文中的内容情节(extension)，删减原文本中不必要的内容情节(reduction)，把原文本的内容情节加以改造后，再拼合融入新的文本之中(modification)。

6.2 人物形象方面：从阐述人物形象方式到刻画人物性格特征

在文艺形式上，由于戏剧与小说的表达方式不同。后者通过作者采用叙事方式，而戏剧必须通过剧中演员的演艺来表达人物的内心思想感情。王实甫通过人物的语言行动、对话、客观情况的感应来描写人物性格特征。在塑造《西厢记》人物形象过程中，作者运用了三种互文性转化手法将原文中的人物形象加以改造。则：增加了其他各种人物形象，把原文原有的人物形象删减，以及重塑原文中的人物特征。

6.3 《西厢记》文本中所蕴涵的文化社会观念

本论文对《西厢记》进行探讨文本中所蕴涵的文化社会观念。概括了三方面的结论为：

一、蒙古族对儒家思想的性别观念以及民族阶级观念的淡化。由于蒙古族是一个游牧民族，未曾受到儒家文化的熏陶。对文化水平较低的蒙古族群众而言，理解中国传统文化只能是一知半解。然而，在元蒙古统治下，经过汉族与蒙古族的文化相互交汇。儒家思想的性别观念，以及民族阶级观念也逐渐被时代淡化。儒家传统封建礼教纲常也随之不再受重视了。

二、中国传统文化的儒家道德理念。王实甫在塑造人物形象中,刻画了人物性格特征为儒家道德理念的象征。当正面人物在剧中与封建礼教发生冲突斗争时,作者所刻画的人物象征,把仁义道德化为力量,增强了反封建礼教的势力,最终获得了胜利。

三、科举制度。元蒙古统治时期,统治者长期停止了科举考试。使当时的儒者们失去宦途,因而对科举考试以及功名利禄的绝望。在《西厢记》中的主题思想与人物塑造,充分体现了作者王实甫对科举文化以及功名的轻视,也反映了当时士子们对功名的观念。

本论文的研究结论相应了研究假定:元杂剧《西厢记》文本中的内容情节和人物形象塑造,是从唐传奇《莺莺传》文本中所改造而成的。对于元代时期兴盛的文学体裁,戏剧艺术表现手法是适应时代的艺术表达方式。在进行探讨关于《西厢记》文本中所蕴涵的社会观念,得出的结论为:《西厢记》文本中所蕴涵的社会观念,在元蒙古族统治的社会文化背景下,依然继承了汉族传统文化思想观念。但却存在着不受重视与淡化的传统儒家思想观念。反映了两代汉、蒙民族文化的融合交汇。也体现了作者在文本中对封建社会理念的引用、潜藏、重复与凝固。

从互文性角度看,作者王实甫在改造原文中,以互文性转化手法把原文中的内容情节以及人物塑造,加以扩写、删减以及重塑。精心制作了一部杰作的创新作品。作者在创作新文本过程当中,深受到其它文本,如社会文本、文化文本、历史文本等的影响,以及其文本之间的互动关系。反映了文本是非独立存在的,而是与其它文本之间有着相互转换,相互补充、相互联系的关系。在当前的作品中使我们发现原文本的影子。相应了互文性理论的观点,则任何文本都是其他文本的吸收和转化。

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสุณี เนียมคำ เกิดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2503 จังหวัดยะลา สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาโรคพืช มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2526 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรการอบรมมัคคุเทศก์ ประจำปี 2540 จากมหาวิทยาลัยบูรพา สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต(ภาษาจีน) คณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาจีน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2554 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2556 ปัจจุบันรับราชการในหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำนักนายกรัฐมนตรื